

АНТОЛОГИЯ

КОСМОС

АНТОЛОГИЯ „КОСМОС“ СБОРНИК ФАНТАСТИКА, ПРИКЛЮЧЕНИЯ И ПЪТЕШЕСТВИЯ

Превод: М. Исаева, М. Младенова, Георги Димитров Георгиев, Цвета Христова, Светослав Колев

chitanka.info

ЗИНОВИЙ ЮРИЕВ
ПЪЛНО ПРЕОБРАЗЯВАНЕ

ЧАСТ ПЪРВА

КЛИЕНТЪТ

ГЛАВА 1

Мухата се засуети, неуверено запълзя по яркосиньото гланцово небе, за миг спря върху блондинката с жадни очи, която беше вперила поглед в плажното масло. Блондинката не мърдаше. Не мръдна дори тогава, когато мухата кацна върху носа ѝ.

— Господи — промърморих, без да откъсвам очи от стенния календар с морето, блондинката и мухата, — ако съществуващ и ако не са ти безразлични обеднелите адвокати, изпрати ми знамение! Нека мухата кацне на датата, когато ще ме потърси някой клиент. Ако, разбира се, въобще някога ме потърси.

Мухата лекичко трепна, като че ли неочаквано я повикаха, бързо засука лапичките си и решително тръгна към колонката с датите. Спря на двадесет и трети септември.

— Е-е — разочаровано въздъгнах и се облегнах на стола; като се има предвид, че днес е двадесет и трети, тази муха поема много голяма отговорност.

Зад стената се чува стъпки. Погледнах часовника. Девет и петнадесет. Гизела пак закъсня. И пак както винаги с петнадесет минути. Строго казано, тя дори не закъсняваше. Идваше в кантората с неизменна, дори бих казал респектираща точност в девет и петнадесет, с петнадесет минути по-късно, отколкото трябваше.

Девет часът и тридесет минути. Зад стената извъня телефонът. Кой знае защо, вдигнах очи към календара. Мухата все още си стоеше на двадесет и трети септември.

— Мистър Рондол — в гласа на Гизела прозвуча едва сдържана възбуда, дори забрави да поздрави, — търси ви мистър Нилън.

— Какво иска?

— Вас търси, мистър Рондол.

Боже мой, помислих си, бедната, колко ѝ се иска това да се окаже някой клиент. Може би повече, отколкото на мен, като се има предвид, че вече втори месец не съм ѝ платил заплатата...

— Свържете ме, Гизела.

— Мистър Рондол ли е? Мистър Язон Рондол?

Гласът беше толкова благовъзпитан, такъв сладък, че лекичко поотдалечих слушалката от ухото си — да не залепне.

— На вашите услуги.

— Името ми е Нилън. Чували ли сте някога за фирмата „Играчки Гереро“?

— Много съжалявам, мистър Нилън, но вече не съм на годините, когато се интересувах от играчки. От истински играчки поне.

Разбира се, излъгах. Чувал съм това име, и то наскоро. Буквално преди няколко дни. Къде ли съм го чувал?

Слушалката вежливо забълбука. И смехът на мистър Нилън беше така сладък като гласа му.

— Много остроумен човек сте, мистър Рондол. Имам честта да представлявам интересите на фирмата. За най-голямо наше съжаление шефът на фирмата мистър Ланс Гереро има неприятности и би искал да се възползува от вашата помощ.

Спомних си къде съм видял това име. Във вестника и по телевизията. Някакво момиче...

— Най-напред трябва да говоря с него.

— Разбира се, разбира се, мистър Рондол. Мистър Гереро помоли да ви предам, че ви очаква с най-голямо нетърпение...

— Кога бих могъл да го видя?

— Колкото по-бързо, толкова по-добре. Ако бихте могли да направите това сега, то ние...

— Добре. Къде бихме могли да поговорим?

— Виждате ли, мистър Рондол, моят шеф, както вече ви казах, има малка неприятност... — Представителят на „Играчки Гереро“ направи пауза, очаквайки очевидно моето съчувствие, но аз замълчах. Най-после събра сили: — Мистър Гереро е арестуван и се намира в Първи градски затвор...

— Добре, мистър Нилън. Ще бъда там в единадесет часа.

Сега вече си спомних някои неща. Малката неприятност на мистър Гереро се заключаваше в това, че е убил някакво момиче. И затова е в затвора. Когато си обвинен в убийство, не те пускат под гаранция. Дори и да си притежател на фирма за производство на играчки.

* * *

Този ден дежурен се оказа моят приятел Айвън Берман, тих човек на около петдесет години, с когото често ходим за риба на Тихото езеро. Той дълго ми друса ръката, като че ли ме навиваше, тупа ме по гърба, клати глава с укор, върху която вече не бяха останали много косми.

— Наистина ти ли си, Язон? — най-последно ме попита.

— И аз не зная, Айвън. Така ми се зарадва, че взех да се съмнявам аз ли съм наистина.

— Нима имаш клиент, Язон? Толкова отдавна не си идвал при нас.

— Представи си, Айвън.

— И кой е той?

— Някой си Ланс Гереро.

— О... солидна плячка. — Берман заговорнически ми намигна.
— Дай си удостоверение и ръката.

Мушна удостоверението ми в регистрационната машина. Притиснах пръстите си към определителя на личността и изчаках, докато на таблото се появи името ми и личният номер.

— Всичко е наред. Можеш да влезеш. Седми етаж, килия двадесет и трета...

Тръгнах към асансьора по празния коридор, в който миришеше на дезинфекция и безнадеждност. Дори стоманеният цвят на стените излъчваше безнадеждност. Пластмаса, метал, електроника.

Пред асансьора имаше метална врата решетка. Мушнах ръката си в определителя и натиснах копчето. Машината замислено прещрака няколко секунди със своя мозък и отвори вратата. Тръгнах към асансьора и чух зад себе си тъжна въздишка — вратата отново се затвори. Всеки път, когато минавам през автоматичната врата на затвора и чувам след себе си глухата въздишка на пневматичния механизъм, имам чувството, че отдавна вече машините тайничко съжаляват хората, във всеки случай повече, отколкото хората самите себе си.

Когато приближихме с дежурния офицер на етажа до килия номер двадесет и три, изведнъж се сетих, че номерът на килията

съвпада с днешната дата.

Младият човек набра на диска някакво число, отвори вратата и аз се оказах в килията. Срещу мен пристъпи висок, масивен човек на около четиридесет години, с черна брада и удивително светли очи.

Първото впечатление можеше да се изрази с три думи: масивност, брада, светли очи. Ако трябваше да гадая с какво се занимава по външността му, сигурно щях да задавам милион пъти въпроси. Играчки...

— Ланс Гереро — каза той и протегна ръка.

— Язон Рондол — отговорих. Ръкостискането му беше енергично, дланта му суха и топла.

— Седнете — каза той и кимна към единствения стол в килията. Гласът му беше нисък, боботещ. Повечето от хората, които съм виждал в затворническа килия, изглеждат жалки. Гереро не изглеждаше жалък. Той кимна към стола с жест на човек, който е свикнал да показва на другите къде им е мястото.

— И така, как е прието у вас? Навярно съм длъжен да ви разкажа всичко?

— Точно така е прието у нас. И у вас — наблегнах на последната дума.

ГЛАВА 2

Гледах Гереро и си мислех, че за човек, обвинен в убийство, се държи просто великолепно. И все пак на няколко пъти ми се стори, че дълбоко в неговите светли — твърде светли — очи се мярна страх. Може би дори не страх, а объркване, което би било незабележимо при друг случай, но при Гереро с неговата самоувереност, агресивност, властност, объркването не можеше да не се забележи.

— Моля ви, разкажете ми всичко от самото начало — казах аз. — Не изпускайте нищо.

— Просто нямам какво да ви разказвам.

— Добре тогава — вдигнах рамене, — щом нямате какво да ми разказвате, тогава и аз нямам какво да слушам. — Станах.

— Я престанете — избухна Гереро. — Ако трябва всяка секунда да мисля за това да не би да обидя своя адвокат... Няма какво да ви разкажа — твърдо каза Гереро и ме погледна право в очите — просто защото не съм убивал тази Джин Уишняк, никога не съм живял с това момиче, никога не съм я виждал и дори не съм чувал името ѝ до двадесет и първи септември, тоест до онзи ден, когато ме арестуваха и ми връчиха обвинението в убийство. Това е всичко. — Очевидно долови съмнение в погледа ми, защото добави: — Това е цялата истина, дявол да го вземе! Разбирате ли ме? Цялата истина!

Избухна и веднага ми стана по-симпатичен. Дори не по-симпатичен, а някак си по-човечен. Изчезна непоносимата му снизходителност и леко насмешливото му превъзходство.

— Имате ли алиби, или поне нещо, което да прилича на алиби? Кога е извършено убийството?

— На деветнадесети вечерта, както виждате, не им е било нужно много време, за да намерят убиеца... Тогава се освободих по-рано, около четири часа, и отидох извън града. Там имам къща.

— Къде точно?

— В Елмсвил.

— Там ли бяхте през цялото време? В Елмсвил?

— Да.

— Видя ли ви някой там?

— Да.

— Кой?

— Моята приятелка. Тя пристигна при мен в седем часа и си отиде в единадесет.

— Кога е извършено убийството?

— В обвинителното заключение се казва между девет и десет часа.

— Вашата приятелка може ли да даде показания?

Гереро бавно поклати глава.

— Боя се, че не.

— Защо?

— Тя е омъжена за доста богат човек. Те отдавна биха се развели, само че той е стиснат като Шейлок, а тя е алчна като гладна акула. При развода тя би получила солидна част. Но ако съпругът ѝ можеше да докаже, че е извършила прелюбодеяние — така, струва ми се, го наричате? — ще ѝ покаже среден пръст. А да си признае, че е прекарала няколко часа на четири очи с мъж в неговата къща, е все едно да се подпише под факта за установена любовна връзка. Именно затова никога няма да даде показания.

— Уверен ли сте?

— За съжаление, да.

— Дори ако знае, че ви заплашва смърт или пълно преобразяване?

Гереро внимателно ме изгледа. Той все още не можеше да свикне с моите въпроси. И наистина, за какво съжаление можеше да става дума, когато рискуваш да загубиш пари. Интересно как ли би постъпил на нейно място самият Гереро? Дали като нея?

— А не бихме ли могли все пак да уговорим вашата дама да даде показания?

— Струва ми се, вече ви казах. Впрочем тя се казва Урсула Файяр.

Гереро ме погледна, за да се убеди какъв ефект ще произведе върху мен това име. Погледна ме дори, както ми се стори, с гордост. Да, мисис Файяр имаше какво да губи. Нейният мъж имаше повече милиони, отколкото аз ризи.

— Нима тя няма да се съгласи да свидетелствува пред съда, ако знае, че от думите ѝ зависи животът на един човек?

— Не. Тя не е сантиментална.

Да, разбира се, да се рискуват пари заради човешки живот е сантименталност. Във всеки случай, когато става дума за парите на мистър Файяр.

— А не бихме ли могли де я принудим да се яви в съда?

— Какво означава „да я принудим“?

— Имате ли някакви доказателства за вашата връзка? Писма, бележки? Или нещо друго от този род?

Гереро замислено захапа горната си устна и със съжаление поклати глава. Чувствуваше се, че той с удоволствие би притиснал горката мисис Урсула Файяр. И той не беше сантиментален. Две котенца, които не забравят за интересите си. Две електронни машини, които дори в обятията си не си забравят цената и винаги са готови да се продадат. Само да се даде подходяща цена.

Вече нямаше и следа от предишната увереност на Гереро. Сега беше объркан.

— Не-е. Нищо. Съвсем точно. Сега, когато си мисля за това, виждам колко е била предпазлива хитрушата...

— А не би ли могъл някои от съседите ви да е видял кога е дошла при вас или кога си е заминала?

— Не. Къщата ми е отдалечена и не се вижда от съседите. Дори не ги познавам добре.

— Нямате ли някого там? Имам предвид някой градинар или нещо такова?

— Имам градинар. Той е и пазач, той е и шофьор. Но същия ден го пуснах. Урсула винаги настояваше никой да не я вижда.

Да, въздъхнах аз, при тия хора лесно не се печели хлябът. И ако всевишният ми изпрати клиент, то именно такъв като мистър Ланс Гереро.

— Защо мълчите? — попита ме Гереро и за пръв път от началото на разговора усетих в гласа му нотки на безпокойство. Истинско безпокойство. Може би едва сега, отговаряйки на въпросите ми, е разбрал колко е беззащитен пред закона.

— Мисля си дали си струва да се заема с вашата защита, мистър Гереро — бавно казах аз. Този път не блъфирах. Щом машината е

издала заповед за арестуването му, това означава, че е имало достатъчно основания да бъде арестуван.

— Мистър Рондол — цялата му самоувереност като че се изпари и гласът му вече звучеше умолително, — още щом ме арестуваха и тук дотича моят адвокат Нилън, веднага разбрахме, че той не може да ми бъде защитник. Той се занимава с делата на фирмата. Наказателно дело — това не е негова сфера. Прехвърлихме десетки имена, преди да се спрем на вас. Трябваше ни адвокат, който би могъл да извърши сам свое разследване, а преди това вие няколко години сте били частен детектив... Разбирам, че делото е необикновено, но, кълна ви се, никога не съм виждал тази Джин Уишняк. Това е някаква чудовищна грешка. Нелепост. Безсмислица... И вие трябва да докажете това... Иначе ще трябва да избирам между смъртта и пълното преобразяване. Не мислете за парите. Определете сам най-високия хонорар...

— Добре — сухо отговорих на Гереро. — Съгласен съм да се заема с вашето дело. Ето ви и моите условия: от тази минута ще говорите и ще правите само онова, което аз сметна за необходимо. Не вие, а аз! Всичко, което говорим според закона е поверително, затова можете да бъдете с мен напълно откровен. Никой няма право да изисква от мен да оповестявам доверителните си разговори с клиента. Затова, повтарям ви, не се колебайте нито за минута. За вас сега съм повече от изповедник. Той има задачата да ви помири с бога, аз — със закона.

— Нито не крия от вас.

— Знаете ли как се издава заповед за арест? Полицията влага получените данни в прокурорския компютър. Машината издава заповед за арест само в случай, че данните за това са достатъчно. Не защото на нейните електронни вътрешности не им харесва брадата на някой си Ланс Гереро, а защото данните, които е получила, убедително доказват, че някоя си Джин Уишняк е била убита от някой си Ланс Гереро. Затова впрочем и работата на адвокатите така намаля...

— Но нали няколко пъти ви повтарям, че за пръв път чух името й, когато четях обвинителното заключение. Това е недоразумение. Това не може да бъде. Та и машините могат да сбъркат.

— Помислете си още веднъж, мистър Гереро. Не ви ли е видял някой през онази злополучна вечер в Елмсвил? Не сте ли говорили там с някого? Или по пътя за Елмсвил? Напрегнете си паметта. Спомнете

си. Гереро бавно поклати глава. Сега нямаше нужда да търся искрици страх в неговите странно светли очи. Страхът просто ги изпълваше.

— Не.

— В града къде живеете? Или винаги пътувате до Елмсвил?

— Не. И в града имам малък апартамент. Понякога оставам да ношувам и със семейството си.

— Женен ли сте?

— Да. Но не живеем с жена ми вече три години. Жена ми настоява за развод, а на мен ми е напълно безразлично, още повече че тя е майка на моите деца.

Стори ми се, че по време на нашия разговор Гереро стана помалък. Като че ли заедно със самоувереността и агресивността си губеше и от теглото си. Помълча и попита:

— А ако съдът ме признае за виновен?

— Ще имаме месец и половина, два да обжалваме. През това време вие ще спите. Нали знаете какво означава това? Чисто и просто подсъдимите биват замразявани. Много хуманно и икономично. Осемнадесет квадратни фута площ и половин киловат на денонощие. Ако спечелим делото след обжалването, ще ви размразят, ще ви стиснат ръка и ще ви пуснат да си ходите в къщи.

— А ако загубим?

— След присъдата, а в случай като вашия, тоест за предумишлено убийство, тя може да има само два варианта — смърт или пълно преобразяване, като вие сам си избирате формата на наказание и се подписвате. Ако изберете смърт, то след обжалването тихо и незабележимо за вас се преселвате в отвъдния свят. Някога включвали ток на електрическия стол. Сега го изключват. Ако сте избрали пълно изменение, то, без да идвате в съзнание, ви подлагат на така наречената психокорекция, размразяват ви, проверяват ви и ви пускат да си ходите в къщи.

— Каква е статистиката? Някой избира ли смъртта?

— Няма да повярвате, мистър Гереро, ако ви кажа, че около шестдесет процента от подсъдимите, осъдени на смърт или на пълно преобразяване, предпочитат смъртта.

— Защо?

— Вие някога виждали ли сте изменен?

— Не, струва ми се.

— Въобще, строго казано те си остават същите хора. Да допуснем, че ви подложат на пълно преобразяване. Оставете си същият Ланс Гереро, знаете, че сте Ланс Гереро, познавате всичките си познати и приятели, помнете предишния си живот. Но напълно сте лишен от агресивност, не можете никому да сторите зло, дори не можете да излъжете. Има ли място за такъв човек в нашето общество?

ГЛАВА 3

— Гизела — казах, влизайки в кантората — Как мислите какво ще направя сега? Ще взема писалка и ще напиша чек на ваше име заплата за три месеца.

— Много ви благодаря, мистър Рондол. Спасявате ме от гладна смърт.

— Но, Гизела, не си мислете, че ей така ви плащам пари. Намерете ми вечерните вестници от деветнадесети септември, сутрешните от двадесети и двадесет и първи, телевизионните ленти с последните новини за деветнадесети, двадесети и двадесет и първи.

Минах в стаята си и седнах в креслото. Интересно как ли ще защитавам този брадат производител на играчки? Ако си признаеше, тогава можеше да се измисли нещо състояние на афект, самозащита, шантаж от нейна страна банална, но все пак доста ефективна тактика за защита.

— Ето ви вестниците мистър Рондол Гизела сложи на масата ми „Шърууд таймс“ и „Шърууд икзаминър“.

Започнах да преглеждам вестниците. На деветнадесети не намерих нищо. На другия ден на двадесети, в „Таймс“ имаше незначителна бележка: „Вчера вечерта в дома си на «Индепендънс стрийт» 18 е била убита Джин Уишняк 21-годишна начинаеща актриса. Убиецът нанесъл на своята жертва няколко удара по главата. Лейтенант Бенк е заявил, че подозренията падат върху човек, който по думите на съседите редовно посещавал мис Уишняк през последните няколко месеца“ На другия ден, на двадесет и първи, и двата вестника съобщаваха за арестуването на Ланс Гереро собственикът на „Играчки Гереро“. И това беше всичко. Начинаеща актриса. Този брадат идиот е ходил при нея не веднъж и два пъти. И колата си е оставял до къщата ѝ. Пък и външността на моя клиент с тази широка и гъста брада се помни лесно.

И за какво, интересно, му трябваше да ми обърква главата с тази Урсула Файяр? За да ме убеди, че не е виновен. Каква глупост. Интересно, оставил ги е Гереро някакви следи в квартирата на

момичето? И ако там има отпечатъци от пръсти — а по всяка вероятност ги има, та нали е ходил не един и два пъти, — защитата ще бъде много трудна. Да не кажа нещо по-силно. Главното е да не се окаже, че има преки улики, като оръдието, с което е извършено убийството, отпечатъци от пръсти.

Трябваше да отида на „Индепендънс стрийт“ Но преди това се обадох на сладкогласния мистър Нилън в „Играчки Гереро“ и го попитах какъв автомобил кара неговият шеф. Оказа се „Шеворд“, модел „Клинър“. Електромобил последен модел. Червен на цвят. Регистрационен номер ВС 17–344. Отличен автомобил. Струва седем-осем хиляди, не по-малко. Точно като за собственици на фирми за играчки. И, разбира се, за различни други собственици на фирми, не за обеднели адвокати.

„Индепендънс стрийт“ принадлежи към онези улици, които имат някакъв неопределен характер.

Къщата се оказа с една класа по-добра, отколкото предполагах. Впрочем, като има такива поклонници на своя разцъфтяващ талант като Ланс Гереро, бедната Джин Уишняк би могла да си позволи да живее в прилично жилище.

Застанах на тротоара с вдигната яка и зачаках. В наше време е достатъчно да постоиш около някоя къща няколко минути, за да събудиш нечии подозрения.

На моя призив пръв откликна човек, който явно беше забравил сутринта да се обръсне. Най-вероятно поради снощното препиване, ако се съди по рачешките му червени очи.

— Чакате — каза той с удивително равен глас. Нито въпрос, нито констатация.

— Казвам се Язон Рондол. — Усмихнах се с цялото си дружелюбие и повдигнах шапка. — Ето ви моята визитна картичка. Адвокат съм на Ланс Гереро, Човекът, който...

— А, онзи ли, дето пречука мис Уишняк. Оня с брадата.

— Не съм сигурен, че я е пречукал именно той — още по-дружелюбно се усмихнах, — но това, че е с брада, е самата истина.

Извадох от джоба си петдоларова хартийка. Ако плащам на всички живеещи на „Индепендънс стрийт“ по пет НД, помислих си, още утре ще трябва сам да застана на ъгъла с протегнатата ръка. Но необръснатият беше първият. Провървя му. Нали някога трябва да

провърви и на такива хора като него. Протегнах му ръката с хартийката. Той ми протегна своята без хартийка. На половината път ръцете ни се срещнаха и си смениха ролите.

— Лари Ковалски — представи се небръснатият. С пари в джоба изглеждаше по-уверен.

— Мистър Ковалски, подозират моя клиент, че е убил мис Уишняк.

— Че какво има да го подозират... Той я е пречукал, няма спор в това.

— Защо мислите така?

— Че какво да мисля, аз тук, в тази и съседната къща, съм нещо... като портиер. Да поддържам чистота, ред... и изобщо. Е, разбира се, познавам почти всички обитатели. Виждам кое как е, кой при кого. Е, Джин Уишняк, разбира се, беше хубаво момиче. Добро. Винаги ще поздравя, ще се усмихне, разбира се. А пък той все при нея отиваше. Старичък е за нея, не ще и дума, ама му е тъпкан джобът с пари.

— На кого?

— На оня с брадата.

— Кой с брадата?

Портиерът ме погледна с известно съжаление. А може би и с презрение. Какво искаш от такъв глупак.

— Оня, дето все при нея ходеше. Полицията, когато ме разпитваше, ми показа цял куп снимки. И аз, разбира се, веднага го познах.

— Само по брадата ли?

— Защо пък само по брадата? Е, разбира се, не съм говорил с него. Но съм го виждал много пъти, макар че повечето беше вечер. Солиден мъж.

— А защо сте уверен, че именно Гереро е убил мис Уишняк?

— Е, разбира се, не съм присъствувал, но нея вечер той при момичето. Още си спомням, като видях колата му, и си помислих: ама красавица, не можеш да си откъснеш очите от нея.

— Каква е колата му?

Ковалски ме погледна учудено: как така може да не се знае на каква кола се вози Ланс Гереро. Очевидно този „Шеворд“ не веднъж и два пъти е бил предмет на разговори.

— Как каква? „Шеворд“, разбира се, „Клинър“.

— Кажете, мистър Ковалски, мис Уишняк поддържаше ли тук с някого приятелски отношения?

— Да, разбира се. С Агнеса Анджели. Виждал съм ги често заедно.

— Тук ли живее?

— Тука, тука. С майка си. Апартамент четири „бе“. Втори етаж.

— Как мислите, кога мога да я намеря?

— Ако искате, веднага. Тя си е в къщи. По това време винаги си е в къщи.

Мис Анджели се оказа седемнадесетгодишно момиче. Когато узна, че съм адвокатът на Гереро, така се развълнува, че ми се стори, че така ще се разплаче. Помислих си, че се вълнува заради убитата си приятелка, а се оказа, че си мислела как ще се яви на процеса. Това е нейният звезден час. Не бих се учудил, ако науча, че сега дори мислено си избира в какъв тоалет ще се яви да дава свидетелски показания. Бедната рибка в морето на анонимността, на която веднъж в живота се е паднало да се изкачи на повърхността.

— Кажете ми, мис Анджели, мис Уишняк разказвала ли ви е нещо за себе си, за своя приятел, който я е посещавал?

— Тя всичко ми разказваше. Ние бяхме приятелки...

— Назовавала ли е името на човека, който...

— Който я издържаше ли? — прекъсна ме Агнеса. За разлика от мен тя не си подбираще думите. — Не, името му не е споменава. Питала съм я кой е той. А тя казва: „Дала съм му дума да не споменавам името му.“ Но аз въпреки това знаех точно.

— Откъде?

— Тя ми е казвала, че има фирма, която произвежда детски играчки. И ми е показвала някои играчки.

— Но откъде все пак знаете името на собственика на фирмата?

— По кутията. Там има червена лента, а на нея е написано „Играчки Гереро“. Не съм глупава, веднага се досетих, че поклонникът на Джин е точно той, Гереро.

— Виждали ли сте го някога?

— Един-два пъти през прозореца.

— Бихте ли го познали?

— Вече го познах.

— Кога?

— Когато полицията ме разпитва. Показаха ми снимки на мъже. Веднага го познах.

Да, просто не знаех защо трябва да присъствувам в съда. Освен като зрител. Всичко, буквално всичко, което научавах, се помещаваше в схемата, като елементите в квадратчетата на Периодичната таблица. Но не в моята схема, а в обвинението. Никак не е чудно, че прокурорският компютър е издал заповед за арест. Със същия успех би могъл да произнесе и присъдата.

Излязох на улицата. Вятърът беше утихнал, но заваля дъжд.

ГЛАВА 4

Стигнах в кантората и прегледах телевизионните ленти, които Гизела беше донесла. Абсолютно нищо ново с изключение на това, че показваха снимката на Джин Уишняк. Обикновено момиче с доста простовато, доверчиво лице.

Помолих Гизела да ми намери Урсула Файяр. Взех слушалката и чух нисък, ленив глас.

— Мисис Файяр. С вас разговаря Язон Рондол, адвокатът на Ланс Гереро.

— Много ми е приятно. На какво дължа тази чест? — Към властните нотки в нейния глас сега се прибавиха и насмешливи.

— Знаете ли, бих искал да поговоря с вас...

— Не може ли това да стане по телефона?

— Страхувам се, че не е разговор за телефон.

— Хм... Можете смело да говорите, моят телефон не се подслушва, но ако настоявате, елате.

— Кога?

— Можете да дойдете още сега.

И тя окачи слушалката. Естествено. Такива дами не питат мога ли да ги посетя именно сега, не казват адреса си, не ти обясняват как да стигнеш до тях. Урсула Файяр! С това е казано всичко. О, тези хора притежават хиляди най-елегантни начини да унижат ближния си, кротко и без натрапване да му дадат да разбере кой кой е.

След половин час бях в Блекфийлд и спрях пред масивна метална врата с малка медна табелка „Файяр“. И размерите на табелката бяха точно пресметнати да напомнят, че притежателят на този замък не се нуждае от реклама.

От будката изпълзя огромно човекообразно същество. Впрочем с човек го сродяваше само пистолетът на хълбока му. Изглежда, Файяр и тям подобните са успели да създадат нов вид животни, като са кръстосали семейния слуга с горила.

— Име? — гласът на хибрида се зараждаше някъде в дълбините на необятното му туловище.

Чудовището промърмори нещо неясно и отвори вратата. Изминах петдесетина метра по пътеката и пред мен се откри изумително красива къща.

Преди още да стигна до вратата, тя се отвори, аз дори трепнах от изненада. Очевидно подсъзнателно съм очаквал да видя още едно такова чудовище като при вратата, па макар и с по-малки размери, а пред мен стоеше красавица. Истинска красавица. Червени коси и прозрачни виолетови очи, които заемаха половината ѝ лице.

— Добър ден, мистър Рондол, мисис Файяр ви чака.

Какво ли още ме чака? Стража с алебарди. Мадам Файяр в огромен кринолин. Но тя се оказа не в кринолин, а в обикновени черни панталони. Очевидно беше на около четиридесет години, а може би и на много повече или пък много по-малко. Беше стройна, дори слаба и дяволски елегантна.

— Седнете, мистър Рондол — тя кимна към дълбокото кожено кресло, в което лесно можеш да потънеш. — Слушам ви.

— Мисис Файяр — казах, — знаете ли какво се е случило с мистър Гереро?

За част от секундата тя се обърка.

— Не, а какво се е случило с него?

Лъжеше. Бях уверен, че лъже, и то не много умело.

— Арестуван е по обвинение в убийство.

И тя отново не знаеше как да реагира на моите думи.

— Бедният Ланс — най-последно промърмори тя. — И как се е случило това с него?

— О, мисис Файяр, ще намерите всички подробности във вестниците от двадесети септември. Работата е в друго. Моят клиент твърди, че по времето, когато е било извършено убийството, тоест вечерта на деветнадесети септември, между девет и десет часа, се е намирал в своята къща в Елмсвил. За съжаление това може да потвърди само един човек. Вие.

— Аз?

— Да, мадам. Мистър Гереро твърди, че същата вечер вие сте били при него.

Мисис Файяр внимателно ме погледна, вдигна очи, сякаш премисляше нещо, усмихна се едва.

— Бих се радвала да помогна на мистър Гереро, той е мой добър познат, но, съгласете се, че да се дават лъжливи показания пред съда...

— Благодаря ви, мисис Файяр — казах аз, измъквайки се от коженото кресло. — Вие много ми помогнахте.

Ако не бях сигурен, че Гереро действително е убил Джин Уишняк, бях готов да се закълна, че Урсула Файяр лъже и че онази вечер наистина е била в Елмсвил. Всеки път, когато се захващам с някое дело, буквално потъвам в него. Този път не беше така. Практически нямах никакви варианти, никакви версии, никакви теории, даже никакви факти, без да се смятат онези, които ще бъдат използвани от обвинението. Нямам никакви свидетели, нямам нищо. Ланс Гереро е ходел при Джин Уишняк, виждали са го там неведнъж, въпросната вечер също е бил при нея. Вероятно полицията е намерила и отпечатъци от пръстите му. От друга страна, Урсула Файяр лъже, чувствах това с всяка клетка на тялото си.

Потеглих за Шъруд, към Първи градски затвор, към клиента, когото не знаех как да защитавам.

Вероятно Гереро не беше спал цяла нощ, тъй като под очите му имаше сенки и днес изглеждаше с десет години по-стар, отколкото вчера. Когато влязох в килията, той въпросително ме погледна. За миг в очите му пламна надежда, но веднага пак угасна.

— Слушайте, мистър Гереро, мога ли да ви задам един въпрос?

— Опитайте — вдигна рамене той.

— Вие ли убихте Джин Уишняк?

Той внимателно се вгледа в мен и поклати глава.

— Не, Рондол, не съм убил Джин Уишняк. Никога не съм виждал Джин Уишняк, до момента на арестуването ми никога не съм чувал нейното име. Това е чудовищно, разбирате ли, чудовищно...

— Аз съм адвокат, мистър Гереро. Преди това, както знаете, бях частен детектив. А по-рано работех в полицията. Свикнал съм да имам работа с факти. И съдът се опира на факти. Особено електронният съд.

— Бяхте ли у Урсула Файяр? — прекъсна ме той.

— Да. Тя отрича.

— Не се съмнявам в това. Какво впечатление ви направи тя?

— Стори ми се, че лъже.

— Наистина ли? Благодаря ви. Това е поне малка котвичка. Не зная дали тя би могла да ме задържи да не полудея — поклати той

глава. — Разбирате ли, започвам сам да се съмнявам. Разни мисли пълзят, пълзят в главата ми. А може би имаш раздвоение на личността? А може би има провал в паметта си? А може би отдавна си се побъркал? Отпъждам тези мисли, мацкам ги като змии, а те все пълзят, пълзят...

— Мистър Гереро — казах аз ядосано, — не предполагам, че можете така образно да говорите. По-добре се опитайте да се съсредоточите, може би нещо сте забравили? Някоя подробност или нещо друго? Нима никой не ви е видял през онази нощ?

— Не — поклати той глава. — Нямам какво да ви кажа. Разказах ви всичко.

Когато тъмничарят отвори вратата, излязох от килията, без да се сбогувам с Гереро.

* * *

През останалите до съда дни се мятах като хванат в капан. Няколко пъти бях на „Индепендънс стрийт“, разговарях с всички, които са виждали там Гереро, още веднъж говорих по телефона с Урсула Файяр, успях да постигна проверка на психичното състояние на Гереро — всичко беше напразно. Стояхме там, откъдето бяхме започнали.

В деня, когато се състоя съдебното заседание, се събудих рано и дълго лежах неподвижно. Никога още не съм чувствувал себе си така безпомощен. Отивах не в съда, не, по-скоро в цирк, където клоунът Язон Рондол ще разсмива уважаемата публика...

ГЛАВА 5

Зае своето място обвинителят Анатол Магнусон, помощник на окръжния прокурор. Не е лошо момче, макар че не сваля звезди от небето. Впрочем за нашето дело днес не само звезди, дори мозък в главата си не бе нужно да имаш. Мозък имаше машината. Отличен електронен мозък, който не беше обременен с мисли за заплата, за репутация, с емоции и подобни жалки следствия от килограма сиво вещество, което мъкнем в черепната си кутия. А ето го и съдията контролър. И него го познавам. Роджър Ивама.

— Станете, съдът е включен — със силен фалцет пропя секретарят контролър.

Щракнаха превключвателите на главната съдийска машина и в трите машини на журито светнаха червените лампички.

— В името на народа срещу Ланс Гереро, обвинен в убийството на Джин Уишняк — обяви съдията. — Джентълмени, като съдия контролър проверих работата на главната съдийска машина и трите машини на журито, намерих работата им в пълно съответствие с нормата и тях, готови за съдебното дирене. Съгласно процедурата на електронния съд тестовете са проведени гласно и в писмена форма. Обвинението и защитата могат да направят самостоятелна проверка. Мистър Магнусон?

— Обвинението се отказва от проверка, Ваша чест.

— Мистър Рондол?

— Защитата се отказва от проверка, Ваша чест — измърморих аз.

— Прекрасно. Мистър Магнусон, обвинителното заключение, моля.

— Ваша чест — каза помощник-прокурорът, — защитата е запозната с обвинителното заключение, вие също. Приготвил съм няколко копия за главната съдийска машина и за машините на журито. С ваше разрешение ще ги подадем.

Магнусон приближи към главната съдийска машина, сложи на подноса няколко листа, залепени като лента, която бързо запълзя през

тясната цепнатина на отвора, наподобяващ старческа беззъба уста.

— Мистър Магнусон, вашите свидетели — каза съдията контрольор.

— Обвинението призовава сержанта от полицията Ли Медина.

— Мистър Медина, какво можете да кажете на съда по повод убийството на Джин Уишняк?

— На деветнадесети септември тази година в девет часа и четиридесет и две минути в полицията се обади жена, която се нарече Мария Анджели, и съобщи, че дъщеря ѝ Агнеса Анджели току-що е открила убитата Джин Уишняк. Ние незабавно заминахме по указания от мисис Анджели адрес на „Индепендънс стрийт“ и се качихме в апартамент шест „а“. Входната врата беше отворена... Лекарят, който ни придружаваше, констатира смърт от удар с твърд предмет по главата. Според характера на раните лекарят изказа предположението, че ударът е бил нанесен с тежък метален предмет с доста остри краища. Вниманието ни привлякоха два метални свещника, които стояха на масата. И двата бяха отправени за лабораторен анализ. На единия бяха открити петна от кръв, при това кръвната група съответствува на кръвната група на убитата. Ето резултатите от анализа.

— Сержант — обвинителят се обърна към свидетеля, — откри ли и нещо друго лабораторният анализ?

— Да — кимна сержантът. — На същия свещник, на който бяха открити петната от кръв, бяха открити и отпечатьци от пръсти. Този, който го е държал в ръце, се е опитвал да ги изтрие, но го е направил недостатъчно внимателно. В резултат успяхме да получим три доста ясни снимки. Те бяха подадени на голямата регистрационна машина на шърлуудската полиция.

— И какво показва машината? — попита обвинителят.

— Отпечатьците от пръстите върху свещника принадлежат на Ланс Гереро.

— Направени ли са контролни сравнения след ареста на мистър Гереро?

— Да, мистър Магнусон. Отпечатьците от пръстите върху свещника принадлежат на мистър Ланс Гереро. Ето и увеличени снимки на отпечатьците.

— Благодаря ви, сержант. Моля, мистър Рондол. — Помощник-прокурорът беше подчертано вежлив с мен. Съжаляваше ме, знаеше, че съм притиснат към стената и стоя с вързани ръце. Дори не се вълнувах вече. Някакво странно вцепенение ме бе обзело. Не можех да защита Гереро.

— Защитата няма въпроси към свидетеля.

— Обвинението призовава лекаря на полицейското управление Джеймс Вандершмит.

Мистър Вандершмит зае своето място, постави ръката си към стъклото на регистрационната машина и обърна глава към масата на обвинението.

— Мистър Вандершмит — каза обвинителят, — вие сте направили аутопсия на тялото на мис Уишняк. Какво установихте?

— Ако не се впускаме в подробности, то най-общо може да се каже, че смъртта на мис Уишняк е предизвикана от удар с тежък метален предмет с доста тънък заоблен край. Именно тези край е способствувал две от четирите рани да се окажат смъртоносни.

— Бяха ли открити по тялото на убитата някакви следи от борба?

— Не, мистър Магнусон.

— Благодаря ви, докторе. Свидетелят е на разположение на защитата.

— Защитата няма въпроси. — Какво ли можех да питам?

Мястото на доктора зае дребничък човечец с щръкнали като на мишка уши. Имаше източено лице и мигащи очички. Мишката се представи като професор Уудбъри и не без гордост съобщи, че завежда лабораторията по звукозапис в Шъруудския университет и е консултант на две фирми за производство на грамофонни плочи.

Изясни се, че съобразно протокола на огледа в квартирата на Джин Уишняк били открити магнетофон и дванадесет касети. На единадесетте имало записана музика, а на дванадесетата — запис на женски и мъжки глас.

— Мистър Уудбъри — каза Магнусон, — помолихме ви да сравните двата мъжки гласа на двете ленти, които ви дадохме. Какви са резултатите?

— Гласовете от двете ленти принадлежат на един и същи човек. За съжаление не всички си дават сметка, че гласът е също така индивидуален и неповторим, както, да кажем, отпечатъците на

пръстите И така, както дактилоскопичният метод практически напълно изключва възможността за грешка, тъй като тя е нищожно малка така и анализът на гласа, на неговите съставни елементи — тембър, височина и така нататък — дава абсолютно точни резултати. Фонограмата на гласа е също толкова сигурно доказателство, както и дактилоскопията. Получихме фонограми на двата гласа и ги сравнихме. Те са тъждествени. Ето тази фонограма. Виждате ли? Дори неопитното око веднага може да определи, че сходството е пълно. При фонограма „А“ и фонограма „Б“ съвпадат буквално всички елементи.

— Може ли съдът да чуе записите — попита съдията контролър. Чу се женски смях.

— Хайде говори, Ланс, говори. Ех, какъв си упорит... Ако нищо не кажеш, ще те накарам да глътнеш микрофона.

Чу се дълбока въздишка и мъжки глас, гласът на Ланс Гереро, каза:

— Какво да ти кажа, глупавичка моя? Това, че те обичам ли?

— А ето и запис на гласа, направен на предварителното следствие — каза Магнусон.

Същият глас, гласът на Ланс Гереро произнесе:

— Не, не познавам никаква Джин Уишняк, никога не съм я виждал и никога не съм разговарял с нея.

Да, Магнусон определено жъне големи успехи. Така сполучливо да подбере образците...

Един след друг минаха останалите свидетели, двама от които вече знаех — портиерът в къщата, където е живяла Джин Уишняк, и Агнеса Анджели. Да, всички те са виждали човека, който седи сега на скамейката на подсъдимите. Винаги идвал вечер. Да, виждали са колата му. Такава кола не може да се види всеки ден на „Индепендънс стрийт“.

Когато съдията контролър обяви, че ще бъде произнесена присъдата в залата се прозяваха и шушукаха. Всичко беше ясно. Най-после се възцари тишина. Чу се мелодично подрънкване и почти едновременно светнаха таблата на трите машини на журито: виновен в предумишлено убийство. След това главната съдийска машина произнесе присъдата: смърт или пълно преобразяване по избор на подсъдимия. Срок за обжалване — четиридесет дни.

Съдията контролър обяви, че мистър Гереро има право за едно денонощие да избере своето наказание и с това всичко завърши.

* * *

— Мистър Гереро — казах аз следващия ден на своя клиент, — трябва да ви върна чека.

— Оставете Рондол, кому е нужно вашето театрално благородство? Имате на разположение повече от месец. Направете всичко възможно. Искам да помните само едно нещо — не съм убил Джин Уишняк Гласът му укрепна, започна повече да прилича на онзи човек, когото видях за пръв път. — Това е чудовищна, нелепа, кошмарна грешка. Зная всичко, което можете да ми кажете: отпечатъците, фонограмите свидетелите... Всичко това е така и въпреки това не съм виновен...

Вратата на килията се отвори:

— Мистър Гереро, време е.

Излязохме от килията. Въведоха ни в неголяма стая.

— Ланс Гереро, приближете към масата. Пред вас има картонче с вашето име. На него виждате две кръгчета. На едното пише „смърт“, а на другото „пълно преобразяване“. Зачеркнете с кръстче онова кръгче, което отхвърляте. Ясно ли е? Моля, мистър Рондол, елате по-близо и застанете до мистър Гереро.

Застанах до свои подзащитен. Гереро взе писалката и дебело зачерта лявото кръгче с думата „смърт“.

Минахме в стая, в която имаше дълга маса на колелца, покрита с бял чаршаф. До главата студено проблясваше хромираната повърхност на малък апарат.

— Сега ще ви приспят и след това ще ви преместят в хладилното отделение.

— Рондол, как мислите, защо избрах пълно преобразяване? Искам да науча какво значи всичко това... как се е случило... Рондол, нямам какво да крия от вас. Кълна ви се, че не съм убивал Джин Уишняк. Вярвате ли ми? Вярвайте ми, Рондол, повярвайте ми. Зная, че не можете да ми повярвате, но трябва, трябва да го сторите!

Какво можех да му отговоря? Какво може да се каже на човек,
минута преди да го отведат? Още повече, когато, знае къде го водят?

ГЛАВА 6

— Искате да ви разкажа какъв човек беше моят мъж? — недоверчиво ме попита мисис Гереро — Но ние вече няколко години не живеем заедно. Разберете ме — мисис Гереро вдигна към мен умолителен поглед, — трудно ми е да говоря за него. Аз го... обичам — тя се разплака и закри лицето си с ръце. — Той е жесток негодник. Той може да мине покрай мен, когато плача, може да не ми се обади, когато знае, че го чакам. Но той можеше да бъде и необикновено нежен с мен и тогава забравях всичко на света и ми се струваше, че все пак занапред ще бъде хубаво... Знаете ли, че ми изневеряваше? И аз търпях. Разбирате ли какво означаваше това за мен, да живееш със съзнанието, че ти изневеряват. Струваше ми се, че всичко ще мине, че това не е сериозно... Но когато научих за онова момиче...

Наострих уши. Нима и тя е знаела за Джин Уишняк?

— За кое момиче?

— За онази Одри Ламънт... Да бъде проклет денят, когато случайно намерих негово писмо до нея...

— А тази жена, Ламънт, струва ми се? Разделил ли се е с нея?

— Известно време, чувах, бил с нея, след това и тя му омръзнала. Изоставил я и тя дори се опитала да се самоубие или нещо от този род...

Да, трябваше да се върна в кантората си да потъна в привичния свят на привичните неща. И да помисля какво да правя по-нататък. И струва ли си въобще нещо да се прави?

Помолих Гизела да ми намери телефона на Одри Ламънт. След половин час пред мен вече бяха адресът и телефонът ѝ.

Обадих се. Отговори ми мъжки глас.

— Мис Ламънт не е в къщи. Какво да ѝ предам? На телефона е баща ѝ.

— Много ми е приятно, мистър Ламънт. Казвам се Язон Рондол. Адвокат съм на някой си Ланс Гереро, чието име вероятно сте чували. Мистър Ламънт, разбирам, че моята молба може да ви се стори някак

си странна, но много ми се иска да поговоря с вашата дъщеря за мистър Гереро. Ако, разбира се, тя може...

— Какво значи „може“? — стори ми се, че в гласа на Ламънт се появи подозрителност. — Защо да не може? Пък и аз с удоволствие бих се помъчил да ви помогна, макар че, разбира се... горкият Гереро... Кой би могъл да си помисли, че така ще свърши... — Ламънт дълбоко въздъхна.

— Кога бихте могли да ми отделите половин час?

— Когато ви е удобно. Дори веднага. Заповядайте. Булевард „Сънрайз“ четиринадесет, апартамент номер седем. Заповядайте. Дъщеря ми всяка минута може да си дойде.

ГЛАВА 7

Булевард „Сънрайз“ за разлика от „Индепендънс стрийт“ е уважавана улица. На входа в дом номер четиринадесет като в хотел седеше портиер, млад човек с рамене на цирков атлет. Погледна ме въпросително.

— Казвам се Рондол. Чака ме мистър Ламънт.

— Моля — кимна ми портиерът, — на четвъртия етаж.

Асансьорът въздъхна и бързо ме отнесе на четвъртия етаж. Не успях да изляза от кабинката и вратата отдясно се отвори, срещу мен тръгна побелял невисок човек. Бяло пухкаво венче коси и розово лице. Бяло-розово старче.

— Моля, заповядайте, мистър Рондол — протегна ми малката си ръчичка, приветливо ми се усмихна и ме въведе в апартамента. — Наляво, мистър Рондол. Да поговорим в кабинета ми.

— Благодаря ви, много сте любезен, мистър Ламънт. Позволете ми направо да пристъпя към въпроса. Както разбрах, вие знаете за съдебния процес срещу Ланс Гереро. Макар и да беше признат за виновен и да беше осъден на смърт или на пълно преобразяване, той до последната минута продължаваше да ме уверява, че не е виновен. Интересува ме един въпрос, мистър Ламънт, който трябва да изясня за себе си. Искам да зная би ли могъл Ланс Гереро да извърши убийство.

— А на съда няма не беше установено, че той е убил онова момиче, как му беше името? Пък и вие сам казахте: отпечатъци от пръсти, свидетели.

— Съвсем вярно, мистър Ламънт. Но именно поради тези тежки улики и поради категоричния отказ на моя подзащитен да се признае за виновен съм склонен да запазя, макар и нищожно, но някакво съмнение.

— Но това е мистика, скъпи мистър Рондол — безпомощно разпери малките си ръчички Ламънт, — цял живот се занимавам с наука, научил съм мозъка си да признава само факти, а фактите в делото на бедния Гереро, уви, са неоспорими. Поне така разбрах от вестниците и от вашите думи...

— Професоре, добре ли познавахте Гереро?

— Хм... Как да ви кажа? Виждам съм го много пъти, разговарял съм с него, разказвала ми е за него дъщеря ми. Той имаше роман с Одри. Позволете ми веднага да ви кажа, скъпи мистър Рондол, че този роман ни донесе, на мен и на дъщеря ми, много мъка. И за да не ви поставям в неловко положение, веднага ще ви кажа, че Одри дори се опита да се самоубие. Сега всичко е минало и мога спокойно да говоря за това... Не обвинявам Гереро в нищо. Докато обичаше — обичаше. След това я изостави. По-скоро съм виновен аз. Навярно аз я възпитах така ранима и беззащитна. Аз, старият романтичен глупак.

— Как мислите, професоре, удобно ли е да поговоря на тази тема и с вашата дъщеря?

— Да, разбира се, напълно. А, ето, струва ми се, че и тя идва. Одри — повика я той. — Ти ли си? Можеш ли да дойдеш за една секунда при мен?

Тя беше доста висока и стройна. Лицето ѝ навярно не би могло да бъде наречено красиво, но безусловно беше привлекателно. Леко вирнато носле, големи сиви очи и главно — бързо изменящо се изражение на лицето. Току-що по него се отразяваше спокойната домашна приветливост на любещата дъщеря. После изненада. Мълчалив въпрос. Усмивката на домакиня. Интересът на млада жена към непознат мъж. В последното впрочем не бях напълно уверен, тъй като непознатият мъж бях аз.

— Одри, това е мистър Язон Рондол, адвокатът на Ланс Гереро. Мистър Рондол, това е дъщеря ми Одри Ламънт. Одри, мистър Рондол би желал да поговори с теб за Ланс...

— Моля. — Тя седна в креслото и без да гледа, протегна ръка към коженото калъфче за цигари на бюрото, извади една цигара и запуши. Движенията ѝ бяха изящни и ловки. Беше приятно човек да ги наблюдава. Поне на мене ми беше приятно.

— Мис Ламънт — казах аз, — имах намерение да поговоря с вас за своя клиент мистър Гереро, но загубих всяко желание.

Тя учудено вдигна вежди и ме погледна съвсем по детски.

— Но защо, мистър Рондол?

— Не зная, навярно ревнувам от него...

— Най-малко това очаквах от вас. Адвокатите са сухи хора в черни костюми. Те не ревнуват. Може би вие въобще не сте адвокат?

— Може би сте права, мис Ламънт. Но уви — казах аз решително, отърсвайки се от чара на тази жена, — дългът ме кара да се върна към мистър Гереро. Мис Ламънт, ако моите въпроси са ви неприятни, няма да настоявам да ми отговорите.

— Благодаря ви. Целият разговор за Ланс Гереро не ми доставя ни най-малко удоволствие, но аз го обичах някога. И този човек е осъден на смърт.

— Той избра пълно преобразяване.

— Виждате ли — каза тя. — Мислех си, че поне малко го познавам, а се оказа, че не е така. Никога не бих могла да повярвам, че ще избере пълно преобразяване... Ланс Гереро изменен... Невъзможно е дори да си го представиш...

— Защо?

— Вероятно защото той и кротостта са две съвършено различни неща. Все едно да си представите тигър с панделка или гълъбица да ръфа с клюна си мърша... — Тя помълча и леко се усмихна на нещо. — Кротък Гереро... В него има толкова енергия...

— Гереро беше ли избухлив?

— О, да!

— Значи в порив на гняв би могъл да удари близък човек?

— Никога не е вдигал ръка срещу мен. Разбирате ли, никога!

— Благодаря ви, мис Ламънт — поклоних се елегантно като дипломат, поне така ми се стори.

— Мистър Рондол — неочаквано каза Одри Ламънт с глас, който звучеше много по-различно, отколкото по време на нашия разговор, — нали пак ще дойдете у нас? Без да задавате въпроси за Ланс Гереро? — Тя се усмихна и ми подаде ръка.

— О, да! — пламенно отговорих. Навярно твърде разпалено и силно, тъй като тя весело се засмя.

ГЛАВА 8

Оставаше ми още един човек. Градинарят и шофьорът на Гереро — Джонас. Още половин час глупави въпроси, още половин час глупави отговори, още половин час вдигане на рамене и моята съвест напълно ще се успокои.

Оставих колата си до някаква будка и реших пеша да стигна до къщата на Джонас. Още не бях стигнал до входа, когато от къщата излезе човек на средна възраст с простовато, но приветливо лице.

— Влизайте, влизайте, мистър Рондол, вратата не е затворена.

— Сам ли живеете, мистър Джонас? — попитах аз. — Помислих, че сте женен. У вас е толкова чисто.

— Какво говорите, мистър Рондол. Всичко сам правя.

И се впусна най-подробно да ми обяснява своята система за поддържане на чистота, която се свеждаше към това, че къщата трябва да се чисти по-често. Задряхмах най-безсрамно, като прикрих с ръка очите си. Но изведнъж нещо като че ли ме бутна.

— А пък аз съвсем бях забравил, че мистър Гереро ме беше предупредил вечерта да не отивам при него. Помнех само, че трябва да се проверят акумулаторите в „Шеворда“. И така, значи, седнах аз на своя „Фолкс“ — от тук до къщата на мистър Гереро са четири мили. И когато пристигнах до самата къща и видях „Шеворда“, си спомних, че господарят ми беше казвал да не идвам същата вечер.

— А коя вечер беше тази?

— Същата вечер, когато с него се случи онова...

— Мистър Джонас, в колко часа бяхте край къщата на Гереро. Може би случайно сте обърнали внимание?

— Да, разбира се. Видях. Беше осем и половина.

Осем и половина. А през това време Ланс Гереро е бил в Шърууд на „Индепендънс стрийт“. Според показанията на съседите на Джин Уишняк на съдебното заседание беше установено, че си е отишъл от нея някъде около десет часа. Заминал със своя червен „Шеворд“.

— Не бихте ли могли да сбъркате, мистър Джонас? Негов ли беше този „Шеворд“?

— Че как мога да сбъркам? Да не би да не познавам колата на господаря? Че аз и със затворени очи ще я разпозная. Наистина вече беше мръкнало. Само че фаровете на моята кола бяха запалени, пък и от прозорците светлината падаше право върху двете коли.

Главата ми се завъртя като в люлка. Все по-бързо и по-бързо.

— Двете коли?

— Ами да, двете коли. Нашият „Шеворд“ и още нечия „Алфа“.

Бързо трябва да се провери каква кола кара Урсула Файяр. Не знам защо, но бях сигурен, че това е бил нейният автомобил. Светлината била запалена... И червеният „Шеворд“ е стоял под прозорците по същото време, когато червеният „Шеворд“ се е намирал на „Индепендънс стрийт“. Добре, да допуснем, че има два червени „Шеворда“. В това няма нищо свръхестествено, но „Алфата“... Значи Гереро не лъже. Не може сам да пристигне в Елмсвил на две коли, да запали лампите, да се върне в Шърууд с трета кола, да разбие черепа на Джин Уишняк със свещника и после да се върне в къщи... Да, но отпечатъците от пръстите, свидетелите? Това не може да бъде. Но и Урсула Файяр няма да остави колата си на двора и да седне да чака, докато Гереро отиде и се върне от Шърууд...

— Мистър Джонас, можете ли утре сутринта, да кажем, в девет часа да си бъдете в къщи? Ще ви се обадя по това време и ще намина да ви взема. Ще ми покажете как са стояли двете коли под прозорците и ще оформим вашите показания пред апелационния съд. Съгласен ли сте?

Разбира се, можех да оформя показанията на Джонас още сега, но все пак искаше ми се предварително да проверя каква кола кара Урсула Файяр. Това беше много важно, ако все пак Джонас нещо бърка...

Отдавна не съм карал с такава скорост и след тридесет минути вече бях на „Уилсън стрийт“ до дългото здание на полицейското управление. За щастие на мястото си беше и Херб Розен, стар мой познат. Той дори се зарадва, като ме видя.

— А, съдебна мишко — изръмжа със свойствения му хумор, — тези електронни машини не са ли те направили още безработен?

— Херб — казах аз, — направи ми една услуга. Разбери, моля те, само че веднага! Каква кола кара някоя си Урсула Файяр?

— Това жената на самия Файяр ли е? Охо, Язон, виждам те, че още си далеч от безработните. В ония среди, в които се движи мисис Файяр, парите са повече от листата по дърветата. Почакай ме минутка.

Върна се след няколко минути и ми намигна:

— Червена, „Алфа супер“, номер ГПЕ 62–211.

Погледнах си часовника. Седем и половина. Гизела отдавна си е отишла. Тръгнах си и аз към къщи. Просто не можех да си намеря място от вълнение. Трябваше обезателно да поговоря с някого. Обадих се на булевард „Сънрайз“, исках да чуя гласа на Одри Ламънт. Но уви, тя не си беше в къщи. Професорът беше много любезен. Попита ме как върви моето психологическо изследване. Я да видим каква реакция ще предизвика съобщението за Джонас у учения, който, както сам казва, признава само фактите. Подробно му изложих разговора с Джонас. Професорът беше повече от внимателен. Той ми зададе въпроси за Джонас, попита ме дали неговите показания могат да изиграят някаква роля пред апелационния съд.

— Надявам се скоро да ни дойдете на гости — каза накрая той.

* * *

Сутринта не издържах и петнадесет минути преди уговореното време се обадих на Джонас. Никой не отговори. Вероятно е в градината си или се занимава с чистене. След петнадесет минути отново се обадих. И отново никой не отговори.

Тръгнах за Елмсвил и скоро приближих неговата къща. Този път той не излезе да ме посрещне.

— Мистър Джонас — повиках го.

Тишина. Почуках на вратата. Не знам защо, но бях сигурен, че никой няма да ми отговори. Стопанинът на този дом не е човек, който ще определи среща и няма да дойде. Навярно не чува чукането ми.

И той наистина не чуваше чукането ми, тъй както не е чул и телефонния звън преди това. Защото лежеше в малкото си антре, облечен в някаква детска синичка пижамка с буболечици по нея, а до него се беше проточила тъмна локвичка. Виждах съм такива локвички и знам най-често колко тъмна изглежда човешката кръв. Внимателно се наведох над Джонас. Стреляли са почти в упор. Не е възможно да не

уцелиш от такова разстояние. Вдигнах глава и видях пред себе си млад широкоплещест мъж със склучени вежди. Точно пред мен стърчеше заглушителят на пистолета му.

— Не мърдайте — някак си много просто и убедително каза той. — Иначе... — и той изразително посочи с очи трупа на Джонас. Да, пред мен стоеше професионалист. Той посочи към трупа не с ръката, с която държеше пистолета — никога не се препоръчва да се отмества насоченият към човека пистолет, — а само с очи. И това дори беше хубаво. Винаги предпочитам да си имам работа с професионалисти.

— Готов ли си, Ърни — попита, без да отмества от мен нито погледа си, нито пистолета.

— Да, идвам — чу се глас от стаята.

— Откопчайте ръкава на ризата си и го повдигнете — също така спокойно ми заповяда чернокосият. — И не правете никакви движения. Разбрахте ли ме?

От стаята излезе човек, който държеше в ръката си спринцовка. Чернокосият ме гледаше, насочен към мен беше и неговият пистолет. Протегнах ръка и човекът със спринцовката неумело мушна иглата в рамото ми.

— Готово.

Това е. Изчезнаха и последните звуци и аз бавно, безкрайно бавно започнах да се потапям някъде надолу. Повече не се съпротивлявах, не се хващах за светлината или звука. Нямаше нищо.

**ЧАСТ ВТОРА
ВИЛА „ОДРИ“**

ГЛАВА 1

Не ми се искаше да идвам на себе си. Подсъзнателно навярно чувствавах, че нищо хубаво не ме очаква в реалния свят. Но съзнанието ми се връщаше неудържимо. Значи ония двамата са ме чакали. Кой ли е могъл да ги предупреди? Откъде са разбрали какво Джонас ми е разказал? Не съм говорил с никого, като се изключи Ламънт. Но може би моят телефон се подслушва. Вероятно. Но защо? Стоп. Щом като някой не си е пожалил труда да изпрати от няколко фута разстояние куршум в тялото на бедния Джонас, значи онова, което ми е разказал, струва един човешки живот.

Не успях да реша това простичко уравнение с едно неизвестно. Щракна ключалката и пред мен изникна професор Ламънт. Той беше все така чистичък, все така бяло-розовичък.

— Добър ден, скъпи мой Рондол. Радвам се да ви видя... Трябва най-напред да ви помоля да ме извините за това, че ви доведох при себе си без ваше съгласие, но какво да се прави... — Професорът разпери ръце. — Ама какъв съм и аз. Дори не ви политах как се чувствувате.

— Благодаря, мистър Ламънт. Ако не се смята това, че устата ми е пресъхнала и в главата ми е пълна каша, всичко е наред.

Разтреперан от вълнение, професорът приближи до вратата.

— Оуен, ако не ви е трудно, донесете чашка кафе за госта. Нямате представа какъв забраванко съм станал.

Стар позъор. Забраванко. А да тури някой си Оуен до вратата, та да не би да избягам, това не е забравил. Оуен се оказа мой стар познат. По ключените вежди и брадавицата на брадичката бих го познал и по време на страшния съд. Веднага и задълго запомняш човека, който е насочил дулото на пистолет срещу тебе. Остави чашка кафе и излезе.

— Чудесно. Пийте, скъпи Рондол. Когато можете да ме изслушате, ще ви обясня някои неща. Съгласен ли сте? И така, нека да помислим откъде да започнем. Най-напред ще се опитам да ви отговоря на въпроса, който най-много ви мъчи. И така, убил ли е мистър Гереро Джин Уишняк. Не, не я е убил. Ами, ще кажете вие,

свидетелските показания, ами отпечатъците от пръстите... Както е известно, вероятността от случайно съвпадение на отпечатъци от пръсти се равнява приблизително на една шестдесет и четири милиардна, така че за случайност не може и дума да става. Всичко това направих аз. Как — ще научите по-късно. Защо ли? Защото Ланс Гереро е човекът, когото ненавиждам. Човекът, който причини огромно страдание на Одри. Това е отмъщение, скъпи мой Рондол, внимателно премислено, лелеяно много години отмъщение. Бих могъл да го убия. Това е просто. Това е много по-просто, отколкото мнозина мислят. И много по-евтино. Но аз не можех да си позволя такова хуманно отношение към него. Мигновената смърт не е зло. Смъртта е страшна, когато много пъти предварително я преживяваш, когато тя се разтегля във времето. Такава смърт желях за Гереро и такава смърт измислих за него. Да, остана бедният Джонас. Престъплението на „Индепендънс стрийт“ беше организирано идеално и всички подробности бяха премислени, но кой би могъл да допусне, че този нещастник ще забрави нареждането на господаря си, същата вечер ще отиде у тях, ще види двете коли там и светлината от прозореца и ще разкаже всичко това на вас. Не можем да допуснем никакъв риск и затова Джонас е мъртъв, а вие сте тук.

— Но нали имаше отпечатъци от пръсти! Та вие сам казахте, че шансовете да съвпадат са равни на една шестдесет и четири милиардна.

— Щом като има образец, може да се вземе парченце мека пластмаса, да се направи факсимиле, което напълно заменя истинския пръст и дава отличен отпечатък.

— Ами онези свидетели, които са видели Гереро на „Индепендънс стрийт“ със собствените си очи. Него и колата му?

— Човекът, който играеше ролята на Гереро, отиваше там само вечер. На лицето си носеше мека маска, която много приличаше на лицето на Гереро. Това е проста работа. А колкото до това, да се намери „Шеворд“ модел „Клиньър“ — това е направо дреболия. За целта просто е достатъчно да платиш осем хиляди и толкоз.

— А фонограмата? Гласът на Гереро?

— О, това, разбира се, не е късче мека пластмаса. Това, скъпи мой Рондол, е много по-сложно.

Професорът извади от гардероба малък касетофон, лукаво ме погледна и натисна копчето. Чух необикновено познат глас:

— Джентълмени! Пред вас стои човекът, който вчера ограби Първа шьруудска банка.

Гласът ми беше познат, защото ми принадлежеше, това беше моят глас. Моят и ничий друг. Но той произнасяше думи, каквито аз никога не съм произнасял.

— Това, разбира се, е шега — доволно се засмя Ламънт. — Вчера, когато разговаряхме с вас, записах гласа ви, след това моята машина анализира всички съставки на вашата фонограма и синтезира няколко думи, които ѝ заръчах. Това звучи наистина просто, но аз посветих на създаването на своя синтезатор шестнадесет години от живота си. И вероятно никога нямаше да мога да го завърша, така както не са реализирали тази идея много други физици, ако не беше Гереро. Не помня вече кога за пръв път ми хрумна идеята да използвам неговия глас за лъжливо обвинение, но вие не можете да си представите какъв творчески потенциал е ненавистта. Работех като смахнат и успях да постигна онова, което не е постигнал нито един учен в света. — Професорът се изправи и неговата малка фигурка изведнъж стана по-голяма.

Не знаех какво да кажа.

— Мистър Рондол — продължи Ламънт, — повярвайте ми, много съжалявам, че така се получи, но какво да се прави... Бих се радвал, ако всичко това можеше да се забрави го за съжаление е невъзможно. Не можем да се разделим с вас така, като че ли нищо не се е случило и вие нищо не знаете. Бихме могли, разбира се, и да ви убием, и вие бихте останали да си лежите заедно с Джонас. Още едно неразкрито престъпление. Боже мой, колко ги има в нашата страна. Но аз не ви убих, скъпи мой Рондол. Защото ми харесвате, макар и да сте адвокат на Гереро. Но вие не сте Гереро. Вие не сте нагъл нахалник, който си пробива път направо през джунглите на живота. Вие сте друг. Това първо, и второ, стори ми се, че се харесвахте на Одри. И накрая третото, вие по всяка вероятност не сте глупав човек, освен това имате опита и на частен детектив, и на адвокат. И аз се надявам, че ще можем да работим заедно.

— Извинете, професоре, но в какво ще се заключава моята работа?

— Виждате ли, аз съм свързан с други хора. Гереро — това беше моето лично отмъщение. Но понякога ми се налага да изпълнявам подобни поръчения и за други хора.

— Не ви разбирам...

— Представете си, че някой си има свой Гереро. Делови Гереро, углавен, личен — няма значение. Получавам поръчката, разработвам сценария и ръководя, ако и по-нататък се ползвам от терминологията на киното, режисирам постановката... Шокиран ли сте, скъпи мой Рондол?

— Не, защо — вдигнах рамене, — всичко това е толкова делнично.

— Всъщност сарказмът ви е лишен от основание. — Професорът се намръщи и ме погледна. — Важното е човек да прекрачи през някои условности. Ако аз, да кажем, бях пълководец и ви поканех да работите при мен, поканех ви да поемете командването на дивизия, вие не бихте се ужасили от мисълта, че ще трябва да убивате. Важното е да не познаваш жертвата. Тогава тя е абстракция. Разбирам, че това, което сега ви говоря, ви звучи чудовищно. Напълно естествено. Цивилизацията в края на краищата се крепи на условности. Но интелектът и моралната смелост за това и съществуват, за да се прекрачват понякога условностите. Не ви се сърдя, Рондол. Дори на умните хора им трябва известно време, докато усвоят новите идеи. Но ви моля да разберете едно. Аз не съм садист, нито пък фанатик. Дори не съм теоретик на насието. Просто получи се така, че аз печеля парите си именно по този начин. И смея да ви уверя, че с това не увеличавам количеството на злото в света. Въобще съм уверен, че съществува някакъв закон за запазване на злото по света. Злото не изчезва и не се образува отново. То за съжаление е вечно. Помислете си, Рондол, не бързайте. По въпросите на морала никога не се доверявайте на първия си порив. Като правило той е и най-нелеп...

Мълчах. Какво друго ми оставаше? Впрочем трябваше точно да науча алтернативата. Тогава човек по-лесно решава.

— А ако не се съглася?

— Тогава — Ламънт разпери своите малки ръчички, — тогава ще бъдем принудени да ви убием.

— А рискът? Рискът да се проваля заедно с вас. Съгласете се, професоре, вашата дейност съвсем не се вмести, както се казва, в

рамките на закона.

— А, вие за този риск ли говорите? Разбирам ви! Разбира се, има някакъв риск и не е възможно да го изключим съвсем. Но деветдесет и девет и девет десети процента рискът може да се изключи. Не работя в безвъздушно пространство. Свързан съм с влиятелна организация. Дори бих казал — с много влиятелна организация. Именно те получават поръчките от своите клиенти. Аз пък получавам от тях само данните. Това първо. И второ, организацията, за която става дума, има много големи връзки. Много големи. И преди всичко в полицията. И накрая последното. Стараем се да работим така, че да предвидим всички варианти.

— Кажете, професоре, а защо тези, които правят поръчките, искат по такъв сложен начин да се избавят от някого. Нима не е по-евтино просто да се убие човекът?

— По-евтино е, съгласен съм, но вие просто си нямате представа колко ситуации възникват, когато е важно не физическото унищожение на човека, а законният съд. Колкото и парадоксално да звучи, хората, действащи извън рамките на закона, повече от всичко ценят законната разправа... А, Рондол, повярвайте ми, нашата фирма идеално се вписва в цялата система. Колкото повече въвеждаха електронните съдилища, толкова повече нарастваше степента на юридическата безпристрастност. Но човекът с пари, а съгласете се, че нашата система винаги е работела по-добре за човека с пари, та човекът с пари, повтарям, не го устройва абсолютната юридическа безпристрастност. Или да кажем — не винаги го устройва. Там, където парите са всемогъщи, не може да има област, където те престават да играят роля. А щом като съдийската машина не може да бъде подкупена, щом като тя признава само фактите, тогава фактите могат да бъдат купени. И ние продаваме факти, мистър Рондол. Ние приготвяме и продаваме факти. И за тях добро ни плащат. Знаете ли колко ще получавате? До сто хиляди НД в година. Помислете си, мистър Рондол. Вашата професия на адвокат отмира. Вие не можете да въздействувате на кибернетиката, както някога можехте да въздействувате на съдиите и на съдебните заседатели. И затова вие ставате ненужни.

— Колко време мога да мисля?

— Сега е пет часът. Ще дойда при вас утре сутринта в девет.

— А какво ще стане, ако се опитам да изляза през прозореца, да се спусна на земята и да избягам?

— Ще включим сигналната система. Щом се докоснете до прозореца, ще прозвучи сигналът за тревога. Тази къща е обградена с висока ограда, по горната част на която минава ток с високо напрежение. И най-после ще ви пази Оуен. Но и това не е всичко. Ако все пак по някакво чудо успеете да избягате, и тогава няма да сте в безопасност, защото цялата полиция в Шърууд незабавно ще започне да ви търси. По обвинение в твърде сериозно престъпление. Уликите срещу вас са готови. Остава ни само да съобщим за вас в полицията и да предадем уликите.

— Благодаря ви, професор Ламънт. Вие много подробно ми обяснихте положението.

ГЛАВА 2

Легнах на кревата и се втренчих в тавана. Да се хвърля в обятията на Ламънт би било, разбира се, предателство по отношение на всичко онова, в което съм вярвал през целия си живот или съм искал да вярвам. Но едно нещо е да се хвърлиш в нечий обятия с ентузиазъм, с потекли от възторг лиги, а друго нещо е да погледнеш фактите в очите. От една страна, работа с професора, която още не се знае накъде ще потече, възможността да виждам Одри, сто хиляди НД на година. Хм, сто хиляди, та това е десет пъти повече, отколкото спечелих миналата година. А от друга страна — смъртта. Моята смърт. Няма да ме има. Много е трудно да си го представя. Как така няма да ме има? Мен, Язон Рондол, това неповторимо чудо на света? Това е просто невъзможно. Да не виждам повече никого — стига, достатъчно, скъпи мой Рондол, няма такова нещо е възможно.

Уви, знаех, че е напълно възможно. Твърде възможно. Още когато бях частен детектив, няколко пъти костеливата старица с косата заставаще редом. О, колко добре се справят нашите инстинкти и страхът с убежденията ни! Не, те не се нахвърлят върху тях в стремителна кавалерийска атака. В открит бой убежденията са непобедими. Не, те ги ръфат по мъничко, неуморно, от всички страни, и ето че убежденията ни започват да се клатушкат, да залитат. После въобще ги няма. И усещаш, че ти е леко да дишаш. Ура, да живее свободата! Долу оковите на убежденията!

Професор Ламънт негодяй? Но защо така грубо, непохватно? Разбира се, неговата работа не е образец на гражданска самопожертвователност, но пък и не е чак толкова, като си помислиш, осъдителна. Та кой би могъл да бъде клиент и да дава поръчки на неговите гангстерски приятели? Същите онези мафиози, които искат един на друг да си видят сметките! Порядъчният човек е далеч от този свят.

Стига! Стига с тия шеги! Имай поне доблестта пред себе си да кажеш „да“ или „не“.

Да, да, да. Не искам да умирам. Страх ме е! Много ме е страх!!

* * *

Когато се събудих, стори ми се, че е още много рано, но часовникът на ръката ми показваше осем и петнадесет. Спал съм като бебе. Нищо не помага така за здравия сън, както нечистата съвест.

Станах, протегнах се и почуках на вратата. Дори не се опитах да я отворя. Оуен беше тук. Интересно, дали спи някога?

— Събудихте ли се? — попита ме той.

— Да, колега — високо и дори нахално му отговорих.

— Сега ще ви донеса нещо за ядене.

След пет минути щракна ключът, вратата се отвори и той ми протегна поднос, покрит със салфетка. Гледаше ме много внимателно, напрегнато и неприязнено.

— Благодаря — казах и поех подноса. Той излезе и заключи вратата.

Закусих с апетит и зачаках Ламънт. Професорът се яви точно в девет, верен на своята старомодна пунктуалност. Добре ли съм спал? Закусил ли съм?

— Мислихте ли над моето предложение, скъпи мой Рондол? — попита ме професорът.

— Да.

— И?

— Съгласен съм — отговорих аз.

— А сега бих искал веднага да се заемете с работа. Ето ви тази папка, проучете всичко, което се намира в нея. Възложителят желае човекът, за когото става дума, да получи шест-осем години. Или, разбира се, пълно преобразяване, ако си го избере. Когато в главата ви се родят някакви идеи, моля, не се стеснявайте, идвайте при мен, заедно ще ги обсъдим.

Оставих папката на масата. Все още не ми се искаше да я чета. Сега, когато ми предстоеше да остана тук по-дълго, огледах стаята. Беше доста голяма, светла. Креват, маса, канапе, кресло, лампа, гардероб — какво още му трябва на човек? Едната врата водеше към банята, другата — към стълбата. Не беше заключена, защото самият току-що се качих и я затворих след себе си. В стаята беше топло. Изведнъж ми се прииска да отворя прозореца. Щом вратата не е

заклучена, то едва ли към прозореца ще бъде включено някакво алармено устройство. Внимателно го отворих. Нищо. Тишина. Погледнах към телефона. Боже господи, кой знае колко разклонения водят и от него...

Затворих прозореца и взех папката. Каква ирония на съдбата. Колко пъти съм държал в ръцете си подобни папки, в които се описваха чужди престъпления, и съм мислил как да отърва този или онзи, който е извършил престъплението. И за това ми плащаха. Сега трябваше да чета за човек, който нищо не беше извършил, и да мисля как да го накисна. И за това също ще ми платят. В какво развито общество живеем и колко разнообразни са неговите потребности. Въздъхнах и разтворих папката. На първия лист беше написано:

Джон Копола. 44 год. Шърууд. „Местак хилс“, осем. Женен, две деца.

Жена — Анабела Ли, родена Грунвалд, 40 год., не работи.

Деца: Питър, 20 години, студент в Местакския университет, изучава история.

Дъщеря Джанет, 11 години, учи в училището на Джоузеф Гарусар.

Къща. Купена преди осем години за петдесет хиляди НД. Вече е изплатена приблизително една трета от стойността. Сега къщата струва около 60–65 хиляди. Долу — гостна и кухня. Горестая — три стаи. Спалните на Копола, на жена му и на дъщеря му. Преди спалнята на жена му — средната стая — е била стая на Питър, а съпрузите са имали обща спалня.

Професията на Джон Копола. Банков служител. Завежда отдела за краткосрочни заеми в Местакската банка.

Доходи. Двадесет и седем хиляди НД за година. Само заплата. Спестяванията на Копола са вложени в акции на шъруудските атомни централи. Приблизителна стойност на акциите му сега — 25–30 хиляди НД.

Характеристика като работник. Педантичен. Трудолюбив, изпълнителен. Подозрителен.

Характеристика като човек. Педантичен. Лоялен по отношение на приятелите си. Много привързан към семейството си. Суховат.

Навици. Почти не пие. Обича дългите разходки. Разхожда се главно вечер. Чете малко. По телевизията гледа само спортните предавания.

Приятели. Патрик Бракен, началник на следствения отдел на шърлуудската полиция. Учили са заедно в училище. Виждат се доста често.

Франсиско Келвин, завеждащ отдел „Планиране“ в същата банка, в която работи и Копола.

Цел. Шест-осем години затвор. Желателно е съдебният процес максимално да привлече вниманието на печата и телевизията. Копола трябва да бъде представен като отблъскващ човек, който хвърля сянка върху всички, които са имали работа с него, и на първо място върху неговите приятели.

От снимката ме гледаше лицето на човека, когото трябваше да тикна в затвора. Той като че ли се досещаше, затова изразът му беше доста кисел и недоверчив.

Така-а, все пак какво беше извършил завеждащият отдела за краткосрочни заеми, че да му осигури шест години затвор и да покрие с петното на позора цялото му семейство и приятелите му? Откраднал е от банката пари? Не, това не става. Първо, толкова нещо много трудно може да се организира и второ — какъв позор е това? По-скоро обратното.

Просто откраднал нещо някъде си? Хм, много общо казано. Пък и не е интересно. Я се опитай да привлечеш нечие внимание с процес за кражба. Още повече, когато краде някой неизвестен банков служител. Виж, ако президентът на банката беше отмъкнал на улицата чантичката на престаряла вдовица... Дали да не пуснем по този път и мистър Копола? Още повече че процентите, при които се отпускат краткосрочни заеми на обикновените простосмъртни, малко се

отличават от баналните грабежи. Как ли биха изглеждали вестникарските заглавия? Банков служител приема пари без формалности, само показва пистолет. Обвиняемият заявява, че не е ограбвал бабичките, а само е приемал пари по опростен начин.

Да, оказва се, че да тикнеш човека по пътя на престъплението също не е лека работа. Наистина ли нищо не мога да измисля?

Почувствувах, че трябва да си почина и изпълзях на двора. Никой не ме спря. Въобще никой не се виждаше. Вдигнах яката на якето си и започнах да се разхождам покрай оградата. Беше направена добросъвестно. Висока десет фута, градена от тъмни камъни, а отгоре се беше проточила жица. През всеки двадесет фута на стената е поставен по един фенер. Очевидно художествената дейност на мистър Ламънт му носеше добри доходи.

Стигнах до вратата. Беше метална, плътна и край нея имаше малка будка. Като че ли вътре няма никого. Пък може би се лъжех. Имах чувството, че през цялото време към мене са отправени нечий очи.

Стигнах до едноетажното здание, където вече бях ходил при Ламънт, и внимателно почуках. Вратата отвори Бонафонте.

— Мога ли да видя професора?

Той се обърна и аз разбрах, че мога да го последвам.

— О, скъпи мой Рондол! — професорът широко разпери малките си лапички, усмихна ми се и тръгна срещу мен. — Как върви работата? Не е лесно, нали, признайте си?

— Не е лесно, професоре.

— И все пак нещо сте измислили? Някои най-общии идеи?

— Ограбвал на улицата бедни вдовици и осквернявал гробове.

Ламънт се смееше някак си удивително деликатно, като през цялото време ме поглеждаше — да не би смехът му да ме е обидил?

— Сега виждате, скъпи мой Рондол, че даром никъде не плащат. Представете ли си колко време ми отне работата с Гереро? Но не се огорчавайте, уверен съм, че ще постигнете успех. Това е като творчеството. Не могат да се очакват резултати всеки ден и редовно. Може ден-два, дори седмица нищо да не измислите. А след това в най-неочаквания момент изведнъж да ви осени: ама така де, та нали този Копола тайничко встрани търгувал с наркотици. В сейфа му намират два пакета с хероин.

Ах, кучето му с куче, как не се сетих сам? Просто, ефектно и добро. Наркотици в банката. А може би всичко вече е измислено и старецът просто иска да провери на какво съм способен.

— Мистър Ламънт — казах аз, — наркотиците са прекрасна идея и аз...

— Може би ще измислите нещо по-ефектно. Работата е там, че наркотиците използвахме съвсем наскоро, а на мен не ми се иска да се повтаряме по-често, отколкото е необходимо. Това е не само въпрос на творческо самолюбие. Колкото по-разнообразни сме, толкова по-малко са шансовете някой да се добере до нас.

Казах на професора, че искам да поработя в градината, и Бонафонте мълчаливо ме отведе към малка пристройка, почака ме, докато се въоръжа с гребло.

— Не приближавайте към оградата по-близо от десет фута — хладно ме предупреди той.

Почнах да гребя гнилите листа. Язон Рондол, казах на себе си, можеш да правиш каквото ти се иска, дори сам вечерно време да ограбваш нещастни вдовици, които се прибират след посещение при болните си внучки, само че не се изкарвай борец за справедливост. Не се убеждавай, че прибираш парите само за да не ги прибере някой друг, който ще го направи по-грубо от теб. Искаш да бъдеш маша на Ламънт — моля, още повече че ще ти плащат огромни пари. Само че честно си признай, ти си благоразумен страхливец, тих подлец. И не се изкарвай защитник на Копола, и не изпадай в умиление от това, какво насилие над своите свещени принципи извършваш, само и само да помогнеш на своя клиент Ланс Гереро...

Не, няма да жертвувам себе си, като се старая да помогна на мистър Копола да извърши престъплението, на което е обречен. Ще си бъда егоист и ще се опитам да се измета отгук веднага щом ми се предостави сгоден случай. Приблжих до стената. Огледах се — няма никого. Протегнах греблото и в същия миг се чу пронизителен звън и върху стената светна мощна лампа. Дръпнах се назад. Закачих ли нещо, някаква жица? Май нямаше нищо такова. Чух тичане. Приблжиха се Бонафонте и Ърни, оня, който ми мушна шприца в ръката над тялото на Джонас. Този път Бонафонте изглеждаше поестествено, отколкото преди час. Навярно защото в ръката си отново държеше пистолет.

— Нали ви предупредих — извика той, все още тичайки.

— Извинете — промърморих с възможния най-глупав вид.

Навярно все пак съм закачил някаква сигнална жица, макар и да бях сигурен, че греблото ми никъде не се закачи.

ГЛАВА 3

Седях в стаята си и гледах телевизионно предаване. По-скоро лежах в стаята си, вперил невиждащ поглед в екрана. Но някакви кътчета в мозъка ми все пак са бодърствували, защото, когато дикторката съобщи, че ще покажат интервю с началника на шърлуудската полиция Нейл Кендрю, моментално отърсих от себе си дрямката.

Той говори нещо за електронните съдилища, за новата техническа апаратура на полицията — много-много не се вслушвах в думите му. Сам не зная защо, но взех магнетофона и го включих към телевизора. Натиснах копчето „запис“ и започнах да си мисля защо ли го правя. И разбрах. Ами ако някога ми се удаде да поработя над този глас на машината на Ламънт?

Телефонът иззвъня. Професор Ламънт ме канеше да вечерям днес заедно с него и дъщеря му.

— С удоволствие, професоре — отговорих и почувствувах как сърцето ми затупа по-силно.

* * *

Когато влязох в трапезарията, Одри беше вече там.

— Добър вечер, мистър Рондол — каза тя и ми протегна ръка. — Радвам се, че баща ми ще работи с вас известно време. Наистина не знаех, че в лабораторията му е нужен и адвокат...

— Добър вечер, мис Ламънт — сухо отговорих и наведох глава.

Най-силното оръжие, с което разполагах, беше да се държа сухо. Вечното оръжие на безсилните. Тя учудено вдигна вежди.

Минахме в столовата и седнахме на кръглата маса, където до всеки стол стоеше и картонче с името на човека. Оказах се между Одри и един висок мълчалив тип с конски зъби — инженер Харис-Прайс. Очевидно той смяташе, че двойната фамилия така го извисява над останалия еднофамилен плебс, че нито веднъж никому нищо не

каза. Впрочем може би и да греша. Напълно е възможно и да беше глухоням. Но затова пък апетитът му беше превъзходен. Възрастната жена, която обслужваше, очевидно знаеше това, защото през цялото време му досипваше нещо в чинията.

— Извинете, мис Ламънт — наведох се към Одри, — бихте ли ми казали дали моят съсед отляво е принуден да яде за двама, защото фамилията му е двойна, или пък зад бузата си крие храна и за децата?

Тя се усмихна и поклати глава.

— Не знаех, че имате такъв остър език.

След вечерята Одри покани мен и Бонафонте да се поразходим. Бонафонте мрачно отказа и ние излязохме на двора. Одри ме хвана под ръка и ние дълго и мълчаливо вървахме по пътеката.

— Кажете какво ще стане с Гереро?

Значи тя все пак мислеше за него. За разлика от мен. Макар че именно аз, неговият адвокат, трябваше да помня, че времето тече и срокът на обжалването приближава. Вдигнах рамене.

— Нищо, мис Ламънт. За съжаление нищо ново...

— Миналия път вие ме попитахте може ли Гереро да извърши убийство. Мислих за това... Не зная... ту ми се струва, че не би могъл, ту съм съвсем сигурна, че може, и то много лесно... Какво въобще знаем един за друг? Или дори за себе си... Язон, защо опитах да се самоубия? Мислите, че само защото Гереро ме изостави? Глупости. Просто защото усетих чудовищна самота — малка точица в безбрежния свят... Сама, съвсем сама. Нито хора, на които да съм нужна, нито пък някаква работа, която на мен да е нужна... Изведнъж усетих своята самота и своята ненужност така остро, така безжалостно, че разбрах — това е краят. И не ми беше страшно да умра. Страшно беше да живея... Стана ми студено, Язон. Сега ще си тръгна. Ще си взема довиждане с татко и ще си отида.

В светлия стереоскопичен правоъгълник на отворената врата изникнаха Одри и баща ѝ. Той се повдигна на пръсти, целуна дъщеря си по бузата и нещо ѝ каза. Тя излезе, като затвори вратата зад себе си, но тя моментално пак се отвори и Бонафонте излезе.

— Ще ви изпратя, Одри — тихо каза той.

— Благодаря ви, Оуен, но аз си имам ключ.

„Ключ“ се запечата в ума ми.

* * *

— Как върви работата, скъпи мой Рондол? Придвижваме ли се напред? — попита ме след няколко дни професорът, когато отидох при него в кабинета му.

— Като че ли, мистър Ламънт. Съвестно ми е да ви безпокоя толкова често, но докато...

— Какво говорите, приятелю, какво говорите. Изпитвам огромно удоволствие от разговорите с вас... И така, как живее нашият приятел Копола? — хитро ме попита Ламънт и бързо потри една в друга своите лапички.

— Като че ли нищо — вдигнах рамене. — Просто не мога да отхвърля вашата идея с наркотиците. Само малко я разработих. Виждате ли дори и да можехме да му пъкнем хероин в сейфа, това ви изглеждала малко подозрително. Съгласете се, че трябва да си пълен идиот, за да държиш в кабинета си и дори в сейфа си пакет с наркотици. Внимателният човек и у дома си не би крил такова нещо, И все пак му се налага да скрие един пакет за една седмица каквото ще и да става И ето, в главата на мистър Копола се ражда проста мисъл. Синът им Питър, студент в Местакския университет, ги посещава веднъж в седмицата... Забележете, мистър Ламънт, тези данни ги нямаше в досието и аз помолих Ърни да разузнае колко често Питър Копола се отбива в къщи. И така, когато Питър си идва в къщи, баща му пъкна зад облегалката на задната седалка на колата му пакета с наркотиците. Примерно след седмица, когато синът отново идва при родителите си, мистър Копола благополучно би извадил пакета... Само че не е предвидил едно обстоятелство. Приятелят на сина му, също студент, взема на заем за една вечер колата. Искане му се да се поизфука пред новата си позната. Отиват на кино на открито, знаете, в такова кино, където гледаш филма от колата си. Филмът се оказва скучен и приятелят на Питър заедно с момичето си се преместват на задната седалка. На тяхната възраст и при тази ситуация много по-интересни филми биха им се видели скучни, във всеки случай по-интересни възможности им предлага задната седалка на електромобила. Момичето не е много доволно от напористостта на младежа, а когато става особено настойчив, тя започва да го отблъсква. Когато двама

души се боричкат на задната седалка, то съвсем спокойно може да се случи така, че единият от тях — приятелят на Питър — случайно да дръпне облегалката на задната седалка. И какво е това? Странен пакет. Момичето също го разглежда с любопитство. Опитват се да го отворят. Някакъв бял прах. О, те не са деца. И двамата са уплашени. Това не е шега — пакет с наркотици. Разбира се, да издадеш приятеля си не е много почтено, но още по-лошо е да се окажеш забъркан в такава работа. Отиват в полицията. Девојката потвърждава показанията на младежа. Бедният Питър отрича всичко. Той нищо не знае. Кой друг е ползувал колата му? Никой. Само баща му миналия път му се скара, че седалките са много прашни, дори извади прахосмукачката и почисти вътрешността на колата. Баща му въобще е много акуратен човек. Толкова акуратен, че почти не е оставил следи върху пакета. Само там, на сгъвката — един-два отпечатъка от пръсти.

— Така, така — замислено произнесе професор Ламънт, вече не се усмихваше. — Какво пък, просто и интересно. Но цената на хероина... За да бъде количествено солидно, ще трябва за него да се заплати прилична сума...

— Първо на първо, бедният Копола не знае, че са го измамили. Полакомил се от евтината цена и купил пакет хероин, който е безобразно смесен с млечна захар. Уважаван банков служител купува или пък е получил за препродаване — самият той не е наркоман — пакет с хероин. Скрива го в колата на сина си. Бащата се възползува от честното, нищо неподозиращо момче, за да урежда своите мръсни работи. Красиво, нали? Копола, разбира се, отрича всичко. Така би направил всеки на негово място. Но присъдата му е осигурена. Затвор. Ако не си избере пълно преобразяване. Процесът може да бъде доста ефектен. Е, разбира се, близките и приятелите на Копола няма да се чувствуват много добре. Например неговият приятел Патрик Бракен, началника на следствения отдел на шърлуудската полиция... нещо, което и трябваше да се докаже.

Професорът ми хвърли един бърз поглед и се усмихна.

— Струва ми се, че не се излъгах във вас, скъпи Рондол. Безусловно имате способности. Ще помисля над вашия сценарий, но на пръв поглед ми се струва напълно осъществим. Не е трудно да се намерят отпечатъци от пръстите му. Не е сложна работа и да се намери някой от приятелите на сина му, който би се съгласил да изиграе

ролята на човека, намерил пакета. Май че това е всичко. Жалко само, че ще минем без гласа му. — Професорът ласкаво погледна към пулта на своя синтезатор. — Какво да се прави, всеки баща се гордее с рожбата си.

— Не е чудно, че така обичате машината си. Но навярно работата с нея изисква голямо изкуство, дълга тренировка.

— Имате ли макар и десет минути свободни, скъпи Рондол? Тогава с ваше разрешение ще ви покажа как работи тази играчка. Играчка, която ми струва шестнадесет години от живота. И така, да започнем. Ето тук се мушва лентата със записания глас. Ето ви микрофона, кажете нещо. Каквото и да е. Важното е да има пълен набор от думи за необходимия синтез. Е, моля.

— Възхитен съм от синтезатора, професоре. Това не е машина, това е чудо. Просто свят ми се вие от нейните възможности. Прекланям се пред вашия гений. Гордея се, че случаят ни свърза. Достатъчно ли е?

— Вие ме ласкаете, Рондол. — Професорът смутено се усмихна. — А сега гледайте. Поставяме лентата с вашия глас тука и натискаме копчето, тоест включваме машината. Виждате ли тук двете прозорчета — червено и зелено? Сега, когато приключи анализът, едното от двете ще светне. Ако е зеленото — звуковият материал за синтезиране е достатъчен, ако светне червеното — значи е малко. Ето виждате ли — светна зеленото. Отлично.

— Но откъде машината знае какво трябва да синтезира?

— Тя, разбира се, не знае — усмихна се професорът. — Естествено тя не умее да чете чужди мисли. Нужно е да ѝ се даде програма за синтеза. За целта трябва необходимият текст да се напечата ето на тази машина.

Професорът постави на машината лист хартия и напечата: „Професор Ламънт, харесва ми вашата дъщеря.“ Мушна листчето в тясната цепнатина и натисна копчето „синтез“.

— А екраните?

— Те са контролни. Когато синтезът приключи, на единия екран виждате фонограмата на оригинала, на другия — получения глас. И ако има някакви малки несъответствия в интонацията, тембъра или нещо подобно — виждате и лесно ги регулирате с помощта на ето тази ръчка. Виждате ли?

На екрана се появиха две фонограми. Според мен те бяха напълно еднакви, приличаха си като две капки вода.

— Ето виждате ли — каза професорът, — разлики няма. И така, да чуем.

Натисна копчето „възпроизвеждане“ и аз чух гласа си. Безусловно моят глас.

— Професор Ламънт — произнесе моят глас с моите интонации, — харесва ми вашата дъщеря.

ГЛАВА 4

Времето течеше неумоливо, а аз бях още далеч от изпълнението на набелязания план. Наистина успях да презапиша от телевизора и гласа на съдията контролър Роджър Ивама, онзи същия, който водеше съдебното дело срещу Гереро. Трябваше ми и още нечий глас, но повече не можех да чакам. Стигат ми и два. Трябваше да получа на разположение синтезатора за не по-малко от два часа, но така, че през това време никой да не ми пречи. Защото, ако узнаеха с какво имам намерение да се заема, не само че биха попречили на синтеза, но биха ми попречили и на мен да живея. Просто щяха да прекъснат синтеза в моя организъм. Нямах как да се надявам през деня да получа машината на свое разположение. Оставаше ми нощта. Но да разчитам, че старецът от съседната стая няма да чуе как някой в кабинета му нещо прави, беше просто наивно. Оставаше ми само един изход — приспивателно.

Оплаках се на Ламънт, че лошо спя, и го попитах дали има приспивателно. Професорът гордо ми съобщи, че спи като пеленаче, но още същия ден Ърни мълчаливо ми подаде кутийка „Дриймуел“.

Вечерта бях при Ламънт. Беше около единадесет часът и бедният отчаяно се бореше с прозевките. Беше толкова деликатен, че дори не се осмеляваше да погледне към часовника.

— Професоре — казах аз, — това е престъпление, отдавна вече ви е време да спите. Нито минута повече няма да остана. — Станах от креслото. — Пиете ли нещо преди лягане? Прясно, кисело мляко?

— Кисело мляко.

— Позволете ми да се погрижа за вас. Къде е киселото ви мляко?

— В хладилника, но недейте да правите това. Сам ще си го взема.

Приблжих хладилника, извадих бутилка кисело мляко, взех чаша, налях и го поставих пред Ламънт.

— Много ме глезите...

Старецът ме погледна с такава нежност, с такава доверчивост и симпатия, че почувствах как сърцето ми се сви.

— Лека нощ — промърморих и излязох навън.

На другия ден Ламънт утвърди моя сценарий. Съдбата на горкия Копола беше решена. Ако, разбира се, не успеех да осъществя своя план. Сега вече върху бедната ми съвест висяха две съдби. Моят клиент Ланс Гереро, благополучно замразен заедно с надеждата, че неговият адвокат ще направи всичко необходимо за успешното обжалване. И завеждащият отдела за краткосрочни заеми Джон Копола, който не разчиташе на мен просто защото не подозираше за своите странични доходи — тайната търговия с хероин.

И отново вечерта седях до късно при Ламънт. Този път времето едва се точеше. Най-последно погледнах часовника си.

— Край, професоре, време е вече да си лягате.

Без да чувам неговите слаби опити да протестира, се отправих към хладилника и извадих киселото мляко.

Ето и чашата. И изведнъж като че ли ме поляха с гореща вода. Ако поставя разтрошеното преди това приспивателно на дъното на чашата, то едва ли ще се разтвори в киселото мляко. Пък и той може да не изпие цялата чаша. Не мога и да го изсипя отгоре. Прахът не би потънал в гъстата течност. Всичко пропада. Само да не се вълнувам. Само да не се вълнувам. Спокойно...

— Къде има лъжичка, мистър Ламънт — казах аз. — Днес киселото мляко ми се струва студено и не иска да се изсипе от шишето.

— В шкафчето над хладилника.

Обърнах се с гръб към професора. Бързо движение и приспивателното като светла ледена струйка се плъзна в чашата. Сега да сипя киселото мляко. Да го разбъркам по-добре.

— Моля, заповядайте, професоре.

Той ми благодари и взе чашата. Хайде пий, пий де. Ами ако изведнъж именно днес реши да не пие гадното си кисело мляко? Едва съдържах в себе си силното желание да скоча върху стареца и да му излея в гърлото съдържанието на чашата.

— Напразно ме наплашихте — промърмори Ламънт. — Киселото мляко не е толкова студено.

— Лека нощ, професоре.

Стигнах до стаята си и без да се събличам, легнах, като се мъчех; за нищо да не мисля. Не зная колко съм лежал в тъмнината. Навярно час, час и половина. Поради това, че лежах без възглавница, ме заболя

вратът. Толкова по-добре. Изведнъж усетих прилив на енергия. Напрегнатият до краен предел мозък навярно даде команда да се влеят в кръвта аварийните запаси от адреналин. Отворих вратата бавно и внимателно, сърцето ми тупкаше. Само да не изплаша съдбата.

Благополучно излязох на двора. Луната беше ослепително ярка. Никога не съм мислил, че лунната светлина може да бъде толкова силна. От дърво на дърво, от една спасителна сянка към друга. Ето я и малката къщичка.

Хванах ръчката на вратата. Чака ли ме Оуен Бонафонте зад нея? Със своя пистолет в ръка? Въздъхнах и натиснах ръчката. Вратата безшумно се отвори.

Запалих малката лампа над синтезатора. Бях я забелязал още преди това. Седнах в креслото. Е, сега ще се реши всичко. Пъхнах листа в печатащото устройство на машината и напечатах това, което трябваше да кажат началникът на шъруудската полиция Нейл Кендрю и съдията контролор Роджър Ивама. О, не се измъчвах стилът да бъде безупречен. През последните дни десетки, а може би и стотици пъти си повтарях онова, което те трябваше да кажат.

Обхвана ме веселие. Още секунда и щях да изиграя една джига, но беше рано да се радвам. Изключих машината, загасих светлината и се отправих към вратата. Внимателно я затворих зад себе си и след няколко минути бях вече в леглото си.

* * *

След няколко дни професорът ми подаде малък пакет, увит в дебела хартия.

— Сещате ли се какво е това? — попита ме той.

— Хероин. Дайте, ще помисля как по-добре да го увием. Нали вие го държите в ръцете си. Пък и мои отпечатъци могат да се окажат върху него...

— Не, вие все още не сте усвоили нашата, така да се каже, технология. Разбира се, този пакет не става. Само че това е външната обвивка. За транспортиране. Отпечатъците от пръстите на Копола трябва да се поставят на вътрешния пакет. Приятелят на Питър Копола, преди да го пъхне зад седалката, ще свали този външен слой

хартия. Впрочем вече са намерили и момчето. Ърни е разговарял с него. А пък това са пръстите на Джон Копола. Преди да работите с тях, лекичко ги потъркайте в своята кожа, за да нанесете по повърхността им слой кожна мазнина и след това ги натиснете върху пакета. Разбрахте ли ме?

* * *

И отново ние с Одри бавно се разхождаме на лунна светлина. И отново мълчим.

— Одри, можеш ли да изпълниш една моя молба?

Тя извърна глава и ме погледна. Навярно си мислеше, че ще поискам разрешение да я целуна, бедната душа.

— Ето ти два малки пакета. Никой не трябва да знае, че съм ти ги предал. Когато стигнеш в Шърууд, иди в Местакската банка и ги сложи в някоя каса. Нали знаеш как може да се наеме каса? Не е трудно. Ключовете сложи в един плик и ми ги изпрати в кантората на мое име. — Посочих ѝ адреса. — Запомни ли? Другият пакет сложи в друга каса, да кажем, в Първа градска банка. И извърши с ключа същата операция. Можеш да изпратиш и двата ключа с един и същи плик. Разбра ли? Можеш ли да го направиш? Без да ме питаш за нищо?

— Да, Язон, щом ти ме молиш.

ГЛАВА 5

През целия следващ ден ме занимава мисълта как все пак се излиза оттук. Защо, щом се приближих до стената, веднага се включваше системата за тревога, а видях от прозореца как Ърни приближи плътно до стената и не последва никакъв звук. Облякох си якето и излязох на двора. Ърни още събираше листа, само че вече на другия край на двора.

— Ърни, не мога повече да седя зад бюрото. Ще се превърна в животно. Дайте ми греблото.

Той мълчаливо ми подаде греблото и се отдалечи.

— А, Ърни — извиках след него, — включена ли е сигнализацията? Че току-виж пак съм ви вдигнал на крак всичките както тогава.

— Сигнализацията винаги е включена — отговори ми той — и бъдете по-внимателен.

Излезе, че за мен е включена, а за него не е. Как така? Пороботих може би час и половина и се прибрах. Покрай вратата. Нямах никаква дупка за ключа. Нямах, нямах, очите ми не ме мамеха. Двете метални половини на вратата бяха съвсем гладки, без каквато и да било дупка. Тогава защо й беше на Одри ключ? И може ли да се отключи врата с ключ, след като няма къде да го мушнеш?

Господи, разбира се, че може, как не се сетих веднага. Та нали има магнитни ключове, които действуват съвсем просто, при докосване. Така че и този ключ може да бъде такъв и да действува на алармената система, като не й позволява да се включва. Просто и ясно. С изключение на това, че трябва да се намери такъв ключ.

* * *

Отново лежа без възглавница на леглото си и за стотен път премислям онова, което ми предстои да извърша след два часа. В ума ми всичко излиза отлично. Без никакви усложнения. Може би дори не

си струва да се разваля такъв великолепен план с опити да бъде осъществен? Само че всичко това са шеги на нервен човек, на когото съвсем не му е до шега.

Ставам, правя няколко крачки към прозореца и притискам чело до студеното стъкло. Поосвежих се и започнах да разбирам, че за малко щях да заспя.

На двора е тишина. Плашеца, не градска тишина. Отварям вратата в спалнята на Ламънт. Професорът спи на гръб и тихичко похърква.

И така, скъпи мой Рондол, казах си аз, кой знае защо, с думите на Ламънт, помисли си къде човек може да държи ключа си? В джоба? Отлично. Започнах да пребърквам джобовете на сакото, което висеше на облегалката на стола. Носна кърпа. Химикалка. Плоска кутийка. Доближих я, за да я разгледам. Лекарство за сърце. Професорът похърква някак си по домашному, всичко наоколо е толкова тихо, че започвам да се успокоявам. Все пак и той трябва да има ключ, дявол да го вземе...

И изведнъж избухва телефонът. Звъни чудовищно силно. Замирам, но затова пък мисълта ми започва да се мята. Кой може да бъде? Може би Одри? Може би с нея нещо се е случило?

Телефонът вече за трети път раздира тишината. Професорът престава да хърка. Сега ще отвори очи и ще ме види. Четвърти телефонен залп. Ламънт нещо мучи, но не отваря очи. Да вдигна слушалката, боже господи, какъв дръвник съм. Вдигам слушалката. Не я доближавам до ухото си и въпреки това чувам гласа на Бонафонте.

— Професоре. Бонафонте е. Извинете, че ви безпокоя. Видях, че запалихте лампата и си помислих, че може би ви е нужно нещо...

Лошо съм дръпнал завесата. Какво да правя сега? Да затворя слушалката? Ами ако все пак дойде?

Мигновено се обърнах като отметнат от стегната пружина. Няма никого. Хвърлих се към вратата, замрях за миг. Но и това беше достатъчно, за да чуя крачки. Този, който идваше, не се криеше. Все пак реши да дойде. Ако вратата е затворена, ще почука. Още веднъж ще почука. Няма да си отиде. Нали професорът вдигна слушалката. Още една крачка, и още. Пауза. Чука на вратата. Вежливо, внимателно. Така, както чука подчинен.

Затаих дъх. Какво ще направи сега? Опитва дали е заключена вратата, защото виждам как дръжката започва да се навежда. Стоя в страни. Имам само един шанс. Един от колко — нямам време да пресметна, защото вратата започва бавно да се отваря. Не трябваше най-напред да мушва главата си. Това беше неговата грешка. В такива случаи вратата се отваря с крак. Ето това е моят единствен шанс. Юмрукът ми, в който вложих цялата сила на тялото си, се стоварва върху него. Той дори не извика, а изпръхтя като кон, падна напред пред прага. В същия миг, когато докосва пода, му нанасям още един удар с крак.

Вдигам пистолета му. Малък, лек, навярно двадесет и петкалибров. Е, той сигурно има ключ. Бъркам в джоба му и — о, чудо! — веднага измъквам малък метален плосък предмет. Това не е ключ в обикновените представи, но зная, че ключът трябва да бъде магнитен...

Тичам по листата. Вратата. Не знам дали има някой в будката. Още няколко крачки и ако това не е ключът или пък аз в нещо съм се излъгал, ще се чуе аларменият сигнал. Но за това по-добре да не мисля. Прекарвам късчето метал по вратата. Може би там, където двете части се съединяват? Минава една секунда, две и изведнъж релето щраква, весело се включва моторчето и вратата бавно започва да се отваря. Дори не чакам напълно да се отвори. Промъквам се през цепнатината и в същия миг ярко светват сигналните лампи на оградата. Моторчето на вратата спира. Но аз вече тичам навън. Тичам. По шумящите листа, под дъжда, по-далеч от вила „Одри“. Какво щастие, че вали дъжд...

ЧАСТ ТРЕТА

БЯГСТВОТО

ГЛАВА 1

Оуен Бонафонте изстена и се опита да стане. Мярна му се мисълта, че Ламънт навярно е убит. Изтича до леглото и чу хъркането.

— Професоре! Събудете се! — Бонафонте тръскаше стареца за раменете и главата му с венчето сиви коси около розовото плешиво теме се клатеше напред-назад.

Професорът като че ли отвори очи, но веднага пак ги затвори. Проклятие, помисли си Бонафонте, нима го е упоил. Ето защо му е бил нужен „Дриймуел“.

Вдигна слушалката и набра номера. Търпеливо изчака, докато злобен и хрипкав от съня мъжки глас отговори.

— Мистър Волмут, обажда се Оуен Бонафонте. Екстрен случай. Току-що избяга адвокатът. Нали знаете, разказвах ви за него, онзи Рондол.

— Ясно. Слушай, давам ти един час време. Ако до един час не го намерите, обади ми се и ми докладвай. И веднага започвайте да изпълнявате набелязаното. Разбираш ли ме?

— Да, мистър Волмут.

Къде ли професорът държи своето оръжие? Отново повдигна Ламънт и започна да го тръска за раменете. Този път старецът отвори очи почти веднага.

— Рондол избяга. Навярно ви е сипал приспивателно. Видях през прозореца ви, че свети, щората не беше дръпната, и се обадох. Като че ли чувствавах, че нещо се е случило.

Професорът непрестанно се прозяваше, но очите му вече започнаха да се проясняват.

— Обадохте ли се на мистър Волмут?

— Да. Волмут ни даде един час. Ако до един час не намерим беглеца, ще трябва да проведем набелязаното...

— Да, да, разбира се. — Ламънт потърка с длани лицето си. — Значи Рондол избяга...

* * *

Щом Бонафонте излезе извън вратата, обкръжи го пълна тъмнина, мокра есенна тъмнина. Дъждът не преставаше да вали. Вдигна към лицето си „уоки-токи“ и натисна копчето.

— Ърни, Харис, не сте ли виждали автомобил?

— Не, ние сме близо един до друг.

— Главното е да не спре някоя кола. Затова Ърни ще тръгне по шосето по посока на Джола. Ърни, спирай всяка кола, дори ако се наложи да стреляш. Вие, Харис, ще трябва да направите същото, само че в противоположната посока. Ако намерите Рондол, стреляйте, дори в колата да има и други хора, все едно, стреляйте. Не трябва да се измъкне жив оттук. След петнадесет минути ще трябва да позвъним на Волмут.

Забръмча зумерът на „уоки-токи“. Бонафонте натисна копчето.

— Бонафонте, Ърни, Харис, обажда се Ламънт. Току-що звъни Волмут. Не иска повече да чака. Нито секунда. Така че спрете първата кола, която видите...

Кой ли ще тръгне в такова време в два часа през нощта по този страничен селски път? Господи, и тук не му вървеше. На него все не му вървеше, помисли си Бонафонте. Той работеше, а командуваша други.

Отново забръмча зумерът на радиото.

— Оуен — гласът на Ърни беше възбуден, — в далечината виждам светлина от фарове.

— Спри го каквото и да стане. И внимавай, Ърни, ако не успеем да спрем тази кола...

И тръгна натам, откъдето се обади Ърни.

Да, запалени фарове. Май че е спрял колата. Ърни разговаряше с шофьора.

— Нима ще ни откажете да отведете до града един болен? — каза Ърни. — Нашата кола е счупена.

— Е... добре, къде е болният?

Колата тръгна и набра скорост.

— Не бързайте, сега ще видите светлина от лявата страна и ще влезете през врата.

Влязоха в двора. Шофьорът, човек на средна възраст, малко се поуспокои. Вероятно високата ограда и голямата къща му направиха впечатление.

— Е, къде е болният?

— Ето го — каза Бонафонте и стреля в гърба на шофьора. Оня подскочи, като че ли някой го подхвърли нагоре, и бавно започна да се накланя встрани, плъзгайки се по седалката.

— Всичко наред ли е? — попита Ламънт, който приближаваше към колата. — Отлично. Отместете го встрани. Благодаря, Ърни, светнете ми, ще се заема с кормилото.

Професорът извади няколко меки пластмасови възглавнички и внимателно ги притисна към кормилото. Той повтори тази операция няколко пъти и удовлетворено кимна. След това взе носната си кърпа и започна да изтрива с нея кормилото, но така, че да не изтрие всички отпечатъци.

— Готово, Оуен — каза Ламънт. — Ето ви ръкавици. — Подаде на Бонафонте ръкавици и той ги сложи на ръцете си. — А що се отнася до останалото, ще бъде както сме го планирали. Трупът в канавката. Някъде след знака за миля осемдесет и две. Колата малко по-нататък и не забравяйте да изтриете ръчките, до които сте се докосвали без ръкавици.

* * *

Капитан Менинг сладко спеше, мушнал ръка под бузата си. До него тихичко сумтеше жена му. Събуди го телефонът. Събуди се мигновено, както се събуждат полицаите, лекарите и престъпниците.

— Капитан Менинг слуша.

— Здравейте, капитане, обажда се Волмут.

Менинг пусна краката си на пода и седна. Щом се обажда Волмут, и то в такъв час, значи ще трябва да се става.

— Слушам ви, мистър Волмут.

— Току-що при вас в полицията съобщиха, че на шосе номер две... Нали го знаете, един такъв малък и тесен селски път, онзи, който минава покрай вила „Одри“.

— Разбирам ви, мистър Волмут...

— Та ето какво, току-що съобщиха, че след осемдесет и втора миля се намерили труп. Направо на шосето. Хвърлен е от кола. А самата кола се намира малко встрани.

Капитан Менинг автоматично погледна часовника, който стоеше на шкафчето до леглото. Три часът и единадесет минути.

— И така, капитане, има всички основания да се предполага, че убиецът се намира някъде в околността. Мисля, че е въоръжен.

— Ясно — каза капитан Менинг. Главното е винаги да ти е ясно какво иска да каже Волмут и да не му задаваш излишни въпроси, като например кой е намерил трупа и от къде на къде той, Волмут, знае за убийството.

— Работата е там, че той е не само опасен. Непременно ще поиска да избяга, ако го задържите. Разбирате ли ме?

— Разбирам ви, мистър Волмут.

— Да се надяваме, че знаете какво трябва да направи добрият полицай, когато арестуваният се опитва да избяга?

— Разбирам, мистър Волмут.

— Чудесно. Имам всички основания да предполагам, че върху кормилото освен отпечатъци от пръстите на собственика на колата могат да се намерят и отпечатъци от пръстите на убиеца. Повнимателно с тях. И няма да съм никак учуден, ако престъпникът се окаже някой си Язон Рондол, адвокат от Шърлууд. Висок шест фута и два дюйма, кестеняв.

— Това е много ценна информация. Всичко ще бъде както трябва, мистър Волмут, не се тревожете.

ГЛАВА 2

Не зная колко време вече скитах из тъмната мокра гора. Час, два, а може би дори три часа. Седнах на едно дърво и се опитах да се настаня по-удобно. Мислех си в каква посока да тръгна, когато чух шум от приближаваща се кола. Излязох на пътя и вдигнах ръка. Колата спря. Полицаят, който седеше зад кормилото, ме погледна с интерес и дори ми се стори, че се понаведе малко напред. Другарят му отвори вратата, постави крак на асфалта, малко страхливо поглеждаше от купето, като че ли се боеше, че всеки момент мога да започна да стрелям по него.

— Добро утро — казах аз и протегнах на шофьора своя пистолет. Не ми се искаше да мислят, че нещо крия. Познавах психологията на полицаите. Без да сваля поглед от лицето ми, с бързо движение грабна пистолета и го хвърли на седалката. — Казвам се Язон Рондол — колкото може по-спокойно казах аз — и бих искал да направя официално заявление в полицията. — И двамата не ми харесваха. Бяха изплашени и напрегнати, а уплашеният полицай е едно от най-опасните животни на света. Не съм ловец, но предполагам, че уплашен полицай е по-страшен от тигрица майка.

— Протегнете ръце, Рондол и не се опитвайте да правите номера.

Какво ли значеше това? Нима бандата вече е започнала да действа? Надяна ми белезниците виртуозно. Бързината и елегантността на движенията му бяха безподобни. Ако у нас се провеждаха национални състезания по надяване на белезници на ближния, този джентълмен би имал добри шансове.

— Качвайте се, мистър Рондол.

„Мистър“ — това е добре, помислих си аз.

Шофьорът, обърнат към мен, продължаваше да ме гледа с нямо обожание, а приятелят му вдигна слушалката на радиотелефона.

— Сержант, на телефона е Смит. Хванахме го... Как може да сме „сбъркали“, когато той сам се предаде... Да, точно така, сержанте. Язон Рондол. И по описанието напълно съвпада...

— Да тръгваме ли? — попита шофьорът, без да сваля поглед от мен.

— Не, сержантът каза да не мърдаме от мястото си и да чакаме още една кола.

— Това пък защо? — попита шофьорът. — Да не би ние двамата да не можем да откараме обезоръжен човек с белезници на ръцете?

Замълчаха. Малцина са онези, които могат да мълчат така лесно като патрулиращите полицаи.

Трябва да се предполага, че професор Ламънт е измислил за мен нещо необикновено, щом се готвят да ме отведат в полицията с ескорт. Но какво ли точно?

Чу се шум от приближаваща се кола.

— Как се казвате? — попита човекът, който надникна през прозореца на нашата кола.

— Язон Рондол.

Човекът присви очи, леко наклони глава встрани и дълго се вглежда в мен. Колко ли им харесвам на всичките, та не могат да ми се нагледат.

— Да... Знаеш ли, ще ми бъде по-спокойно, ако сме в една кола. Дайте ми ключа от белезниците му.

— Слушам, сър. — Шофьорът ми кимна да изляза от колата, а вторият, струва ми се, че фамилията му беше Смит, отвори вратичката.

Преместих се в другата кола. „Сър“. Значи началство. Защо ли е дошъл и той? Трябва бяло-розовичкият професор да ме е обвинил или в убийството на цял църковен хор, или в продажбата на държавни тайни.

— Да тръгваме ли, сър? — попита шофьорът.

— Да... Впрочем по-добре ще бъде аз да седна зад кормилото. А вие — началникът ми кимна — седнете до мен. По пътя ще можем да си поговорим.

— Аз отзад ли да седна, сър?

— Да... Или, знаете ли, сержант, я по-добре тръгнете със Смит. И кажете им да карат напред, да не ме чакат. Разбрано?

— Извинете, сър — казах аз, — как да се обръщам към вас?

— Капитан Менинг, началник на полицията в Джола.

Погледнах към капитана. Горкият, не беше успял да се избърсне, лицето му изглеждаше увехнало на светлината на мрачното утро. Не

знам защо, но почувствувах, че е напрегнат. Защо? Би могъл да се отпусне. Престъпникът е хванат. След половин час ще бъде зад решетките и капитанът ще може спокойно да изпие чашка кафе и да се избърсне. И въпреки това беше напрегнат. Бях готов да се закълна, че кръвното му налягане не беше по-малко от двеста. Беше впил ръце в кормилото така, че кокалчетата му бяха побелели. И то на празно шосе, рано сутринта...

Погледнах го отново внимателно. Внезапно спря.

— Нещо напрежението спадна — каза той пресипнало и преглътна.

Лъжеше, и то много нескопосано, защото приборите на таблото показваха, че напрежението е нормално.

— Не бихте ли погледнали как са батериите? — попита ме капитанът и облиза пресъхналите си устни.

Разбрах. Не изключи двигателя. За него беше важно моторът да работи, за да натисне реостата към пода, щом се окажа пред колата. Бяло-розовият кротък убиец умее добре да плаща. Не се вълнувах. Имах още толкова много време. Оставаше ми да живея цели няколко секунди. На мен или на капитан Менинг. Знаех какво трябва да направя. Някога ми се беше налагало да използвам този номер. Не би могло да се каже, че е много просто, но това беше единствената възможност. Освен това, когато ти остават да живееш само няколко секунди, нямаш време да бъдеш много придирчив.

— Сега ще изляза, капитане — усмигнах се аз.

За да се отвори вратата, както е известно, трябва да се дръпне ръчката. А за това е необходимо поне да се протегне ръка. Но когато на ръката си имаш белезници, у никого не предизвиква ни най-малко съмнение това, че човек силно се накланя към вратата. Точно така и направих. И когато опрях рамото си във вратичката, ударих с крак капитана в лицето. Разбира се, ако ме гледаше, очаквайки нападението, не бих имал дори и един шанс от сто. Но той гледаше към таблото с приборите. И мислеше навярно за това, че сега ще убие човек. А дори един капитан от полицията не убива хора всеки ден. Особено хора с белезници. Затова имах значително повече шансове, отколкото можеше да се помисли.

Ударът беше толкова силен, че капитанът удари с главата си стъклото на лявата врата. Така че получих възможност да го фрасна и

втори път. Този път вече по-спокойно. И по-силно. Нещо хрусна в лицето му и той мълчаливо започна да се плъзга надолу.

Пистолетът му се оказа в десния джоб заедно с ключовете от белезниците. Свалих ги от ръцете си, помислих малко и ги надянах на ръцете на капитан Менинг, като мушнах тънката верижка от легирана стомана през колелото на волана.

Като че напук не можех да намеря къде да свърна от пътя. Дори вече бях готов да изоставя колата просто така, когато видях на едно място, че канавката е съвсем ниска. Тръгнах през гората. Страхувам се, че полицията в Джола ще понесе известни разходи за изчукването и пребоядисването на каросерията, защото не си избирах специално пътя. Наврях се в храстите и изгасих двигателя.

Накъде — още не знаех. Засега по-далеч от капитан Менинг, макар че, да си призная, ми беше жал да се разделя с началника на славната джолска полиция.

При всичките си планове допусках, че ще ме арестуват. Дори сам го исках. Единственото, което не предполагах, е което естествено не исках, беше да се окажа под колелата на електромобила на капитан Менинг.

Полицията проявява твърде голямо нетърпение. Милият Ламънт и приятелчетата му са уверили полицията, че аз непременно ще направя опит да избягам, и затова доблестните стражи на реда ще трябва да пресекат този опит още в зародиш. Нещо, което се опита да направи бедният капитан Менинг.

Май че направих грешка. И то груба грешка. Трябваше да оставя колата с капитана и да вдигна ръка на автостоп. Може би щеше да ме вземе някой и сега щях да пътувам към Шърууд. Може би дори щях да стигна до там.

Сега вече е късно. Пред себе си видях да прозира светлина между дърветата.

ГЛАВА 3

Сержант Лепски беше млад и честолюбив. Не беше глупав и главното бе търпелив. Последното качество му беше особено необходимо, защото никак не му се искаше да работи с капитан Менинг, но естествено на никого не беше казал това. Ето го и днес, държа се като капризно дете. Взе го този Рондол при себе си в колата, за да разказва на всички после как той лично и собственоръчно е задържал и е отвел в полицията опасен престъпник.

Лепски погледна часовника си. Капитанът трябваше отдавна да го е докарал. Къде ли се е дянал? Да не се мъкнат пеша по шосето? Почака още няколко минути и реши да потърси капитана по радиото.

Звънна телефонът и сержантът вдигна слушалката. Властен мъжки глас попита:

— Сержант Лепски? Казаха ми, че Менинг го няма и сега ти си тук старшият.

Лепски премълча. Главното е по-малко коментари. Особено когато не знаеш пред кого коментираш.

— Чувал ли си някога името Волмут? — продължи гласът.

Волмут, господи, самият Волмут... Сержантът почувствува как сърцето му се разтупа. Как да говори?

— Разбира се, мистър Волмут. — Нямаше нужда сержантът да се преструва на учтив. С Волмут това не беше нужно...

— Къде е нашият приятел Менинг?

— Задържан е престъпник. Капитанът трябва всяка минута да го доведе. С ваше разрешение, сър, тъкмо се готвех да го потърся по радиото.

— Не затваряй слушалката. Можеш ли да не затваряш слушалката? Че затваряй слушалката, свържи се с Менинг и ми го прехвърли. Можеш ли да го направиш?

— Разбира се, мистър Волмут... Мистър Волмут, не отговаря.

— Стар идиот — измърмори Волмут и Лепски почувствува, че му харесва този властен глас, в който имаше толкова много самоувереност. — Какво ли е могло да се случи с него?

— Не мога да разбера, мистър Волмут. Мисля, че трябва незабавно да се изпрати кола да го търси.

— Действуйвай, сержант, ще ти се обадя след половин час.

И отново звънна Волмут.

— Е, намери ли се изгубеният? — Волмут беше раздразнен и дори не се опитваше да скрие раздразнението си.

— Не, сър.

— Знаеш ли какво, я иди ти самият. И ми се обаждай по радиото всеки четвърт час. Запомни, че трябва да се намери Менинг, а най-главното — онзи адвокат Рондол. Разбра ли ме?

Откриха следата, където колата беше преминала през канавката, почти веднага. А след още няколко минути стояха около полицейската кола, която се беше мушнала в храстите. В колата имаше само един човек — капитан Менинг. Той нещо извика, дръпна се и Лепски видя, че на ръцете му има белезници. Стар идиот!

— Какво се е случило!

Едва сега видя какво представлява дясната половина на лицето на капитан Менинг. Здравата го е подредил адвокатът. Юначага!

— Той... избяга — с мъка произнесе капитанът. Беше очевидно, че му е трудно да мърда разкъравените си устни.

Върна се бегом към шосето и от колата потърси Волмут.

— Мистър Волмут, докладва сержант Лепски. Намерихме го. Колата е в гората в храстите. Лицето на капитана...

— Хич не ме интересува какво му е на лицето на капитана. Къде е Рондол?

— Избягал е, сър — с удоволствие рапортува сержантът. — Капитанът е с белезници и е прикован към кормилото. — Не можеше да се откаже от това удоволствие да съобщи на мистър Волмут тази подробност.

— Говедо е твоят началник, ясно ли е ти е. Сержант — каза Волмут, — не те познавам, но ти ми харесваш. Според мен нашата полиция трябва повече да цени такива енергични млади хора като тебе. Надявам се, че си съгласен с мен? Предай съобщение за бягството на Рондол, както се прави това при вас, с всички белези, с фотография. Ако е в Шърууд, тамошната полиция бързо ще го намери. А пък ти го потърси тук. И ако го намериш, запомни добре, той е много опасен и

непременно ще се опита да избяга. Разбираш ли ме? Може да не покаже, че иска да избяга, но вярвай ми, че е така. Нали ме разбираш?

— Да, сър.

— Надявам се, че ме разбираш по-добре, отколкото твоят Менинг.

Сега всичко зависи от съобразителността на Рондол. Ако веднага е спрял някоя кола, тогава няма за какво да се говори. Но ако е решил да тръгне към Драйвел и се крие там, тогава е попаднал в капан. Свършено е с него. Целия град ще преровим, но ще го намерим, да му дава господ здраве.

И така Драйвел, господи, ако успее да пипне Рондол и лично той, сержант Хауърд Лепски, да докладва на самия мистър Волмут, тогава нещата ще тръгнат по друг начин.

* * *

Видях между дърветата светлина и чух, че минават коли. След няколко минути излязох на шосето. Точно отзад се виждаха мирните спретнати къщурки на малко градче или може би предградие на някой град, кой го знае какво е. Въздъхнах и се огледах настрани. Около мен фучаха коли. На запад. След час-два ще бъдат в Шърууд. Бързо пресякох шосето и след няколко минути бях вече в градчето. Тръгнах по улицата до самия ѝ край. Пред мен беше шосето. Отляво, отделно от другите, се гушеше малка къщичка. Също така прибрана и чистичка като останалите. Тя не би привлякла вниманието ми, ако не бяха две незначителни обстоятелства. Първо, на триста ярда от себе си видях да проблясва лампата на полицейска кола, а на мен никак не ми се искаше да минавам покрай нея. Човек, който в такава тъмнина излиза извън града на шосе то, при това, когато вали дъжд — за полицаия това е същото като котката за кучето. Това беше първото и главното обстоятелство. Второто се заключаваше в това, че прозорците на къщата бяха тъмни, докато прозорците на останалите аборигени светеха.

Погледнах пред себе си, огледах се — засега никой не се интересуваше от мен. От пощенската кутия на незатворената врата стърчаха вестник и няколко плика. Взех ги и бутнах вратичката. И тя

не беше заключена. Ако можех да отворя и вратата на къщата... Опитвах. Отвори се и аз влязох вътре. Нямаше какво друго да направя. Когато човек има толкова много престъпления зад гърба си като мен, незаконното проникване в чужда къща малко нещо може да промени. Оправдаваше ме само това, че не бях счупил нито една ключалка — и кутията за писма, и вратичката на улицата, и входната врата, всички бяха отключени. Добър знак, първият от толкова време насам.

Внимателно затворих външната врата. Пред себе си в тъмното различих отворена врата. Стая. Внимателно, като стъпвах леко и бавно, направих няколко крачки и влязох в стаята.

— Ключът е отдясно — неочаквано се чу скърцащ старчески глас.

Без да разбирам какво правя, машинално протегнах ръка и щракнах копчето. От дълбокото кресло ме гледаше мъничка побеляла старица. В ръката си държеше малък пистолет и уви, ръката ѝ съвсем не трепереше. Старицата не викаше, не беше изпаднала в истерия, а ме гледаше, както ми се стори, с любопитство, леко навела глава встрани.

— Добър вечер, мадам — казах аз. — Извинете, че влязох, без да съм поканен. Ето ви вестника и писмата. — Протегнах онова, което бях извадил от пощенската кутия, като се чудех на мрачния хумор на ситуацията, в която бях изпаднал.

Старицата изведнъж се разсмя. Ако беше изкукуригала, щях да се учудя по-малко. Но тя се смееше със ситния си старчески смях, без да сваля от мен погледа и пистолета си.

— Да не искате да кажете, че сте наминали специално, за да ми донесете вестника и писмата?

— Не точно за това — отговорих аз. В главата ми се мярна мисълта, си още не всичко е загубено. При подобна ситуация или стрелят веднага, или въобще не стрелят. Но това беше общо правило, от което има и изключения. Изключението можеше да ми струва куршум в гърдите. Или в стомаха.

— Само не лъжете, млади човече. Най-много на света мразя лъжата. Не сте ли вие онзи, когото търси полицията?

— Не знам, мадам...

— Мадам, мадам! Казвам се мисис Нилсън.

— Много ми е приятно, мисис Нилсън. Позволете ми... Мисис Нилсън, би трябвало сега да чувствавам страх, а аз не се боя. И затова

с удоволствие ще ви се представя. Права сте, аз съм този, когото полицията търси — Язон Рондол, адвокат от Шърууд.

Думите ми имаха странно въздействие върху мисис Нилсън Тя най-спокойно мушна пистолета някъде под карираното одеяло, което прикриваше коленете ѝ, и си взе от масичката дълга тънка пура с мундщук. Ако сега върху рамото ѝ скочеше черна котка и ми кажеше „сеньор“, не бих се учудил. Да научи, че пред нея стои престъпник, когото полицията търси, и да скрие пистолета си — това е по-необикновено от черна котка, която говори с човешки глас.

— Мисис Нилсън, не съм престъпник. Уверявам ви, че ако се добера благополучно до Шърууд, ще съумея да докажа това.

— Хм... Вие ме разочаровате, млади човече. Впрочем това си е ваша лична работа, убили ли сте някого, или не сте. Единственото нещо, за което съжалявам, когато си припомням своя живот, е, че не пречуках двама-трима мерзавци, които напълно си го заслужаваха. — Тя ме погледна и изведнъж плесна с ръце. Господи боже мой, съвсем си загубих ума и досега не съм ви поканила да седнете. Седнете, мистър Рондол. За съжаление не мога да ви почерпя, но скоро трябва да дойде сестра ми Керолин и тогава вие задълго ще запомните деня, в който сте попаднали при нас! Надявам се, че не бързате?

— О, не, мисис Нилсън, точно обратното. Имам страшно много свободно време. Мисис Нилсън, бихте ли ми казали защо съвсем не се страхувате от мене?

— Млади човече, първо на първо, човек на осемдесет и една години може да си позволи удоволствието да бъде смел. И второ, когато по цял ден седиш сама в това проклето кресло — сестра ми често ходи при дъщеря си, — приятно ти е да си поговориш дори с един престъпник. И трето, повечето престъпници, с които съм си имала работа, са били напълно порядъчни хора. И обратното.

Сестрата на мисис Нилсън дойде след половин час. Тя наистина беше по-млада. Мисис Нилсън беше на осемдесет и една години, а Керолин на седемдесет и осем.

— Запознайте се, Керолин, това е мистър Рондол, той се крие от полицията.

— Много ми е приятно, мистър Рондол.

Не знам кое ѝ беше толкова приятно. Дали това, че съм Рондол, или това, че се крия от полицията, но тя ми се зарадва като на блудния

син.

— Надявам се, че ще вечеряте с нас? — попита Керолин. В нейните избелели очи имаше не толкова въпрос, колкото молба.

— Да, разбира се, мисис...

— Мисис Калифано.

Когато вечерята беше готова, разбрах, че мисис Калифано не си представя точно какви са възможностите на един мъж, дори когато той е порядъчно изгладнял. Ядох, ядох и имах чувството, че винаги съм ял и винаги ще ям, дори ако това ми струва сплитане на червата. Но ако ми е съдено да загина в разцвета на силите си, то по-добре да бъде от такова ядене, отколкото от ръката на някой полицаи.

ГЛАВА 4

— Ами ако полицията ви дойде на гости? — попитах след вечерята.

— Няма да дойде — твърдо ми отговори мисис Нилсън. — У нас засега, слава богу, не правят обиски.

Полицията се яви на сутринта. Когато се звънна, внимателно погледнах през прозореца. На улицата беше спряла полицейска кола, а до вратата двама души. Те винаги ходят по двойки.

— Полиция — казах тихо.

— Прекрасно — кимна ми мисис Нилсън. В гласа ѝ звучеше едва сдържана възбуда. — Най-хубавото време. Животът се връща в старата къща. Керолин, иди да отвориш. А ако искат да ме видят — за бога. Млади човече, това е един отличен гардероб. А пък, ако не обичате миризмата на нафталин, ще трябва да я изтърпите.

— Извинете, мем, вие ли сте стопанката на този дом?

А какво ли, ако всичко това е само хитър ход и старицата мълчаливо кимне към гардероба? Не, това не можеше да бъде. Не вярвах и почти не се страхувах, а пък страхът сам си знае кога да се появи.

— А, млади човече. С какво мога да ви бъда полезна?

— Искрахме да ви попитаме, мем, не се ли е опитвал да проникне при вас престъпникът, чиято снимка показахме вчера. Не сте ли го виждали?

— За съжаление, млади човече, аз от осем години вече никъде не излизам. Ако можехте да ми услужите с краката си, щях навярно да го намеря по-бързо от вас.

— Извинете, мем... — Дори през вратата на гардероба и десетте блузи долових объркването в гласа на полицаия. — Извинете, мем, но ние разпитваме във всички къщи.

— Желая ви успех, младежи.

— Ако случайно...

— О, в такъв случай знам какво трябва да направя.

Навярно мисис Нилсън измъкна своята „берета двадесет и пет“ някак си особено ловко, защото и двамата полицаи се засмяха. Не съм се излъгал, тъй като единият от тях попита:

— Надявам се, че е регистриран?

— Че как иначе, млади човече. Единствената защита за самотната старица.

Полицаяте отново се засмяха.

— Довиждане, мем, и извинете за безпокойството.

— Нищо, нищо, младежи. На моята възраст човек се радва на всяко посещение.

След няколко минути Керолин ме измъкна от гардероба.

* * *

— Разбирате ли, мистър Волмут — каза сержант Лепски, — твърдо знаем, че е в Драйвел. Проверихме всички къщи, но досега не сме го намерили.

— Какво искате, аз ли да ви го намеря? Ако ще е така, тогава вие за какво сте?

— За съжаление, сър, нямаме право да правим обиски по къщите, но...

— Какво ме интересуват вашите права? Запалете този Драйвел. Хвърлете върху него атомна бомба. Аз, за разлика от вас, съм сигурен, че той вече е в Шърууд. А пък там, слава богу, ще се оправим и без доблестната джоласка полиция.

Какво да се прави? Не може да се държи вечно цялата полиция на Джола в това проклето градче. Най-много още ден, пряко сили — два. Ех, да имаше време. Време... време...

Тръгна за Драйвел. Ако Рондол се крие в някаква къща, в една от петстотинте къщи на градчето, трябва да го хранят. Поне да имаха една седмица... За една седмица може да се определи кой купува повече храна от обикновено. Само че нямаха седмица на разположение. Мистър Волмут няма да ги чака цяла седмица.

Обходи всички магазини за хранителни стоки, а вечерта месарят се обади по телефона.

— Сержанте, нали вие бяхте днес при мен... винаги съм готов да окажа услуга на полицията... та си мисля... викам си... щом като вие днес... а бе то нищо, разбира се, ама... Старицата Калифано...

— Какво старицата Калифано?

— Ами месо, сержанте, тя почти не купува месо. А днес изведнъж филе. А вие знаете ли колко струва сега един фунт филе?

Сержант Лепски затвори телефона. Господи, ако има някаква справедливост, направи така, че Рондол да се окаже в къщата на тази старица. И какво ще ти струва, та това не е голяма молба. Просто ще бъде справедливо.

На никого не каза къде отива. Не вярваше нито в тази старица с парализирани крака, нито на двата фунта филе, които е купила сестра ѝ, нито пък му се искаше да се окаже смешен. Но от друга страна, не можеше да не провери. Остави колата на площада около бензиностанцията, за да не изплаши Рондол, ако, разбира се, наистина е при стариците. Дали да не вземе със себе си някого? Не, няма нужда. Рондол, горкият, непременно ще се опита да избяга или да окаже съпротива. Така че той сам ще съумее да му забие куршум. При това без свидетели. И после сам ще се обади на мистър Волмут.

Веднага видя къщичката. Сержант Лепски спря пред вратата. Беше му неприятно да влиза в чужда къща без разрешение. Това, строго казано, бе нарушение на закона и затова му беше неприятно, но какво да се прави, има обстоятелства, когато трябва да си налагаш да прекрачиш чувствата си.

Входната врата имаше много простичка брава, така че никаква трудност не представляваше да я отвори. Вървеше бавно, като се стараеше да стъпва тихо и безшумно. Сърцето му лудо биеше, както винаги в решителни минути. Ако вратата е заключена, ще почука. Но дръжката се наклони и той влезе в коридора. Пистолетът е в ръката му, предпазителят е свален. Още две крачки. Само да не бърза.

Влезе в стаята. Старицата и Рондол седяха на масата. Ако се съди по миризмата, старицата не готви лошо. Рондол. Какво пък, справедливостта го изисква. Той трябваше да го намери. Симпатично лице има адвокатът. Но не му провървя. Впрочем така е устроен светът. Ако на един му върви, значи на друг не му върви.

— Съжалявам, мистър Рондол — каза сержантът колкото можа по-любезно, — но съм принуден да ви арестувам.

— Млади човече, вие с взлом проникнахме в моята къща — чу се още един старчески глас.

Господи, тази къща е пълна с бабички. Дом за стари хора. Не отвърна очи от Рондол. Известно е какво става, когато някой е притиснат и ти за миг отвърщаш поглед от него.

— Извинете — каза той, — но съм длъжен да арестувам този човек.

— Съмнявам се...

С крайчеца на окото си видя как старицата, която седеше в креслото, измъкна нещо изпод одеялото. Дори не успя да чуе изстрела. Тих изстрел, навярно от двадесет и петкалибров. Странно, защо ли цялата стая изведнъж подскочи и се залюля.

— Керолин — строго каза мисис Нилсън, — смятам, че сега трябва да отведеш мистър Рондол през горичката, покрай спортната площадка и парка. Ще излезете на шосето далеч от мястото, където спират полицейските автомобили. Там ще оставиш мистър Рондол, ще се върнеш, ще вземеш на дъщеря си колата, ще излезеш от Драйвел, ще качиш мистър Рондол и ще го отведеш до онова място, където той поиска. Разбра ли ме, Керолин?

— Мисис Нилсън — промърмори Рондол, — аз не...

— Няма нужда — меко го прекъсна старицата и се усмихна. — Не трябва. Ако искат да съдят една осемдесетгодишна парализирана старица, която е стреляла в човек, вмъкнал се в къщата ѝ без разрешение, то за това ще им кажа само едно благодаря. Това ще бъде прекрасно развлечение. Не на всеки на моите години се удава да седне на скамейката на подсъдимите... След петнадесет минути ще се обадя по телефона. Боже, представям си какво ще се разиграе тука! — И тя палаво се усмихна.

ГЛАВА 5

Беше вече доста късно, когато Керолин ме свали на три или четири мили от Шъруд. Реших, че по-безопасно ще бъде да се обадя на няколко души отука и след това с такси да стигна до града.

Вървах по пустите улици и търсех някъде отворено кафене. Трябваше да измисля къде да пренощувам. Къщата ми навярно е под наблюдение. Хотелите отпадат. Приятелите? Познавах само един човек, който би ме пуснал при себе си, без да ми задава никакви въпроси.

Най-после един отворен бар. Влязох в малката зала. Тъжно миришеше на кисела бира и цигарен дим. Миризма на самота и отчаяние. Последната миризма навярно, която отнасят със себе си самоубийците. Седнах с гръб към входната врата и почаках, докато при мен дойде келнерът. Той нямаше нито сили, нито желание да ме попита какво искам. Мълчаливо стоеше до мен. Имаше мръсни нокти и татуировка на горната част на ръката. Пеперудка. Между сините ѝ крилца растяха къси черни косми.

— Двойно уиски — казах аз.

Пеперудката трепна и изчезна. Отидох при телефона и набрах номера на Айвън Берман. Дълго време държах слушалката на ухото си и се предадох навярно чак след десетия сигнал. Разбира се, щеше да бъде твърде добре, ако той си беше в къщи. Очевидно е дежурен. Изведнъж си помислих, че мога да се обадя на Херб Розен. С него поне мога да бъда честен. Като работник в полицейското управление много добре знае как стоят нещата. Намерих телефона му в бележника си. Херб си беше в къщи и още не спеше.

— Херб — казах аз, като прикрих слушалката с ръка — обажда се Язон Рондол.

Настъпи пауза. Твърде дълга пауза. Обикновено Херб Розен не прави паузи. Той е много импулсивен човек. Толкова импулсивен, колкото може да бъде един полицаи.

— Здравей, Рондол — най-после ми отговори. Кой знае защо, гласът му звучеше приглушено. Възможно е тъкмо да се е готвел да се

беси и аз да съм му попречил. Вече знаех, че не е нужно да го питам мога ли да преспя при него. Хора, които дълго мислят, преди да ти кажат „здрасти“, едва ли ще се зарадват на такъв късен гост.

— Може би ще мога да пренощувам при теб...

— Не, Язон, страхувам се, че не може...

— Добре, Херб, тогава направи ми една услуга. Арестувай ме. Така ще получиш повишение в службата, пък и съвестта ти ще е чиста, ще изпълниш молбата на приятеля си.

— Не виждам нищо смешно — каза Розен.

— Че аз не се смея. Говоря ти съвсем честно. Така и така имам намерение да се предам в ръцете на правосъдието, тогава защо да не направя услуга на един стар приятел?

— И как си го представяш?

— Утре, да кажем, в десет часа сутринта, ти случайно ще се окажеш... да речем, пред входа на хотел „Маджестик“. Става ли?

— Да речем. А ти?

— Аз ли, ще се приближа към тебе и ти ще ме арестуваш.

— Да не ме разиграваш?

— Какво говориш, Херб.

Старият добър Херб, големият дебел Херб. Навярно ще се повърти около десетина минути в леглото, преди да заспи. Мъките на съвестта. Десетминутни мъки. А може и да не са мъки. Може би и той си мисли, че аз непременно, каквото и да става, ама непременно ще се опитам да избягам. Може би и той знае, че повече работа ще им свърша като труп, отколкото като жив човек... и цялата полиция в Шърууд го знае.

Изпих уискито. То се плъзна като топла вълна по хранопровода ми и си помислих, че може би за последен път в живота си пия. Обадох се отново. Този път на един познат от „Шърууд икзаминър“. Преди една година беше репортер, оттогава не съм го виждал.

— Тим, ти ли си? Да не те събудих?

— Не, не ме събуди — каза той. — Но ми се ще да зная кой не ме е събудил.

— Обажда се Язон Рондол.

Тим замълча. Точно така, както преди малко Херб. Струва ми се, започвам да действувам на хората като гърмяща змия. Щом ме чуят, се вцепеняват.

— Здравей, Язон. Откъде се обаждаш?

— Още съм на свобода. Но утре имам намерение да се предам в ръцете на полицията. Надявам се си чул, че ми устройват истински лов. Тим, обещавам ти да си първият, който утре ще съобщи, че опасният престъпник, адвокатът Язон Рондол сам се е предал на полицията. И мога да те уверя, Тим, че ако доживея до съда — а това страшно много ми се иска, — това ще бъде най-интересният процес от дълги години насам. Вестникът ти трябва да подчертае, че доброволно съм се предал на полицията. Трябват и снимки. Ако го направите, сигурно няма да посмеят да ме пречукат там на място. Твърде голям скандал ще стане. И непременно вземи със себе си фотограф. Много е трудно да стреляш в човек, когато към теб е насочен обектив. Разбра ли ме?

— Добре, Язон. Сега вече ти вярвам. Знаеш ли, когато става дума за емоции, всеки път се губя, като че ли навлизам в гъста гора. А когато ти е ясно кой каква полза ще има, тогава работата е съвсем друга. Къде и кога трябва да бъда?

— Пред входа на хотел „Маджестик“ в десет часа сутринта.

След бара нощният въздух ми се стори удивително чист. Минах две пресечки, преди да намеря такси. Шофьорът — мъж на средна възраст с тъжно увиснали мустаци — дремеше, подпрял глава на страничното стъкло. Внимателно почуках, шофьорът вдигна глава, кимна ми и потърка лицето си с ръце. Мушнах се на задната седалка.

— Към Джола.

Шофьорът нерешително ме погледна.

Разбира се, няхах намерение да отивам в Джола. Нямах нужда дори да пътувам в тази посока. Сам не зная защо от устата ми изскочи тази Джола.

— Слушай, приятел — казах аз на шофьора. — Размислих. — Няма да ходим в Джола. Щом като можеш, обръщай обратно.

Шофьорът нищо не каза, забелязах обаче как раменете му се напрегнаха. Изведнъж седалката започна да се накланя напред. Отворих очи. Отдясно на пътя имаше спряла полицейска кола с въртяща се лампа на покрива, а около нея стърчеше полицай с цигара в уста.

Не можах веднага да съобразя какво става, но още преди да си дам сметка за ситуацията, опрях дулото на пистолета в гърба на

шофьора.

— Може да стреля — казах му тихо.

Колата започна да набира скорост и полицаят остана назад. Удивително многообразно е приложението на пистолета все пак. Кой би могъл да си помисли, че така чудесно може да играе ролята на педал за газта.

— Следващия път може и да стреля — предупредих шофьора, — да ви разкажа ли какво прави куршумът, когато попадне в тялото на един шофьор на такси. О, това е много интересно. Най-напред той...

— Но аз нищо не исках...

— Ама разбира се — казах аз. — Вие нищо не искахте. Вие само искахте да го попитате в какво се състои смисълът на живота. Нали? Хайде, признайте си. Уважавам правото ви на истерика. Това си е свещено право на всеки човек. И все пак ще ви се наложи да ме возите до десет часа сутринта. Така че няма защо да се съпротивлявате. Ако сте уморен, можете да спрете и да починете на някой паркинг. Но само там, където наблизко няма полицаи.

Излязох от таксито в девет и половина. Броячът показваше сто двадесет и седем НД. Оставих на седалката три хартийки по петдесет.

— Извинявайте — казах аз.

Шофьорът нищо не ми отговори. Дори нямаше сили да вземе парите, само тъпо ги гледаше...

Бавно тръгнах по „Маджестик стрийт“. Радвах се на тълпата. Тълпата беше защита. Гаранция срещу изстрела при опит за бягство. Влязох в едно кафене, изпих две чашки кафе и изядох един сандвич. Беше десет без пет.

Тръгнах към хотела. Тим вече ме чакаше. С него имаше двама души. Единият извади от кожената си чанта камера. Другият отвори задната вратичка на колата с емблемата на телевизионната компания, която принадлежеше на вестника. Извади малка телевизионна камера и я включи към кабела.

Намигнах на Тим. И той на мен. Погледнах часовника си. Точно десет часът. Нима моят приятел Розен няма да се появи? Тим въпросително ме погледна. Едва забележимо вдигнах рамене. Две хлапета спряха и започнаха да разглеждат човека с телевизионната камера. Съмнявам се дали някога са виждали жива крава, но каква

марка е телевизионната камера можеха да определят от половин миля. Десет и три минути. Видях как Херб Розен пресича улицата.

— Мистър Розен — извиках му аз и той се обърна към мен. Браво, артист, изненадата на лицето му беше почти неподправена. — Мистър Розен, това е просто пръст на съдбата... тъкмо исках да се предам в ръцете на полицията.

— Язон Рондол, вие сте арестуван.

Вече станах експерт по белезниците. И на мен ми слагат белезници, и аз съм слагал. Протегнах ръце и Херб щракна гривните на китката ми. Този път белезниците бяха тройни. Третата гривна надяна на собствената си китка.

След десет минути вече крачехме по коридорите на полицейското управление на Шърууд и след нас се обръщаха всички глави. Тук бях популярна личност. О, сладко бреме на славата.

Регистрира ни дежурният офицер, обади се някъде. Звънят телефони... Влизат и излизат хора... Явно повече, отколкото е нужно. Но да не погледнеш отблизо самия Рондол, това кърваво чудовище... Адвокат с белезници — толкова е пикантно...

Отново вървим. Но сега вече не двама, а пет души.

ГЛАВА 6

Тъмничарят втори клас Майкъл Калахън се прибра в къщи както обикновено в пет часа. Когато мушна ключа в ключалката, чу стъпките на жена си, притича Джери, заскимтя Дългоухият.

— Чакат те — каза жена му.

— Кой? — Калахън веднага се наостри. Тук беше неговият свят, пълен с обич, доверие и спокойствие, и той подсъзнателно се боеше да не се вмъкнат в този свят чужди хора.

— Мистър Фалкони, с когото заедно сте учили.

— Не си спомням никакъв Фалкони... — измърмори Калахън.

Чувствуваше неясна тревога. Влезе в стаята. Насреща му пристъпи среден на ръст човек с черна коса. Протегна ръка. Калахън се ръкува с него. Не, не си спомняше такова лице. Не помнеше имена, но да забрави лице, което е виждал — никога.

— Мистър Калахън, бих искал да поговоря с вас — тихо каза чернокосият. Продължаваше да се усмихва, но очите му бяха студени. И неподвижни. — Желателно е насаме — прибави непознатият. — Имате толкова очарователна съпруга и такова симпатично момченце... Няма смисъл да ги замесваме в нашия разговор.

— Ня... — Калахън искаше да каже, че няма честта да познава посетителя, но нещо в очите на Фалкони го възпря. — Да минем в моята стая.

Фалкони седна на стола, а Калахън се отпусна на леглото. Изведнъж почувствува, че е уморен. Цял ден на крака, цяла смяна.

— Мистър Калахън — тихо попита Фалкони, — колко получавате в затвора? Осем-девет хиляди годишно?

Калахън мълчаливо кимна. Девет хиляди и двеста за година. За неговата работа. Девет хиляди и двеста — това пари ли са?

— Мистър Калахън, искам да ви предложи десет хиляди НД.

— Десет хиляди? — Цифрата беше толкова голяма, че попита още веднъж: — Десет хиляди ли? — Господи, та това е повече от годишния му доход.

— Съвършено вярно — кимна Фалкони. — Но всъщност не се изразих съвсем точно. Десет хиляди сега — ето ви парите, а десет хиляди по-късно.

Господи, две дебели, акуратно препасани с книжна лентичка пачки. Виолетови банкноти по двадесет НД. Калахън виждаше не само виолетовите банкноти с брадатото лице по тях. Те означаваха тристаен апартамент и табакера като на Шийлдс, такава, дето свири, когато я отвориш. И кожено палто за Етел. Ще ѝ каже просто така, небрежно, мимоходом: „Да, Етел, не е ли време да си купиш ново кожено палто? Старото вече нещо не ми харесва.“

— И какво трябва да направя? — попита Калахън.

— О, нищо особено. Утре по време на работа ще отскочите до килията на Люк Поуст. Той се намира в съседния сектор, нали?

— Да — прошепна Калахън. Той вече знаеше, че ще продължи да си живее в двустайния апартамент, че Етел ще трябва поне още две години да ходи със старото си палто и че той така и няма да може да преброи колко банкноти има във всяка пачка.

— Прекрасно. Впрочем вие знаете в какво го обвиняват, нали?

— Струва ми се, в убийство.

— Три. Три трупа тежат на съвестта му. Доста тежък товар. С такъв товар далеч не можеш да отплуваш. Чака го смъртно наказание, сто процента. Но Люк, доколкото го познавам, разбира се, ще избере пълно преобразяване. Ще влезете в камерата на Люк и ще му кажете, че Френк Фалкони му изпраща поздрави.

— И... и за това...

— Не съвсем. Ще му кажете, че Френк Фалкони ще внесе в банката на негово име петнадесет хиляди НД. Ще му обясните, че трябва да направи нещо съвсем малко — да мушне по време на разходката нож в корема на някой си Язон Рондол. Само не забравяйте да кажете на Люк, че това никак няма да се отрази на присъдата му. Той е голям дръвник и трябва да му се втълпи в главата, че три убийства, четири или петнадесет, присъдата ще бъде една и съща — смърт. Или, разбира се, пълно преобразяване.

— Не, не, не — замахна с ръце Калахън. Той искаше да каже, че никога няма да направи престъпление, че го вземат за друг човек, че никога няма да наруши дълга ги, че най-после за такова нещо могат и

да го съдят. Искаше да каже всичко това, но Фалкони не го слушаше, а продължи да приказва:

— Ако Люк се съгласи, а той вероятно ще се съгласи, ще му предадете ето този нож. — Фалкони извади от вътрешния джоб на самото си малък нож.

— Не — каза Калахън, — това е невъзможно. — Устата му беше пресъхнала, искаше му се да пийне нещо.

— Защо? — търпеливо попита Фалкони.

— Ако щете, затова, че не мога през деня да вляза в килия в съседния сектор. Там дежури Шийлдс. А пък даже и да можех да вляза, ако се установи, че ножът съм предал аз... — Калахън забеляза, че му е по-лесно да говори с Фалкони за технически подробности, отколкото за дълг и чест.

Фалкони го погледна и търпеливо се усмихна.

— Вие ни обиждате, мистър Калахън... Смятате ни за кръгли глупаци — той укоризнено поклати глава. — Работата е там, че ако Люк получи ножа от вас, после на разпита ще каже, че ножа му е дал мистър Шийлдс.

— Ами Шийлдс? Той ще мълчи, нали? — Калахън се мъчеше да говори иронично, но гласът му беше изплашен.

— Да, мистър Калахън.

— Но защо?

— Ах, мистър Калахън, според първите си впечатления от вас не бих помислил, че сте такъв шегаджия. Ами кажете вие сам в какъв случай някой човек мълчи?

На Калахън изведнъж му стана страшно. Вече не мислеше за парите. Те ще убият Шийлдс. Ами табакерата с музикалния мотив. Какво общо има тук табакерата?

— Шийлдс няма да се яви на дежурство. Ще отидете при дежурния офицер и ще кажете, че ще работите и за Шийлдс, защото така сте се уговорили.

— А... А те после ще решат, че Шийлдс е избягал.

— Съвършено вярно. Дал на Поуст ножа, получил си парите и си обрал крушите. И така, договорихме ли се?

Здравата са го измислили, нищо не може да се каже. Всичко си пасва съвсем точно, връзва се. Но не е. Не са попаднали на такъв

човек. Няма да си цапа ръцете. И съвестта. С чужда кръв. Нека брои всяка стотинка, но затова пък спи нощем спокойно.

— Ами ако откажа? — попита той.

— Мисля, че няма да откажете.

— Защо сте толкова уверени?

— Защото, Калахън, ако откажете, ще убием Джери. Защо ме гледате така? Нещо пребледняхте. И после, ако това ви е малко, ще убием и жена ви. А би било жалко. Много мила и приветлива жена.

— Вие... няма да посмеете... — прошепна Калахън.

— Престанете, не сте дете — с леко отвращение в гласа каза Фалкони. — Вашият син ходи на училище. Ако не се лъжа, на „Чекърс стрийт“. След училище, когато излезе...

— Колко банкноти има в тази пачка? — попита неочаквано Калахън. Тоест беше готов да се закълне, че не е попитал той. Не можеше да попита, тъй като всичко вътре в него се беше вдървило. Пък и гласът му беше някак си хрипкав, груб. Но, от друга страна, в стаята нямаше никого другогосвен тях двамата.

— Двеста и петдесет. Вземете. Тук са, както вече ви казах, само десет хиляди. Вторите десет хиляди ще получите след погребението на Рондол. Ако всичко ви е ясно, тръгвам си, че страшно ми се пуши.

ГЛАВА 7

На другия ден, още преди да застъпи на дежурство, Айвън Берман вече знаеше, че през нощта са докарали Рондол в затвора. През целия ден му се искаше да се качи до килията му, но нещо му попречи. Не му се искаше да види Рондол в килията. Просто не му се искаше.

След няколко дни при него в стаята влезе Калахън.

— Мистър Берман — каза той. — Шийлдс днес не се яви на работа.

— Да, Калахън, тъкмо мислех кого да пратя да го замести.

— Затова дойдох, мистър Берман, ние с Шийлдс се бяхме уговорили, ако някой не дойде на работа по някаква причина, другият да го замести. И аз, като видях, че него го няма, веднага си рекох: я да отида при мистър Берман и да му кажа, че ще поема смяната и на Шийлдс...

„Нещо много говори, не прилича на себе си“ — помисли си Берман.

— А ако с мен нещо се случи, той ще ме замести. Пък и работата не е кой знае колко много: да се проследи дали навреме ще нахранят арестантите, да ги изведеш на разходка, е, и посетители, ако, разбира се, има.

— Добре, добре, Калахън. Качете се горе. И кажете на дежурния от пети сектор да си отива. Вие ще поемете работата на Шийлдс. Ето ви и шифрите от килиите.

Някак си е много странен днес... Пък и какво ли се е случило с Шийлдс? Никога нито секунда не е закъснявал. Зае се да попълва формулярите на отчета. Вечно с тези отчети. Но мисълта за Рондол продължи да пърха някъде в дъното на съзнанието му. Не искаше да го види. Да го види в затворническата килия би означавало да предаде тяхното Тихо езеро. Искаше да го види на брега на езерото, а не в килията. Не искаше да свързва своя приятел със затвора. На душата му беше неспокойно. Шийлдс не се появи. Наистина нещо се е случило. Навярно се е случило. Сега вече не се съмняваше в това. А ето че и Калахън не се съмняваше. Защо? Откъде беше толкова уверен?

Навярно защото Шийлдс никога не е закъснявал. А щом като е закъснял, Калахън е бил сигурен, че няма да дойде.

Смъртно безпокойство гнети душата му. Но защо? Да, Рондол е в затвора. Но какво да се прави — това е животът. Затворът — това е животът? Кой знае, кой знае...

Каква глупост, уговорили се с Шийлдс да си поемат работата. Доколкото си спомня, Шийлдс нито веднъж не е закъснявал, нито пък е боледувал.

Айвън Берман няколко пъти дълбоко въздъхна, но безпокойството не го напусна. Неясно безпокойство. Тревожно. Сърцето му се сви.

И защо ли Рондол сам се е предал на полицията? Да излезе сутринта на улицата пред хотел „Маджестик“ — това наистина означава да се предаде на полицията. Полицаяте по това време там са като отвързани кучета. Значи така е трябвало да постъпи. Така му е било по-удобно. Той решително стана и се качи горе. Пети сектор. Килия триста двадесет и втора.

Калахън се върти наоколо.

— Всичко е наред, мистър Берман. Всичко е тихо и спокойно. Справям се с работата на двамата, дори не мислех, че ще бъде така леко.

Погледна към Калахън. Какво трепери като лист от трепетлика? И говори, говори... Намръщи се.

— Добре, Калахън, вървете. Ще проверя как се чувства новият. — Набра шифъра на ключалката и отвори тежката врата. Как е могъл дори за миг да си помисли, че Рондол няма да иска да го види. Как е могъл толкова време да не се качи горе при приятеля си.

Рондол му се усмихна и прекрачи към него. Прегърнаха се.

— Благодаря ти, че дойде, старче. Не се ли каниш да ходиш на нашето езеро?

— Готвех се да ходя в събота... Но няма да отида.

— Защо?

— Заради тебе, Язон. Нима мислиш, че човек може спокойно да отиде на езерото, когато приятелят му го очаква съдебен процес? Язон, за нищо не питам, видях те по телевизията, когато ти сам се...

— Така трябваше. Вярвай ми, не съм виновен. Само че съм застанал напреки в гърлото на някои и други хора... Само ако знаеш

какъв мравуняк разрових... Затова и така усърдно ме гонят. Мило и драго биха дали да мълча. Да замлъкна завинаги. Затова ми трябваше ръцете на полицията да са вързани. Трудно можеш да убедиш някого, че съм убит при опит за бягство, след като милиони хора видяха как се предадох доброволно на полицията. Разбираш ли? Тук поне няма да стигнат до мен. Ти не можеш да си представиш колко ми е леко тук, когато с цялото си сърце съм се стремил към затвора. Благодаря ти, че ме навести, Айвън.

Берман плътно затвори тежката врата на килията. Те го гонят... Скъпо биха платили да замлъкне завинаги... „Тук поне няма да стигнат до мен...“ — поклати глава и се спусна в кабинета си. Какво е станало с Шийлдс? Дали си е в къщи, или не? Обади се по телефона, но у тях никой не отговори. Нищо не знаеха и в полицейското управление. Като че ли във водата потъна. Изпари се. Или избяга... Избягал? Звучи нелепо. Не може да бъде. Или... Или... А може би на някого му е било нужно именно днес да не дойде на работа... Но на кого и защо? „Мистър Берман, ние тъкмо се бяхме уговорили с Шийлдс да си поемем един на друг работата...“ Треперещите ръце на Калахън... „Пък и работата, мистър Берман, не е кой знае колко: да проследиш дали навреме са донесли храната, да ги изведеш на разходка...“

Не, някакви глупости се въртят из главата му. Нищо подобно никога не се е случвало. Затворът означава преди всичко ред.

Ами ако... Неясна тревога отново сви сърцето му... Стори му се, че чува скърцането на отварящата се тежка врата. Рондол скача, отстъпва. Но накъде? Към стената? И той, Айвън Берман, не помогна на приятеля си. На единствения човек на този свят, с когото обича да седи в една лодка.

Тръсна глава. Не, така повече не може да продължава. Качи се горе. Коридорът беше празен. Навярно Калахън беше в другия сектор. Толкова по-добре. Бързо набра цифрите на диска на ключалката в килията на Рондол, натисна копчето за смяна и набра нова комбинация. С лениво поскърцване щракна ключалката. Шестте стоманени езичета влязоха в шестте стоманени отвора.

Бързо се спусна долу. Никой в света вече не знаеше новата комбинация. Нищо, че е извършил нарушение — все едно, засега няма да впише новия шифър в книгата. В черепа му номерът по-сигурно ще

бъде скрит. Рондол и така, и така ще си получава храната, а колкото до разходките, засега ще мине без тях.

Калахън погледна часовника си. След десет минути започваше разходката. Време е. Какво от това. За пръв и последен път ще му е. Това не го засяга. Ако не беше той, Шийлдс щеше да се съгласи. Набра шифъра на ключалката в килията на Поуст. Ключалката се отвори и той влезе в камерата.

— Ето, дръж — Калахън протегна ножа, но се сети, че не е изтрил дръжката. Само това липсваше. Да остави отпечатъци от своите пръсти! Извади с треперещи ръце носната си кърпа и започна да трие дръжката.

— Дай го — Поуст критично огледа ножа, хвана го с ръка, претегли го, разклати го и изведнъж стремително го насочи към стомаха на Калахън. Ножът спря буквално на няколко дюйма от тялото. Поуст погледна лицето на дежурния и се засмя. — Виж го ти как пребледня... Ще оправим работата... Ти само да ми го покажеш онзи...

— Ще излезе от двадесет и втора килия...

Излязоха в коридора. Тишина. Сив метал и сива пластмаса. Пластмаса, която заглушава всяка крачка. Двадесет и втора килия. Мушна пръст в наборния диск на ключалката. Две-едно-едно-четири-пет-седем. Дръпна ръчката. Вратата не се отвори. Що за дяволия? Много добре си спомняше номера. Я да опита още веднъж. Навярно не е извъртял комбинацията до края. Две-едно-едно — така, по-бавно, няма защо да бърза, по-внимателно — четири-пет — ей сега ще набере последната седмица и ключалката ще щракне. Седем. Тишина. Сива метална врата. Сив таван, сива пластмаса на пода. Дръпна ръчката към себе си. Вратата не се отвори.

— Още ли се бавиш? — попита Поуст.

Знаеше, че се е случило нещо страшно. Сега ще се появи Фалкони, приятелят от детинството. Отново набра цифрите. Ключалката не се отвори. Заудря с юмруци по метала.

— Какво се е случило? — чу се глас отвътре.

И всичко това заради този мерзавец. Мерзавец! Мърша! Измет! Какво е направил, че Рондол му отмъщава така? И какво толкова му трябва? Получава нож в корема и толкоз. Стига си мъчил и себе си, и другите.

— Нищо, нищо — отговори. — Прибери се в килията си, Поуст. Разходката засега се отменя. По-късно...

* * *

Трябва да се измие колата, помисли си Айвън Берман, когато влизаше в подземния гараж. Макар че на улицата е такава киша и след пет минути колата да бъде по-мръсна, отколкото преди миенето. Ще помоли Чак. Нека момчето изкара някоя пара.

Без да вдига крак от спирачката, бавно запълзя надолу по стръмната пътека. А, ето го и Чак.

— Здравей, Чак. Не би ли искал да поизмиеш малко колата?

— С удоволствие. Още днес ще я измия. Оставете ми ключовете... Да, мистър Берман, търсиха ви. Двама джентълмени. Питаха дали сте се прибрали.

— Хм... Казаха ли нещо?

— Не. Нищо.

Странно, помисли си Айвън Берман, кой ли е бил? Приблужи до асансьора, който тръгваше направо от подземния гараж, и натисна копчето за повикване. Щракна релето и асансьорът спря. Отвори вратата и тъкмо искаше да я затвори след себе си, някой му попречи. Обърна се бързо — двама души. Странно, като че ли всички тук познава по лице. Гаражът не е голям, само за седемдесет автомобила. А може би точно тези двама типове са питали за него? Хм, физиономиите им не са особено предразполагащи, особено на оня, чернокосия.

Асансьорът спря на четвъртия етаж и тримата излязоха. Дали да ги попита кого търсят? Май че така трябва. Бръкна в джоба си за ключовете. Странно, чернокосият просто е впил очи в ръката му му, дявол да го вземе, забрави да остави ключовете от колата на Чак.

Доблужи ключа към вратата. И двамата мълчаливо го гледаха. Берман почувствува, че го обзема страх. Тежък, лепкав страх.

— Мен ли търсите?

— Да, мистър Берман, вас. Отворете вратата! — Чернокосият насочи към Берман пистолет с монтиран заглушител. — И не се правете на глупак. Ако не се опитвате да увъртате, ще бъдете свободен

след пет минути. — Погледна часовника си. — И по-бързо. Имаме само петнадесет минути. След петнадесет минути смяната на Калахън свършва, а той трябва да провери дали ще ни кажете истината.

Не, не трябва да отваря вратата. Докато е тук на стълбата, няма да посмеят да стрелят.

Чернокосият дръпна ключа от ръцете му и отвори вратата.

— На помощ! — извика Берман.

Собственият му глас му се стори тих и жалък.

Вторият, който беше по-висок, го хвана за яката и го бутна навътре в тесния коридор. Падна, но успя да протегне напред ръце и това амортизира удара.

Туриха го да седне на стол и чернокосият каза:

— Мистър Берман, имаме на разположение само четвърт час. — Погледна часовника. — Дори по-малко. Тринадесет минути. След тринадесет минути Калахън ще бъде сменен. Кажете ми новия шифър на килията на Рондол и аз веднага от вас ще се обадя по телефона в затвора. Разбирате ли ме? Имате ли представа какво ще направим от вас, ако продължавате да упорствате?

Рондол е прав, помисли си Берман. Те наистина са устроили хайка. Преследват го дори в затвора. Калахън. Ето защо трепереха ръцете му. И затова изчезна Шийлдс.

— Френки — каза чернокосият, — донеси от банята кърпи. — Каквито намериш. Знаете ли защо ми трябва кърпите, мистър Берман? Не? Ей сега ще видите.

Мушнаха му нещо в устата и я завързаха с кърпа. След това го вързаха за стола.

— Разбирате ли, може много да ви боли, а когато човек много го боли, обикновено вика. Дори и да е такъв възпитан човек като вас. Вика и пречи на съседите си. Ако пожелаете да ни кажете шифъра, ще кимнете с глава, ще вземете ето тази писалка и ще напишете номера на лист хартия. За да не става нужда да измъкваме кърпата от устата ви. Е, и какво ще правим?

Знаеше, че ще им издаде шифъра. Не можеше да търпи болка. Дори чужда болка. В киното затваряше очи, когато на екрана течеше кръв. Чужда и неистинска, червена боя. И въпреки това не можеше да се застави да гледа. Навярно и затова отиде да работи в затвора, главно защото там хората не страдаха. Не страдаха физически. Съдебните

процеси приключваха и докато траеше обжалването, хората заспиваха в своите прозрачни студени саркофази. А след това, без да се събудят, тихо умираха или пък ставаха преобразени. Без болка, без кръв, без страдания. Тих, спокоен свят. Ясен, понятен свят. Свят на спокойствието и тишината.

Чернокосият запали една пура и когато дебелият ѝ край силно се разгоря, внимателно я притисна, към челото на Берман. Болката беше остра и пронизителна и през нея почувствува миризмата на изгоряло месо. На своето месо. Дръпна се назад, но тилът му опря в остър метален предмет.

— Да не си посмял да стреляш, Френки. Мъртъв не ни трябва. Ах, мистър Берман, какъв глупав човек сте вие...

Взрив. Болката отново избухна. Тя го дращи, дълбае, гризе го. Чернокосият върти притиснатата към кожата пура. Нещо лекичко пращи. Не би могъл да чувствува миризмата на изгоряло месо. Не би могъл да чувствува нищо друго освен болка. В света няма нищо друго освен болка. Светът е огромен, но болката е по-голяма. И непонятно е как се събира в него. Но мозъкът му работи. Разбира всичко. Повече не може да търпи. Сега ще кимне, ще освободят ръцете му и ще напише шифъра. И те ще убият Язон. И болката ще престане. И няма да има миризма на изгоряло месо. Боже, как хората нищо не разбират. Какво щастие, е когато няма болка. Да даде всичко, всичко, само да престане тази проклетата разкъсваща го болка. Навярно сега ще престане. Та мина толкова много време. Не по-малко от половин час. Калахън отдавна си е отишъл. Защо още продължават да го мъчат. По-добре да го убият, но да не го мъчат.

— Още нищо ли не измислихте, мистър Берман? — попита чернокосият и погледна часовника си. — Имате още десет минути...

Берман изстена. Искаше да изстене, но не можеше. Стенеше мислено. Изминали са само три минути. Боже прави, защо разтегляш мъките му, все едно той няма да издържи. Прости ми, Язон. Прости. Слаб човек е той. И през целия си живот е бил слаб човек.

— Е, още дълго ли ще си играем на котка и мишка? — попита чернокосият. — Остават още девет минути.

— Дай да го фрасна веднъж...

— Почакай, Френки. От твоята лапа ще изгуби съзнание. Имаш ли нещо остро? Нещо такова за ноктите.

— Може би джобното ми ножче? В него има малко острие.

Боже, боже, боже, боже, повтаряше си Берман, не искам да ми мушат острието на ножа под ноктите. Дай ми сили да кимна и да напиша този проклет шифър. Боже, защо нямам сили да им кимна? Та толкова е лесно — само да кимна.

Почувствува как грабнаха лявата му ръка. Не, никога няма да преживее това. Опитваше се да кимне, но не можеше. Беше парализиран, да, парализиран, ето каква е работата. Не можеше да кимне с глава. Че развържете ме де, всичко ще ви кажа. Опита се да дръпне лявата си ръка, не можа.

— Френки, дръж го по-здроаво, виждаш ли го как мърда, гнида с гнида.

Не, не, не, такава болка не може да има. Той викаше, но глас не излизаше от него. Викът се блъскаше в гърдите му и се смесваше с чудовищната болка. И изведнъж в кипящия хаос на болката и скования вик в него се роди още едно чувство. Омразата. Тя растеше бързо, като облак след взрив, изпълваше го целия. И странно, колкото по-голям ставаше този облак, толкова по-твърдо знаеше, че не би могъл да кимне не заради парализата. Не искаше да кимне. Няма да им кимне. Не искаше да убият Язон. Отново се дръпна. Удар. Нещо се стовари върху лицето му. Усети, че пропада някъде в мрака. Тъмнина, мека и приветлива тъмнина, защото го отвеждаше далеч от болката.

— Нали ти казах, Френки — ядосано каза чернокосият, — да не удряш този мръсник. Жалко, сега има да го чакаме да се свести. — Погледна часовника си. — Пък и няма време за чакане. Останаха само две минути.

— Може пък да дойде на себе си, мистър Фалкони.

Чу се пронизителен звън. Някой звънеше на вратата. Двамата замряха. Още веднъж се звънна. И още веднъж. От вратата се разнесе глас:

— Мистър Берман, забравихте да ми оставите ключовете от колата. Ако сте в банята, ще дойде след пет минути.

— Трябва да тръгваме — Френки извади пистолета си, хвана го откъм дулото и с всичка сила удари с дръжката Берман по главата.

— Да вървим...

* * *

Чак звънна и зачака. Натисна звънеца още веднъж. Може би звънецът не работи? Не, чува се как дрънчи в апартамента. Пък и свети. Той видя с очите си как тримата — мистър Берман и двамата джентълмени, които го търсеха — се качиха в асансьора.

Да не би да му е станало лошо? Чак се отнасяше към Айвън Берман със снизхождението на петнадесетгодишен човек, който може да регулира спирачките на една кола, към петдесетгодишен човек, който не може да направи това.

Чак си го представи как лежи сега на пода, държи се за сърцето, а пък той стои пред вратата и мисли какво да прави. Спусна се в гаража и позвъни в полицията.

Полицията пристигна след четвърт час. Отвориха вратата и влязоха в стаята.

— Ето ти сърдечен удар. Удар по главата, това е — каза единият от полицаите.

Допря ухото си до гърдите му и се вслуша.

— Като че ли още е жив, ама май не много. — Обърна се към другаря си: — Повикай „Бърза помощ“, пък аз ще го развържа.

ЧАСТ ЧЕТВЪРТА

СЪДЪТ

ГЛАВА 1

Второ денонощие си блъскам главата. Какво все пак се е случило? Седя си в своята малка единична килия в Първи градски затвор и мисля. И нищо не мога да разбера. Не мога да разбера например защо вчера някой приближи до вратата, повъртя диска с шифъра и после си отиде. Никой не влезе, никой не ме повика, не са ме извеждали на поредния разпит. Това е загадка номер едно. Дискът на ключалката служи, за да се отваря. Дежурният полицаи не обикаля из отделението, за да върти дисковете с шифрите, я. След като въртяха диска, значи вратата трябваше да се отвори. А не се отвори. Защо?

Също вчера, само че малко по-късно, отново чух характерния звук от въртенето на диска. При това няколко пъти едно след друго. След това някой започна да удря по вратата. Приблжих се, бутнах я — вратата беше затворена. И това е загадка номер две. И то голяма загадка. Да удрят по вратата на килията, при това да удрят яката с юмруци, и то не от вътрешната страна, а от външната — съгласете се, че такива работи не се случват в един добър затвор всеки ден. Да удрят по вратата отвътре, от килията — това си е съвсем нормално. Но отвън...

Но и това не е всичко. Нито вчера, нито днес са ме викали на разпит при следователя, макар че следствието явно не е приключило. Не са ме извеждали на ежедневната разходка, независимо от това, искам ли, не искам ли И най-после последното. Днес при мен не дойде Айвън. Какво ли все пак се е случило?

На следващия ден пред вратата на моята килия бъркотията продължи около час и половина. Въртяха диска, отиваха си, идваха отново, дупчиха със свредел. И най-после вратата се отвори и ме поведоха на разпит. Навярно ключалката се е развалила. Всичко си имаше такова просто обяснение, че дори ми стана обидно.

Следователят ми задаваше въпросите, които трябваше да ми зададе. Аз давах отговорите, които трябваше да дам. Просто отричах всичко. И нищо не обяснявах. Чаках съдебния процес.

— Мистър Рондол — обидено ми каза следователят, — вашата неговорчивост е безсмислена. Вие сте интелигентен човек. Адвокат сте. През цялото време казвате: не, не, не, а фактите просто крещат: да, да, да. Къде е логиката, какъв смисъл има всичко това?

Въздъгнах и вдигнах рамене. Когато разпитът свърши, попитах следователя:

— Какво прави моят приятел мистър Берман?

Следователят замря за миг и ме погледна.

— В болницата е. А защо питате?

— Познавам Айвън от много години. Намирам се в затвора, в който той работи. Мога ли да попитам какво е станало с него?

— Да, разбира се, разбира се — кимна следователят. — Очевидно са се опитали да го ограбят. Ранили са го. Състоянието му е много тежко, но е жив.

Да го ограбят. Ранен. Да ограбят Айвън Берман! Да откраднат неговите сто фута рибарски пръчки. И кукичките. Горкият Айвън!

Горкият Айвън, защо ли им е потрябвал!

* * *

Познатата зала. Все същият съдия контрольор Ивама със своето вечно учудено изражение на лицето и снопчетата посивели коси, които стърчаха от ушите му. И дори същият прокурор, който беше на делото на Гереро. Анатоли Магнусон хвърли към мен бърз поглед и едва забележимо вдигна рамене. Какво мога да направя? — иска да ми каже. Така се получи.

Същите машини, включени са, сигналните лампички светят. Същата публика. Не, всичко това го казвам просто така. Публиката не е същата. Тим Тивертон от „Шъруд икзаминър“. До него двама души с бележници и моливи. Ах, да, съдията контрольор забрани да се вкарват в залата фото- и кинокамери и вестникът изпрати художници. А ето я и Гизела. Днес е успяла да се гримира в къщи и изглежда просто прекрасно.

— Обвинението призовава патрулиращия полицай втори клас от полицията в Джола, Вашингтон Смит.

Познато лице. Отдавна не сме се виждали.

— Сложете дясната си ръка с дланта надолу на регистрационната машина.

На таблото светнаха името и личния му номер.

— Къде работите, мистър Смит?

— В полицията на Джола. Патрулен полицай втори клас.

— Къде бяхте през нощта на двадесет и пети октомври?

— Пътувахме заедно с колегата Терънс Бренд, сър. Приблизително към три часа получихме по радиото съобщение от полицейското управление в Джола, че на шосе номер две и забелязан труп, а колата е изоставена в канавката. Тръгнахме нататък. По радиото ни казаха, че колата е забелязана приблизително в района на осемдесет и втора миля. Тръгнахме за там и наистина скоро забелязахме бутнатата в канавката кола. Беше обърната на едната си страна. Беше празна. Повикахме по радиото подемен кран, казахме къде точно се намира колата и започнахме да търсим трупа. Намерихме го доста бързо. Приятелят ми забеляза крака...

— Защо пък крака?

— Не зная, сър, защото човекът лежеше с главата на банкета, а с краката на самото шосе — язвително каза Смит.

Браво, Смит, прокурорите от време на време трябва да получават по един малък урок. Магнусон едва забележимо се усмихна. Можеше, както казват боксьорите, да носи удари.

— Добре, мистър Смит, продължавайте. Какво направихте, когато намерихте трупа?

— Наведох се над тялото и взех ръката му. Пулс не се долавяше. Отново се свързахме с полицейското управление и съобщихме своите координати, зачихме оперативната бригада. Тя пристигна много бързо... Когато започна да се разсъмва, получихме още едно съобщение от Джола. Сержант Лепски ни каза да бъдем особено внимателни. Ако видим висок човек, шест фута и два дюйма, кестеняв, трябва да го арестуваме, тъй като го подозират в убийство. Името му е Язон Рондол. Приблизително след един час, когато беше вече съвсем светло, забелязахме човек... Аз забелязах човек, който излезе на пътя. Веднага обърнах внимание на това, че е висок. Започнах да мисля как по-добре да действваме, когато човекът неочаквано вдигна ръка. Спряхме и аз излязох от колата. Ако някой е излязъл на пътя, помислих си, и при това вдига ръка, за да спре полицейска кола...

— Защо сте уверен, че човекът е можел да познае дали пред него е полицейска кола, а не някаква друга?

— Първо, сър, по цвета на колата. Беше вече доста светло. И второ, сигналната лампа на покрива беше включена и само сляп човек нямаше да я забележи... Излязох от колата. Човекът приближи, извади от джоба си пистолет и го протегна. При това каза, че името му е Рондол. Язон Рондол. Надянах му белезници и съобщихме в Джола, че престъпникът се е предал. Капитан Менинг ни заповяда да не тръгваме за Джола, а да го чакаме на пътя. Скоро пристигнаха капитан Менинг и сержант Лепски. Те качиха Рондол в тяхната кола. Отначало в колата бяха самият капитан Менинг, Рондол и сержант Лепски. След това сержантът излезе, премести се в нашата кола и ние тръгнахме напред.

— Благодаря ви, мистър Смит. Ще ви повикаме още веднъж, само че малко по-късно, а сега давам възможност на защитата да разпита свидетеля.

Тъй като се отказах от защитник, защитата — това бях аз. Не, беше още рано.

— Защитата няма въпроси към свидетеля.

— Добре, мистър Магнусон, продължавайте.

— Обвинението призовава експерта от полицията в Джола Линдли Линмаут.

Експертът имаше също такава аристократична външност, както и името му: дълго, конско лице с едри жълти зъби, мътен поглед. И макар да знаех, че Линдли Линмаут не цвили, а говори с човешки глас, кой знае защо, ми се стори, че регистрационната машина сега ще съобщи:

Линдли Линмаут, жребец, петгодишен...

— Къде работите и каква длъжност заемате?

— В полицейското управление на Джола. Експерт в техническия отдел.

— Къде бяхте през нощта на двадесет и пети октомври тази година?

— Спях, с ваше разрешение, в къщи. През нощта ме събуди телефонно обаждане от полицията. Облякох се бързо и се явих там. В управлението тъкмо бяха докарали една кола. На първата седалка, на облегалката на първата седалка и на килимчето на пода имаше следи от кръв... Веднага се заех с кормилото и ръчките. Капитан Менинг ме

помоли да побързам. За щастие отпечатъците бяха доста отчетливи. Принадлежаха на двама души. Вложихме ги в регистрационната машина. Едните принадлежаха на покойния собственик на колата, търговския пътник Стефан Расковски. Другите отпечатъци принадлежаха на адвоката от Шъруд Язон Рондол. Веднага съобщих това на капитан Менинг.

Не е лошо, не е лошо, помислих си аз, сякаш оценявах криминален роман. Засега при тях всичко върви на най-високо ниво. Отлично изпитано. Личеше си пръстът на учителя.

— Извършихте ли още някакви анализи по делото Рондол? — Магнусон запита свидетеля.

— Да. Скоро ми донесоха пистолет, също намерен на банкета на шосе номер две. Колт тридесет и осми калибър. Снех отпечатъците. Дръжката беше изтрита, но очевидно набързо. Във всеки случай успях да получа два отпечатъка. Те се оказаха идентични с отпечатъците на Рондол по кормилото.

— Изследвахте ли куршума, извлечен от тялото на убития?

— Да, още същия ден. Сравних куршума с този, който получихме, когато възпроизведохме изстрел от колта. Микроскопският анализ установи, че и двата куршума са изстреляни от един и същи пистолет. Ето увеличените снимки на тези куршуми.

— Ваша чест — каза Магнусон, обръщайки се към съдията контролор, — обвинението моли да се присъединят като веществени доказателства пистолетът колт тридесет и осми калибър, куршум номер едно и две, увеличените фотографии на тези куршуми.

— Добре. Приключихте със свидетеля, нали, мистър Магнусон? Мистър Рондол, можете да задавате въпроси на свидетеля.

— Мистър Линмаут, вие, надявам се, установихте по номера на пистолета на кого принадлежи? — попитах аз.

Едва ли можех нещо да постигна с този въпрос, но моето твърде продължило мълчание можеше да изглежда подозрително. Не трябваше да ги карам да бъдат нащрек, преди да му е дошло времето.

— Не.

— Но защо?

— Защото номерът беше много внимателно изпилен.

— Кажете, мистър Линмаут, лесно ли е да се изпили номер?

Експертът ми показва жълтите си конски зъби. Може би искаше да ме изплаши?

— Всичко зависи от това, какво се разбира под думата „лесно“?

Я го виж ти, коня му с кон. Внимателно животно, нищо не може да каже.

— И все пак? От гледна точка на обикновения човек, а не на оръжеен майстор и не на ръководител на железарска работилница. Разбирате ли ме?

— Да, напълно. — Той вдигна рамене. — Да се изпили серийният номер е доста трудна операция, тъй като металът, от който се прави оръжието, е с висока здравина и твърдост.

— Благодаря ви. А сега кажете, мистър Линмаут, какви качества трябва да притежава човек, който е изпил номер на пистолет.

— Качества ли? Извинете, аз не...

— Е, представете си човек, който извършва тази операция със собствения си пистолет. Какъв е той? Разбира се, имам предвид не цвета на очите, а чертите на характера. Разбирате ли ме?

— Моля за извинение, Ваша чест — обърна се Магнусон към съдията, — обвинението смята, че въпросът няма отношение към обсъжданото дело.

— Защитата има намерение да докаже, че въпросът е напълно уместен.

— Добре — кимна съдията контролър, — нека свидетелят отговори.

Линмаут вдигна рамене, погледна към прокурора и въздъхна.

— Ами какви — каза той, — навярно такъв човек притежава голямо търпение... Сигурно и настойчивост...

— И още, мистър Линмаут? Или добре, позволете ми да поставя въпроса по друг начин. Въобще защо се изтрива един номер?

— За да не може по номера на оръжието да се открие неговият собственик.

— Отлично. Може ли такава постъпка да се нарече акт на предвидливост или предпазливост? От гледна точка на престъпника, разбира се?

— Навярно.

— Прекрасно. Щом на един човек му идва на ум да бъде достатъчно предпазлив, та да изтрие номера на пистолета, как според

вас, няма ли да се сети или да сложи ръкавици, или пък да изтрие следите от оръжието, за да не бъде открит по отпечатъците на пръстите?... Мистър Линмаут, къде е бил намерен колътът, с който е бил убит мистър Расковски?

— Не мога да отговоря. Не са ми казали. Дадох ми пистолета за изследване и толкова.

— Благодаря ви — казах аз. — Защитата няма повече въпроси.

Магнусон отново извика Смит. Той следваше хронологията на събитията. Сега го помоли да разкаже как са намерили капитан Менинг.

— Най-напред тръгнах от Джола. Изминах около десет мили — колата на капитана не се виждаше. Тогава се свързах със сержанта и той веднага пристигна. Скоро забелязахме следи от гуми по банкетата. Спряхме колата и тръгнахме в гората. След десетина ярда видяхме колата на капитана. Тя буквално беше завряна в храстите. Приблжихме до колата. Сержантът се опита да отвори вратата, но тя беше заключена. Сержантът пръв погледна през прозореца. След него надникнах и аз. В колата беше само капитан Менинг.

— Но защо той не ви отвори вратата? Струва ми се, че отвътре вратата на колата може да се отвори.

— Да, но капитанът не можеше да ни отвори, защото на ръцете му бяха белезниците и той беше привързан към кормилото. Верижката обвиваше спиците на кормилото.

В залата за пръв път от началото на съдебния процес се зачу лек смях.

— В какво състояние беше капитанът?

— Не съм доктор, но забелязах, че цялата дясна половина на лицето му беше смазана.

— Какво ви каза капитанът?

— Че арестуваният е избягал.

— Нямам повече въпроси, Ваша чест — каза Магнусон.

— Можете да задавате въпроси, мистър Рондол.

— Благодаря ви, Ваша чест. Мистър Смит — обърнах се към полицая, — в първото си показание казахте, че капитан Менинг ви е заповядал по радиото да го чакате на пътя. А нима двама полицаи не могат да откарат в участъка един обезоръжен човек, и при това с белезници на ръцете?

— Биха могли.

— Добре. Значи нареждането на капитана да не тръгнете за Джола с арестувания, а да го чакате на пътя, може да се смята до известна степен необикновено, нали така? Как бихте обяснили такова нареждане на началника на полицията?

— Не мога да коментирам постъпката на началника си, мистър Рондол. Попитайте самия капитан Менинг.

— С удоволствие. Когато му дойде редът да дава показания. Но все пак вие, мистър Смит, сте опитен полицаи, вие не сте автомат. Защо според вас капитан Менинг не ви разреши да докарате арестувания, тоест мен, в Джола?

Не беше глупав човек този Смит. Усещаше накъде бия. Дори нещо повече — бях готов да се закълна, че той прекрасно разбираше всичко. Отново погледна към Магнусон, очаквайки от него помощ, но какво можеше да направи прокурорът, щом като въпросът е напълно коректен?

— Може би допълнителна предпазна мярка. Очевидно капитан Менинг е сметнал, че ще бъде по-сигурно, ако самият той докара в Джола такъв престъпник.

— Мистър Смит, според вас капитанът е искал да вземе допълнителни предпазни мерки. Нали така? И когато пристигна, той ви заповяда да преместите престъпника в неговата кола. Така ли беше? Кажете — продължавах аз — колко сътрудници обикновено има в една кола, когато транспортират човек, заподозрян в убийство?

Магнусон започна да се върти на мястото си. Не, той още не чувствуваше опасността — не можеше да я почувствува, — но на него явно не му харесваше моята линия. Прекрасно разбираше накъде гоня.

— Обикновено трима души заедно с шофьора. В краен случай двама.

Сега вече не само Смит и Магнусон разбираха моята тактика. Изглежда, мнозина в залата се досещаха какъв ще бъде следващият ми въпрос. Всеки случай тишината беше необикновена.

— Защо в такъв случай капитан Менинг заповяда на сержанта да пътува с вас?

Смит стоеше в ъгъла и се чудеше как да отпъди досадния противник. Зад него стояха родното полицейско управление, героичният капитан с размазаната физиономия и шансовете да порасне

в службата. Пред него — досаден негодник, който го натика дотук със своите гнусни въпроси. Господи, кому е нужен този съд, тази глупашка комедия? Да му кресне още сега на това адвокатче: горе ръцете! Да му прасне един по физиономията — тогава щеше да види как се преобръщат думите на честните хора...

Аз се усмихнах. Досещах се какво си мисли сега храбрият мистър Смит.

— Чакам отговор — деликатно напомних за себе си.

— Не зная — мрачно каза полицаят, — попитайте самия капитан.

— Благодаря ви за съвета, Смит — вежливо казах. — Непременно ще се възползувам от него. Ваша чест — обърнах се към съдията контролър, — защитата няма повече въпроси.

— Днешното заседание приключи — каза съдията контролър. — Ако защитата има свидетели, то предвид малко необикновения характер на защитата, тя може да предаде на съда списък с техните имена, за да може съдът да ги призове на следващото заседание.

— Благодаря ви, Ваша чест — поклоних се и връчих на съдията контролър списъка на моите свидетели. Какво друго можех да направя, когато от залата на съда отвеждат адвоката обратно в килията.

ГЛАВА 2

— Защитата призовава своя свидетел, началника на полицията в Джола капитан Менинг — казах аз и си помислих, че никога не съм имал свидетел, който толкова много да ме мрази. Честно казано имаше всички основания за това.

— Капитан Менинг — вежливо казах аз, — от показанията на вашия мистър Смит разбрах, че ме качихте във вашата кола, за да осигурите максимална сигурност. Съгласен ли сте с такава гледна точка?

— Да.

— Прекрасно. По-нататък от показанията на същия Смит защитата изясни, че за осигуряването на максимална безопасност при превозването на престъпник обикновено в колата пътуват минимум двама или трима души. Така ли е? Защо тогава, капитане, заповядахте на сержант Лепски да тръгне обратно за Джола не с вас, а в колата на Смит?

— Предполагах, че престъпникът не е опасен, още повече че беше с белезници.

Хм, интересно. Капитанът, оказва се, е очаквал тези въпроси. А сега да видим как ще отговаря по-нататък.

— Защо тогава не разрешихте на вашите помощници спокойно да го отведат в Джола?

— Защото исках да се възползувам от състоянието му, от объркването му. Знаете ли, обикновено веднага след арестуването престъпникът често пъти е объркан, още не е готов да отговаря на въпросите и в тези минути може много нещо да каже.

Браво, капитане, най-добрият вариант, който можеше да се измисли на негово място. Измъкна се от този удар, но ще опитаме да го атакуваме от другата страна.

— Капитане, ако не греша, от съобщението на Вашингтон Смит по радиото вие сте знаели, че престъпникът сам се е предал. Как мислите, ако престъпникът се е предал сам, без да бъде преследван, това може ли да се нарече съзнателен акт?

— Не зная, това е из областта на психологията.

— Боже, колко се страхува полицията на Джола от психология. Работата не е в психологията. Щом като един престъпник доброволно се е предал на полицията, той не е бил афектиран и следователно вие не сте могли да разчитате, че ще ви направи признание за тези няколко минути, през които ще го откарате в Джола.

— А интересно защо тогава ви качих при себе си в колата? — попита ме капитанът.

— Макар че сега въпросите задавам аз, капитане, а не вие, ще ви отговоря. Искате да останете с мен на четири очи, за да няма свидетели, за да можете да ме убиете при така наречения опит за бягство.

— Протестирам! — извика Магнусон. — Протестирам против такова твърдение на защитата като чиста проба спекулация, неподкрепена с никакви факти.

— Защитата тъкмо се готви да потвърди тази, както вие благоволихте да се изразите, спекулация с факти — извиках аз.

Не биваше, разбира се, да излизам от себе си, но къде се дяна спокойствието на Магнусон, когато почувствува заплахата. Не е важно, че за борда на лодката се мъчи да се хване човек, с когото се познаваш от толкова години. Колега. Я да го пернем през ръцете, та да не прави опити нахалникът да задържа плавния ход на лодката.

— Капитан Менинг — продължих аз, — с какво ви удари по лицето обвиняемият?

— С крак!

— Чудесно, капитане. Арестуваният е седял редом с вас. Това може да се смята за потвърден факт, тъй като поне трима души, без да се броите вие и аз, видяха как седнах до вас. Как е могло да се случи така, че арестуваният се е изхитрил да удари с крак в лицето човека, който седи на една седалка с него? А това може да се случи, капитане, защото вие спряхте колата и ме помолихте да изляза, за да видя...

— Протестирам — отново ме прекъсна Магнусон. — Това не е разпит на свидетеля, а изложение на собствената фантастична теория.

— Възражението се приема — каза съдията контролор, но всички забелязаха как замига червената лампичка на панела на главната съдийска машина. — Защитата може да продължи разпита.

Беше малко смутен. Нищо страшно не се беше случило, само че, когато машината отмени постановление на съдията, това съвсем не е в негова полза.

— Благодаря ви, Ваша чест, защитата няма повече въпроси към капитан Менинг. Защитата би искала да призове свидетелката мисис Калифано от Драйвел.

Бедната мисис Калифано изглеждаше още по-напласена, отколкото си я спомнях. Ех, да можеше да присъствува сестра ѝ с тънката цигара в устата...

— Мисис Калифано, моля ви, разкажете на съда какво се случи онази вечер, когато сестра ви стреля в сержанта...

— Мистър Рондол... Той дойде у нас... Сестра ми веднага се досети, че се крие от полицията... Сестра ми беше чула предупрежденията на полицията... По телевизията... — Обърна се към мен. — Но вие не отрекохте... Вие казахте, че се криете от полицията... Е, после дойде полицаят... Онзи, младият... той влезе, без да чука даже... тихичко... каза, че ще арестува мистър Рондол и сестра ми... — мисис Калифано изведнъж заплака, — сестра ми стреля в него и той падна... сестра ми каза да ви изведе от Драйвел през горичката. Ние с вас излязохме. Отведох ви към шосето отвъд онова място, където стои полицията, върнах се да взема колата... После тръгнахме... качих ви и тръгнахме за Шърруд.

— Кажете, мисис Калифано, когато първия път излязохте с мен от къщата на вашата сестра и после, когато се върнахте да вземете колата, видяхте ли около къщата някакви полицаи или полицейска кола?

— Не, не видях.

— Благодаря ви, мисис Калифано.

Отново повиках на свидетелската банка капитан Менинг.

— Кажете, капитане, ако един полицаи има основание да предполага, че в някоя къща се крие опасен престъпник, убиец, избягал вече веднъж след арестуването, какво трябва да направи, за да го хване. Ще поясня мисълта си. Трябва ли полицаят, който се отправя към посочената къща, за да арестува въоръжен престъпник, да остави хора на улицата, особено ако това става нощем и ако къщата стои малко встрани от останалите?

— В такъв случай трябва да се обгради къщата. Но сержант Лепски не е можел да знае, че се криете при тези жени. Той може би просто е проверявал всички къщи поред. В такъв случай е можел да тръгне сам, още повече че хора не ни достигат. В Драйвел са повече от петстотин къщи...

Повиках за свидетели съседите на мисис Нилсън отляво и отдясно. Те и двамата казаха, че същата вечер никой от полицията не е ходил у тях.

— Не, капитан Менинг, не, уважаеми съдии — казах аз, — сержант Лепски дойде сам в къщата на мисир Нилсън не защото е проверявал всички къщи поред. Полицията беше предишния ден в къщата на мисис Нилсън. Тази вечер сержант Лепски дойде не за да проверява. Той беше добър полицаи и по някакъв начин е успял да получи сведения къде се крия. Той беше безстрашен човек, пък и много-много не се съобразяваше със законите. Разчитал е на изненадата. Влезе в къщата, без да чука. Той би ме арестувал, ако не беше мисис Нилсън. Какво да се прави, на осемдесет и една години хората гледат на някои неща малко по-иначе, отколкото някои други. Но работата не е там. Сержант Лепски би могъл да намери хора, които да обкръжат къщата на мисис Нилсън. Но той отиде сам, защото не му трябваха свидетели. Не му трябваха свидетели за убийството на арестувания при същия опит за бягство.

Шум в залата. Досега не съм виждал така да се изкривява физиономията на Магнусон.

Ивама обяви заседанието за закрито.

ГЛАВА 3

Преди началото на сутрешното заседание секретарят контролор ме повика в своята стая. Още предишния ден предали моята молба на Гизела и тя току-що била там. Пликът, за който ставаше дума, е изчезнал. Тя прекрасно си спомняла този плик, той през цялото време бил на мястото си, а когато днес сутринта отишла да го вземе в кантората, вече го нямало.

— Как ѝ съобщихте моята молба? — механично ги запитах.

— По телефона.

По телефона... по телефона... Идиоти. Разбира се, че телефонът ми в кантората се подслушва. Те са научили молбата ми и са откраднали плика. Може и да не знаят какви са тези ключове, но нали ключовете са у тях.

Те постигнаха своето. Накрая, но го постигнаха... Онова, което не успя нито Менинг, нито Лепски, успя да направи някакъв криминален тип с шперц, изпратен от тях през нощта в кантората ми. Почувствувах дълбока умора. Скоро ще трябва да избирам. Смърт или пълно преобразяване. После, после, сега не мога да реша. Някъде отдалеч се носеше глас. Ах, да, говори Магнусон.

— ... открадва крупна сума пари от професор Ламънт, с когото се е запознал, когато е събирал материал за защита на своя клиент... спира колата на пътя през нощта. Никога няма да научим какво е казал на нещастния търговски пътник, който навярно е бързал за хотела, но човекът се съгласява да го откара. Не е знаел кого качва в колата си. Не е знаел, че текат последните мигове от живота му. Не е знаел, че Рондол вече стиска в ръце пистолета, с който след няколко минути ще стреля в гърба на този възрастен човек. В гърба... Но нещо го е изплашило. Той изхвърля още топлия труп на шосето, а след минута изоставя и колата. Бяга към гората... Мята се в гората... обзема го ужас. Не може да си намери място сам в тъмната нощна гора...

Не, Магнусон, той вече не се мята. Можете повече да не си хабите красноречието. Старото добро красноречие. Та то е само за

пред публиката, телевизията и вестниците. На електронните карантии в съдийските машини хич не им пука от вашето красноречие.

— ... и ето, измъчен и уплашен, той отново излиза на пътя... Капитан Менинг го качва в своята кола. До себе си. Той отправя дори помощника си. Исква да остане с престъпника на четири очи. Мъчително му се иска да разбере кое е онова, което е накарало един адвокат, интелигентен човек, за една нощ да разруши своя живот и да застане на пътя на престъпленията. Той е полицай, но той преди всичко е човек. Той иска да разбере...

И аз искам да разбера. И не мога. Защо злото е толкова по-силно от доброто, а лъжата — от истината? В тяхното вечно съперничество защо почти винаги финалната лента първо докосват пороците, а не добродетелите. Може би така трябва? Не, не може природата да греши вече толкова хиляди години!

— ... Възползувайки се от доверчивостта на капитана, му нанася зверски удар в лицето, последствията от който всички ние видяхме вчера...

Горкият, горкият капитан Менинг, чиста доверлива душа. Така вярваше, че адвокатът ще слезе от колата, ще се остави да попадне под колелата, под дулото на пистолета му, а той взе, че го излъга. Подло, позорно го излъга. Трагедия на преданата доверчивост.

— ... Промъкнал се е в мирната обител на двете сестри, две възрастни жени, като е донесъл със себе си насилие и трагедия. Да накараш жена на осемдесет и една години да вдигне ръка срещу блюстителя на закона — това е... надяваше се да въведе съда в заблуждение. Да, формално сам се е предал в ръцете на полицията, но позволете да ви попитам: а какво друго му оставаше да прави, когато чувствуваше как около него се затяга примката на правосъдието?

Анатол Магнусон, помощник окръжен прокурор, който скоро, това трябва да се очаква, ще стане окръжен прокурор, прокурор на процеса на своя стар познат Язон Рондол, Анатоли Магнусон завършва своята блестяща обвинителна реч.

Ставам и моля да пренесат последната ми дума за следващия ден. Моля секретаря контролор да повикат мис Одри Ламънт.

* * *

И ето аз отново съм в стаята на секретаря контролър. Зад мен са пазаците, пред мен — секретарят контролър. И Одри.

— Одри... — казвам аз. — За нищо не съм виновен... Имам към теб голяма молба. Но трябва да те предупредя, че ако я изпълниш, ще навлечеш на баща си големи неприятности. Помниш ли двата пакета, които ти предадох? Ти изпълни моята молба, зная.

— Да, сложих ключовете от сейфовете в плик и ги изпратих в кантората ти.

— Ключовете ги няма, Одри. Откраднали са ги. От това зависи моят живот. Можеш ли да си спомниш къде остави пакетите? Не можеш ли да си спомниш номерата? Номерата на сейфовете? Спомни си... Съсредоточи се. Спомни си... Ето, влизаш... спомни си.

Тя се мъчи да си спомни чисто по детски. Вдига очи, мърда устни. Навярно така е отговаряла и пред черната дъска. Сигурно не се е учила много добре.

— Вторият ред от долу. Крайният отдясно. Да, да — точно така, крайният отдясно. Но спомням си номера на сейфа в Първа градска банка, защото си помислих, че това е любимото ми число — двадесет и две.

— Одри...

* * *

Бавно ставам от мястото си и оглеждам залата. Не бързам, спокойно. Това е моята аудитория. Предстои ми да я хвана за яката и да я разтърся така, че да се пробуди. Моята последна дума. Магнусон гледа към публиката с вид на скучаещ човек, случайно попаднал на детско представление. Съдията контролър има отсъстващия израз на човек, привикнал да спи с отворени очи.

— Ваша чест — казвам аз, — моля за разрешение да се възползувам от магнетофона.

Преместват магнетофона към мен. Поставям лентата и завъртам копчето звук докрай. Натискам клавиша. В притихналата зала отчетливо се чува гласът на съдията контролър Роджър Ивама.

— Аз заявявам — казва съдията, — че Язон Рондол в нищо не е виновен, не е извършвал никакви престъпления и според моето

дълбоко убеждение трябва незабавно да бъде освободен.

Това е. Натискам копчето и лентата спира. Сега мога отново да огледам аудиторията. Долната челюст на Роджър Ивама е виснала така, че ако не я прихване, може да падне. Приятелят ми Магнусон мига толкова често и бързо, като че ли стреля с картечница. Никога не съм мислил, че човек може да мига с такава скорост. Секретарят контролър върти глава. Горкият, сигурно си мисли, че е заспал и се опитва да се събуди. По лицата на момчетата от вестника свети радостно изумление.

— Ваша чест — казвам аз, — не грешите. И никой в тази зала не греша. Наистина чухте гласа на съдията контролър Роджър Ивама. Той произнесе думи, които мистър Ивама никога не е произнасял. Това звучи като парадокс. Но преди да ви обясня смисъла на моето твърдение, позволете ми още веднъж да се възползувам от магнетофона.

Поставям втората лента с гласа на началника на полицията в Шъруд Нейл Кендрю. Той казва:

— Язон Рондол е един много достоен човек. Без съмнение той в нищо не е виновен.

— Надявам се — казвам аз, — че мнозина от присъстващите познават гласа на нашия уважаван началник на полицията мистър Кендрю и могат да потвърдят, че това е неговият глас. Но точно така, както и мистър Ивама, мистър Кендрю никога не е произнасял тези думи. И накрая, преди да премина към по-обстойни разяснения, моля съдията контролър да ми разреши да се възползувам от регистрационната машина.

Съдията кимва. Бързо мушвам на трите пръста на дясната си ръка трите гумени възглавнички с факсимилето от пръстите на Джон Копола. Правя го така, че никой да не види. Приближавам се до регистрационната машина и притискам трите възглавнички към стъклото на определителя. Таблото светва. Джон Копола и неговият регистрационен номер. Забелязвам двама души, които бързо стават и се отправят към изхода. Аха, осите усетиха опасността. А аз съм господар на аудиторията.

Разказвам за Ланс Гереро, за моите търсения, за Джонас, за това, как се оказах във вила „Одри“, за професор Ламънт и за неговия синтезатор, за сценария, който се готвеше за Джон Копола, за двете

ленти, които сам съчиних пред синтезатора на професора, за бягството си, за опитите да ме унищожат, защото твърде много зная...

И най-последно мелодичното подрънкване на съдийското жури: „Невинен, невинен, невинен.“

Събужда се и голямата съдийска машина, мига нейното табло и на него се изписва: „Невинен, да бъде незабавно освободен.“

Някой ме тупа по рамото, иска нещо да ми каже, но нищо не чувам в шума от много гласове. Не мога да стана и да изляза от залата на съда. И ръцете, и краката ми треперят и нямам сили. Чудовищното изтощение най-последно ме събаря. Седя сред целия този шум и глъчка сам в тълпата и не чувствавам нито радостта, нито тържеството на победител. И не само защото съм уморен. Но и защото сред всички тези хора го няма Айвън Берман. Ставам и напускам залата на съда.

ГЛАВА 4

Лекарят беше млад, здрав и натъпкан с оптимизъм.

— Сърцето работи нормално, така че от тази страна няма опасност — каза ми той. — Само че мистър Берман и досега не е дошъл в съзнание. Разбирате ли, при рани в главата никога не можеш да си сто процента сигурен, че всички функции на главния мозък напълно ще се възстановят. Още повече след мъченията, на които е бил подложен.

— Мъчения ли?

Каква проста думичка и колко трудно се побира в съзнанието, особено когато става дума за Айвън Берман. Сърцето ми се сви.

— Да, мистър Рондол. Горили са му с нещо челото. Вероятно с цигара или пура. Мушкали са острие на нож под ноктите му.

За какво измъчват един човек? За да научат нещо? Нещо, което той не иска да им каже. Айвън Берман не е искал нещо да им каже? И не им е казал.

Блесна светкавица и изведнъж всичко разбрах. Мигновено. Той е направил така, че да не могат да отворят вратата на килията ми. Затова напразно въртяха диска на ключалката, затова в края на краищата докараха бормашина. Затова са гасили цигара на челото на тихия Айвън и са мушкали острието на ножче под ноктите му. И той нищо не им е казал. Добрият, боязливият Айвън нищо не им е казал. С какво съм заслужил, че заради мен така да страда друг човек?

Влязохме в болничната стая. Боже, колко е възрастен. Никога преди това не съм забелязвал възрастта на приятеля си. Разбира се, виждах как сребреят слепоочията му, как по лицето му плъзват бръчки. Но той беше... Айвън въобще не можех да си го представя млад. Той навярно се е родил с посивели слепоочия и бръчки около очите. И с въдица в ръце. Седнах до леглото му. Изведнъж ми се стори, че вече е умрял. Прииска ми се да викам. Но не, гърдите под одеялото лекичко се повдигаха и отпускаха. Докоснах с длан ръката му, която лежеше върху одеялото.

— Айвън — тихо казах аз, — чуваш ли ме? Знам, че ти е тежко да ми отговориш, но ти ме чуваш, нали? Благодаря ти, Айвън, Не съм заслужил това, което направи за мен. Скоро ще започнат студове и нашето езеро ще замръзне. И когато ледът стане достатъчно здрав, ние ще отидем там. И непременно ще затънем по пътя в снега. И ще мъкнем на гръб палатките, чувалите и столчетата. И разбира се, ще ругаем и ще проклинаме всичко на света. Но, разбира се, не съм сериозно, защото е наистина прекрасно да се промъкнеш по заснежената пътечка към тихото замръзнало езеро и да проклинаш всичко на този свят.

Не махвах ръката си от неговата и от време на време го питах:

— Чуваш ли ме, Айвън?

И когато го попитах за десети, стотен или може би хиляден път, почувствувах слабо, едва забележимо движение на пръстите му. Дори не помръдване, а само намек. Не повярвах, не смеех да си разреша да вярвам.

— Айвън ако ме чуваш, не мърдай ръката си сега. Разбра ли?

Никакво помръдване. Как ми се искаше да запазя вратата в чудото още за една секунда. Само още една секунда.

— А сега ми отговори. И тогава ще знам, че ти, стари мързеливецо, просто от мързел не искаш да си побъбриш с мен.

И отново мускулите едва забележимо трепнаха. Значи мозъкът му е жив, макар и само една искрица в него да тлее.

Заревах. Заревах, без да се срамувам, като дете. И не се опитвах да спра. Бентът се разкъса и душата ми трябваше да се облекчи.

Останах до кревата му цялата нощ. На сутринта той отвори очи и ми намигна. А може би и така да ми се е сторило, защото след безсънна нощ не виждаш много добре, особено когато погледът ти е замъглен.

ГЛАВА 5

Не ме напускаха нито денем, нито нощем. По-високият — Френки, по-ниският с тъмните коси — Фалкони. Нямах мира от тях. И когато бяха край мен, чувствувах миризмата на изгоряло човешко месо, чувах виковете на Айвън, когато са мушкали острието на джобното ножче под ноктите му.

Нямах мира от тях...

И отидох при началника на следствения отдел на шъруудската полиция Патрик Бракен. Приятелят на Джон Копола. Мистър Бракен се оказа възрастен човек с остри черти, лице на полицай и студени светли очи.

— Мистър Бракен — казах аз, — единственото, което зная за вас е, че сте приятел на Джон Копола. И някой искаше именно вас да...

— Благодаря ви — каза той. — Отдавна исках да ви благодаря за всичко, което направихте за Копола и за мен. Те не се спират пред нищо, само и само да могат да ме компрометират. Готови са дори да тикнат в затвора невинен човек, но той да е мой добър приятел.

— Така си и мислех — кимнах аз. — Веднага разбрах, че Копола е само оръдие, чрез което искат да си уредят сметките с вас. Само че не мога да разбера защо вашите врагове са избрали толкова сложен начин за нападение...

— Имам някои неща, които са против тях. И те много добре го знаят. Знаят, че ако ме пречукат, ще съм опасен за тях дори в гроба. Може би дори по-опасен, отколкото съм сега. Сега ръцете и краката ми са вързани, а тогава няма да има никакви пречки някои факти да станат всеобщо достояние... Виж, за това съм се погрижил отрано. Затова и те досега ме щадят, а пък аз нямам възможност да им нанеса удар. В политиката това се нарича баланс на силите. Или баланс на страха. С Копола са го замислили прекрасно. Когато прочетох вашето слово пред съда, просто разперих ръце. Как може да се измисли такова нещо.

— Мистър Бракен — казах аз, — моят приятел Айвън Берман е запомнил имената на хората, които са го измъчвали. Някой си Фалкони и...

— Вероятно Френки. Френк Топол, по прякор Банана. Те винаги работят заедно.

— Мистър Бракен, имам свидетел. Човек, който ги е видял, когато са влезли с Берман в апартамента му. Едно момче от подземния гараж в къщата на Берман. Чак Пополис.

Началникът на следствения отдел поклати глава.

— Ако ще и двама да са... Безсмислено е.

— Но защо?

— Защото нито един свидетел няма да доживее до процеса, на който ще съдят човек на Волмут.

— На Волмут ли?

— Сега разбирам как сте успели да направите онова, което направихте — усмихна се той. — Вие просто нищо не знаете.

— Но, както виждате, аз съм жив.

— О, хората на Волмут знаят кога да отстъпят и кога да изчакат. Още повече, както знаете, Ламънт изчезна заедно със своя апарат. Така че тяхната организация дори съществено не пострада. Не искам да ви обидя, мистър Рондол, но вие не можете да разрушите организацията на Волмут и Майк Перуджино, господаря на Волмут. Това е рак, Рондол, рак, който вече е пуснал метастази. Той е проникнал в цялото ни общество.

— Но все пак трябва да има някакво средство...

— Не, Рондол... Няма средство. Не можем да избегнем нашето общество от този рак. Той е част от него. Неразривна част... Трябва да изменим самото общество. Да го подложим на пълно преобразяване.

Какво пък, навярно беше прав, само че мен ме чакаха Френки, по прякор банана, и Фалкони.

— Значи, мистър Бракен, вие не можете да ми помогнете и да издадете заповед за арестуването на Френки и Фалкони.

— Не. Засега не мога.

— А ако аз...

— То си е ваша лична работа, мистър Рондол. В края на краищата всеки има право сам да си избира края. Един го чака в леглото, друг скача от моста, трети се мъчи да уреди арестуването на двама джентълмени, които с нищо определено не се занимават.

— Не ме разбрахте. Убедихте ме, че няма да ги арестуват. И въобще имате голяма дарба да убеждавате хората, мистър Бракен. Вие

не само убеждават другите, но сте убедили и себе си, че нищо не може да се направи. Това е много удобно, сваля от човека отговорността и я стоварва върху историческите процеси...

— Вероятно трябва да ви изгоня от кабинета си.

— Има ли смисъл? Оставете всичко до пълното преобразяване на обществото. Та вие сте толкова търпелив човек. А пък аз не мога да чакам. И не искам да чакам... Слушайте, Бракен... какво би станало, ако Френки и Фалкони научат, че се готвя да посетя гаража на Чак и да се уговоря с него да свидетелствува.

* * *

Седя в канала под своя стар верен „Тойсун“. Край мен има малък апарат „уоки-токи“. Другият е у Чак. А самият Чак е в апартамента на Айвън Берман, където от прозорците се вижда изходът на подземния гараж.

Бръмчи зумерът на моя апарат и аз трепвам, като че ли по цялото ми тяло минава ток. Натискам копчето. Гласът на Чак е изплашен и възбуден.

— Идват — шепне ми той. — Те са...

Подаръкът на мистър Бракен е в ръцете ми.

Очите ми вече привикнаха към слабата светлина на подземния гараж. А те ще влязат направо от улицата. И това е едно от моите преимущества. Второто е в това, че се намирам в канала под колата, откъдето виждам много добре, а те ще тръгнат надолу по стръмнината.

Горе вратата се отваря. Сега ще тръгнат надолу и когато стигнат на няколко крачки от мен, ще започна да стрелям. Само че те не тръгват надолу по стръмното. Защо стоят горе?

— Хей, Чак! — извиква единият от тях.

Те не са новаци нито на хиподрума, нито в джунглата. Те не искат да се спускат надолу по стръмнината, докато не се убедят, че плякката е тука. Ако Чак беше долу, можеше да им извика да слязат. Но той е в апартамента на Берман. Може би да повикам аз? Ами ако помнят неговия глас? Ако ми извикат да изляза при тях? Освен това вече е късно. Те нещо се съветват полугласно. Колкото и да напрегам слуха си, нищо не чувам. Започват много внимателно да се спускат

надолу. Старият приятел Розен си свърши работата. Те се движат безшумно, бавно като ловци. Като зверове. Обитатели, на джунглата.

Вдигам пистолета. И едновременно с лакътя си закачам „уоки-токи“, което пада на дъното на бетонния канал, Фалкони и Френки отскачат един от друг. В ръцете им има пистолети. Не могат да разберат какъв е този шум.

— Хей, Чак, ти ли си? — вика единият. Ако се съди по това, че е по-нисък, навярно е Фалкони. — Я ела насам!

Не знам какво да правя. Може би да стрелям? Или да почакам, докато дойдат по-близо? Ами ако си отидат?

— Като че ли няма никого — мърмори Френки.

— Но нещо падна...

Внимателно вдигам глава, за да мога по-добре да ги видя. Знам, че точно над главата ми е мокрият ръждив корем на „Тойсуна“. И все пак го удрям с глава.

— Кой е?

Сега вече няма изход. Трябва да стрелям. Гледам Фалкони, за миг затаявам дъх и плавно натискам спусъка на пистолета, чудовищен грохот от изстрела. Той все още се търкаля под колата, когато едновременно прозвучават два изстрела. Нещо цопва на бетонния под. Със злобно съскане въздухът излиза от гумите.

Навярно не улучих. По стръмното не се виждат нито Френки, нито Фалкони. Още един изстрел. Ах, ето го единия, зад колата. Ами другият? Сигурно се е измъкнал в коридора. И сега ще се появи от другата страна.

Бръмчи зумерът на падналия „уоки-токи“. Чак ме вика. Тревожи се. Онзи, който е зад колата, навярно не може да разбере що за звук е това. За миг си показва главата и аз отново стрелям. И още един път. И още, още... Или той извика, или ми се стори. Вглеждам се внимателно, притискам лице към мократа мръсна автомобилна гума. Единият лежи. Май наистина улучих.

Чуват се стъпки. Това е вторият. Ето го. Вдигам пистолета, натискам спусъка. Няма изстрел. Нямам повече патрони. Мистър Бракен беше прав. На новаците им върви само първия път. А това вече не ми е за първи път. Е, какво пък, направих всичко каквото можах. Сега оня ще започне да стреля. Ще види, че не отговарям. Ще

надникне в канала. Внимателно, разбира се. И ще ми се усмихне, преди да забие куршума.

Изстрел. И вик:

— Мистър Рондол! Излизайте бързо!

Нещо не е така, както си го представях. Какво значи всичко това? Вдигам глава. На десетина крачки от канала лежи човек. Чернокосият. Фалкони. А над него се е навел още някой. Някой, който знае моето име. Кой ли е той?

— Излизайте по-бързо, като ви казвам. Жив ли сте?

— Да-а... — мърморя аз и излизам. А може би това е халюцинация. Най-вероятно халюцинация.

— Ами че помогнете ми де! — Плодът на моята фантазия ми се сърди. — Хванете го оттук!

Кого? Какво? Какво иска от мен?

— Вие кои сте?

— Изпрати ме мистър Бракен. Помогнете ми да го сложа в багажника на колата. Хайде по-бързо, дявол да ви вземе. Така, добре. А къде е другият?

Покорно като автомат отивам да домъкна Френки. Той ме гледа с отворените си мъртви очи. Опитвам се да го вдигна от прашния бетон и го настъпвам по крака. Разбирам, че не усеща.

Замъквам Френки при отворения багажник на колата и го слагам редом с Фалкони.

— Защо ги вземате? — попитах.

— Мистър Бракен каза, че може би сте прав. Дайте ми пистолета, така ще бъде най-добре.

— Той хлопва багажника и сяда зад кормилото.

— Отворете ми вратата.

Подчиних се. Той не казва повече нито дума, нито пък поглежда към мен. Излиза от гаража и изчезва.

Започнах да затварям вратата и видях Чак. Той стоеше на входа и ме гледаше така, като че ли съм привидение.

— Те не дойдоха ли? — промърмори той.

— Не.

Тръгнахме надолу. Приблжих се до своя „Тойсун“. Двете му гуми бяха спукани, на вратичката се виждаха малки дупчици. Чак мълчаливо разглежда колата след това мен.

— Не дойдоха — казва той. Умно момче. — Не се тревожете, мистър Рондол, ще поправим колата ви, ще стане по-хубава от нова.

О, оптимизъм на петнадесетгодишните! Но аз знаех, че ръждата не може да се спре. Нужно е пълно преобразяване.

**РАФ ВАЛЬО
СБОГОМ, ЧЕНГЕ!**

ГЛАВА 1

Комисарят беше як мъж и поддържаше спортната си форма — всяка сутрин по сто упражнения за коремния пояс, още толкова на напречната греда, закрепена за касата на вратата, после час бързо ходене. Така или иначе, резултатът беше налице: на четиридесет и пет години плосък корем, лека походка, гладко лице, широки плещи и железни нерви, нещо много полезно, когато служиш в полицията, където работата с всеки ден ставаше все по-главоболна и опасна. Но всичко това по-скоро забавляваше Жерман Вержа.

Скочи от колата още преди да е спряла и се оказа пред офицера от жандармерията.

— Прокурорът ви чака — каза офицерът. — В лошо настроение е. — А ония са на четвъртия етаж.

Посочи с ръка към прозореца, на който беше спусната металическа щора. В апартамента се беше барикадирал някакъв мъж с двете си деца. Заплашваше, че ще убие всички, ако се опитат да го измъкнат оттам.

Вержа бутна двама стражари, за да мине. Вътре в кръга се намираше група цивилни, сред тях беше и прокурорът, среден на ръст, слаб човек с мрачен вид. Не обичаше Вержа.

Прокурорът излезе напред.

— Чакахме ви, комисарю. Давам му на онзи глупак два часа да се предаде. След това ще заповядвам да го арестуват.

— Въпреки децата ли?

— Ваша задача е да ги спасите. Казват, че сте майстор в работата си. Ето ви възможност да го покажете.

Прокурорът се обърна Вержа срещна погледа на инспектор Мора, който служеше при него, и приближи.

— Как изглежда цялата работа? — попита Вержа.

— И добре, и зле. Несговорчив тип. Упорит. А пък момчетата си въобразяват, че всичко е като в каубойски филм. Един от тях дори стреля в полица. Не улучи. Има си хас да се съревноваваме в стрелба

с някакъв хлапак. Положителен момент е това, че има телефон — мъжът работи като шофьор и понякога се налага спешно да го викат.

— Какво оръжие има?

— Карабина, американска, и две ловджийски пушки у децата.

— Къде е колата?

Мора посочи ъгъла на къщата насреща и Вержа се упъти нататък, придружен от инспектора. Седна в колата, взе слушалката и набра номера. Отговориха след четвъртото позвъняване. Нисък глас с парижки акцент войнствено попита:

— Какво искаш?

— Говори комисар Вержа — каза полицаят. — Искам да поговоря с теб. Да те попитам какво искаш.

— Искам да пратите по дяволите жена ми, а мен и децата ми да оставите на спокойствие. Защо съдията повери децата на тази мръсница?

Мръсник се оказа и инспекторът от социални грижи, който разследвал делото, мръсници бяха и съседите, дали показания. Въобще създаваше се впечатление, че за обсадения там горе всички хора бяха мръсници. Според него съвременният свят представляваше сборище мръсници, а полицаите бяха в основата му, маята, така да се каже.

— Ако преди да пукна, пратя неколцина на онзи свят — каза мъжът, — значи не съм преживял напразно живота си!

— Всъщност — отбеляза Вержа — противен ти е целият свят и ти се иска да го полееш с помия.

— И още как! Здравата ще ми олекне.

— Включен си към високоговорителя — каза Вержа. — Чуват те на стотина метра. Хайде, направи своето заявление.

— Не е вярно.

— Добре тогава, нека едно от твоите момчета се обади, а пък ти слушай.

Групата, в която се намираше и прокурорът, се раздвижи, когато до нея достигна гласът на обсадения. Евакуираните съкооператори, задържани от полицаите, също се размърдаха. Вержа съжали в себе си, че ораторът не щади красноречието си...

Най-напред се чу тънкото гласче на момче, тринадесет-четирнадесет годишно, което до пресипване крещеше: „Шайка

подлеци!“ След това се присъедини и баща му, който, ликувайки, изрева първите думи.

— Всички вие сте мръсници! Всички сте подлеци!

Прокурорът се отдели от групата и се упъти към Вержа, който злорадо го следеше с крайчето на окото си.

— Не му ли стига, а? — каза прокурорът.

Вержа поклати глава.

— За да излее всичко, което му се е насъбрало за цял живот, трябва време, господин прокурор!

Гласът на високоговорителя „смени почвата“. Сега вече нападаше себе си. Той бил идиот, безнадежден идиот и щял да си остане такъв. Мамели го както си искат. Ето защо искал да пукне и децата да вземе със себе си, за да не станат такива идиоти като него. Вержа отново взе слушалката.

— Искаш ли да дойда при тебе?

Спипан неподготвен, мъжът млъкна.

— Ще бъда сам, без оръжие. Давам ти честна дума!

За миг настъпи тишина, която някак си необикновено зазвънтя след целия този шум.

— Ела — каза мъжът.

Вержа окачи слушалката.

Приближи към мръсната дървена врата и я бутна. Пред него имаше стълба с изкъртени стъпала. Тишината беше пълна. Апартаментът се намираше на четвъртия етаж вдясно. На третия етаж Вержа чу шум от бързи крачки и шепот. Едва стъпил на последното стъпало, и вратата срещу него внезапно се отвори. Най-напред видя карабина. Наистина американска. Държеше я рошав, небръснат, облечен в комбинезон мъж. До него стоеше момче на четиринадесет-петнадесет години и размахваше ловджийска пушка. Вержа спря и вдигна ръце.

— Приближете се — каза мъжът.

Под дулата на двете пушки Вержа стъпи на площадката. Усмихна се.

— Хубава история ми разиграваш — каза той.

Мъжът се готвеше да отговори, но в този момент Вержа с мълниеносна бързина хвана цевта на карабината. Като си помисли, че полицаят ще се опитва да му измъкне оръжието от ръцете, мъжът се

наклони назад. Но Вержа, обратното, допря приклада до гърдите му и отклони дулото. Куршумът отлетя към тавана. Едновременно с другата си ръка комисарят блъсна пушката, която държеше момчето, и то загуби равновесие. С крака си Вержа удари мъжа в слабините и оня се претърколи от болки на пода. Вержа взе карабината и пушката, влезе в апартамента. Пред него стоеше като вцепенено момче със стара ловджийска пушка в ръцете. То без всякаква съпротива подаде оръжието. Брат му се надигна от пода, целият кипеше от злоба.

— Успокой се — тихо му каза Вержа. — Всичко свърши. Отвори прозореца! — изкомандува на малкия.

Детето го послуша. Държейки карабината така, че да се вижда от улицата, Вержа приближи до прозореца и широко размаха ръка. Чу се глух тропот по стълбата. Долу бяха се вдигнали на щурм. Пръв се показа Мора. Каза:

— Браво, патрон! — Погледна тихо стенещата жертва и добави: — Както винаги точно попадение.

— Да вървим — каза Вержа. — Искам да поговорим.

Мора караше с голяма скорост. В този голям град в югозападната част на страната, както и другаде, много по-разумно би било да се откажеш от кола. Но сега, когато човек престана да обича човека, хората предпочитаха да прекарат два часа в самота в своите клетки на колела, отделени от другите със здрава каросерия, отколкото да престоят половин час в автобусната блъсканица.

— Мора, били сме продажни полицаи. Каза ми го началникът на полицията. Говори за мен и косвено за теб.

— Клод ли има предвид?

— Да, нашата приятелка Клод. Сложи ми динена кора. Казала на съдията, че ми е давала подкупи. Това не е истина, но истина е, че бяхме близки, а пък ти си правил в къщата й лъжливи проверки.

— Прокурорът не може да ви понася. Какво ще правите?

— Ще им поразнообразя живота! За тази цел ще са ми необходими няколко дни. Надявам се най-добрите в живота ми.

Силвена беше висока блондинка с дълги до раменете коси. Имаше сиво-зелени очи и беше много красива. Вержа я обичаше. Силвена беше управител на „Плейбой“ — комплекс за нощни развлечения в центъра на града. Вержа завари Силвена да закусва в компанията на касиерката. Седяха в дъното на бара, където бяха заети само няколко масички.

— По радиото току-що предаваха, май пак си станал герой — заговори Силвена.

— Скоро всичко ще свърши — спокойно произнесе Вержа.

— Някога ще те убият.

— Може пък това да не е чак толкова лошо! Успокой се. Имам още толкова работа, че засега нищо не може да ми се случи.

Вержа изпи пълна чаша вода. Избягваше алкохола, макар че обичаше да си пийне. Но трябваше да избира: след определени години човек не може да си позволява всички удоволствия.

— Ела — каза той.

Силвена го последва. Зад кадифената завеса се намираше малка стаичка, която ѝ служеше за кабинет. Имаше диван.

Вержа седна на дивана. Силвена — до него.

— Готвят се да се разправят с мен — каза той.

— Защо? — учуди се тя.

— Заради Клод. Казала, че ми е плащала.

Вержа разкопча сакото си.

— Вероятно ще ти поверя някои книжа. Можеш ли да ги скриеш на сигурно място? Утре ще ти донеса всичко и ти незабавно ще трябва да го скриеш.

На улицата, покрита с едри, кръгли, изтрити от времето камъни, запазени по-скоро от икономия, отколкото от любов към старините, се намираше поокъртен хотел. Тежката врата от черно дърво винаги беше полуотворена. Вержа я бутна с крак и се озова в слабо осветено антре, насочи се към друга врата, прикрита с драперия. Не успя да хване дръжката и вратата се отвори, показа се висока, едра жена. На целия град беше известна като Марджори, а заведението ѝ се ползуваше с популярност. Протегна без особен възторг ръка на Вержа.

— Много мило, че се отбивате при мен — каза тя. Но в гласа ѝ не се долавяше никаква любезност.

Влязоха в доста просторна стая, мебелирана с евтини кресла, с бар в единия ъгъл. Вержа се упъти към бара и зае мястото, предназначено за бармана. Марджори възкликна:

— Къде отивате?

Той не отговори, отвори чекмеджето, от което стърчеше ключ, взе черен бележник и го показа на Марджори.

— Дойдох да взема ето това.

— Защо го правите, комисарю?

— Къде е онази мръсница, твоята компаньонка?

— Нямам намерение да ви докладвам.

Опитваше се да разбере. Обикновено за посещенията на полицията се знаеше предварително. Тази любезност дължеше на един от местните депутати. Марджори надуши капан.

Вержа я хвана за ръката не грубо, но достатъчно силно, така че тя се оказа плътно притисната към него.

— Заведи ме при нея — каза комисарят.

Тя повече не се съпротивляваше и хванати за ръце, те се отправиха към вратата, която водеше към един коридор, облицован с доста изкривена дървена ламперия. Преминаха го и Марджори отвори друга врата, водеща към кухнята. На един стол седеше по-млада жена с подпухнало розово-бяло лице и нареждаше пасианс. Тя вдигна глава и с учудване погледна влезлите. Вержа бързо мушна ръка в джоба на жилетката ѝ и измъкна натъпкан с пари портфейл. Вътре имаше листче с фамилии и цифри. Обърна се към втората жена.

— Арлет, ще дойдеш с нас. Ще огледаме стаите.

Тръгнаха към стълбата, до която свършваше коридорът.

— Аз не съм Клод — запротестира жената. — Ако искате пари, комисарю, знайте, че напразно се стараете.

Той се засмя.

— Засега искам само да хвърля един поглед!

Върнаха се при Марджори в гостната на първия етаж. Без да казва нито дума, тя му протегна телефонната слушалка, откъдето се разнесе разярен крясък:

— Кой ти е казал да ходиш при Марджори?

— Никой — отговори той спокойно. — Научих, че в тази къща се занимават със сводничество. Аз съм офицер от полицията и сметнах за свой дълг да направя проверка.

— Ти да не си се побъркал?

Беше Герен, човекът, който го замести в отдела по „Обществена профилактика“ — това благородно наименование замени „Полиция на нравите“, звучащо оскърбително. Вержа не можеше да го търпи. Герен нямаше недостатъци, ако не се смята душевната подлост, която му вършеше добри услуги.

— Щом се върна, ще напиша рапорт.

— Не смяташ ли, че е по-добре да пазиш спокойствие и да си мълчиш?!

— Не разбирам защо. Няма никакво съмнение. Марджори стопроцентово е виновна. Ще ти изложа всички подробности...

— Предупреждавам те, веднага ще се обадя на Сала.

Окачи слушалката. Вержа също. Марджори ги наблюдаваше.

— Доволен ли сте? — попита тя.

— Много.

Тя не губеше увереността си. Нямаше да ѝ направят нищо лошо. Имаше покровители навсякъде. Когато в кметството посрещаша чуждестранна делегация, част от чужденците всеки път се оказваше при нея в заведението. По време на законодателните избори тук се проведоха деликатни преговори за снемането на кандидатури между представители на болшинството и кандидата на центъра. Така че нямаше защо да се плаши от такова комисарче като Вержа, пък ако ще и да е суперполицай!

— Какво искате, комисарю?

Той не отговори. Отдавна си беше обещал, че при възможност ще устрои някоя гадост на Марджори. Когато възглавяваше „нравите“, при него се яви един депутат и му заповяда да остави на спокойствие заведението, което посещават именитите граждани. Тогава намина към Марджори, която бегло познаваше, така както всички полицаи в града. Тя го прие като дребен чиновник и му обеща повишение в службата с помощта на нейните „приятели“, ако, разбира се, се държи добре. След една седмица ѝ направи проверка — по-скоро чисто формална, — огледа стаите, които не бяха заети. Последва незабавна реакция: депутатът се обади на началника на полицията. Кой е този дребен полицай, който си пъха носа там, където се развлича каймакът на обществото?

Тръгна си от Марджори, отнасяйки със себе си бележниците, и заповяда на нея и на Арлет да се явят в службата му.

Началникът на полицията Сала беше слаб, дребен на ръст, с посивели коси, с меки маниери, говореше почти винаги шепнешком. Сала разглеждаше с любопитство комисаря. Познаваше го не много добре, тъй като беше дошъл от друг град. Но репутацията на Вержа говореше много. Безстрашният Вержа, враг номер едно на гангстерите, ако не му вървеше така безумно, досега поне десетина пъти да е загинал.

— Герен е вбесен — каза Сала. — Поставяте ме в трудно положение и много добре знаете защо. Нарочно ли го правите?

— Да.

Сала оцени откровеността му.

— Искате да докажете, че не само вие покровителствувате тайните заведения? Марджори каза ли, че плаща на Герен?

— Не.

— А що се отнася до вас, Клод твърди точно това.

— Знаете, че е лъжа.

— Надявам се, само че нищо не ми е известно.

Вержа почервения от гняв.

— Тя си мисли, че ще успее да се измъкне, като компрометираща полицията.

— А вие какво предпочитате, Вержа? Шантажа ли? Ако обвинят мен, ще повлека след себе си и другите.

— Съвсем не. Просто искам да видя какво ще стане.

— Ще стане това, че ще предам вашия рапорт по-нагоре. Но мисля, че при сегашната ситуация прокурорът може да се противопостави на натиска, който ще окажат върху него просто за да отложи делото.

— Защо не отложи моето дело? Вержа зададе въпроса много меко.

— Вержа, много съм огорчен. Казвам ви го искрено. Опитвахме всичко. Не ви провървя, онзи помощник-прокурор е бил дежурен, когато са довели Клод. Той е надушил за себе си уникален коз в тази работа. Нали го знаете. С някой друг може би всичко би могло да се уреди. Засега трябва да се спотайвате. Така или иначе, ще ви спасят.

Но, за бога, не изтиквайте на преден план делото на Марджори. Това само ще нанесе вреда на всички нас, а и на вас самия.

Вержа стана. Сала не бързаше да се сбогува с него. Не му харесваше сегашната му роля. Искаше му се сърдечно да поговори с Вержа, когото уважаваше. Но прояви предпазливост и премълча.

Моника Вержа, широкоплещеста брюнетка, пет години по-млада от своя мъж, се занимаваше в кухнята със сметките си и с крайчето на окото си следеше сладкиша, който се печеше в електрическата фурна. От две години Моника държеше парфюмериен магазин, който беше купила с парите, получени от наследство.

Комисарят се наведе над нея и я целуна по челото. Без да се откъсва от сметките си, тя се усмихна.

— Пак си се проявил — каза тя.

— Във всяко отношение. Срещу мен ще възбудят дело. Възможно е да ме арестуват — каза той. — Но не се вълнувай, всичко ще бъде наред. От тази работа ти няма да пострадаш.

— Направил си някаква глупост ли?

— Не по-голяма, отколкото другите. Клод, собственицата на едно заведение, твърди, че ми е давала пари.

— Мисля, че това е лъжа — каза Моника.

— Лъжа е. Само че те вярват. Много им се ще от време на време да откриват по някой продажен полицай. Във въздуха мирише на скандал, трябва им изкупителна жертва. Те ще се разправят с мен и ще се гордеят със своята храброст и порядъчност. Днес вечерта ще започна една операция, която засяга лично мен.

— Какво смяташ да правиш?

— Да хапна от твоя сладкиш, понеже съм страшно гладен.

За да види Марк Алже, трябваше в десет часа вечерта да отиде в кръчмата, на която той беше собственик и която се намираше в центъра на града. Марк Алже седеше на масичката до служебното помещение. Кръчмата беше едно от редките му легални занимания и му служеше за фасада, за прикритие.

Беше среден на ръст, с квадратна плешива глава, която като че ли беше забита направо върху раменете, имаше къси силни ръце и

вторачен поглед. Махна с ръка на Вержа и му посочи стола до себе си, докато приключваше разговора с управителя.

После двамата се качиха по стълбата, която водеше към тоалетната. След това Алже сви в коридора, покрит с дебел килим. Влязоха в стая със средни размери, облицована с тъмносини кадифени тапети. В нея имаше бюро от махагон, две кресла, огнеупорна каса.

— Какво искаш да знаеш?

— Нищо. Просто искам да ти предложа една работа.

Алже изрази учудване. След това се усмихна.

— Какво предлагаш? — попита той.

— Спокойно да вземеш милиард плюс още нещо дребно.

Алже се помая известно време, докато си запали пурата.

— Никога не съм чувал, че може спокойно да се вземе милиард.

— Така е, ако в работата не участва умен полицай, който знае доста неща.

— Естествено — призна Алже. — И в какво се състои твоята „работа“?

— Да се ограби една поща в деня, който аз посоча.

Алже се облегна на стола.

— Да, ти направо грабваш бика за рогата!

Вержа го гледаше и се усмихваше.

— Това, което не мога да разбера — каза Алже, — е защо си се сетил за мен, когато си решил да се заемеш с такава безумна работа! — Стана. — Не, наистина, Вержа, само защото сме приятели няма да те изпъдя! Искам да забравя този разговор. Нека смятаме, че си в лошо настроение поради неприятностите, които ти готвят. Не си го заслужил. На никого няма да разкажа това. Даваш ли си сметка какво ми предлагаш?

— Да — отговори Вержа.

— И това не е провокация? Вержа, хайде да сложим нещата на мястото им. Благодарение на тази кръчма печеля честно и напълно достатъчно, за да живея. Всичко, за което могат да ме упрекнат сега, е единствено стремежът да плащам колкото може по-малко данъци. Виждаш ли какъв почтен гражданин съм станал? Не разбирам и не искам да разбера защо си дошъл при мен с тази побъркана идея. Не настоявай — продължи Алже твърдо. — Да забравим всичко и да отидем да пийнем по чашка.

Вержа не мръдна.

— Получи се отличен запис — произнесе той. — Просто си възхитителен със своята честност!

Алже приближи до бюрото си и мушна ръка под края на стъклото.

— В продължение на двадесет години се мъчат да ме унищожат. Знам почти всички хитрости. Но постоянно се появяват нови. В края на краищата не съм сигурен, че не се готвиш да пожертваш главата ми, за да заслужиш прошка.

— Не бих ти позволил да разиграеш този спектакъл, след като прекрасно знам, че работят три магнетофона.

— Bravo за точната цифра — без да скрива иронията си го похвали Алже. — Нали знаеш, никой не отива да работи под носа си — продължи той. — Предполагам, че и двете известни на теб нападения на пощи са били извършени от пришълци, а не от жители на града.

Вержа се усмихна.

— Ти май знаеш за тази работа повече от мен. Пък и ти трябва пари? — продължи Вержа уверено.

— Както винаги и както на всички.

— Дори повече. Защото току-що са ти пипнали пратка чист хероин на стойност 500 милиона: операцията на Лионската гара.

Предишната седмица двама прекупвачи бяха задържани на Лионската гара в Париж. Те пътували от Марсилия. Куфарите им били натъпкани с вече обработен хероин.

— Грещиш — произнесе Алже.

— Твоите доставчици, доколкото знам, са италианци и те искат от теб да им платиш плюс глобата. Те действуват като митница: удвояват или утрояват стойността, за да овъзмездят загубите. С теб са постъпили благородно — задоволили са се с удвоена сума. А това прави милиард. Ти не се решаваеш да заминеш за Швейцария и да вземеш тези пари от своята сметка номер нула едно двадесет и две деветдесет и четири. Частен кредит в Женева. Искаш ли да ти кажа адреса?

Алже с интерес гледаше Вержа.

— Много неща са ти известни — каза той.

— Да, и много скоро това ще порази доста хора. А колкото се отнася до тебе, то мога да ти кажа как получихме информацията. Ние сме полицаи. В дадения случай не аз, а един колега, който разполага с прекрасен източник за информация.

— Какъв?

Очите на Алже опасно засвяткаха. Това зарадва Вержа.

— Доне.

— Собственикът на гаража ли?

Вержа кимна.

— Значи така, той ви прави услуги — произнесе Алже замислено.

— Огромни услуги.

Доне беше собственик на един от най-големите гаражи. Беше започнал почти от нищо. Великолепен спекулант, мръсник по отношение на всичко в света, към своите конкуренти, служители, доставчици, клиенти. Нищо не оставяше за другите, търгуваше с всякакви автомобили, даваше ги под наем, беше собственик на половината от всичките таксита в града, чрез подставени лица, които тероризираше, беше представител на десетки различни марки автомобили. Подобна власт трябва да се купи по един или друг начин. Доне не можеше да търпи, когато трябваше да се плаща в пари честно и законно. По две или три напълно определени причини полицията го държеше в ръцете си. Благодарение на своите таксита и колите, които даваше под наем, получаваше маса полезна информация, която делеше с полицията. С персонала му се занимаваше един комисар в оставка, който през цялата си служба проявяваше удивителна жестокост. Чудесна двойка бяха двамата.

— Искаш да премахнеш Доне?

— Не аз. Ти искаш.

— Аз не съм убиец — бързо произнесе Алже.

— Но имаш познати убийци.

Вержа се привдигна, остави чашата си на масата срещу Алже и се обърна към него.

— Съгласен ли си, или не?

Алже се намръщи.

— Бих искал да ми разкажеш някои подробности за работата.

— Естествено. Веднага щом се съ согласиш. Искам да ти кажа, че Доне не е единственият, който трябва да се премахне. Ако искаме да избегнем риска, ще трябва да ликвидираме още двама или трима негодници. Уверен съм, че имаш подръка надеждни хора. Предлагам ти начин да се измъкнеш от безизходното положение, в което си изпаднал.

Алже не отговори веднага. В чашата му звъннаха парченцата лед.
— Обясни ми — каза той най-после.

ГЛАВА 2

Вержа отиде при Алже със собствената си кола. Беше БМВ, кола, която „не е за полицай“ — както веднъж му каза един завистлив колега. Макар и да беше купена на старо, можеше да се очаква, че скоро ще поговорят с Вержа и за нея. Той знаеше това и беше готов да отговаря. На всички въпроси. С цялата неискреност, на която бе способен, ако потрябва.

Нощта беше топла. Не му се искаше да се връща в къщи. А при Силвена веселието беше в разгара си. Ще го сложи да седне в ъгъла. Вержа запали мотора. На Алже ще му трябва цяла нощ да размисля. Но няма да отиде при началника на полицията и да му донесе още топлия магнетофонен запис. Подлостта на Доне му подеждва като студен душ. Вержа беше доволен: отличен ход, Алже се оказа в безизходно положение. Две пресечки по-нататък спря, излезе от колата и влезе в едно кафене. Зад тезгяха Овернеца, дебел мъж, облечен само по риза, без сако, презрително поглеждаше към клиентите си, безобидни скитници, дребни мошеници, които работеха сами или пък се събираха тук, за да сформират на бърза ръка кратковременни банди. Те знаеха, че стопанинът на кафенето беше доносчик, но нямаха нито сили, нито въображение да сменят заведението. Впрочем половината от тях също доносничеше. Всички доносничеха срещу всички.

— Нещо ново? — попита Вержа.

— Нищо.

— Виждал ли си моя приятел Леро? — позаинтересува се комисарят.

— Наскоро го виждах.

Вержа не настояваше. Разбираше всичко. Леро беше офицер от полицията, който изпитваше омраза към него. Неведнъж се беше случвало и той да върви по същата следа, по която вървеше и Вержа. Имаха няколко общи осведомители. Вероятно вече се беше отбил в бистротото, за да съобщи, че Вержа има големи неприятности и че няма смисъл да се поддържа контакт с него.

Върна се в центъра и тръгна за Силвена.

— Търси те Мора — каза му тя. — Можеш да му се обадиш в патрулната кола.

Работата вземаше сериозен обрат, щом като Мора го търсеше дори при Силвена. Вероятно най-напред се е обадил в къщи и Моника с лека ирония му е отговорила, че комисарят не ноцува в къщи. Вержа влезе в телефонната кабина.

— Комисарю, Норбер е готов — каза Мора.

— Арестувахте ли го?

— Обкръжен е. Крие се в една стаичка заедно с приятелката си.

— Идвам веднага.

Норбер беше гангстер. Току-що беше навършил тридесет години. Подозираха го, че е убил главатаря на една марсилска банда. Сега Норбер беше замесен в грабеж, по времето на който бе убит един полицай. Норбер беше избягал, а съучастниците му арестувани. Затова те със завидно единодушие хвърляха цялата вина върху него. Всичко е пределно ясно, познат вариант.

Навярно беше три-четири часът сутринта. Градът мълчеше. Като че ли беше мъртъв.

Мора беше развълнуван.

— Сведенията е получил Леро — каза Вержа.

Мора изглеждаше учуден. Вержа нищо повече не каза. Всичко бе толкова просто. Норбер се отбиваше при Овернеца, който беше приятел на Леро. А оня знаеше, че над Вержа се сгъстяват облаците. Ясновидец.

— Научих го случайно — каза Мора. — И веднага дойдох тук.

Вержа мушна ръка в джоба си и се отправи към вратата, която му посочи Мора. Инспекторът го последва. Качиха се на седмия етаж по разкъртените стълби. На площадката Вержа спря и извади пистолета си. След това като че ли стана безтегловен, едва докосвайки пода, се насочи към третата врата. Мора вървеше след него. Стъпките им не се чуваха. Около вратата Вержа се прилепи до стената. Коридорът беше широк само около метър. Подпря сее ръце в стената и вдигна десния си крак. След това с цялото си тяло се устреми напред в стаята, като че

ли вратата въобще не съществуваше. Тя се разлетя на парчета и Вержа се оказа пред креват, който заемаше цялото помещение.

Сграбчи Норбер, който постепенно дойде на себе си.

— Добре — каза гангстерът. — Да не губим време.

Сложиха Норбер сам в килия. Когато Вержа и Мора излязоха на улицата, небето вече светлееше. Денят обещавахе да бъде хубав.

— Мора — каза Вержа, — ще ми трябва твоята помощ за някои неща, които може би ще предизвикат у теб удивление.

* * *

Следователят Делмес беше на около тридесет години. Имаше лице на послушно момче, чупливи светли коси, които преминаваха в малка кръгла брадичка. Стараеше се да се държи на разстояние.

— Преди една година вие сте били ръководител на бригадата за обществена профилактика. Имали сте работа с някоя си дама Ларе, наречена Клод.

— По времето, когато пристъпвах към своите задължения, тя държеше една къща. Всъщност апартамент, където приемаше момичета и техните клиенти.

— Тази Клод се обвинява в сводничество. Тя твърди, че ви е правила скъпи подаръци, за да може безпрепятствено да се занимава със своето занятие.

— Лъже.

— Предоставила е на ваше разпореждане вила за времето, когато сте били на почивка — продължи Делмес.

— Случи се така, че веднъж през август живях в същата къща, която тя е наемала през юли.

— Клод твърди, че тя е платила.

— Възраavam — рязко произнесе Вержа.

— Имате лека кола марка БМВ, чиято цена превишава три милиона стари франка.

— Купена е на старо. Собственикът на един гараж ми уреди покупката.

— Още едно съвпадение. Той е приятел на Клод. Давате ли си сметка — каза Делмес, — че ако тези факти бъдат доказани, работата

ще приеме много сериозен характер. Ще се наложи да ви обвиня в пасивно вземане на подкуп. Дадох заповед да се направи разследване на източниците на вашите доходи. Ще ви бъда задължен, ако представите необходимите документи на посочените от мен лица.

— Те много бързо ще проучат състоянието ми — произнесе любезно Вержа.

Подписа протокола, който му протегна секретарят, и стана.

— Господин следовател — каза той, — все пак имам за вас добри новини. Доколкото знам, вие се занимавате с делото за убийството на полицая, в което е замесен и Норбер.

Делмес кимна.

— Днес през нощта арестувах Норбер — каза Вержа.

Поздравявам ви — сухо произнесе следователят.

* * *

Вержа седеше в кабинета си. Беше малка стая, обзаведена със стари мебели. Вратата се отвори и в кабинета надникна началникът на полицията Сала.

— Бяхте ли при следователя? — попита Сала.

— Да.

— Елате в моя кабинет.

Беше още по-загрижен, отколкото предния ден, и дори не се опитваше да го прикрие.

— Не искате ли да отидете в отпуск? — попита Сала, когато се оказаха в кабинета му.

— Не! — твърдо отговори Вержа.

— Така си и знаех. Казах на префекта, че ще откажете.

— И какво би изменило това?

— Можехме да се спазарим с тях.

— С прокуратурата ли? Вие не познавате следователя. Ако не му дадат да ме нареже на парчета, ще започне да капризничи. За него това е въпрос на принцип.

Началникът на полицията разсеяно го слушаше. Изглеждаше обезкуражен.

— След мен — каза Вержа — ще дойде ред на някой друг. След мен — продължи той — без съмнение ще дойде редът на всички онези, които останаха без стотинка през 1958 г., а сега не знаят къде да си диянат парите; ще дойде ред на всички, които укриват от данъчните власти доходите си от милиони франкове; на всички онези технократи, които вземат подкупи, за да мине автомагистралата през някоя пшенична нива, а не през нечий ловен участък; на всички началници на кабинети, които са забогатели, подготвяйки си материали, възхвалявайки достойнствата на някой banker или фабрикант на цимент. След мен в кабинета на следователя Делмес и неговите приятелчета ще премине още много народ. Не се съмнявайте в това.

— Разбирам вашата горчивина — каза Сала.

Вержа се наведе към Сала и продължи с глух глас:

— Страстно обичах своята работа. Вършех я, защото ми харесваше, и винаги съм мислел, че на полицаите им плащат, за да се преборят с негодниците. И за нищо друго. Имам душа на шериф, а пък вие, както и аз, знаем, че това са били ужасно наивни хора. Аз съм ограничен глупак, аз съм идиот, господин началник на полицията. Аз не разбрах, че днес, за да бъдеш добър полицаи, трябва не да изпълняваш длъжността си на полицаи, а да се занимаваш с доноси, да се интересуваш не от престъпниците, а от честните хора, които се борят за своите права. Само така може да се направи кариера.

Сала започна да се дразни, но това не вълнуваше Вержа.

— Свърших, господин началник на полицията. Не вярвам нито във вашата защита, нито в покровителството на префекта. Ще се занимавам със своята работа докато мога. В деня, когато ми забранят да правя това, ще започна да безделнича и ще чакам. И да знаете, че ще има доста да се посмея.

— Ще ни липсват.

Вержа с готовност се съгласи.

— Наистина, ние, истинските бойци, сме останали твърде малко. И ще бъдем още по-малко, когато стане известно каква подлост сте ми скроили. И още един въпрос: ако се изправя пред съда, сам ли ще бъда?

Сала се опита да се разсърди.

— Ако срещу някой друг полицаи предявят такова обвинение, то и него ще го постигне същата участ.

— Например Люк.

Началникът на полицията се намръщи. Ставаше дума за инспектор, който беше хванат, както се казва, на местопрестъплението: беше вземал пари от проститутки. Цялата работа я потулиха.

— Други бяха времената — каза Сала смутено. — А на вас не ви провървя, Вержа.

Мотоциклетът спря до тротоара. Улицата се намираше в центъра на града, недалеч от голям, но лошо осветен булевард, беше около 20 часът. Минувачите бяха малко. Две момчета, облечени в кожени якета, силно стегнати в талиите с колани, седяха върху мотоциклета. Онзи, който седеше отзад, спусна крак, скочи на земята.

Момчето тръгна по алеята, която водеше към къщата. Пресече я, отвори портичката и се оказа пред осветените прозорци на служебно помещение. През прозореца можеше да се видят двама мъже, които седяха един срещу друг на работна маса. Момчето с коженото яке спря за минута в тъмния ъгъл до стената. Извади от джоба си пистолет калибър 11,35 мм, снабден със заглушител, и с твърда ръка запъна петлето. След това отново мушна оръжието в джоба си, без да го пуска от ръката си. Под прикритието на стената с безшумни стъпки пресече двора.

Приближи до вратата, която водеше към един коридор, внимателно натисна дръжката. Вратата се отвори почти безшумно. Влезе. Отляво имаше врата за служебната стая. Рязко я отвори. И двамата мъже едновременно вдигнаха глави. Единият беше плешив, със загоряло лице и красиви стоманени очи, облечен в много елегантен костюм от черна коприна. Другият, с едро червендалесто лице, изглеждаше десетина години по-стар и по-дебел. И двамата зинаха от учудване. Дебелият се опита да мушне ръка в чекмеджето на масата. Това беше последният му жест. Куршумът пръсна главата му. Плешивият се привдигна, за да са хвърли на земята, но не успя — поразен от куршум право в сърцето. Момчето внимателно огледа и двете жертви. С дебелия беше свършено. Що се отнася до плешивия, момчето изпита някакви съмнения и стреля повторно в главата му. След това сложи оръжието в джоба си и без да бърза, измина същия път в обратна посока.

Двамата с мотора пресякоха града и тръгнаха по улицата, която ги отведе до кафенето на Овернеца. Собственикът стоеше зад бара. Докато пътуваха, убиецът нахлузи на лицето си дамски чорап. Щом моторът спря, притича до кафенето, отвори вратата и почти веднага стреля. Пред собственика стояха двама посетители. Те се хвърлиха на земята, а лицето на Овернеца, обляно в кръв, изчезна зад бара. Убиецът излезе и отново седна на мотора, който не беше престанал да работи.

Спряха до малка горичка. Тук на друг мотоциклет ги чакаха две фигури, облечени точно като тях.

— О'кей ли е? — попита водачът на първия мотоциклет.

— О'кей.

Двамата пътници напуснаха седалките. На пътеката стоеше червена спортна кола с номер от департамента Вар. След като се оказаха в колата, момчетата споделиха впечатленията си.

ГЛАВА 3

Когато мъжът ѝ се върна, Моника Вержа седеше на обичайното си място в кухнята. Той седна срещу нея.

— Ще обядваш ли с мен? — попита тя.

Телефонът иззвъня. Моника раздражено махна с ръка.

— Вероятно някаква дреболия — каза Вержа и тръгна към коридора, където стоеше телефонът.

Както и си мислеше, беше Сала. По гласа му беше ясно, че е станало нещо важно.

— Елате по-бързо — каза той.

— Трябва ви такъв човек като мен?

Сала започна да нервничи.

— Вие все още сте началник на отдела за борба с бандитизма, нали?

— И аз си задавам същия въпрос.

— Не се правете на глупак, Вержа. Убити са Доне и Леро.

— Къде?

— В неговия гараж.

— С това би трябвало да се заеме криминалната полиция.

— Тя вече е на местопроизшествието. Но трябва да ми и вие. Станали са още две престъпления. Мисля, че всичко това е много сериозно.

— Идвам — каза Вержа полугласно.

Кордон от полицаи преграждаше достъпа до гаража. Пристигна „Бърза помощ“, за да вземе телата. Наоколо се бяха събрали около петдесетина души. Вержа влезе в гаража, забеляза светлина в служебното помещение и се насочи натам. Появи се Мора.

— Странно убийство — каза той.

Тръгна след Вержа към стаята. Експертите правеха снимки. Помещението беше пълно с полицаи. Сала беше в съседната стая с

една жена, която Вержа веднага позна: жената на Доне.

Сала остави мадам Доне и се отдели с Вержа.

— Ето ви възможност да се проявите.

Вместо отговор Вержа тъжно се усмихна.

— Освен Доне и Леро убит е и един собственик на бистро. Овернеца, когото навярно знаете. И Дебелата Берта. Убити са по същия начин.

— Има ли някакви улики?

— Засега никакви. Мобилизирани са всички хора от криминалната полиция. Търсят свидетели.

— Доне не беше най-добрият човек. Леро също.

Сала погледна Вержа.

— Знам. Но Доне ни правеше услуги. Големи услуги. Същото може да се каже и за останалите жертви. Те не бяха ли ваши осведомители?

— Дебелата Берта, разбира се. Собственикът на бистрото беше по-скоро човек на Леро. Но нали и вие го познавахте? Той използваше колкото може повече хора.

— Ще ни липсват. Особено Доне.

Приблѳжи висок слаб мъж с високо чело — началникът на криминалната полиция Пивад.

— Разчистване на сметките — констатира той.

— От какво е предизвикано?

— Доне току-що ни даде много полезна информация.

— За наркотици ли?

— Да.

Беше напълно естествено Вержа да е в течение на всичко, макар че по принцип всеки полицай пази в тайна своите източници на информация.

Вержа мина в стаята, от която излязоха експертите. Изнасяха обезобразеното тяло на Доне. Вержа не изпитваше никакво угризение на съвестта. Доне беше опасен човек. Що се отнася до Леро, той беше незначителна фигура, агент, готов на всичко, стига това да му донесе полза, награда, пари, придвижване напред в службата, лов през почивните дни, украшения за жена му, която беше ненаситна в лакомията си.

Приблѳжи Сала.

— Ще тръгнете ли по следите, Вержа?

— Ще опитам.

— Пробвайте с Алже. Шансовете за успех не са големи, но си заслужава вниманието.

Сала се държеше точно така, както предвиждаше Вержа. Сега вече можеше да се среща с Алже толкова, колкото му трябваше. Под всеобщата благословия — Доне и Леро бяха убити не само заради това; но беше от полза за операцията.

Появи се Пивад. Носеше новини: някой видял две момчета на мощен мотоциклет. Превръщаше се вече в традиция: убийците предпочитаха две колела, които им позволяваха да се измъкнат по-успешно.

— Те вече са далеч — въздъхна Сала.

— Добрата техника... — отбеляза Вержа.

— Вероятно са от твоите клиенти — заключи Пивад.

Вержа се усмихна. Две имена вече му бяха дошли на ума: момчета по на двадесет и пет години, единият от Корсика, другият от Екс. Бяха обърнали внимание върху себе си с хладнокръвието и жестокостта си. Подозираха ги вече в четири престъпления. Това, че Алже беше успял толкова бързо да ги мобилизира, бе добър знак. Очевидно в ранглистата заемаше високо положение, което учудваше дори Вержа.

Алже разговаряше с посетителите и беше застанал в средата на кръчмата. Веднага забеляза Вержа. Винаги стоеше с лице към входа, за да може да вижда кой влиза. Традиционната предпазливост, една от двадесетте, които неизменно спазваше. Поръча да донесат две уискита.

— Трябва нещичко да отпразнуваме.

— Чиста работа — каза Вержа.

Добави, че според него и двете момчета са професионалисти, които нямат равни на себе си. Назова имената им. Алже нищо не каза. Но по израза на лицето му Вержа разбра, че е познал.

— Този негодник Доне! — произнесе Алже.

Все още не можеше да преглътне предателството на собственика на гаража. Каза, че много би му се искало да види физиономията на Доне, когато онзи се е оказал пред дулото на пистолета. Стреляли право в главата му. Алже беше прекрасно осведомен за раните и на

двете жертви. Дали нямаше и други връзки в полицията? Нямаше значение. Сега вече едва ли би издал Вержа.

— Какво се предвижда в следващата глава? — попита той.

— Сега ще ти разкажа.

Алже погледна към вратата. В кръчмата влезе млад човек, облечен в бял лъскав шлифер. Той видя Алже, след това Вержа и на лицето му се изписа досада.

— Още не съм му казал, че работим заедно — произнесе Алже.

— Ще участвува ли в работата?

— Да. Той е абсолютно сигурен.

— Мрази ме.

— Постави се на неговото място.

Младият човек, — много висок на ръст, чернокос, с доста красиво лице — се направи като че ли търси някакви приятели в залата.

— Не иска да дойде при нас — каза Алже.

Беше недоволен. Даде знак на мъжа. Онзи се реши и без особено желание приближи към Алже, ръкува се с него и кимна на Вержа.

— Сядай — каза Алже.

Младият неохотно се подчини.

— Сдобрете се с комисаря.

Мъжът поклати глава.

— Той си гледаше работата — продължи Алже. — Ако не беше стрелял, него щяха да убият.

Вержа мълчаливо слушаше. Мъжът се наричаше Шарл Вентури. Преди няколко години се беше преселил в този район с по-малкия си брат Лео. Двамата нямаха нищо общо. Шарл беше умен, хитър, честолюбив, човек, който крие картите си; Лео обратното — беше побойник, без много ум в главата. В момента, когато Вержа искаше да го арестува за един неуспешен грабеж, Лео грабна оръжието и беше убит с два куршума в гърдите. Шарл се беше закълел, че ще отмъсти на Вержа. Комисарят не се уплаши. Онова, което Шарл не знаеше, беше името на доносника, който съобщи на Вержа къде се крие Лео. Това беше Алже, на когото младият нехранимайко безумно беше дотегнал.

— Ще ми трябваш — каза Алже. — Намини към мен утре.

Вентури мрачно се сбогува, без да погледне Вержа.

— Мислиш ли, че правилно постъпваш, като го вземаш за тази работа? — попита комисарят, когато Вентури си тръгна.

— Той си знае интереса. Ще се зарадва, когато разбере колко ще получи, и ако не те цунка по челцето, то ще е само защото е много срамежлив.

— Никога ли не е подозирал, че ти издаде Лео?

— Никога. Готвеше се да ми разкажеш следващата глава!

— Преди да превземеш пощата, предлагам ти „аперитив“.

— Колко?

— Стотина милиона.

Алже подсвирна.

— Работата не е само в парите — каза Вержа. — Трябва да бъде деморализиран един мой приятел, който ридае за всяка стотинка.

— И който ще ни помогне по-нататък, така ли?

— Да. Ще ни помогне.

Мора седеше в бара и тъжно смучеше уискито, което Силвена му беше предложила. Тя неуморно сновеше между трите зали на „Плей бой“. Вержа потупа инспектора по рамото. Мора се зарадва, че вече няма да е сам.

— Все още ли са в гаража? — попита Вержа.

— Сала отиде да спи. Разочарован е. Стигна до извода, че убийците вече са се прехвърлили зад граница. Работят за мафията и цялата работа е ясна.

Вержа се засмя. Тази версия щяха да прочетат утре във вестниците. Мафията беше много удобен изход от всяка гледна точка. Първо, защото тя наистина съществува, и второ, защото публиката би била огорчена, ако мафията от време на време не напомня за себе си.

— Днес вечерта Сала ми каза, че вероятно ще ме вика следователят.

— Клод обвинява ли те официално?

— Не, съвсем не. Но все едно няма да стана комисар. А виж до регулировчик могат да ме понижат!

— Всъщност — каза Вержа — ти не би имал нищо против, ако се изметем някъде по-далеко оттук, нали?

— В никакъв случай.

- А ако напуснем Франция?
- Още по-добре.
- Тогава смятай, че работата е свършена!
- Само че не ми обяснихте защо.

Вержа за секунда млъкна.

— Разработвам една комбинация, от която всички ще хвъркнат във въздуха. Те нищо не подозират. Сала е сигурен, че ще се съглася с тяхното предложение да потулят делото. Засега ти ще останеш в сянка. Ще бъдеш като стрелец, който прикрива с огъня си атакуващия. Но всяка минута бъди готов да изчезнеш.

Всяка сутрин Вержа събираше своите инспектори, за да обсъдят предстоящата работа. Бяха петима, в това число и Мора. Вержа се ползуваше с авторитет сред тях. Освен пред най-младия — Моатрие. Моатрие веднъж беше заявил, че не одобрява методите на работа, към които прибегва Вержа. Вержа се опитваше да се освободи от него, но безуспешно.

Тази сутрин „огънят откри“ Моатрие.

— Забелязах Жужу — каза той.

Ставаше дума за субект, който според подозренията беше участвувал в ограбването на една от пощите.

— Вероятно е пристигнал от Савоя — уточни Моатрие. — Автомобилът му е регистриран в Приморските Алпи.

— Не го изпускайте от погледа си — каза Вержа.

Алже навярно е извикал Жужу, за да участвува в операцията. Ще трябва незабавно да го върне обратно. Моатрие току-що направи услуга на Вержа. Но от него трябва да се пази.

— Някой има ли сведения за вчерашните събития? — попита Вержа.

Всички вдигнаха ръка. Всеки имаше своя версия, като едната изключваше другата. Мозъците на младите усилено работеха. Знаеха, че ги очаква слава, ако намерят решаващата улика. Един от тях произнесе името на Алже и Вержа отговори, че Сала му е поръчал да направи разследване в тази насока. Според него заповедта за убийството е дошла от по-високо равнище. Един от инспекторите подсказа следата. Възможно е Доне да е бил замесен в контрабандата с

резервни части за камиони между Франция и ФРГ. Вчера следобед някакъв поданик на ФРГ на бърза ръка е напуснал града, имал гараж в Мюнхен. „Чудесна лъжлива следа“ — помисли си Вержа.

— Много добре — каза. — Трябва да побързаме и да предупредим колегите във ФРГ. Напишете докладната. Ще я покажа на Сала.

Вече привършваше съвещанието, когато Моатрие поиска думата:

— Що се отнася до мотоциклетистите — каза той, — мисля си дали да не помолим колегите от Бордо да надникнат на мотоциклетните състезания, които се провеждат днес. За установяване на личностите например. Навярно знаете, че участниците се записват на самото място. Ако бях един от вчерашните убийци, бих си помислил за подобно алиби.

— Не е лошо — отбеляза Вержа.

Мора го наблюдаваше и не можеше да не забележи, че комисарят е недоволен.

Вержа закри съвещанието. Мора за момент поостана.

— Искате ли да предупредя Алже? — попита той, когато останаха сами.

Комисарят внимателно го погледна.

— Много бързо съобразяваш.

— Моатрие също.

— Мислиш ли, че се досеща?

— Той не ви обича, а това изостря интуицията му.

Звънна телефонът. Беше следователят Делмес. Говореше с любезен, но решителен тон:

— Можете ли сега да дойдете при мене?

Вержа отговори, че ще дойде. Досещаше се каква е причината за това неочаквано повикване: очна ставка с Клод. Беше готов и на това.

Тя вече седеше срещу Делмес. До нея седеше и адвокатът ѝ, който познаваше Вержа и затова го поздрави. Докато Вержа сядаше, Клод упорито не вдигаше поглед. Делмес търпеливо изчакаше.

— Моля ви, мадам, повторете своите думи!

— Не бихте ли могли да прочетете моите показания? — попита тя.

— Не.

Клод се поколеба, но заговори. Тя каза, че е давала пари на Вержа, преди две години е платила наема на вилата, участвувала е в покупката на БМВ-то.

— Лъжа — каза Вержа, когато тя свърши.

Делмес прочете на Клод кратка нотация в духа на „бъдете внимателна“, „това, което казвате, е много важно“, „засягате честта на един човек“ и т.н. Просто самата искреност!

— Казах истината — произнесе Клод.

Тя нито веднъж не погледна Вержа. Беше едра жена с конско лице и прекрасно тяло. Сега Вержа си спомняше за нея със злоба. Хванаха го като малко дете. А пък тя му отмъщаваше за всичко и за нищо, може би се стараеше да купи нечия благосклонност, жертвуваше всичко, което е имала, за да се измъкне на сухо, или пък просто защото имаше подла душа и не искаше сама да се търкаля към дъното.

— Отричате ли, че сте поддържали с обвиняемата най-сърдечни отношения, дори нещо повече?

— Вече ви обясних при какви обстоятелства. Винаги съм се занимавал със своята работа по най-класически начин. Сражавах се само с гангстерите. Във вашия кабинет и в положението, в което сега се намирам, никога няма да се окажат полицаи, които се занимават с вашите приятели или врагове.

Следователят смръщи вежди.

— Какво искате да кажете с това?

— Ами ето какво. Сега съществуват два вида полицаи: онези, които се занимават с политика, и онези, които не се занимават с нея. Аз принадлежа към втората група и вие прекрасно знаете. Първите не са подложени на никаква опасност. Тях никога няма да ги застигне някой заблуден куршум, те никога няма да се окажат във вашия кабинет. Те рискуват просто да се озоват в лагера на победените. Но аз не се вълнувам за тях. Те вземат предпазни мерки. В настоящия момент официално се занимават с наблюдение на левите елементи. Но ще ви разкрия някои неща, ако не ги знаете. Те тихомълком подготвят досиета за представителите на болшинството. Нямаат време да безделничат И ще ви поднесат всичко на тепсийка в онзи ден, когато вашите дойдат на власт.

Делмес изглеждаше учуден.

— Какви мои приятели? — попита той. — Моля ви да замълчите, господин комисар.

Вержа на свой ред се усмихна.

— Казах само това, което се готвех да кажа.

Вержа излезе пръв. В коридора го настигна Дюбоа. Адвокатът беше много доволен.

— Натрихте носа на този нафукан дръвник. Само че на вятъра.

— Защо?

— Ще направят всичко, за да ви унищожат.

— Успокойте се, имам и други аргументи.

Адвокатът се разсмя.

— Нито за минута не съм се съмнявал.

Приятелски потупа Вержа по рамото.

— Какъв отвратителен свят — каза той. — Не съм моралист и въпреки това! Хората приличат на движещи се трупове. Никакви идеали, никаква любов не е останала у никого.

Дюбоа стисна ръката на Вержа.

— Жалко, че не мога да поема вашето дело.

Вержа закуси с Моника. Заведе я при Алже. Той ѝ целуна ръка, а тя се усмихна в себе си: беше ѝ известно кой е Алже.

— Видях Мора — каза той. — Благодаря и за двете информации.

Инспекторът се оказа по-съобразителен, отколкото мислеше Вержа: казал му е не само за мотоциклетистите, но и за Жужу.

— С персонала имаме все повече трудности — оплака се Алже. — Просто не знам къде вече да ги търся.

Вержа обясни на Моника, че Алже го е помолил да направи някои справки за управителя на ресторанта и за келнера, който се готвеше да назначи. Тя разсеяно ги слушаше.

Когато се готвеха да си тръгнат, Алже задържа Вержа с ръка.

— Моето момче ще свърши работата днес следобед — каза той. — Сигурен ли си, че е необходимо?

— Сигурен съм.

Жустен Кокемер беше весел тридесетгодишен мъж. Работеше в градската банка и беше уверен, че към петдесетата си година ще седи в креслото на генерален директор някъде в Париж.

Сега правеше услуги на определен брой именити граждани, които предпочитаха паричките им да се спотайват в някое данъчно убежище, където не биха могли да се очакват неприятни изненади от страна на народа. Ето защо Жустен Кокемер и неколцина подобни на него от време на време се отправяха към Швейцария, Испания или Лихтенщайн, където по отлично организирани канали изтичаха милиони във вид на банкови билети или касови чекове. Прехвърлянето изискваше една или дори две обходни маневри: десет процента не беше малка сума, дори и да бе разделена между отделните етапи.

Този ден Жустен се отправи за Мадрид, за да отнесе там стотина милиона, скрити в калниците на неговата спортна кола. Радваше се, че заминава за Мадрид.

Около двадесет километра не срещна нито една кола, после изведнъж забеляза зад себе си голям „Роувър“, който, изглежда, караше доста бързо. Увеличи скоростта, за да се поразвлече, но и „Роувърът“ не изостана. Жустен достигна максималната скорост, доколкото му позволяваше пътят. „Роувърът“ се приближи. Какво да прави? Жустен нямаше намерение да се превръща в автомобилен състезател. Впрочем скоро ще си има и шофьор. Карането на кола не е изкуство за благородни хора. Внимателно понамали скоростта.

„Роувърът“ го изпревари и поведението на шофьора учуди Жустен: изведнъж намали скоростта и колата застана напреки на пътя. Шофьорът беше виртуоз. Спря по такъв начин, че Жустен мина само на няколко сантиметра от него, без да го засегне. Жустен показа главата си през прозореца, за да извика няколко елегантни, но силни ругатни. Обаче не успя: от „Роувъра“ скочиха двама мъже с пистолети. Жустен разбра. Не за пръв път куриер се подлагаше на грабеж. Представителите на тази професия не бяха герои, никой от тях нямаше намерение да умира заради тези смрадливи пари. Времената на дилижансите отдавна бяха отминали.

Вдигна ръце. Мъжете притичаха към него. Носеха черни маски и сиви комбинезони, които скриваха дрехите им. Жустен си отбеляза номера на „Роувъра“ — за всеки случай, като на нищо не се надяваше: най-вероятно номерът бе фалшив. Жустен се опита да види няма ли по

каросерията някаква драскотина. Но така или иначе, нямаше да каже нищо на полицията. Жалба нямаше да последва.

Единият от двамата мъже отвори вратата. Заповяда на Жустен да излезе, произнасяйки думите със силен провинциален акцент, който без съмнение беше подправен. Жустен се подчини. Човекът, който му заповяда да излезе от колата, приближи дулото на пистолета към гърба му и заповяда да върви до полето, обградено с дървета. Там Жустен трябваше да седне на тревата край едно дърво, а мъжът го уви с въже през корема и го привърза към стъблото.

Човекът изчезна. Жустен чу шума от мотора на своята кола. Запита се как ли ще я намери после. Ще трябва да съобщи за кражбата. Иначе ще се окаже в затруднено положение, когато полицията му съобщи, че е открила колата му. Започна да се пита не е ли направил някакъв пропуск предишните дни, не са ли го следили. Но не можа нищо да си спомни. Нападателите, както изглежда, бяха опитни професионалисти.

Чуха се стъпки по пътя Жустен притихна. Не му трябваше никаква помощ, никакъв свидетел. И в същия момент ужасно му се прииска да кихне, последствие от седенето върху влажната земя. Жустен кихна и забеляза, че към него приближава селянин с широкопола шапка на главата. Беше приятно изненадан, като видя Жустен в това положение. Забележката, която направи, свидетелствуваше колко бързо прогресът напредва и към селата.

— Сигурно си мислиш, че си в самолет, та си се привързал с колан!

Развързан, Жустен стана и кихна още веднъж.

— По това време земята е влажна — каза селянинът.

Жустен обясни, че приятелите му са се пошегували с него след един весел обяд. След това попита къде може да намери такси.

Фредерик Лардат беше първи заместник-кмет на града. Беше мъж, който наближава петдесетте, но изглеждаше поне с пет години по-стар, пълен, с кръгли рамене, къси крака, доста благородно лице и с ноздри, които жадно вдишваха аромата на живота... Егоизмът му граничеше с мегаломания. Беше започнал като данъчен и юридически съветник. Имаше удивителна памет. Можеше да цитира наизуст цели

закони, особено онези, които се отнасяха до недвижимото имущество. Когато човек е зъл (като него), отличното познаване на закона прави от него истински булдозер на обществото. Лардат рано беше влязъл в политиката. И все пак не беше съумял да се изкачи много високо. Беше доверено лице и приятел на кмета.

Преди да тръгне за уговорената среща с Лардат, Вержа сложи в чантата си някои документи, които извади от чекмеджето на бюрото си. Чекмеджето беше почти празно. През последните няколко дни Вержа всяка вечер пренасяше на части съдържанието му във вградената каса у дома си. Но трябваше в най-скоро време да намери по-сигурно скривалище. По този въпрос имаше една идея. Към документите прибави и магнетофонна лента. В чантата му вече имаше малък магнетофон. Вержа се усмихна.

В кметството Лардат заемаше просторен кабинет, разположен до кабинета на кмета. Подаде ръка на Вержа и внимателно го огледа.

— Ще останем ли в моя кабинет? — попита той.

По този начин искаше да си изясни дали заговорът ще бъде конфиденциален. Подозираше, че в кабинета му е поставен подслушвател. Във всеки случай не можеше да рискува; дори и да не беше така.

— По-добре да отидем в залата — предложи Вержа.

Там Лардат заключи вратата и дръпна щорите на прозорците. Носеше със себе си транзистор и го включи веднага щом седнаха един до друг на масата, като че ли се намираха на изповед.

— На твоите услуги — произнесе за всеки случай Лардат.

Недоверчиво природа, а още повече заради слуховете, които се разпространяваха за Вержа, той подозрително го погледна. Беше убеден, че комисарят не е толкова виновен, както говорят, че е по-честен от болшинството негови колеги. Във всеки случай е много по-смел и енергичен. Но все пак беше доволен, че върху човека, който не заслужава това, са се струпали неприятности. Несправедливостта му доставяше удоволствие. Невинните за това съществуват, за да бъдат преследвани. За невинността човек трябва да плаща. Вержа е чиста душа, въобразява си, че, сражавайки се с престъпниците, може да заслужи правото си на уважение от обществото. Примитивен като боксьор!

— Имаш ли още самолет?

— Разбира се.

— Дай ми го на заем!

Лардат не скри учудването си.

— Кога ще ти потрябва?

— Скоро.

— Звучи много тайнствено.

— Съвсем не — каза Вержа. — Навярно след няколко дни ще съм принуден да направя едно спешно пътуване. Искам да ми дадеш своя самолет веднага щом ми потрябва.

— Точно преди официално да ти връчат обвинението например — тихо подсказа Лардат.

— Точно тогава — спокойно потвърди Вержа. — Трябва ми пълен резервоар и цялата необходима информация за полета.

— Всъщност искаш да ти помогна да се скриеш от правосъдието, така ли? Ами ако откажа?

— Не можеш да го направиш.

— Ами ако се обадя на Сала?

— И това е невъзможно.

— Можеш ли да ми обясниш защо?

Вержа извади от чантата си някакъв документ.

— Прочети — каза той.

Заместник-кметът сложи очилата си с дебела рамка и взе книгата: пет листа, написани гъсто през един интервал на пишеща машина. Беше отчет за секретната среща на кмета с един от ръководителите на опозицията, състояла се преди няколко седмици. На нея много подробно обсъждаха политическата ситуация в страната и в техния град. Кметът беше задължен да бъдат вкарани в административните органи определен брой хора, враждебно настроени към правителството. За тази работа него по възможност щяха да го пощадят в онзи ден, когато се разгори свирепата борба за власт и няма да са необходими никакви отчети. На това кметът особено настояваше.

Лардат завърши четенето и върна документа на Вержа.

— Интересно — забеляза той. — Защо ми го даваш да го чета?

— Бих искал да зная дали не съм преиначил твоите мисли. Нали ти организира срещата? И ти доложи на префекта за нея. Така ли е?

— Да. И точно затова не ще можеш да използват този документ против мен. Бях лоялен към всички.

— Представи си, че отнеса тези страници на кмета и на неговия събеседник. Кметът веднага ще разбере кой е информирал префекта.

Вержа беше доволен. Лардат го ненавиждаше. Днес беше тежък ден за заместник-кмета. Вероятно вече беше научил, че са прибрали парите от Жустен. Онези стотина милиона бяха негови, по-точно той ги беше взел от сумата, предназначена за строителството на общински жилища. Осведомител беше чиновник в банката, където работеше Жустен. Вержа го държеше в ръцете си оттогава, откакто онзи се беше свързал с един крадец, който искаше да получи информация за сейфовете на банката. Лардат повече от всичко се страхуваше от разследвания. Милионите му неизвестно къде бяха отишли, но възможният скандал го плашеше много.

— Притежавам и ето този запис — каза Вержа, като извади от чантата си магнетофонната лента. — Ти и някакъв генерален директор, който е трябвало да построи път между общинските жилища и държавното шосе. Тогава от нищо не си се страхувал, макар и да говориш с намеци, обаче всичко може да се разбере. Още не е съществувал този страх от микрофоните.

Лардат се втренчи във Вержа.

— Накратко казано, няма да им позволиш да правят с теб каквото си поискат! — каза той.

— Много правилно си ме разбрал.

— Самолетът е твой — каза Лардат.

Даде необходимите сведения. Самолетът се намирал на градския аеродрум. Ключът от хангара беше у пазача Лардат подписа документ, от който следваше, че комисарят Вержа може да разполага със самолета по свое усмотрение. Вержа го прочете и благодари.

Когато Вержа си отиде, той прие Жустен, който се беше върнал с такси в града. Лардат го накара най-подробно да му обясни нападението и нападателите. Не можеше да търпи да губи пари, макар че зад граница имаше вече няколко добре натъпкани сейфа. Освен това разглеждаше това събитие като предупреждение. Времената се меняха.

ГЛАВА 4

Полицейското управление се намираше близо до кметството. Вержа се върна пеша. Страхът, който прочете в очите на Лардат, го успокояваше за много неща. В настоящия момент имаше преимущество. Заместник-кметът ще мълчи. Но никога не трябва много да се вярва, че победата е сигурна, не бива да се подценява противникът — тези уроци Вержа беше почерпил от борбата против организираните банди.

Върна се в своя кабинет и веднага позвъни на Мора. Инспекторът скоро дойде.

— Сядай — каза Вержа.

И изведнъж за пръв път у него се прокрадна опасението, че го подслушват. Рязко стана.

— Дявол да го вземе — извика той, измисляйки на бърза ръка някакъв предлог, — съвсем забравих, че трябва нещо да проверя.

Помъкна след себе си Мора, мълчаха и двамата, докато не излязоха на улицата.

— Караш ли все още самолет? — попита Вержа.

Мора беше служил в авиацията и беше летял на изстребители.

— Тренирам от време на време.

— Знаеш ли самолета на Лардат?

Мора назова марката и добави, че за него този самолет е почти като мотопед.

— Но до Женева може да излети, нали? — заинтересува се Вержа.

— Приблизително за около два часа.

— Ще полетиш ли с мен?

— Да.

— Ще трябва да прекрачиш барикадата. Ние бяхме от едната ѝ страна. И изведнъж ще се окажем от другата.

— Искате да кажете, че ще откраднем пари?

— Много пари. Това не те ли смущава?

— Някога може би. Но сега вече не. Вярвах, че законите съществуват, за да се борим с престъпността, а се убедих, че са само за да й съдействуват.

— Все пак помисли си хубаво — каза Вержа. — Може би ще съжаляваш, че си ме последвал.

— Накъде ще се отправим, шефе?

— За Южна Америка, но ще минем през Женева. Ако живеехме в честно общество — заговори Вержа, — където всички негодници са зад решетките, нямаше да направя това, в което сега ме обвиняват. Дори и да не е престъпление и на никого да не е причинило зло. Но да правят от мен изкупителна жертва в същото време, когато хиляди други си тъпчат джобове — извинявайте, няма да стане!

Извади от джоба си хартийката, подписана от Лардат.

— Ще отидеш на летището, ще вземеш самолета и хубавичко ще го огледаш, за да се запознаеш с него.

— Кога ще летим?

— Мисля, че след една седмица.

— Имате ли паспорти, документи?

— Имам всичко.

* * *

Преди да напусне кабинета си, Вержа буквално опустоши секретното чекмедже. В къщи сложи в един куфар всички документи, и онези, които още преди беше донесъл и прибрал в домашната си каса. Сложи куфара в багажника на БМВ-то. Не мислеше, че го следят. Всеки случай това нямаше никакво значение. Всички знаеха за връзката му със Силвена. Спокойно може да отнесе при нея някакъв куфар.

Силвена не си беше в къщи. Вержа се разположи в просторния, облепен с бели копринени тапети хол, обади се по телефона на Силвена и я предупреди, че чака, след което потъна в изучаването на документите, които беше взел от архива на отдела за обща информация и от своите собствени архиви. Повечето бяха фотокопия, но имаше и оригинали. Те разкриваха ужасната картина на града, покварата на неговите жители, особено на именитите му граждани. При четенето на

полицейските рапорти, обширните записки, купа сведения, получени от различни страни, всички сплетни, събрани от достоверни източници; създаваше се впечатление, че градът е населен със странни, извратени хора, които мислят само за собствената си изгода и удоволствия — обикновената изневяра беше нещо банално, чиновникът, който приемаше подаръци, сякаш беше образец на честност, предприемачът, който само наполовина превишаваше сметката — доблестен гражданин. Работейки в полицията на нравите, Вержа беше събрал рядка колекция от престъпни деяния.

Силвена завари Вержа седнал по риза. Не беше пил, не беше ял, целият потънал в своето занимание.

— Съществува ли още онази твоя приятелка, която има лозе в Жирдоне? — попита той.

Тя кимна.

— Утре ще ѝ занесеш този куфар. Провери дали няма да те следят. Подготвил съм маршрут: половината минава по националното шосе, половината по малки пътища. Ще ѝ кажеш, че след няколко дни ще отидеш да си вземеш куфара. Помъчи се колкото може по-малко да ѝ обясняваш.

— Тя няма да ме пита.

* * *

Инспектор Естев, един от петимата, които работеха в отдела, вдигна ръка. Нямахше търпение да чака.

— Имаме сведения за Ги Портор — каза той.

Вержа провеждаше ежедневното съвещание. Той се учуди и доволно се усмихна. За него Ги Портор беше враг номер едно, закоравял бандит. Върлуваше в района на Лион, после се беше прехвърлил на югозапад, където беше ограбил филиала на Селскостопанската банка. Наричаха го „побъркания със спуська“: в сметката си имаше четирима убити, от които единият полицай. Беше заявил, че след като е опознал радостите на затворническия живот, няма желание повече да попада в ръцете на полицията. Това означаваше, че ще стреля във всеки и по-скоро ще се остави да бъде

убит, отколкото арестуван. Вержа на свой ред беше обещал, че ако Портор не се самоубие, ще го хване жив.

— Крие се в града — продължи Естев. — Гримиран е. Но от време на време посещава едно бистро в центъра. Един от моите хора го е познал по белега на вътрешната страна на китката.

За да се срещнеш с Люсиен Робер, трябва да предприемеш редица предпазни мерки, особено ако си полицай. Робер беше делегат на всеобщата конфедерация на труда, член на регионалния съвет. Беше нисък, черноок, слабоват човек, очите и ушите на отдела на общата информация в профсъюзите. Държаха го на въдицата вече повече от година. Беше издал група испански комунисти емигранти, след като бяха правили обиск в къщата му. Оттогава полицаите му пъхваха от време на време по малко пари като утешение за неговата подлост. Това беше ефективно лекарство.

Ритуалът започваше с телефонно позвъняване в централната поща. Робер работеше там като сортировач на колети. Длъжността му позволяваше да използва телефон. Условната фраза звучеше приблизително така: „Трябва да знаем твоето мнение.“ След няколко минути Робер вече седеше в някое от най-близките кафенета. Там трябваше да му се обадят по телефона повторно и чак тогава да се договорят за мястото на срещата. Вержа не наруши церемонията.

— Ще те помоля за една голяма услуга и ти не можеш да ми откажеш — започна Вержа. — След нападението на пощенските отделения беше монтирана сигнална система, която е свързана с комисариата. Тя не е чак толкова сложна, но като имат тази сигнална система, директорът и всички касиери спят с отворена уста и спокойна съвест. Само че напразно, защото ти съществуващ, Люсиен Робер.

— Аз ли?

— Да, ти. Следващата седмица във вторник ще смениш един от проводниците в сигналната система. Той е обвит с гума. Ти ще свалиш част от него и ще го замениш с друг, който се състои само от гумена обвивка. Никой нищо няма да види. И никой нищо няма да чуе, когато дойдат нашите приятели. Ясно ли ти е?

Робер отчаяно заклати глава.

— Вие не сте добре, комисарю?

— Те ще вземат всичките пари, струва ми се, около един милиард. Мога да ти кажа с точност до един човек колко служители ще

има, къде ще се намират, каква е тяхната, тук му е мястото да отбележим, способност да оказват съпротива. Проучил съм този въпрос от деня, когато ми поръчаха да предотвратя подобно нападение. Аз съм разработил системата. След това незабелязано ще поставиш стария проводник на мястото му. Ясно ли е?

— Вие сте се побъркали, комисарю.

— Съвсем не, пък ако ми се ежиш, няма да си откажа удоволствието да разкрия името ти като един от най-ценните помощници на полицията. До края на дните си ще си известен на всички като такъв. Обикновено в профсъюзите смятат, че на подобни хора не може да се вярва, и май са прави. Навсякъде, където се появиш, към теб ще се отнасят така, както си го заслужил — усмихна се. — А пък ако си послушен, всичко ще мине много добре. Дори ще получиш възнаграждение. Един милион стари франка.

Робер размишляваше.

— Онези два грабежа на пощенски клонове ваша работа ли са?

— Ти да не си се побъркал? Нали ако имах два милиарда, отдавна щях да съм някъде и да се пека на слънце.

Сала беше сърдечен и в същото време се държеше на разстояние, като с безнадеждно болен, на когото с усмивка му пожелават още много весели дни.

— Имах дълъг разговор за вас в Париж — каза Сала.

Беше се върнал от столицата от месечното съвещание на полицейските началници на департамента.

— Всички са единодушни: това, което се прави с вас, е чудовищно. Но трябва да разберете и министерството, атакуват ни от всички страни. Ще ни се наложи да преразгледаме някои наши възгледи, да изменим някои навици, накратко казано, ще трябва да бъдем много внимателни. Връщаме се към епохата на лицемерието.

— Изразявайте се по-ясно, господин началник на полицията, аз ще бъда онова чудовище, чиято отсечена глава ще покажат на народа.

— Ама не, съвсем не.

Беше донесъл обещанието, че веднага след като приключат юридическите формалности, на Вержа ще му помогнат.

— Тоест, когато бъда осъден.

Сала реши да разговаря сурово, тъй като комисарят не искаше да разбере.

— Вержа, вашето положение е ясно. Ако по време на процеса сте съдържан, ще ви спасят. Ако обаче започнете да дрънкате, не чакайте помощ. Този път ме разбрахте, нали?

— Когато говорите ясно, винаги ви разбирам. Какво има да се боите от онова, което мога да кажа?

— Много добре ви е известно, вие знаете всичките ни досиета. Можете да навлечете много неприятности на нашето учреждение, което въпреки всичко обичате. Освен това ние можем да утежним вашето положение — заплашително произнесе Сала. — Ще трябва да взема редица мерки — добави той. — Да помисля за вашата замяна. Бих искал да ми разкажете за текущата работа. Надявам се, че ще благоволите да го направите!

Вержа отговори, че е готов. Нарисува ситуацията такава, каквато я виждаше в дадения момент. Организирах се множество банди, които опитваха силите си в дребни грабежи, но някога можеха да се заемат и с нещо по-едро. Спомена за Ги Портор и изрази мнението си, че онзи ще бъде готов да действа след четиридесет и осем часа. По лицето на Сала Вержа усети, че началникът на полицията би предпочел бандитът да се окаже в затвора по-рано, отколкото там щеше да се намери комисарят.

— Според сведенията на вашите колеги нещо се готви — каза Сала.

Вержа имаше заинтересуван вид.

— Нямаат още никакви конкретни данни — добави Сала. — Но не могат да си обяснят по друг начин убийството на Доне и другите осведомители. Впрочем тъпчат на едно място. Вие придържате ли се към същото мнение?

— Напълно вероятно предположение — забеляза Вержа меко.

— Това е голяма загуба за нас.

— Мисля, че левите готвят някакъв удар — каза Вержа.

Началникът на полицията се намръщи. Левите бяха постоянната му грижа.

— В каква насока?

— Не зная. Но не бих се учудил, ако е в анархистичен дух, например Боно и другите.

Прекрасно разбираше, че развали деня на Сала. Началникът на полицията ще мисли само за това. Вержа учтиво се поклони.

Събраха се в уютната квартира на Силвена. Седяха един до друг на канапето. Силвена подаде на всекиго по чаша, вдигна своята и каза:

— За нашия успех!

Пиха. След това Вержа постави чашата на ниската масичка от прозрачно стъкло.

— През следващите три-четири дни и двамата ще имате много работа. Ти ще заминеш за Женева — каза Вержа. — Ще купиш три билета за самолета, който лети по маршрута Ню Йорк — Каракас, за следващата сряда сутринта. На името на господин и госпожа Педро Гонсалес и за господин Аристидо Палма. — След това поясни: — Госпожа Педро Гонсалес си ти. Твоят мъж съм аз. Аристидо е Мора.

Измъкна от джоба си голям плик и малка дървена кутийка. Извади от плика три съвсем нови паспорта.

— Спомняш ли си доктор Алмара? — попита Мора. — Това е венецуелски полицай — продължи Вержа. — Преди десетина години идва във Франция със съгласието на френските власти. Това беше едно от първите мероприятия в сътрудничеството ни в областта на борбата с контрабандата на наркотици. Алмара познаваше един венецуелски търговец, който, както ние подозирахме, се готвеше с помощта на нашите гангстери да я организира във Франция Алмара си е такъв, когато се е захванал с някоя работа, на друг няма да позволи да хване рибката. Една вечер той, аз и Мора, който току-що беше постъпил в полицията, се отправихме на едно сборище на най-големите бандити, свързани с търговията на наркотици. Но съотечественикът на Алмара беше опасен човек. Когато видя Алмара, разбра, че всичко пропада. Намирахме се в една вила, където освен нас имаше още трима или четирима марсилци и един южноамериканец. Завърза се отчаяна стрелба. Алмара беше ранен, аз довърших венецуелеца точно тогава, когато насочваше колта си към черепа на Алмара. Такива ми ти работи, а у тях все още знаят какво е благодарност. През май шестдесет и осма година получих малък пакет и писмо. В пакета имаше паспорти. Писмото беше от Алмара и в него се казваше как мога да се възползувам от паспортите. „В Европа работите не вървят на добре —

пишеше Алмара. — Ако някога започнат да те притискат, грабвай паспортите и идвай насам; винаги ще намеря начин да уредя живота ти.“ Оттогава всяка година получавам марки за продължаване на паспортите. Никога повече не съм виждал Алмара. Но сега вече мисля, че новата ни среща скоро ще стане.

Задържа Силвена, която се готвеше да стане.

— В Женева ще имаш още една задача. Ще отидеш в една банка, адреса ще ти дам, и ще откриеш сметка на името на Педро Гонсалес, с един подпис от твое име и с един на името на Аристидо Палма. Ще се уговорим с директора да ни приеме през нощта във вторник. Не бой се, швейцарците все още са готови да приемат пари по всяко време на денонощието, ако вежливо ги помолиш да го сторят. Така или иначе, това уважавано заведение принадлежи на мафията. Но нашите капитали няма дълго да се залежат в такава лоша компания. Засега е по-добре да се избавим бързичко от тях. Вторник те отидеш да вземеш куфара, който скри при твоята приятелка. Ще ти кажа къде и кога ще се присъединиш към нас. Вземи и всичко необходимо за гримиране, и един фотоапарат. Нищо повече не вземай. Ще имаме пари да купим дрехи за преобличане.

След това се обърна към Мора.

— Ти ще ме смениш и през следващите няколко дни навсякъде ще създаваш суматоха. Ще скроиш един номер на анархистите, ще ми се във вторник те да вдигнат малко шум. За целта ще арестуващ Ле Моан.

— Под какъв предлог?

— Ще откриеш у него план на мерките по охраната на Националната парижка банка. Направи така, че планът да се окаже у него. Тази работа не ми се струва много мъчна, той е кръгъл идиот.

Вержа се засмя.

— Ще ти оставя една бележка, на която ще запиша всичко необходимо, защото през следващите два дни ще имаш хиляди работи да вършиш. Освен това ще ти се наложи да ме измъкнеш оттам, където ще се намирам.

— Тоест?

— Просто ще ме измъкнеш от затвора — каза Вержа.

Вержа бавно мина през пивницата. Видя Алже на обичайното му място. Срещу него седеше Вентури.

— Да се качим горе — каза Алже.

Не покани Вентури да ги последва, но и корсиканецът не го искаше. Разположиха се в кабинета му и Алже включи радиото. Вержа извади от вътрешния си джоб голям пакет и го връчи на Алже.

— Планът на сигнализацията за охрана на пощата — каза той. — Сигналното устройство, свързано с полицейския комисариат, не бива да те тревожи — каза Вержа. — То няма да работи.

Гангстерът въпросително го погледна.

— Моя тайна — произнесе Вержа. — Можеш да вярваш на думата ми.

— Колко човека има?

— В тази зала ще са около десетина. Обаче опасни са само трима, защото само те са въоръжени. Ето снимките им.

Протегна на Алже три фотографии.

Алже изучаваше плана, но мислеше за друго.

— Ще трябва Вентури и още трима — пророни Алже разсеяно.

Вдигна очи към полицая, протегна му ръка. Вержа я стисна. Те мълчаливо се изгледаха. Погледите и на двамата бяха празни като на играчи на покер в пет часа на разсъмване. Седнаха отново. Вержа се поинтересува къде ще отнесат плячката след ограбването. Алже го погледна усмихнато.

— На вилата.

Почака, но Вержа като че ли не разбра.

— Ще ти обясня — каза Алже. — Има още нещичко, което не знаеш за мене. На двадесетина километра отгук, в самата гора, имам ловна къщичка. Не е на мое име. Ходя там уж само на гости, но къщичката е моя. Там приемам. И това е доказателството, че ти имам пълно доверие. Ако искаш, може да отидем до там.

Вержа прие предложението. Предварително съгласуваха с Алже редица детайли, в това число и времето, когато ще започне операцията.

Определиха да започне в двадесет часа.

След половин час вече се намираха в ловната къщичка. Беше доста голяма и комфортна постройка, добре маскирана, щом като Вержа, който беше чувал за нея, смяташе, че принадлежи на някакъв индустриалец от Бордо. Обаче смътно си припомни, че този

индустриалец беше замесен в някакво мръсно дело, свързано с банкрут. Нямаше ли Алже власт над него?

Вержа внимателно изучи разположението на къщичката. Входът се намираше откъм малка и отвещдаше в просторна зала с камина. Отдясно се намираше кухнята с два входа. Вержа излезе от единия и се оказа зад къщичката. Едва забележима пътека се губеше сред елхите и изчезваше в гъсталака.

— Няма от какво да се страхуваш — отбеляза Алже, усмихвайки се.

Върна Вержа в центъра на града.

— С четиристотин милиона в джоба — каза той — не си за оплакване. А пък аз ще трябва да дяля.

Алже внимателно следеше реакцията на Вержа. Отговорът го интересуваше. Щеше да му помогне да си направи някои изводи. Но полицаят мълчаливо се сбогува с него. Занимаваше го един въпрос. От кого зависи Алже?

Щом Вержа влезе в кабинета си, телефонът иззвъня. Беше инспектор Естев. Трепереше целият от възбуда.

— Шефе, всичко е наред — проговори той. — Струва ми се, че ще го пипнем. В десет часа Ги Портор има среща в бистрото, за което ви казах.

Извика Мора. Двамата се усмигнаха един на друг.

— Да окажем на обществото последната услуга, преди да му сервираме куп неприятности — каза Вержа. — Отивай при Естев. Аз ще дойда след тебе.

Беше се приготвил да тръгва, когато го повика Сала. Говореше сухо. Вержа изруга наум. Началникът на полицията седеше в кабинета си с непроницаемо лице и стиснати устни. Веднага се хвърли в атака.

— Оказа се — каза той, — че сте помолили господин Лардат да се застъпи за вас.

Вержа се усмигна. Всичко е ясно. Лардат подготвяше своя план за защита.

— Просто го помолих в случай на необходимост само да каже, че добре съм си изпълнявал работата без излишна жестокост.

— Той ви е разбрал по-иначе.

— Навярно лошо съм се изразил.

Сала взе от масата някакви книжа.

— А сега нещо друго — каза той. — Марджори току-що направи изявление, че сте искали от нея пари. Тя ви е отказала. И тогава сте направили обиск.

Вержа се учуди.

— Какво е това? Резултат от нашия последен разговор? — попита той. — Нали ми казахте, че можете да „утежните моето положение“.

— Ясно е, че показанията на Марджори не ще ви отърват.

— Грешите, господин началник на полицията.

Сала го погледна изненадано.

— Защото — продължи Вержа — имам намерение да помоля да започне разследване на условията, при които Марджори безпрепятствено се занимава със своя бизнес. И в хода на делото да искам разследване на финансовото положение на моя приятел Герен.

Неотдавна Герен беше назначен за началник на полицията в един град в източните райони на страната. Разчитаха на него много. Беше като куче предан на всички правителства. Готов беше да се нахвърли срещу всеки, стига да има ясна заповед. Префектът дори уреди банкет, за да отбележи повишението на Герен.

— Вчера някой изрази предположението, че вероятно сте в течение на причините, които са ръководели убийците на Доне.

На лицето на Вержа се изписа учудване. В същото време мълниеносно съобразяваше дали Сала говореше всичко това просто така, за да го разтревожи, или разполагаше с някакви сведения.

— Този някой е зле информиран — каза той.

— И аз не повярвах — бързо добави началникът на полицията. — Но така или иначе, принуден съм да ви помоля да прекратите да изпълнявате задълженията си.

Вержа не беше учуден. Наведе се леко напред, лицето му имаше подигравателен израз.

— Незабавно ли?

— Веднага щом предадете работата на Пиле.

— Този срок ще ми даде ли възможност да проведа последната си операция? — попита Вержа.

— За Ги Портор ли става дума?

— Готвех се да тръгвам, когато ме повикахте — добави комисарят.

— Мисля, че за тази работа ще имате време — каза Сала.

Вержа стана.

— Ако работата се обърне на зле — проговори той, — това ще устрои всички.

Сала беше ядосан.

— Не говорете глупости — промърмори той.

Обаче според него това би бил най-добрият изход от положението. Напразно Сала се стараяше да изобрази добрия възрастен чичко, не би се разплакал, ако застрелят Вержа.

ГЛАВА 5

Вержа като луд се втурна надолу по стълбите, изскочи от зданието на полицията. За нищо на света не искаше да изпусне Ги Портор, който се превърна в нещо като схватка между него и съдбата. Или ще постигне успех и тогава това ще бъде добър знак — значи трябва да следва предначертания план. Или ще претърпи поражение и тогава непременно ще намери начин да подложи гърдите си срещу парченцето олово.

Вержа с един скок седна в полицейската кола и заповяда на шофьора Пол да кара с всички сили на посочения адрес, така, като че ли през целия път участвуват в автомобилно състезание.

Няколко пъти преминаха на червена светлина, едва не докараха до инфаркт около двадесетина души зад волана, не обръщаха внимание на свирките на регулировчиците, които не можеха веднага да познаят, че колата е на полицията. Дебеланкото Пол, плюснал се на седалката си, притежаваше невъзмутимостта на бивол. Не одраска нито една каросерия, макар че на два пъти Вержа беше уверен, че всеки момент ще се блъснат в някоя кола.

Заповяда на Пол да спрат на съседната улица. След това, преди да излезе, си сложи очила с много тъмни стъкла и си залепи черни мустачки. Ги Портор го познаваше Вержа излезе от колата и тръгна, като леко се прегърби, измени походката и начина си на държане. Сви зад ъгъла и видя Мора, който в отсрещния магазин разглеждаше окачените вратовръзки, като ги поднасяше по-близо до прозореца, а всъщност наблюдаваше бистрото, което се намираще точно насреща. Малко встрани, зад кормилото на автомобила, паркиран до тротоара, седеше Естев.

Без да бърза, Вержа приближи. Мора го забеляза и му даде знак. Ги Портор се намираще в бара. Инспекторът прокара ръка под брадата си, за да покаже, че гангстерът този път е с брада. Вержа му благодари с поглед.

Ги Портор стоеше прав, с лице към улицата.

Вержа бутна вратата. Портор го погледна, но ако се съди по всичко, не го позна. Продължи да разговаря със своя събеседник, като отпиваше от бирата си. Вержа прецени риска — трима клиенти на бара и още двама на една масичка.

Приблужи до Портор, без да предизвиква някакво подозрение. Реши да действа внезапно. С рязко движение издърпа своя колт и насочи дулото към стомаха на Портор, но беше изненадан от мълниеносната реакция на гангстера. Портор вдигна отпуснатата до тялото лява ръка, Вержа мигновено си припомни, че гангстерът е ловък. Какъв глупак излезе, че не си го спомни преди това. Полетя встрани и изпусна пистолета, в същия момент получи удар в най-добрия стил карате, който го отхвърли назад.

— Бягай! — извика Портор на своя приятел.

Вержа се опита да се задържи на краката си. За пръв път така се извози.

Чу звън на счупено стъкло. Портор прескочи през стъклената врата. Падайки, Вержа силно се удари, но моментално скочи и забеляза обърканите лица на посетителите и на собственика на бистрото, извика „полиция“, да не би някой да му препречи пътя, и се хвърли към вратата. Скочи през дупката, направена от Портор. Онзи с всички сили бягаше по улицата вляво. Мора стискаше пистолет в ръката си.

— Остави Портор за мен! — извика Вержа.

Естев се целеше в Портор от колата, но друга кола му попречи. С всички сили Вержа се спусна да гони гангстера. След падането ужасно го болеше опашката.

Пред него тичаше Портор с пистолет калибър 11,65 милиметра в ръка. Минувачите в паника се разпръсваха на всички страни, вместо просто да се скрият зад колите или направо да легнат на земята.

Портор го изпреварваше с около двадесетина метра, а освен това беше и по-млад с двадесет години. Но постоянно се обръщаше, за да види къде се намира Вержа, който тичаше, без да вдига глава. Портор насочи револвера си към комисаря. Вержа се метна встрани, удари се в стената, скочи към колата. Чу изстрел и предното стъкло на колата се разби на хиляди парченца. Вержа искаше да хване Портор жив. Стреля в краката му, но улучи тротоара около крака на Портор. Онзи отново се обърна и стреля втори път. Куршумът премина покрай ухото на

комисаря. Той инстинктивно наведе глава и това забави движението му.

Естев тръгна от мястото си и Мора успя да скочи в колата. Но им пречеше уличното движение. Вержа чуваше как викат на: шофьорите, които спираха, за да позяпат зрелището и евентуално да получат някои заблуден куршум.

Зад ъгъла Портор сви надясно. Там попадна на една търговска улица, където на тълпи се движеха минувачите. Вдигна се паника. Една сергия, отрупана цялата с плодове, се изсипа на земята под тежестта на жените, които вкупом се стовариха върху нея.

Вержа като дявол изникна сред целия този хаос. Изгуби Портор от погледа си, изруга, блъсна се в една жена, която търсеше къде да се скрие. Онази политна към сергията с риба. „Грубиян!“ — извика тя. „Що не си гледаш работата“ — помисли си Вержа, като напразно се мъчеше да открие Портор. Беше направо като полудял. Това беше най-лошият вариант. Цялата работа пропадна. „Ако не го намеря, ще зарежа всичко, нека ме тикнат в затвора, нека да пукна в пандиза“ — обеща си Вержа. И в същия момент забеляза Портор, който от своя страна също търсеше с погледа си полицаия, обезпокоен от това, че не го вижда, и страхувайки се на другата улица да не го чака засада.

Комисарят отново се втурна да го преследва, Портор затича. Като че ли улицата нямаше край, наляво и надясно се нижеха малки улички, в които Портор се боеше да кривне, тъй като там Вержа можеше да се обърне. И все пак сви встрани и се оказа на една много по-малко оживена улица. Вержа видя накъде зави и ускори темпото. Знаеше, че решаващият момент приближава.

Вержа се показва зад ъгъла точно в момента, когато Портор търсеше къде да се скрие и оттам спокойно да се прицели в него. По липса на нещо по-добро избра една кола с доста широка каросерия и се скри зад нея, без да губи от погледа си Вержа, който се мятеше по средата на улицата Портор се прицели.

Комисарят направи зигзаг и се озова на тротоара. Портор смени положението си. Но точно в момента, когато целият тротоар попадеше в полезрението му, Вержа отново скочи на платното. Портор се повдигна и се опита да стреля над покрива на колата. Вержа в отговор стреля напосоки и Портор на бърза ръка приклезна. Комисарят скочи на багажника, след това се прехвърли на покрива на колата,

придружаван от шума на смачкана тенекия. Шумът оглуши Портор. И точно в момента, когато вдигна поглед, върху него с цялата си тежест се стовари огромна маса. Вержа не се поколеба. Върхлетя от покрива на колата, съзнавайки, че или ще бъде надупчен целият от куршуми, или ще смачка Портор. Получи се второто.

Портор удари главата си в земята и загуби съзнание. Вержа си пое дъх, веднага скочи и приклепна до него. Портор наистина здравата се беше ударил. Взе оръжието му. Дръпна го за косите, за да провери в какво състояние е. Беше подбелил очите. Вероятно няколко леки счупвания, нищо сериозно.

Притича Мора. След него Естев.

Мора надяна белезниците на лежащия неподвижно Портор. Зад тях се чу воят на полицейската сирена. Това беше небесна, победна музика.

Пристигна полицейски фургон, в който натовариха тихичко пъшкащия Портор. Вержа се отпрати към своята кола.

Тонът, с който разговаряше следователят Делмес, ставаше все позаядлив. Предложи на Вержа да седне, явно съжалявайки, че редът не му позволява да държи полицаия прав, и придърпа към себе си папката.

— Получих резултатите от следствието, проведено в агенцията, с която вие според вашите думи сте се договорили за вилата. Те категорично твърдят, че никога не са получавали от вас пари нито в брой, нито с чек.

Вержа запази мълчание.

— Затова пък — продължи следователят — те ми предоставиха фотокопие на чека, получен от госпожа Ларе, наречена Клод, а също така и фотокопие от договора. От него следва, че госпожа Ларе безплатно ви е предоставила тази вила през месец август.

— Вероятно съм овъзмездил разходите ѝ — проговори спокойно комисарят.

— Склонен съм да ви простя, като имам предвид какво сте свършили неотдавна. Очевидно не сте в нормалното си състояние.

— Не се самозалъгвайте, аз много бързо възстановявам силите си.

Делмес отново се зае с папката.

— Значи оспорвате изводите на следствието?

— Знаете ли, никак не ми пука — произнесе Вержа с тих глас. — И вие сте част от онези нещастници, които смятат, че живеем в пропаднало общество. И трябва да ви кажа, че не се лъжете, но когато се нахвърляте върху мен, доставяте удоволствие на разни мръсници, защото те си мислят, че когато приключите с мен, ще се заситите и няма да бутнете тях. А пък, ако се заемете да почистите конюшните на петата република, чака ви огромна работа.

Следователят стана. Беше бледен и дишаше тежко, което разтревожи Вержа: да не вземе пък сега да получи някой инфаркт.

— Моля ви да останете тук — каза Делмес. — Ще отида при прокурора.

Вержа изрази одобрението си. Сега вече и той не бързаше.

Прокурорът Ланжа с огромно удоволствие научи за откровенията на Вержа. Вече няколко дни го караха да бъде по-сдържан. А пък той нямаше търпение по-скоро да прати комисаря в затвора.

— Незабавно го поставете под арест — каза прокурорът.

— Той току-що арестува Ги Портор — отбеляза Делмес.

— Точно така — произнесе прокурорът. — Преди малко ми се оплакаха. Вержа едва ли не устроил бойно поле по улиците на града, а улиците на града не са пустиня.

Това беше лъжа. Още никой не се беше оплаквал. Но прокурорът се възползува от своя авторитет. Измисли тази формулировка и тя му хареса. Делмес повярва на думите му.

Началникът на затвора Шарл Менор приближаваше годините за пенсиониране. Тъй като не носеше душа на тъмничар, а беше попаднал на работа в затвора, защото тук работеше баща му, стремеше се всички въпроси да урежда по мирен начин. Менор страшно се огорчи, като видя Вержа с белезници на ръцете. Вержа беше много популярен сред нисшия кадър.

Поръча на един тъмничар да се грижи за Вержа и му даде сериозни напътствия: да угажда на комисаря във всичко. Онзи познаваше Вержа, каза го на началника и добави, че вече е объркал броя на „клиентите“, които комисарят им е изпратил в затвора.

Килията представляваше квадратна стаичка с размери три на четири метра, с железен креват, маса, стол, стенен шкаф и голяма кофа

за ходене по голяма и малка нужда. Вержа се опъна на леглото. Прехвърли в паметта си указанията, които беше дал на Силвена, на Мора и на Алже. Дали не е забравил нещо? След още ден-два ще избухне истинска сензация. Размишленията му постепенно го приспаха. Събуди се, когато вече беше тъмно. Затворът спеше, но от време на време се чуваше и по някой стон. И насън мозъкът на Вержа продължаваше своята работа. Пресметна на бърза ръка — нищо не е забравил. Освен едно: да поръча на Мора да дойде при него в затвора след четиридесет и осем часа.

Вечерните вестници съобщиха за арестуването на Вержа. Новината се възприе различно. Сметнаха за странно, че са тикнали в затвора човека, който сутринта беше обезвредил опасен престъпник. Носеха се най-невероятни слухове в квартала, където беше арестуван Портор, жените твърдяха, че Вержа е убил двама души, преди да стигне до бандита. Жената, която рухна върху сергията с рибата, разказваше, без да се впуска в подробности, че Вержа искал да я изнасили. В полицейското управление решиха, че това вече минава всякакви граници. А когато научиха, че Вержа се е подиграл със следователя, одобриха действията му. Така бяха настроени инспекторите. Останалите, като се започне от следващите чинове, предпочитаха да нямат собствено мнение по въпроса.

Силвена от сутринта се намираще в Женева. Тя запази места в самолета, получи обещанието на директора на банката, че ще си е на мястото, когато се появи Вержа, взе под наем луксозна американска кола. В стаята си в хотела от радиото Силвена научи за арестуването на Вержа. Беше доволна, но все пак го съжали.

Мора не правеше никакви изказвания. Повика го Сала и го помоли засега да не се отлъчва. Беше си придал загадъчен вид и това не можа да излъже Мора: след няколко часа и него щеше да го повика следователят.

Алже научи новината, когато отиде в кръчмата, където оберкелнерът му показа вестника. Гангстерът го взе и седна на една маса, за да прочете внимателно статията. Съобщаваха се много малко подробности. Алже се обади на няколко места и това му позволи да възстанови хода на събитията. Замисли се.

Алже се разходи до пощата, за да се обади оттам още веднъж по телефона и да проведе разговор, който искаше да се запази в тайна. Успя да се свърже веднага, разговаряше със своя събеседник с намеци — за приятеля, който няма да може да присъствува на съвещанието. Но то все пак щяло да се състои. Дневният ред не се променял. Единствената промяна щяла да бъде само разпределението на гласовете.

След това Алже се върна в кръчмата и се затвори в кабинета си, като поръча да го предупредят, когато се появи Вентури. Корсиканецът предишния ден беше заминал за Марсилия, където трябваше да се срещне с двамата италианци, които щяха да вземат участие в операцията. Алже не искаше да привлича обикновените си съучастници. Веднага щом операцията приключи, италианците ще поемат обратния път и през нощта ще пресекат границата. Преминаването им беше осигурено. Третият съучастник беше един елзасец, с когото Вентури трябваше да се срещне в Париж.

Вентури се върна около полунощ и веднага отиде в кръчмата, където го чакаше Алже. Като научи за ареста на Вержа, помисли, че операцията се отменя, и съжали за това. Италианците му бяха направили прекрасно впечатление — само мускули, мозъци малко над средното равнище. Те се съгласиха по за десет милиона всеки, тоест за сумата, която беше определил Алже — разбира се, парите искаха предварително, нямаше как, организаторите винаги поемаха финансов риск.

Алже разсея съмненията на Вентури — не беше се старал напразно, обратното, тъй като Вержа беше излязъл от строя, това означаваше една част по-малко, което прави четиристотин милиона. Следователно Вентури и неговите помощници щяха да получат сто милиона, като се предвиждаше по десет милиона на всеки и седемдесет милиона за самия Вентури. Сметката се правеше с оглед на милиарда, което по предварителните оценки беше минималната сума.

Вентури изпадна във възторг, но в същото време се и обезпокои. Той не можеше да си представи как може да се осъществи такава крупна операция с толкова малък риск. Алже извади от чекмеджето на бюрото си плановете, които му даде Вержа.

— Помниш ли поне една работа, в която да сме имали такава солидна документация? — попита го Алже.

Вентури изучаваше плановете и радостно си подсвиркваше. Мушна пръст в сигналната уредба.

— Тя няма да работи — каза Алже.

Единственото указание, което даде, беше да работят внимателно. Не трябва да има жертви, Вентури обеща — най-много само няколко удара с дръжката на пистолета, ако някой окаже съпротива. Вержа беше показал дори мястото, откъдето да вземат празни чували, за да пъхнат в тях пачките с парите. На тримата ще им стигнат няколко секунди. Що се отнася до колите, те се намираха в един сигурен гараж. Ще ги откраднат вечерта и ще ги пребоядисат навреме.

— Най-главното е — каза Алже — онова, което ще стане после.

Той разказа на Вентури за съществуването на ловната къщичка. Там ще докара плячката. Алже ще го чака. Веднага ще си разделят заграбеното и Вентури за известно време ще изчезне. Ще замине за Антиб, където двама приятели, хора, които стоят далеч от престъпния свят, винаги ще са готови да удостоверят, че е пристигнал в деня преди грабежа. Цялата операция ще приключи за един час. Служителите на Алже чистосърдечно ще заявят, че не е напускал кръчмата. И друг път му се е случвало да прекара по цял час затворен в кабинета си.

— Когато се върнеш — каза Алже, — ще получиш друга задача. И това ще бъде най-трудното, да очистиш един полицай.

Вентури се намръщи.

— Става дума за Мора — поясни Алже.

— Защо?

— Защото не бива да разчитаме само на случая. Вержа е в затвора. Но той вероятно се е погрижил за бъдещето си. Да не мислиш, че ми има толкова доверие, та да се надява, че ще му пазя парите, докато излезе. Размислих и реших, че Мора му е стар приятел и сигурно ще ме следи. Няма да се изненадам, ако ме посети. Ако изчезне, ръцете ни са развързани. Разбира се, би било по-добре да го очистим още сега. Но се страхувам да го правя преди операцията — това ще накара полицайте да са нащрек. Досега за всичко се грижеше Вержа и беше чудесно. Така че тая работа ще я свършим малко по-късно. Обаче не бива много да закъсняваме, Вержа няма да седи дълго в затвора.

— Виж, него бих го... — произнесе Вентури.

Алже се усмихна.

— Ще видим. И без това му отнемаш четиристотин милиона, на които той тека много разчиташе, за да си осигури приятни старини.

Вентури се съгласи, но не беше много убеден. За него единственият начин за отмъщение беше кръв за кръв.

Людо, пазачът на аеродрума, през тридесетте години беше пилот, но си спечелил куп неприятности поради двата си развода. После президентът на клуба го измъкнал от затрудненото положение и му поверил охраната на аеродрума и частните самолети на членовете на клуба. Людо имаше много светли очи. Самият беше висок и кльощав. През последните три години Людо практически не беше напускал аеродрума. Спеше в малка стаичка в дъното на един от хангарите, където миришеше на масло и бензин, но тази миризма беше за него по-скъпа от всякакви парфюми.

Людо отвори вратата и Мора влезе в хангара. Самолетът на Лардат беше марка „Мистер“, единственият в града.

Мора се зае да изучава „Мистер“. Беше принуден да напусне авиацията поради неблагополучия със слуха си и това стана причина за непрестанни съжаления.

Изкараха самолета на пистата за излитане. Мора се качи в кабината и внимателно проучи таблото с приборите. Людо му каза, че може да лети спокойно. Той самият се грижи за самолета и е сигурен, че по него няма нито една пращинка, нито един повреден контакт. Не лъжеше. Моторът заработи веднага. Мора се плъзна по пистата за излитане, като с удоволствие се вслушваше в бръмченето на двигателите, след това излетя, устремен към небето.

Летя приблизително час, приближи до града, но не прелетя над него. Въздухът беше приказен. Мора си спомни какви мисли го бяха обзели, когато за пръв път седна зад щурвала: да избяга, да изчезне, да се разтвори в това спокойствие, в този синкав прах.

Разрешението за свиждане, което Мора представи на надзирателя, беше фалшиво, но приличаше на истинско. Взе го от онова тайно местенце, където пазеха празни бланки, в случай че се наложи да разпитват затворник без никой да научи за това.

Впрочем надзирателят познаваше Мора. Той бегло погледна хартиятата и дори изрази съжаление, че сред подопечните му се намира и комисарят. Отведе Мора в стаята за свиждане. След няколко секунди се появи и Вержа.

— Всичко върви по мед и масло — започна Мора. — Говорих със Силвена по телефона. Тя се е върнала от Швейцария.

— Ще трябва да се заемеш с Вентури — каза Вержа.

Мора се съгласи с готовност — не обичаше корсиканеца.

— Ще установиш контакт с него. Ще му кажеш, че искаш да го видиш, след като мине операцията, но преди да отнесе парите на Алже.

— А ако ми каже да си гледам работата?

— Ти любезно ще му отговориш, че в такъв случай ще предупредиш началството си какво се готви.

— Но по този начин ще ви разоблича.

— Не бой се, Алже ще отмени операцията и няма да каже нито дума. Или пък — и аз мисля, че ще стане почти така — ще заповяда на Вентури да се съгласи на среща с теб. Но в такъв случай ще се подложиш на голяма опасност. Разбира се, и аз, тъй като ще съм заедно с тебе. Вентури ще получи указание да ни пречука, но няма да може да го направи, защото ние ще сме нащрек и защото ние двамата сме поумни.

Мора се учуди: дали затворът не превърна чудесния полицай в ясновидец? Вержа се разсмя: чисто и просто добре познава Алже и положението на нещата.

— Той сега си мисли, че са ме измамили като малко дете. Аз съм в затвора и в такъв случай всичките пари ще получат той и неговият компаньон, чието име все пак някога ще науча. Стиснали са го за гърлото. Когато Вентури му съобщи, че искаш да го видиш, Алже няма да се колебае нито секунда, ще трябва да те премахне, тъй като ти ще си единственият свидетел и си мой помощник. Освен това той така или иначе знае за твоите лоши отношения с правосъдието и затова ще си помисли, че няма да вдигнат на крак цялата полиция, за да отмъстят за теб. Същите разсъждения се отнасят и до мен.

И все пак Мора продължаваше да се учудва: може ли с такава увереност да се чете бъдещето? Вержа посочи с пръст слепоочието си.

— Трик-трак — както се казва. — В живота човек трябва да мисли. Досега само това ме е спасявало. И същевременно уморявало.

— Може би Вентури ще се яви с цялата си компания.

— Възможно е, но не е сигурно. Обикновено всички бързат да изчезнат колкото може по-скоро. За всеки случай ще вземем предохранителни мерки.

— Помислили сте за мястото на срещата, така ли?

— Точно така — отговори Вержа с явно удоволствие.

Вержа не беше учуден от посещението на Моника. Изненада го по-скоро онова, което тя му каза. Дойде скоро след Мора, беше получила разрешение от следователя Делмес да посети мъжа си.

Сутринта при нея отишъл Сала, вежлив, огорчен, разговарял със съзлив глас. Бил в отчаяние от това, което става. Вержа му бил най-добрият служител. Той не си представял как ще устои на вълната от престъпност сега, когато бентът е разрушен. Какво нещастие, повторил той, преди да ѝ изложи целта на своето посещение. Вержа очевидно по недоглеждане е отнесъл някои документи и трябва колкото може по-скоро те да се върнат. Дали Моника не знае къде ги държи?

— Отговорих му, че не знам, още повече че това е самата истина — каза тя.

Тогава той се заел „най-приятелски“ да я разпитва, просто искал да разбере как им върви семейният живот.

— Прекрасно — отговорих му аз.

Но той не ѝ повярвал. Дори заговорил за Силвена. Но Моника изразила пълно неведение.

— Казах му, че ти почти никога не си нощувал извън къщи, че си бил точно такъв мъж като всички останали, нито по-добър, нито по-лош.

Те седяха един срещу друг, разделени от стъклото, на което имаше микрофон. Вержа се усмихна на Моника.

— Не му казах, че мечтаеш да заминеш за Венесуела — проговори тя.

Той учудено я погледна.

— Записал си разписанието на корицата на един проспект от „Ер Франс“. Проверих. Не съответствува нито на един рейс от Франция.

Но напълно съвпада, ако полетиш за Каракас от Женева.

Чакаше да продължи. Какъв досаден пропуск. Винаги е твърдял, че дори и най-ловкият престъпник непременно допуска някаква грешка, макар и съвсем незначителна, но такава, че да даде възможност на правосъдието да стигне до него.

— Не дадох проспекта на Сала — каза Моника. — Скрих го на сигурно място.

— За спомен ли?

— Няма защо да ме обиждаш. Ти ще изчезнеш. Така или иначе, не искам да ти преча.

Тя като че ли му правеше любовно признание, говореше с тих глас и с нежен израз на лицето.

— Донесох ти някои документи. Трябва да ги попълниш. Те ще ми дадат възможност да получавам пенсия и всички останали осигуровки. Това е най-малкото, за което мога да помоля. Документите са в пълен ред. Възползувах се от посещението на Сала, за да помоля да му ги даде. Донесе ми ги след един час и ми заяви, че няма да загубиш правата си. Каза дори, че се радва да ги наследя. Само че няма да получи от мен разписанието на самолета. Ако, разбира се, ти е ясно за какво говоря.

Извади от чантата си документите.

— С моята търговия и с пенсията от теб ще има с какво да живея. Напълно законно.

Тя се усмихна.

— Сигурно ти се струвам голяма еснафка.

Моника се надигна, като каза, че трябва вече да се връща в магазина. Изпрати му въздушна целувка. На излизане даде документите на надзирателя. Вержа беше много доволен от това посещение — угризенията на съвестта винаги са неприятни.

Ле Моан беше младеж с пълно лице увенчано с дълги коси, които падаха на силните му рамене. Беше на двадесет и две години. Учеше в математическия факултет и активно участвуваше в движението, което обединяваше най-отявлените левичари. Не бяха лоши момчета, но всички смятаха, че ако на млади години не пречиш на всеки и на всички, после никога няма да успееш да сториш това.

Решително седна на пода срещу прозореца, докато Мора правеше обиск, съпроводен от инспектор Естев, който след арестуването на Вержа не преставаше да излива гнева си. Ле Моан живееше в мръсно двустайно апартаментче на една оживена улица. Двама от приятелите му пазеха въвн на тротоара, готови да разнесат последните новини, може би за арестуването му.

Мора приближи до газовия котлон, мушна ръка под линолеума, който изолираше котлона от шкафчето, и нададе доволен вик. Обърна се към Ле Моан и му подаде сгъната на четири хартия.

— И какво е това според теб?

Ле Моан тежко се привдигна.

— Не мога да видя — каза той.

Мора разгъна хартията. Видя се, че е план. В единия ъгъл с едри букви беше написано: Национална парижка банка. Ле Моан беше изумен.

— За пръв път... — започна той.

— Може би искаш да кажеш, че аз съм го мушнал там! — извика му Мора. — Арестуван си.

Младежът сви рамене.

— Ще се вдигне шум — каза той.

— Много обичаме да се вдига шум — произнесе в отговор Мора.

Ле Моан облече смачкано сако от избелял шевиот.

— Браво, и ние също — каза той.

На улицата даде знак на своите приятели, като вдигна ръце към небето. На условния им език това означаваше вълнения. Мора беше в течение чрез един осведомител, онзи същия, който му описа стаята на Ле Моан.

Мора направи всичко по правилата, като предупреди своя началник, който пък информира Сала. В сегашния момент не им се искаше да провокират левичарите. И без това си имаха твърде много друга работа. Но не можеха да се отнесат лекомислено към открития план. Обаче Сала беше учуден: всеки път, когато някой полицай се оказваше в затруднено положение, попадеше на удачно дело. Позвъни в комисариата, който се намираще във факултета по естествени науки. Там вече се бяха размърдали. Сала се намръщи.

В края на деня Мора зачака близо до пивницата на Алже. Пристигна Вентури със спортната си кола. Затваряше вратата ѝ, когато

усети, че го тупват по рамото. Обърна се рязко и се намръщи, като видя.

Мора. Инспекторът му каза, че иска само минутка да поговори с Вентури. Закрачиха по тротоара.

— Бих искал да те видя утре вечер към осем и половина — каза Мора.

— Невъзможно ми е, зает съм.

— Знам — отговори Мора. — Когато излезеш от пощата, веднага ще отидеш на онова място, което аз ти посоча.

Вентури се разсърди.

— Не разбирам за какво говорите. Повтарям ви, зает съм.

— Или ще дойдеш, или ще проваля цялата работа. Кажи го, ако обичаш, на Алже.

Вентури мушна юмруците си по-дълбоко в джобовете на палтото.

— Искате да плъзнете динена кора на приятеля си Вержа, така ли?

— Бъди спокоен, неговото име няма да бъде произнесено.

— Може би си мислите, че някой ще ни попречи да го направим?

— Няма да ви повярват, бъди сигурен в тази работа.

— И вие вече не се ползвате с добро име! — проговори Вентури злобно.

— Ти също.

Мора потупа Вентури по рамото.

— Предупреди Алже. Той ще разбере какво искам. Просто да ми дадеш частта на Вержа, нищо повече. И няма да има никакви усложнения.

Добави само, че ще чака да му се обади в полицейското управление след половин час. Ще трябва да му каже само една дума: да. Посечи му и мястото на срещата. Вентури знаеше това място.

Мора си тръгна. Вентури малко се поразходи, след това се върна в кръчмата. Алже внимателно изслуша Вентури и кимна с глава. Постъпката на Мора потвърждаваше разсъжденията му. Вержа искаше да си запази парите.

— Ще ликвидираш Мора и веднага ще дойдеш. Цялата работа трябва добре да бъде изпипана.

Малко по-късно Вентури отиде да се обади на Мора. И така всички бяха доволни.

В доста обширното помещение, където носеха постъпленията от пощенските отделения, работеха около десетина служители, в това число и Робер, който още от сутринта умираше от страх. Беше сменил проводника в сигналното устройство, така както искаше Вержа, но все си мислеше дали няма да стане някакво чудо и сигналната система да задействува. Сигналният звънец се намираше под масата на началника и не се виждаше под линолеума, който покриваше пода. Сигналят вдигаше по тревога съседния полицейски комисариат. Пощенските служители бяха получили нареждане да не оказват съпротива. За по-малко от минута отряд полицаи щеше да обгради зданието на пощата. От времето, когато станаха другите обири, бяха сменили касата. Единственият подходящ момент за провеждането на операцията беше времето, когато се пресмятаха постъпленията.

По това време Вентури се присъедини към италианците, които пристигнаха около деветнадесет часа. Те огледаха пощата, проучиха пътищата за отстъпление, плана. Четвъртият, онзи от Страсбург, който работеше ту във Франция, ту във ФРГ, висок блондин с груб акцент, внушаваше страх на Вентури. Нито един не нае стая в някой хотел, не обядва в никакъв ресторант.

Вентури се срещна с италианците на една тъмна уличка. Те не излязоха от своя автомобил, регистриран в Ил-и-Вилен. Естествено номерът му беше фалшив. Бяха облечени в сиви рубашки, закопчани догоре. На краката им — баскетболни кецове, боядисани в черно. Нямаха никакви особени белези. Бяха жилави и ловки. Изключителната им сила можеше да се разбере само по дебелите китки.

Показа се елзасецът. Беше облечен в същата сива блуза, с кожена шапка на главата, която скриваше косите му. Беше по-весел от другите и това дразнеше Вентури.

И двете откраднати коли се намираха наблизко. Собственикът на гаража и един от неговите служители току-що ги бяха докарали. Дватама италианци седнаха във втората кола, а Вентури с елзасеца — в първата. Мъжът извади от джоба си пистолет калибър девет

милиметра. Вентури му повтори, че може да стреля само в краен случай.

Вентури запали колата и включи радиото, предаваха последните новини. От около осемнадесет часа край университета бяха започнали вълнения поради арестуването на някакъв левичар. Този дилетант имал намерение да ги конкурира — да ограби Националната банка. Вентури размишляваше добре ли беше това за тях. Полицаяте бяха мобилизирани да разгонват студентите, а университетското градче се намираше извън града. В града бяха останали съвсем малко полицаи. Алже беше много доволен от тази работа, но същевременно и учуден от такова съвпадение. Някак си много навреме беше цялата работа... По радиото съобщиха, че положението се е изострило — трима полицаи и четирима студенти са ранени.

Пощата се намираше на един площад между две улици — едната доста тясна, другата по-широка. Входът, който водеше към помещението с касите, се намираше от задната страна на зданието. Трябваше винаги да бъде заключено. Само че тази инструкция не се спазваше, служителите искаха да излизат по всяко време, без да искат разрешение от някого.

Вентури спря на по-широката улица, а италианците паркираха колата малко по-нататък. След това всички заедно с широка крачка се отправиха към входа. Минувачи почти нямаше. И нито един полицаи в полезрението им. Половината от тях по спешност бяха изпратени към университета и наблюдението на улицата беше сведено до минимум. Вержа от опит знаеше, че по време на студентски демонстрации всички служби за безопасност практически се оголваха.

Вентури пръв проникна в зданието на пощата и се оказа в коридора, ориентира се по памет. От залата, в която работеха служителите, се излизаше в свързана с нея под прав ъгъл галерия. Грабителите надянаха маски и извадиха оръжието си. В ръцете на Вентури се появи дълга палка, каквато всички демонстранти добре познават. Поиска му се да има такава палка, след като веднъж видя как полицията бие с нея участниците в една демонстрация. Полицаяте ги държаха на разстояние два метра от себе си и ги уцелваха много точно. Тогава Вентури приветствува полицията, тъй като не обичаше безредието. След това се замисли: в неговата професия такова оръжие

би могло да му бъде от полза. Той успя да се сдобие с две палки от един корсикански полицай.

Насреща — никой. И тук времето беше избрано съвсем точно. Току-що малобройната нощна смяна беше сменила дневната. Грабителите приближиха до вратата и Вентури с рязко движение я блъсна. Появиха се в залата внезапно и тяхното нахлуване обърка всички. Вентури проследи старшия с поглед и забеляза как той с крак натисна сигналното копче. Вентури съжали, че не може веднага да разбере дали ще задействува сигналното устройство, или няма да се включи. Но разчиташе на Вержа, който — това Вентури напълно му признаваше — много добре беше разработил цялата операция.

Притича до масата, на която седеше старшият, и го накара да стане, като го удари с палката по главата. Съучастниците му накараха служителите да застанат до стената, заплашвайки ги с pistolетите си. Единият от онези тримата, които бяха въоръжени, се опита да окаже съпротива. Елзасецът го зашемети с дръжката на pistolета. Робер се мъчеше да стане съвсем мъничък — вдигна ръце, но все пак се опитваше да огледа нападателите дали пък нямаше да познае някого от бандитите. В някакъв момент си помисли за елзасеца — не е ли това Вержа, фигурите им си приличаха.

За по-малко от минута всички служители лежаха ничком на пода. Взеха оръжието на онези, които имаха. Вентури следеше всички. Старшият изглеждаше много учуден, че още не чува воя на полицейските сирени.

Двамата италианци и страсбургецът се заловиха да напъхват парите в чувалите, които намериха на мястото, което беше указал Вержа. Пълнеха ги с удивителна бързина. Наистина пощенските служители значително им бяха облекчили задачата, тъй като бяха подредили пачките пари в касите. Забавеха темпото, когато работата стигна до парите, които бяха пръснати по масите. След като привършиха, Вентури погледна часовника си. Цялата операция не им отне повече от три минути. Прекрасна работа, като за истински професионалисти! Оттеглиха се, след като Вентури в съответствие с указанията зашемети старшия, единственият, който подробно знаеше какви мерки трябва да се вземат в случай на нападение. След това заключи вратата. И това беше предвидено — по време на поредния

оглед Вержа забеляза, че оставят ключа на вратата. Убеди се, че тази небрежност се допуска постоянно въпреки съответните разпоредби.

На улицата след тридесет секунди Вентури нахвърли чувалите в багажника и бързо подкара колата. Автомобилът на италианците изчезна. Елзасецът беше останал с Вентури.

— А сега вече можем да се чупим — каза страсбургецът със смях.

— Да не си полудял!

— Пошегувах се.

Вентури не можеше да понася подобни шеги.

ГЛАВА 6

Старши надзирателят слушаше новините от един малък транзистор. Около университета сраженията не прекъсваха.

— Май тези глупаци, студентите, ще ги докарат при мен — каза той на влезлия Мора.

Кабинетът на старши надзирателя представляваше малка квадратна стаичка, разположена до входа в килиите на предварителния арест. Имаше същите мръснокремави стени, малко дървено стенно шкафче, маса и два сламени стола.

Надзирателят стана, за да се ръкува с Мора.

— Дойдох да взема комисаря Вержа — каза Мора. — Възстановяваме картината на едно дело.

Протегна му документ, точно толкова фалшив, както и разрешението за свиждане. Надзирателят внимателно го прочете. Беше написано от името на следователя Делмес. Когато забележат измамата, двамата ще бъдат вече далече. Що се отнася до комисаря, то изчезването му ще открият едва на другия ден. Мора уточни, че арестуваният ще остане до сутринта в полицейското управление.

— Пригответе ми малка вечеря — каза Мора, като намигна. — При нас го обичаха.

— Наистина срамота — съгласи се старши надзирателят. — Като че ли престъпниците са малко!

Помоли Мора да го почака в кабинета и отиде да доведе комисаря. Мора седна, слушайки репортажа за сражението със студентите. Всички полицаи в града бяха мобилизирани за потушаване на вълненията, той тихомълком се измъкна. В суматохата никой не забеляза. Левичарите добре поработиха. Целият университет маршируваше с виковете: „Освободете Ле Моан!“ Отдавна студентите не се бяха дърпали с полицията.

Дойде Вержа. Мора вежливо го поздрави, нищо повече. След това му сложи белезниците...

— Извинявайте, господин комисар — каза той.

— Не е ли срамота всичко това! — промърмори старши надзирателят.

Изпрати ги до вратата. Беше много внимателен, сякаш пазеше Вержа да не настине.

Най-после двамата се оказаха на улицата.

— Нормално ли върви всичко? — попита Вержа.

— Да — отговори Мора.

Доложи му накратко: делото Ле Моан, Вентури, Силвена, която беше взела обратно документите и се готвеше да замине за уговореното място близо до аеродрума.

— В този момент Вентури трябва да е на път за гробището — каза Мора, като погледна часовника си.

Инспекторът беше дошъл в БМВ-то и го беше оставил на десетина метра от входа на затвора. Поиска да свали белезниците на Вержа.

— Още недей — каза Вержа. — Не гледай, че надзирателят изглежда толкова глуповат, може да подозре нещо нередно.

Гробището заемаше обширна територия и беше оградено с високи стени, като се изключи западната страна, където цареше пълен безпорядък. Гробовете преминаваха в полето, без да ги охранява ограда. Мора и Вержа се промъкваха напред между надгробните паметници и кръстове. И двамата бяха въоръжени с автомати, в коланите им бяха затъкнати пистолети калибър девет милиметра. Мора взе оръжието от склада на полицията, който във връзка със студентските вълнения беше широко отворен.

На двеста или триста метра пред себе си видяха стена, зад която трябваше да се намира Вентури. Тя се извисяваше покрай алеята, която водеше към главния вход. От земята се вдигаше лека пара като дъх.

Вержа се препъна в края на един надгробен камък и полугласно изруга. И двамата замряха. Мора се приготви да стреля. Но само далечен лай наруши тишината.

Стигнаха до старото гробище и се разделиха. Вержа тръгна наляво към онова място, откъдето започваше гробището. Мора тръгна направо. Вержа с жест го ободри.

Известно време Мора продължаваше да върви. Движеше се безшумно, преди да слезе, пред себе си скоро забеляза онова, което търсеше, човек, качен на стълбата, която почти достигаше върха на стената. Човекът се беше навел, за да не го виждат откъм алеята.

Инспекторът погледна къде се намира Вержа, комисарят тъкмо беше стигнал до стената, прекрачи купчината камъни, останали още от времето, когато се готвеха да разширяват гробището. Загуби се от погледа му. Мора продължи да се движи, криеше се зад паметниците, които на това място имаха внушителни размери и напомняха времето, когато не се жалеха средства за семейни гробници. Мора си помисли, че това уважение към прадедите сега ще му свърши добра работа.

Скоро се озова зад някаква гробница от черен мрамор, върху който можа да прочете, че всички оплакват някой си Амедей, починал на деветдесет и една години. Наистина, имал е доста време, за да могат да го оценят. Мора се намираще само на два метра от човека на стълбата, който стискаше под мишницата си автомат, същата марка като на Мора. Тази картина би могла да подсказе на някой фабрикант на оръжие чудесна тема за рекламен плакат.

Мора обиколи мраморната гробница. Полугласно, но много ясно произнесе:

— Горے ръцете, слизай и не се обръщай! Хвърли автомата на земята! Човекът не вдигна никакъв шум, не изрази никакво недоволство. Той просто се подчини. Зад стената се чу гласът на Вержа:

— Горے ръцете, Вентури! Приблужи се бавно към мен!

Мора подскочи към човека, който имаше задачата да пази — това беше елзасецът, — и го удари с дулото на автомата в ребрата.

— Ако още някъде се крият твои приятелчета, кажи им да излязат, иначе ще те разпоря на две половини.

— С Вентури сме само двамата.

— Ще видим.

Обиколиха стената до решетката. Май елзасецът не лъжеше — само той прикриваше Вентури. Мора му нанесе силен удар с приклада. Онзи потъна в сън, който въпреки правилата на това място не може да се каже, че ще бъде вечен.

Мора се върна към стълбата, покачи се на нея и надникна към алеята. Вентури стоеше по средата, вдигнал ръце. Вержа не се беше

показал от ъгъла, само беше насочил дулото на автомата. Щом забеляза Мора, приближи. Вентури беше объркан.

— Къде са парите? — попита Вержа.

Мълчеше.

— Брат ти вече го пречуках — каза комисарят. — Сега е твой ред и така ще турим край на цялото ви семейство.

— Някой пък вас ще пречука.

— Възможно е — отговори спокойно комисарят.

После добави, че на улицата, която опира в гробището, има само три коли. Много лесно ще намерят онази, в която са скрити парите. Сега му остава само да си оправи сметките с Вентури.

— Ще ти кажа безплатно името на онзи, който ми съобщи къде се крие брат ти. Той е виновен много повече от мен. Не е ли така?

Вентури се наведе, за да може по-добре да вижда лицето на Вержа. Беше развълнуван.

— Кой е? — попита той.

— Алже.

— Това е лъжа.

— Брат ти вдигаше много шум. На Алже му омръзна тази работа. Той обича спокойните хора.

— Той не знаеше къде се крие брат ми.

— Правилно. Само че те беше проследил.

— Това е невъзможно, нито веднъж не съм ходил при брат си. Да не съм луд!

— Точно така. Само че имаше среща с една девица, която „работеше“ под името Жизел. Тя изпълняваше твоите поръчения. Та точно нея бяха проследили.

Вентури сви юмруци.

— Това ли е истината? — попита той.

— Алже ми даде адреса. Останалото ти е известно. Не бих стрелял, ако брат ти не се беше хванал за патлака. Виж, в това мога да се закълна.

И заплашително вдигна оръжието.

— Къде са парите?

— Във фиата са — отговори Вентури.

Мора пъргаво скочи от стената. Насочи дулото на автомата към Вентури и му заповяда да върви към колата. Корсиканецът се подчини.

Не можеше да се примири с онова, което бе чул. Беше потресен.

Като минаваше покрай Вержа, изпитателно го погледна.

— Мога дори да ти кажа кой проследи Жизел. Певеца.

Певеца беше вече покойник. Дребен човечец, бивш касоразбивач, който по цели дни си пееше. Алже го използваше да наблюдава неговите хора. Певеца всичко виждаше и всичко чуваше. А него никога не го забелязваха. Владееше поразително изкуството винаги да остава незабележим. Това име сякаш потресе Вентури.

— Мръсник — каза тихо, като очевидно адресираше думите до всички, които бяха замесени в убийството на брат му. Винаги беше смятал, че това е истинско убийство. И не се беше лъгал.

Продължи да крачи като автомат. Мора и Вержа вървяха след него, криеха оръжието за всеки случай, ако случайно се появи някой минувач. Излязоха на улицата и Вентури се насочи към първата кола.

— И без глупости — посъветва го Вержа. — Багажникът заключен ли е?

— Не — каза Вентури.

Вержа приближи и бутна Вентури. Мора доближи бандита и мушна автомата в гърба му. Вержа отвори багажника. Показаха се чувалите. Приятна картина. Вержа отвори единия, попипа банкнотите.

БМВ-то стоеше на пет метра. Вержа започна да пренася чувалите. Вентури въздъхна.

— Нищо ли няма да ми оставите?

— Колко трябваше да получиш?

— Седемдесет милиона.

Вержа подсвирна. Взе няколко пачки, приближи до гангстера и ги мушна в джоба му.

— Няма да броим — каза той, — но не съм толкова богат, колкото е Алже. Пък и вече ти направих скъп подарък.

Затвори багажника на БМВ-то. В същия момент Мора удари и зашемети Вентури, наистина не така силно като елзасеца. След това го завлече към алеята и го настави така, че да изглежда като че ли се е прислонил към стената. Ако го видят, ще го помислят за някой пияница, който с тъга на душата е дошъл да навести скъпата покойница.

Вержа включи мотора. Мора облекчено въздъхна.

— Весела вечер се оказа — отбеляза той.

Вержа спря до първото осветено бистро. Мора скочи от колата. След минута се върна, лицето му се беше променило.

— Лоши новини — каза той. — Не знам какво става, но Людо отказва да подготви самолета. Изглежда, че е получил нова заповед.

Комисарят изруга.

— Ще го накараме.

— Май че няма да стане. Скрил е ключа и не иска да го даде. Това е желязно старче. Щом каже, няма да отстъпи.

Вержа отвори противоположната врата на колата.

— Качвай се — заповяда на Мора. — Хайде, по-бързо.

— Къде отиваме?

— Ще поднесем някоя и друга изненада на приятелите.

Вержа неведнъж спираше нерешително на кръстовищата. Караше колата нервно, с резки движения, силно въртеше кормилото. Беше го обзела ярост. И тази ярост трябваше да се излее някъде. Беше готов на най-отчаяните постъпки. Такъв беше винаги, когато отиваше да хване някой престъпник. Мора изпитваше страх. Какви чувства кипяха във Вержа? Инспекторът често се питаше не е ли това чувството на грубо измамена добродетел. Вержа отмъщаваше на всички, които рушаха някогашната му представа за обществото.

Зад дърветата забелязаха светлинка.

— Не знам как ще мине цялата работа — каза Вержа. — Ти ще извадиш от играта Алже. Пък аз ще се заема с другия.

— С кой друг?

— Ще видиш. Но не е трудно да се досетиш.

Намали газта и потегли по-бавно. В тъмнината изникна силуетът на ловната къщичка Вержа спря, без да стигне до нея. Вратата се отвори и се показа Алже.

— Ти ли си? — попита той.

— Наистина съм аз — каза Вержа. — В твой интерес е да вдигнеш ръце и да ги държиш така!

Алже се подчини. Вержа не можеше да види лицето му и съжаляваше. Собствените му шегички му доставяха удоволствие. Приблужи. Мора зае мястото му, а Вержа се втурна към къщичката.

Появи се в гостната внезапно. Нямаше никого.

— Я, хайде, излизай, подлецо! — извика той.

Устреми се към кухнята, после се метна към черния вход. Вратата беше заключена. Значи онзи не беше избягал. Вержа се върна в гостната.

— Ще броя до три и след това ще накълцам Алже на малки парченца! — развика се той. — После ще те намеря и с теб ще направя същото.

От стаята, разположена в противоположния край на къщата, се появи Лардат. Вдигна ръце. Видът му беше жалък.

— Трябваше да го разбере още от самото начало — каза Вержа. — Ако ще дори и по това, с каква лекота се съгласи да ми дадеш самолета. Или поне се направи, че си съгласен.

Извика на Мора да доведе Алже. Гангстерът влезе и застана до Лардат, без да сваля ръце.

— Прекрасен семеен портрет — оцени Вержа.

Мора изумено гледаше Лардат.

— Гледай ги, гледай ги, скъпи Мора! Виж и тази подла муцуна, от която следователят Делмес никога няма да поиска отчет. Наистина така е, защото той си има пари да наеме вила за през цялото лято, да си купи нова кола на костуемата ѝ цена, дузина обувки от крокодилска кожа и стотици вратовръзки. Дори нещо повече, окачиха му и ордена на Почетния легион. Погледни го само, някога ще стане сенатор. Като всички останали. А що се отнася до Алже, бас държа, ако днес нищо не му се случи, ще влезе в Общинския съвет и там ще се намира в прекрасна компания. Ей ги, това са ония, дето ни управляват и дето ни съдят.

Обърна се към Алже.

— Парите са в колата ми. Казвам ти го веднага. Що се отнася до Вентури, за когото, разбира се, искаш да чуеш, той по всяка вероятност вече идва на себе си. Мора го зашемети. И това е най-малкото, което заслужава корсиканецът, та той трябваше да убие Мора. На негово място щях да го ударя по-силно.

Алже целият се тресеше от гняв.

— Ти загуби — продължи Вержа. — Още не знам обаче дали аз съм спечелил. Във всеки случай твоят план се провали! Искаш всичко да заграбиш за себе си. Мислеше, че дълго ще кисна в затвора. Сега вече ти е ясно, че ако съм се намирал там, то е било само защото аз съм решил така, за да се уверя в твоята подлост и да си осигуря алиби.

Хвана се на всички въдички. Никак не е чудно, ти ме вземаше за глупак.

Вержа посочи Лардат.

— Сега ще му кажеш на този подлец бързичко да ми даде самолета. Ако не го направи, ще започна от теб. Пък после ще го видим какъв герой е.

Алже помълча.

— Съгласен ли си? — Вержа любезно се обърна към Лардат.

— Не — отговори заместник-кметът.

— Струва ми се, че вие и двамата не съвсем ясно си представяте положението на нещата. Каквото и да е било досега, във ваш интерес е да се махна колкото може по-бързо. Защото разбрах някои неща, може би и банални за днешно време, но които досега ми се бяха изплъзвали, което пък доказва, че не съм чак толкова добър полицаи, за каквото се мислех.

Мора гледаше Вержа и когато погледите им се срещнаха, посочи му часовника — времето летеше.

— Не се вълнувай — каза Вержа, — ще ми стигнат няколко минута.

Приблужи до Лардат.

— Ти си посредникът между не знам вече кой крупен гангстер и Алже. Вероятно на тебе е заръчано да получиш глобата. Така ли е?

Лардат кимна.

— Освен това ти влагаш парите на този бандит и вероятно на още някои други в така наречения законен бизнес. Ти им служиш за прикритие благодарение на деловата кантора, която поддържаш точно за тази цел. Така ли е?

Заместник-кметът мълчеше. Вержа го мушна в хълбока с автомата. Лардат изохка.

— От престъпленията за себе си извличаш само полза. Намираше се на върха на стълбицата. И не си свикнал с това, което става сега. Прав ли съм, или греша?

— Прав си — призна Лардат.

— Тебе никога не те е интересувало откъде се вземат парите, с които се разпореждаш. Дали от продажбата на болтове, или от търговията с наркотици, не е ли все едно. В края на краищата върху

златните кюлчета това не го пише. Дори наркотиците са по-добри от болтовете. Колко милиарда имаш?

Лардат се намръщи. След това отново изохка, когато Вержа го удари с автоматата в слабините.

— Колко? — повтори Вержа.

— Един или два — произнесе Лардат с тих глас.

— И всичко, разбира се, е скрито зад граница. Ако победят не онези, които ти трябва, ще си обереш крушите и ще офейкаш в чужбина, а ще оставиш простаците да сърбат попарата. Както се опита да постъпиш и с мен. Според теб вече нямах нужда от твоя самолет, защото се намирах в затвора.

Лардат направи движение, за да потвърди, че анализът е точен. Вержа строго го изгледа.

— Измамник! И това е само и само за да сложиш всички пари в собствения си джоб — и онези, които вече ти е дал Алже, и моята част, която трябваше да стане твоя. — Заговори с твърд глас: — Сега ще се обадиш на Людо. И ще му кажеш да подготви самолета. Ще трябва да летим много бързо, защото сега вече вероятно навсякъде знаят за полета. За щастие моите приятелчета днес вечерта са много заети.

— Левичарите... — започна Алже.

— Това е моя работа. Или по-точно на Мора.

Вержа посочи към телефона.

— Няма какво да мислиш — отрязва той.

Лардат стоеше в нерешителност, след това се отправи към телефона. Ръката му се протегна към слушалката и спря.

— Обаждай се — заповяда Вержа.

Заместник-кметът хвана слушалката и набра номера. Чува се сигнали, след това прещракване и хрипливият глас на Людо.

— Подготви самолета — каза Лардат. — Зареди го и го постави с носа към пистата за излитане.

В отговор се чу някакво мърморене.

— Да не си пиан? — попита Лардат.

Ако си напрегнеш слуха, можеш да различиш, че говори Людо.

— Точно сега не е най-подходящият момент да се напивам — каза той.

— Защо?

— Тук е пълно с полицаи.

— И какво правят там?

— Чакат. Нищо не казват.

Лардат въпросително погледна Вержа. Комисарят размишляваше.

— Нека, ако може, да подготви самолета! — каза той.

Заместник-кметът повтори заповедта и затвори телефона.

— Аз не съм предупреждавал полицията — проговори той.

— И аз не съм — произнесе Алже.

Вержа се съветваше с Мора.

— Не мога да си представя какво се е случило — каза инспекторът.

Комисарят се обърна към Лардат:

— Струва ми се, че ще се наложи да ни съпроводиш — каза той.

— Съветвам те добре да си изиграеш ролята. Тя много ти прилича: това е ролята на подлеца, който се страхува, че ще го убият.

— Ами аз? — попита Алже.

Някакъв отблясък откъм пътя за миг озари стаята.

— А пък ти ще останеш тука — отговори Вержа. — Ето го и Вентури. Струва ми се, че има за какво да си поприказвате. Да си припомните миналото.

Алже не разбра. И затова още повече се разтревожи.

Появи се Вентури с пистолет в ръка. Искаше да приближи до Алже.

— Една минутка — каза Вержа.

Усмихна се и насочи автомата към Вентури. Гангстерът спря.

— Няма да ти го взема — каза Вержа. — Само че искам да научи как ти стана известно, защото е способен да отрича.

Обърна се към Алже.

— Казах му за брат му.

Алже не помръдна. Запази невъзмутимостта си, без да сваля ръце, само направи учудена физиономия.

— Не разбирам — произнесе той.

— Той знае — продължи Вержа, — че ти ми съобщи къде се крие брат му.

— Лъжеш.

Вержа въздъхна.

— Разказах му за Жизел и за Певеца.

Алже вдигна рамене.

— Не познавам никаква Жизел. А Певеца беше луд. Нямах никакви доказателства!

На комисаря като че ли му дожаля за Алже. Направи знак на Мора да наблюдава и тримата, мушна автомата под мишница и извади от джоба на сакото си портфейл, измъкна от него смачкана бележка и я протегна на Вентури.

— Всичко е предвидено, дори нежеланието на Алже да си признае.

Вентури грабна бележката, разгъна я и я прочете. След това я предаде на Алже.

— Разрешавам ти да си смъкнеш ръцете — каза Вержа.

Алже четеше бавно, точеше времето.

— Разбра ли? Това е писмо, в което Жизел сипе кал върху Певеца, след като се е досетила, че я е проследил. Той самият ми го донесе. На теб добре ти е известно, че от време на време сътрудничеса и с нас. И повече разчиташе на нашата защита, отколкото на твоята.

Лицето на гангстера се измени. Лардат се отстрани от него, като от човек, който може да ти навлече само неприятности.

— Нали няма да ме оставиш с него? — попита Алже.

— Че защо да не те оставя? — отговори Вержа. — Ти си добър адвокат. Ще произнесеш защитната си реч.

Алже един след друг огледа всички с умолителен поглед. Но не срещна никаква поддръжка.

— Но нали той го уби — обърна се Алже към Вентури, посочвайки Вержа.

— Това е друга работа — проговори Вентури.

— Писмото е фалшиво — измърмори Алже.

— Очаквах това — каза Вержа. — Мнозина в следващите дни ще казват същото, което казваш и ти сега. Напразно, архивите ми са в прекрасно състояние.

Погледна към часовника.

— Настъпи време да ви напуснем — обърна се към Алже и Вентури. — Сега вече не бързаме много, тъй като полицията е на мястото си. Но тази нощ ми предстои да направя още толкова много неща!

— Вержа — развика се Алже.

Комисарят се обърна към него.

— Какво има?

— Ние бяхме приятели!

— Ти се опитваше да ме мамиш. И искаше да убиеш моя приятел

Мора.

Видя как очите на Алже се навлажняват.

— Преживях много трудни дни!

— Радвай се, краят им приближава!

Вержа се готвеше да тръгва, но се сети нещо.

— Алже, ти така и не можа да разбереш едно нещо: аз ненавиждам бандитите и другите престъпници. Ето защо ненавиждам съвременното общество, мошениците са навсякъде, дори в държавния апарат. Щом е така, аз си обирам крушите!

Даде знак на Лардат.

— Да вървим — заповяда той.

Алже се обърна към заместник-кмета.

— Спаси ме!

Лардат дори не го погледна. Той се отправи към вратата.

— Остава ти само дар-словото, за да се спасиш — каза му Вержа, преди да прекрачи прага на вратата.

Излязоха на улицата. Беше свежо. Духаше вятър. Гората се събуждаше за нощния си живот, шумяха листата на дърветата, чуваха се някакви къси, приглушени звуци.

— Страхувам се, че този път няма да може да се оправдае — каза Вержа.

Чуха тропот на крака. Глухо проехтяха два изстрела.

— Беше красноречив, но недостатъчно — произнесе Вержа.

— Ще ме убиеш ли? — попита Лардат.

— Това не зависи нито от теб, нито от мен — отговори му Вержа.

Тикна Лардат на предната седалка, след това седна зад кормилото. Мора седна отзад и опря дулото на автомата към тила на Лардат. От къщичката изскочи Вентури.

— Ако приближи, стреляй — каза Вержа.

Но Вентури дори не ги погледна. Изтича до своята кола и се качи в нея.

— Ще си намери друг стопанин — каза Вержа.

За летището Вержа пое по една пуста в този час на денонощието улица, която обикаляше града. Носеше се със скорост от сто километра в час, без да изключва сигнала, за да избегне възможните сблъсквания на кръстовищата. Ако ги спрат, Мора щеше да си покаже удостоверението. А Лардат ще мълчи под заплахата от пистолета, който Вержа щеше да насочи към стомаха му.

— Ако се ударим някъде — каза той на Лардат, — ще се получи доста добра каша, не мислиш ли?

Лардат нищо не мислеше. Нямаше ни най-малко желание да мисли за това.

— Ти си луд, Вержа — каза той.

— Възможно е, само че се повтаряш.

Никъде ни ги спряха. По радиото научиха, че студентските вълнения постепенно утихват, но полицията все още се намира там, тъй като безредиците могат всеки момент да избухнат с нова сила.

— Ако искаш един съвет — каза Вержа на Лардат, — бих препоръчал в бъдеще значително да се увеличат силите на полицията. При най-малките вълнения им се налага да зарязват всичко останало. Сигурен съм, че на летището ще бъдат един-двама и толкова. — И добави: — Но и това е предостатъчно. Страхувам се с усърдието си да не се опитат да компенсират малкия си брой. Тогава работата ти е спукана, Лардат.

— Такова убийство няма да направиш — произнесе заместник-кметът.

— Не ми се иска. Но ти си последният ми шанс. А това пък намалява твоите шансове.

Срещата със Силвена беше назначена в един ресторант, разположен на километър от летището. Тя беше останала последната посетителка и започна вече да нервничи. Вержа дори не седна на нейната масичка, веднага грабна куфара, който стоеше редом с нея.

Келнерката с нескривано удовлетворение ги изпрати с поглед.

— Много неща се случиха — каза ѝ Вержа. — Алже умря, осъден от своето минало. Всичко ще ти разкажа.

Преди да се отправят по-нататък, Вержа се посъветва с Мора. Ако полицията е още там, то къде би могла да се намира засадата? Накараха Лардат подробно да им опише местността. Летището беше разделено на две части: аерогара, предназначена за търговски превози, писта за излитане и едно поле, значително по-малко по размери, за частните самолети. На тази територия имаше здание, в което се разполагаха служебните помещения и ресторантът, а също така и около десетина хангара, в това число и онзи, в който се намираше „Мистера“ на Лардат. Вержа размишляваше. Според него полицаите се бяха разделили на две групи: едната се намираше в ресторанта и следеше през прозореца кога ще се появят, а другата беше около хангара. А според думите на Лардат беше много трудно да се приближиш до хангара, без да бъдеш забелязан.

— Ще започнем с преговори по телефона — реши Вержа.

Влезе в ресторанта и се натъкна на келнерката, която със сърдит глас му съобщи, че вече затварят. Вержа представи полицейската си карта — за последен път навярно — и попита къде има телефон. Тя неохотно го отведе до апарата. Набра номера, който му даде Лардат. Отговори Людо.

— Людо, тук е комисарят Вержа. Полицаите още ли са там?

— Да.

— Предай слушалката на старшия.

Вержа чу как Людо повтаря, че на телефона викат старшия, и позна гласа на Сала.

— Говори Вержа — каза комисарят.

— Какво искате?

Сала говореше с надменен тон. Веднага продължи:

— Съветвам ви да се предадете без съпротива. Не намирате ли, че и така положението ви вече е достатъчно утежнено.

— Именно това ме кара да вървя до края.

— Ще заповядам да стрелят по вас.

— И това, разбира се, е изход — каза Вержа. — Само че един покойник едва ли ще ви достави удоволствие.

— Кой? — изкрещя началникът на полицията.

— Лардат.

Настъпи кратка пауза.

— Той с вас ли е?

— Настояваше да ме изпрати.

— Няма да е кой знае колко голяма загуба! — каза Сала.

— Не бихте ли искали да попитате кмета и неговите политически приятели какво мислят по този въпрос?

От усилените размишления на Сала, а може би и по някаква друга причина, телефонът започна силно да пращи.

— Какви са вашите изисквания? — попита Сала.

— Свободен достъп до самолета за мен, Мора, Силвена и разбира се, за Лардат, който още утре ще бъде освободен. Побързайте, защото около полунощ ме очакват далече от тука.

— Защо направихте всичко това? — простена Сала. — Ние щяхме да ви спасим.

— Как ли не... — каза Вержа.

— Това е най-ужасната вечер в моя живот, Вержа. Аз имах добро отношение към вас.

И аз към вас. Впрочем довеждам до знанието ви, че Ле Моан е абсолютно невинен. Планът беше в джоба на Мора и той го мушна под линолеума.

— Парите от пощата, разбира се, са у вас, нали?

— Струва ли си да говорим за това.

— С кого извършихте цялата тази работа?

— С Алже, но той е мъртъв.

— Вие сте го убили?

— В известен смисъл, да.

Вержа започна да губи търпение.

— Сала, разбирам вашето любопитство. Обещавам всичко най-подробно да ви разкажа в писмо. Дори се готвя към това да прибавя и някои документи, които се намират у мен. Ще видите, безумно весело ще ви стане от всичко това. А сега много бързам.

Вержа не даде възможност на началника на полицията да отговори.

— Ще се появя на летището — продължи той, — ще мина до хангара, където се намира самолетът на Лардат. Или пък до самия самолет, ако Людо го изведе и подготви за полет. При първия признак на опасност окончателно ще загубите ценен административен деец.

— Вержа, много ме огорчавате.

— Ще ви мине. Вашият отговор?

— Ще трябва да доложа.

— Идвам при вас, имайте предвид това. И нито един изстрел!

Обещавате ли?

— Обещавам.

Вержа се върна в залата. Келнерката с нетърпение го очакваше.

— Мога ли да затварям?

— Можете...

Седна в колата и накратко изложи своя разговор.

— За тебе каза „не е голяма загуба“ — завърши своя разказ Вержа, обръщайки се към Лардат.

Заместник-кметът премълча. Вержа потегли, като едновременно даваше указания на Силвена и Мора. Ще спре колата малко по-далеч. Силвена ще седне редом с него. Лардат ще легне отзад, а Мора ще се наведе така, че да избегне възможен изстрел, който въобще е малко вероятно да има. Изминаха триста метра и се преместиха според набелязания план. Виждаха се светлините на летището.

Вержа бързо премина останалия път. Зави под прав ъгъл в алеята, която водеше към ресторанта, но се отклони встрани, за да приближи до хангара, който му посочи Мора. Лардат шумно пухтеше. Приближавайки към хангара, Вержа забеляза, че самолетът не е изведен.

Излезе от колата.

— Самолета — извика той.

Вержа различи сенки по прозорците на ресторанта. След това една от тях се появи навън. От високоговорителя се разнесе гласът на Сала. Вержа едва го позна. „Отговорът ни е «не»!“ — чу той да повтарят два пъти.

— Толкова по-зле за Лардат — извика Вержа.

Отвори задната врата и издърпа Лардат за раменете, така че да се вижда главата му.

— Кажим им! И викай, не се срамувай, от това зависи животът ти.

Лардат най-напред се задави. След това прочисти гърлото си.

— Сала, дайте самолета!

— Префектът каза „не“ — отговори високоговорителят.

— Кажете му, че е негодник и че моите приятели ще се разправят с него, ако умра.

— Няма да ви убият.

— Искате ли да сте на моето място?

Вятърът разнасяше надалеч воплите на Лардат, които звучаха така силно, както и гласът на началника на полицията, усилен от високоговорителя. Заместник-кметът трепереше от страх и неговият вик, разнасящ се в нощта, беше непоносим. По-добро Вержа не можеше и да иска.

— Помолете го да дойде! — развика се отново Лардат.

— Имам всички пълномощия да водя преговорите!

— Тогава съгласявайте се по-бързо! — заповяда Лардат.

Вержа изблъска Лардат на дъното на колата.

— Не искате ли да се приближите, Вержа? — попита го Сала.

— Предупредих ви, към тила на Лардат е насочен автомат.

— Няма да има никаква клопка!

Не може и да я има, помисли си Вержа, като прецени могат ли да ги заварят неподготвени. Мора е недосегаем, ако, разбира се, не взривят колата. Намираха се на открито, позицията им правеше невъзможно всяко внезапно нападение. Вержа заповяда на Силвена, която продължаваше да седи на мястото си, да си отваря очите на четири и да предупреди Мора, ако види нещо подозрително. После се отправи към ресторанта.

Сала го чакаше с високоговорителя в ръка. Беше бесен — първата дума, която произнесе, беше подлец! Вержа го посъветва да се успокои.

— Впрочем как попаднахте тук?

Въпросът като че ли хареса на Сала. Във всеки случай го успокои.

— Ей сега ще разберете. Влезте!

Посочи му вратата на ресторанта.

— Нали знаете, че в колата Лардат умира от страх!

— Знам — отрязва го Сала.

Отвори вратата и повтори поканата си. Вержа влезе. В залата се намираха около десетина инспектори и комисарят Пиле, неговият заместник. Забеляза Моатрие, който го погледна с недобър поглед.

Познаваше ги всички. Попита се какво ли мислят за него. Доскоро някои от тях искрено му се възхищаваха и той, знаейки това, се гордееше. Дали го презират сега, или си мислят, че всъщност е прав? Опита се да изтълкува техните погледи. И срещна две дружелюбни усмивки. Като резултат не е никак лошо.

Мина край тях, следвайки Сала. Бяха въоръжени като при извънредни обстоятелства. Пиле се обърна. Вержа поиска да му пожелае успех. За миг го обхвана тъга. След това в малката стаичка, която опираше в залата и служеше като място за срещи на посетители, които искат да се уединят от общия шум, Видя Моника. Разбра.

— Тя ще ви каже — проговори Сала.

Вержа ѝ се усмихна, тя отвърна поглед.

— Не ти се сърдя — каза той. — На твое място бих постъпил по същия начин.

— Отидох да обядвам в „Плейбой“ — заговори Моника. — И не я видях там.

Той кимна. Почувствува зад гърба си присъствието на Сала и се обърна.

— Трудно ли ще ви бъде малко да се отдръпнете?

Началникът на полицията се изчерви. Направи две крачки назад.

— Разбрах, че ще заминеш с нея — каза Моника.

— Но аз бях в затвора.

— Знаех, че няма дълго да останеш там.

— Благодаря за доверието — произнесе той, усмихвайки се.

Всичко останало беше много просто. Тя се обадила на Сала, който поради демонстрацията на студентите все още седял на работното си място. Всеки друг ден не би го намерила. Съдбата обожава неочакваните обрати. Моника споделила с него своите подозрения, разказала му за разписанието на самолетите, което открила. Сала се обадил в затвора и веднага си помислил за летището. Людо си признал, че трябвало да държи самолета на Лардат в състояние на готовност, но след това тази заповед била отменена. Невъзможно било да намерят Лардат. Сала започнал да гради различни предположения. След това решил да заеме летището.

Вержа се обърна към Сала.

— Много добре е премислено всичко, но вие все пак ще загубите.

Целуна Моника.

— Малко ми усложняваш задачата, но аз ти доставих толкова много огорчения!

Тя вдигна към него поглед.

— Тя с теб ли е?

— Да.

Поколеба се и после му пожела успех. В очите ѝ имаше сълзи. Вержа се обърна. Повика Сала, който се приближи и го погледна въпросително.

— Давам ви десет минути — каза Вержа. — Имам назначена среща, която не мога да пропусна. След изтичането на този срок ще се насоча към самолета заедно с Лардат вместо щит.

Сала преглътна, преди да направи предложението, от което самият той не беше във възторг.

— Вземете мен вместо Лардат.

Вержа се разсмя.

— Не долавям ентузиазъм в гласа ви.

Началникът на полицията се стегна.

— Има ли ентузиазъм, или няма, повтарям своето предложение.

Вержа поклати глава.

— Вие сте всичко на всичко полицаи. Сала. И нищо повече. А Лардат е политик. Това ни най-малко не е по-добро, но се цени по-високо. Един полицаи може да бъде заменен, аз самият се убедих в това. А лардатите са по-рядко явление. Те винаги са в услуга на някого, а и самите имат влияние. Ако заедно с мен произнесат прекрасна реч, възможно е дори да я произнесе вашият заместник. А да се създаде друг Лардат трябва време.

Усмихна се.

— Разполагам с отлична стока. Не бих искал да я разменя за някакъв продукт серийно производство.

Сала не оспори думите му. Очевидно и той се придържаше към същото мнение.

— Почакайте! — каза той.

— Само че не много дълго — съгласи се Вержа.

Стояха на прага на ресторанта. Вержа усещаше зад гърба си присъствието на своите бивши другари. Не искаше да ги гледа. Сала се отдалечи. Вероятно отиде да се обажда на префекта. Вержа се насочи

към пистата за излитане. Колата не беше мръднала от мястото си. От някакъв покрив се опитаха да я осветят с прожектор. Маневра, за да ги сплашат. Напразно. Вержа знаеше, че няма да стрелят. Единствената опасност се състоеше в това, да не се опитват да проточват работата и да печелят време. Но тогава сам щеше да ускори хода на събитията. Като притисне Сала. Вержа беше почти уверен, че ще спечели.

Сала се върна.

— Префектът иска да ви види — каза той.

— Не — отговори Вержа.

Началникът на полицията изглеждаше неприятно изненадан.

— Колата ще ви откара и ще ви върне обратно.

— Казах ви, че не искам — повтори Вержа. — Бих предпочел друго решение.

Направи две крачки.

— Чакайте — каза Сала. — Кога ще освободите Лардат?

— Веднага щом бъдем в безопасност.

— Тоест?

— Много бързо ще научите това.

Сала изведнъж го погледна унило.

— Избрали сте най-големия мръсник в града — каза той.

— Да, но се цени като злато.

Началникът на полицията се обърна към ресторанта, повика един от инспекторите и му прошепна на ухото няколко думи. Полицаят се скри, след няколко минути се върна заедно с Людо.

— Подготви самолета — каза Сала.

Вержа му благодари с поглед.

— Имайте предвид, че Лардат се намира в голяма опасност.

Заедно с Людо Вержа тръгна към хангара. Лъчът на прожектора за секунда ги изтръгна от тъмнината и ги ослепи. Людо изруга.

— По-рано бих избягал заедно с вас — каза той, когато отново се оказаха на тъмно.

— Казаха ли ти какво съм направил?

— Да. Но те не заслужават друго нещо.

— И Лардат ли?

— А, виж, него пък можете да го запратите някъде по-далеч.

Приблужи до колата. Силвена държеше в ръцете си автомата. Вержа отвори задната врата. Лардат лежеше тихо, без да помръдва. Мора беше седнал и го наблюдаваше. Видя Людо.

— Всичко наред ли е?

— Да — каза Вержа. — Заедно с Людо ще изкарате самолета, а преди това ще се заемеш с чувалите. А пък аз ще седна на твоето място.

Взе автомата и седна в колата, докато Мора излизаше.

— Префектът си спомни, че приближават избори — каза Вержа на Лардат, — очевидно пак ще му потрябваш.

— Ще ми плати за всичко това, свиня такава!

— Наистина, той дълго време се колеба.

— Освобождаваш ли ме?

— Мисля, че ще направиш едно малко пътешествие заедно с мене.

Лардат изруга. Вержа му разказа, че Сала е предложил себе си вместо него, но заместник-кметът не се трогна от това предложение. Отбеляза само, че щом началникът на полицията е направил такова предложение, то очевидно някой го е „подритнал отзад“. Вержа беше на същото мнение.

Людо и Мора, натоварени с чувалите, отвориха вратите на хангара и потънаха вътре. Светлината на прожектора се премести в тяхната посока. Под лъчите заблестя носът на самолета, който се появи след малък трактор, управляван от Людо. Мора се криеше отзад. Навярно Людо го беше посъветвал да бъде по-предпазлив, което, трябва да кажем, не беше нужно. Стигаше им един Лардат.

Когато самолетът се оказа на пистата за излитане, Мора скочи на земята. Направи приканващ жест с двете си ръце по посока на колата. Вержа лекичко бутна с приклада Лардат по рамото.

— Качваме се в самолета. Предупреждавам те, при най-малкото подозрение ще стрелям.

Каза на Силвена да прекара колата до самолета и да спре между него и хангара, който да им служи като прикритие. Вероятно двама или трима снайперисти ги дебнеха. Само че Вержа няма да им даде възможност да опитат късмета си.

Мора вече седеше на мястото на пилота. Редом до него стоеше Людо и му даваше последни указания. Изучаваха картата.

Силвена спря колата на посоченото място. Вержа пресметна разстоянието до вратичката на самолета — около дванадесет метра, но само половината от този път можеше да бъде достигната от куршумите.

— Ще излезеш пръв — каза на Лардат — и веднага ще застанеш така, че да бъдеш между мен и онези, които се мислят за олимпийски шампиони по стрелба.

Заместник-кметът се подчини, изправи се в колата, след това пусна краката си навън и излезе. Вержа се надяваше, че до края ще си остане страхливец. И не сбърка. Още щом излезе от колата, Лардат разкърши плещи и се изпъчи така, че да предостави колкото може по-голяма площ за евентуалния куршум. Наистина прояви максимален стремеж за сътрудничество. Вержа го последва. След тях идваше Силвена.

— Тичай към самолета — каза ѝ Вержа. — Нищо не рискуваш.

Тя изтича, а той буквално се залепи за Лардат, като приклони главата си към неговата.

— Ако онези стрелят, ще ни убият и двамата — каза той ободряващо.

Придвижваха се напред, като леко се препъваха. Лъчът на прожектора ги освети и не ги изпускаше. Вержа си помисли: дали той самият би стрелял в подобна ситуация? Едва ли. Но винаги се намираше някой, който много иска да се отличи.

Въздъхна с облекчение, когато стигнаха до стълбичката, водеща в самолета. Силвена вече стоеше на вратата, без да изпуска от ръцете си автомата. Вержа се откъсна от Лардат.

— Качвай се по-бързо — заповяда той.

Заместник-кметът се подчини. Вержа и Силвена не го изпускаха от погледа си. Това беше най-критичният момент. Продължи само няколко секунди. Вержа си представи как пръстите на стрелците „ги сърбят“. В този момент може би той би стрелял... Силвена се отдръпна, за да пропусне Лардат в кабината на самолета. Операцията успя. Вержа се изкачи на стълбичката. Прожекторът го поздрави, като два пъти загасна и светна. Може би с него се прощаваше някой приятел, който го разбираше. Но никога нямаше да научи името му.

Людо скочи на земята, а Мора запали двигателите. Прожекторът повече не ги осветяваше.

Сала наблюдаваше цялата сцена от ресторанта. След това се спусна към телефона. Един от инспекторите поддържаше непрекъсната връзка с префектурата. Сала взе слушалката. Скоро на другия край отговори префектът.

— Всеки момент ще излетят — съобщи му Сала.

— Ама че вечер! — каза префектът. — Е, хайде, връщайте се. Сега ще трябва да разберем накъде ще се отправят.

Излетяха много леко. Очевидно диспечерите бяха получили заповед веднага да им дават път. Пък и през нощта практически нямаше въздушно движение. Мора каза, че няма да полети направо, а когато приближава мрежата от радиолокационни станции, ще лети колкото може по-ниско. Това беше рисковано, но затова пък затрудняваше онези, които биха ги търсили. Мора сякаш знаеше маршрута като петте си пръста. Вержа винаги имаше вяра в професионалистите. А Мора беше професионалист.

Вержа накара Лардат да седне на пода. В кабината имаше четири кожени кресла, разположени по две в редица. Силвена и Вержа заеха предните две, а Лардат седеше в краката им. Изглеждаше много унижен, но доволен. Малко спокойствие и ще се оправи от тази история. Още щом се върне, ще вдигне такъв шум, ще поиска оставката на префекта и на Сала. Единственият свидетел на неговото безчестие беше Вержа. Тогава нека върви по дяволите! Имаше наистина някои съмнителни детайли, но Лардат не се тревожеше за това, той отлично владееше изкуството на мъглявите обяснения, които обезкуражаваха най-любопитните.

— Имаме много работа — каза Вержа, когато самолетът набра височина и достигна нормална скорост. — Да започнем от това, че трябва да прехвърлим парите от чувалите в тези чанти.

Когато това беше направено, Силвена примъкна до себе си два куфара. Вержа взе единия, а Силвена отвори другия. Куфарът на Вержа беше пълен с документи и Лардат с любопитство поглеждаше към тях.

— Това са документи, които разобличават подлещите в нашия любим град — обясни му Вержа.

От своя куфар Силвена извади всичко необходимо за гримиране и фотоапарат, постави на коленете си тубички с грим и перуки. Вержа показа на Лардат една магнетофонна лента.

— Жалко, че няма да можеш да я чуеш — каза му той.

Лардат въпросително го погледна.

— Взех за всеки случай записите от някои телефонни разговори. Когато излизаш в пенсия, зимните вечери ти се струват много дълги.

В погледа на заместник-кмета пробяга безпокойство. И съжаляваше, че той самият не разполага с подобно оръжие.

Вержа взе една пачка с документи и ги сложи в плик.

— Това ще бъде изненада за тебе, когато се върнеш — каза на Лардат.

— Май за всички си помислил — поклати глава Лардат.

— Надявам се.

— Ще ми изпратиш писмо, така ли?

— Няма да получиш от мен писмо, нито пък някъде ще пише за тебе. Просто ще трябва без излишни разговори да изпълниш указанията, които ще ти дам, когато се разделим.

След това започна да опакова магнетофонната лента.

— Много съжалявам, че мен няма да ме има, когато пристигне до местоназначението си.

— Навсякъде ли ще направиш бъркотия? — попита Лардат. — И защо?

— Първо, заради собствено удоволствие... А освен това и от съображения за сигурност. Разбираш, нали?...

Силвена зареди фотоапарата, сложи го на пода и се наведе към комисаря. Започна да маже лицето на Вержа с тъмен грим, след това му залепи черни мустачки. Вержа държеше автомата и с крайчеца на окото наблюдаваше Лардат.

Когато Силвена завърши гримирането, Вержа имаше изражение на типичен южноамериканец. Тя взе фотоапарата, изправи се и отстъпи назад, доколкото бе възможно. Светкавицата освети кабината.

* * *

— Наближаваме Женева — каза Мора.

Вержа затвори куфара си. Силвена също. Тя си сложи червеникава перука и си залепи дълги ресници, които измениха погледа ѝ. Вержа си свали мустаците и прие обикновения си вид. Мора се обърна към него.

— Няма ли да има неприятни изненади?

— Имаха много малко време. Възможно е и да са ни засекли, но Лардат продължава да ги сдържа.

Мора взе радиотелефона и съобщи сигнала, който употребява въздушната полиция. Блъфираше. Нощем в Женева, както навсякъде по света, не дежуреха най-добрите работници. Мора зачака. Отговориха му. Преговаряше по кода. Вержа не всичко разбираше. Мора със знаци му обясни. Всичко върви много добре. Разрешават им да кацнат, без да искат обяснения.

— Не стана ли прекалено лесно? — попита Силвена.

— Ще видим. Сигналите, които предадохме, са точни. Останалото не ги интересува.

Не мислеше, че ги чака някаква клопка. Дори и френската полиция да бе успяла да установи контакт с швейцарската, което би било истинско чудо, то сигурно са съобщили и за Лардат. Швейцарците никога не биха подложили на опасност човек, който в страната си се смята за влиятелен. След като мине границата, и най-жалкият опозиционер става важна персона, която федералното правителство пази.

— Освен това — каза Вержа на Лардат — тия тук не знаят, че си чисто и просто само един гнусен подлец.

Надеждата се възвръщаше към Лардат. Той отново придоби известно чувство за хумор.

— Ако не бях чисто и просто само един гнусен подлец, нямаше да имам пари, за да си купя този самолет. И тогава ти щеше да си имаш неприятности.

Вержа се съгласи. Нареди на Лардат да стане от пода и му разреши да седне в креслото.

Мора приземи самолета и го насочи по посока на митницата. Вержа се приготви да излезе. Провери дали в джоба му се намира хартийката, която бе взел от куфара с документите.

Самолетът замря. Вержа отвори вратата и скочи на земята. Видя няколко фигури да се приближават към тях. Когато разстоянието се скъси, позна, че са полицаи.

Единият от тях приближи:

— Комисар Вержа от Управлението за безопасност — каза Вержа. — Бих искал да се срещна с вашия началник.

Полицаят козирува и помоли да го последват. Стигна до една врата, отвори я и двамата с Вержа влязоха. Почука на друга и след като му отговориха, се озоваха в кабинет, където дремеше някакъв брюнет на около четиридесет години. Като видя Вержа, стана. Комисарят се представи и му протегна документа, който извади от джоба си. С него се удостоверяваше, че комисарят Вержа от Управлението за безопасност трябва конфиденциално да се свърже с женевската полиция във връзка с дело за шпионаж, което засяга и двете страни.

Швейцарският полицай прочете документа и го върна на Вержа.

— Мога ли с нещо да ви бъда полезен?

— С мен има един инспектор и двама свидетели, мъж и жена. Никой не трябва да ги вижда.

— Ще ви съпроводя.

Вратата на самолета беше откряната. Вержа повика Мора и му заповяда да изведе Силвена и Лардат, като напомни на последния да пази мълчание. Лардат носеше единия куфар, Силвена — другия. Вержа изнесе чантите с парите.

Швейцарецът ги прекара през служебните помещения, разтревожи се как ще стигнат до центъра на града. Вержа каза, че ги чака кола. Когато сядаше вътре, Лардат изпита къс пристъп на гняв — така добре се нареждаха работите на комисаря.

— Разбрах, че само един полицай може всичко да си позволи — каза Вержа. — Моли бога аз да съм единственият!

Седна зад кормилото, а Силвена му посочи по кой път да кара. Когато стигнаха до центъра на града, Вержа заповяда на Лардат да седне на пода на колата. Нямаше защо да знае адреса на банката. Оставиха заместник-кмета под надзора на Мора на една съседна уличка, а Вержа и Силвена стигнаха пеша до банката.

Директорът, както се бяха уговорили, ги чакаше в кабинета си. Заяви им, че е извънредно поласкан, че изборът им е паднал на неговата банка. Нищо не каза, когато Вержа разтвори чантите с парите. Вержа веднага взе петдесет хиляди швейцарски франка и помоли за една услуга — сутринта да се изпрати срочна телеграма до доктор Фернандо Алмара, като при това уточни, че става дума за директора на полицията в Каракас. Директорът като че ли се учуди, но не много.

Вержа и Силвена се върнаха при колата. Лардат ги попита кога ще го оставят на мира.

— Можеш ли да се върнеш сам?

— Ще наема пилот.

— Ще те разпитват. Ще кажеш онова, което знаеш. Можеш дори подробно да разкажеш за документите, които отнасям със себе си. Разкажи, че притежавам такива неща, от които мнозина ще загубят съня и спокойствието си. Впрочем те ще получат прекрасни копия.

— За да не се опитват да получат теб самия, така ли?

— Отлично ме разбра. Изхождай от собствения си пример. Ако се върна и ме осъдят, ще ми бъде трудно да премълча къде и с кого съм те заварил.

— И Вентури знае — въздъхна Лардат.

— Бас държа, че повече никой няма да го види.

— Нямах никакви доказателства. Като се върна, ще разкажа на всички, че са ме похитили от собствената ми къща. Ще ми повярват.

— Не се вълнувай. Може и да не ми повярват във всичко, но съмнението ще бъде посято. А това ще означава край на твоята кариера. В твой интерес е никога да не ме намерят. И тъй като ти няма да си единственият в това положение, ще си намериш маса съюзници, когато кажеш, че най-добре ще бъде изобщо да ме забравите.

— В крайна сметка ще започна да ти се възхищавам — нервно се усмихна заместник-кметът.

— Имаме още няколко часа — каза Вержа. — Самолетът ни излита в осем.

След това каза на Лардат, че му е противен, протегна краката си, помоли Мора да подежури — млад е, ще се наспи в самолета — и моментално потъна в дълбок сън. Когато се събуди, небето беше започнало да просветлява. Поръча на Мора да кара в посока, обратна на летището. Лардат се изненада, но Вержа нищо не му обясни. Когато излязоха извън пределите на града, нареди на заместник-кмета да излезе от колата.

— Хайде сега се поразходи малко. На твоите години разходките са много полезни:

Малко по-нататък Вержа отново спря колата, за да може Силвена да ги гримира. На летището пусна в пощенската кутия пригответените в самолета писма. На борда се качиха без никакви трудности. Когато се оказаха в самолета, Вержа се наведе към Мора и го попита дали не съжалява за нещо.

— В Каракас играят ли рѳгби? — попита инспекторѳт.

— Не. Но ще се опитаме да организираме отбор. Ще имаме достатѳчно време за това.

* * *

Страхотна жега бе надвиснала над летището, когато се приземиха. Още щом прекрачиха вратата на летището, доктор Алмара се устреми към тях целият сияещ от радост. Доктор Фернандо Алмара малко бе поостарял.

— Как ме позна? — учуди се Вержа.

— Нали съм полицай!

Алмара ги преведе през дѳлгия коридор. Минаха без никакви формалности.

— По-добре да ти кажа всичко веднага — заяви Вержа. — Откраднах един милиард.

Алмара неволно се дръпна, но бѳрзо се овладя.

— От кого? — попита той.

— Материално — от пощенското управление. Морално — от прогнилия режим.

— Ще ми обясниш всичко малко по-късно — каза Алмара. — Запазил съм ви стаи в хотел „Кѳнтри Клуб“.

* * *

Пощата пристигна в града едновременно с Лардат, който едва стигна до летището.

След като се върна, веднага отиде при префекта, който го прие крайно нелюбезно. Тѳй като и самият Лардат беше в лошо настроение, можем само да съжяляваме, че редовият избирател нямаше възможност да наблюдава сцената, която се разигра между тях. Тя може би щеше да му подсказже някои мисли относно предстоящите избори.

Лардат започна с това, че наруга префекта с всички възможни думи за случая. Как е могѳл да допусне в града размирици? Трябва да

си безнадежден тъпак, за да не усетиш какво се готви. Префектът го изслуша, без да продума, след което започна.

— Може би желаете да научите за кого Кокемер е превозвал парите? — изръмжа той.

В отсъствието на Лардат младият куриер беше сметнал за необходимо да облекчи съвестта си и да си изпроси защита, в замяна на сведенията, които бе дал.

Лардат застина на мястото си.

— От друга страна — продължи префектът, — ще ви бъда много признателен, ако отидете при Сала и му разправите с какво двамата с Вержа сте се занимавали! Някои подробности будят съмнение. Надявам се, че ме разбирате.

Заместник-кметът веднага омекна. Спомни си съвета на Вержа да не вдига много шум.

Като остана сам, префектът за пореден път разгъна пакетчето, което бе получил по пощата. Беше запис на разговор на жена му с местния депутат. Ставаше ясно, че жената на префекта се старае да получи нови облаги за мъжа си, като весело се надсмива над неговата съпругеска чест. С други думи, веднъж седмично тя прекарваше нощта с този парламентарист, като уверяваше мъжа си, че се грижи за здравето на майка си, която живее в Париж...

Получиха се десетина писма. Те засегнаха всички кръгове на обществото. И всяко се придружаваше от кратка бележка.

„Това е само образец — пишеше Вержа. — Имам още цял куфар. Пазя съдържанието му за онзи случай, ако по някакво нещастно съвпадение се озова пред лицето на съдебните заседатели. Не си въобразявайте, че тези документи нямат нищо общо с моята защита. За мен те са, както се казва, «контекстът», в който действувах, и реших да взема своята част от обществените пари. Съдейки по примера на някои други, направо съм скромен.“

Прокурорът получи предназначения за него писмо с известно закъснение. В него се съдържаше списък, съставен от началника на отдела за обща информация: всички „замразени“ дела в прокуратурата, сред които и делото на един индустриалец, който беше станал сенатор, след като съумя да укрие банкрута си.

* * *

Парчето говеждо, което лежеше в чинията пред Вержа, сигурно би стигнало на някой хамалин за цяла седмица. Двамата с Алмара закусваха в ресторанта на хотела. Силвена беше просто блестяща.

— Сега разказвай — помоли Алмара и запали пурата си.

Вержа говори цял час.

— Правилно си постъпил — каза накрая венецуелецът. — На твое място и аз бих постъпил така.

* * *

Префектът се върна от Париж късно вечерта. Цял час бе разговарял с министъра. Беше получил някои указания и искаше незабавно да ги съобщи на заинтересованите лица и преди всичко на прокурора.

Помощник-префектът спешно повика прокурора, а също така и секретаря на прокуратурата. Дойдоха също така кметът, Лардат, един нотариус, който не страдаше от излишни предразсъдъци. Сала и един генерален съветник, който бойко спекулираше с парцели, купени по ниски цени.

В кабинета си префектът ги почерпи с уиски и бадеми. После им предаде думите на министъра: да не се занимават с дреболии, когато пред тях стоят космически проблеми за решаване. Ставаше ясно, че няма смисъл да преследват Вержа. Пък и не се знаеше какво има в куфара на беглеца. И най-добре бе изобщо никога да не го узнаят.

Прокурорът бе леко шокиран.

— Но все пак бе извършена цяла серия от престъпления — каза той.

— Като изключим ограбването на пощата, нямаме сведения да е замесен в други престъпления. Министърът разполага със сигурни сведения: главният виновник е Алже. Той е бил представителят на мафията във Франция.

Лардат шумно изрази одобрението си.

Кметът също взе думата. Според него трябвало да се пази мълчание. Милиардите идват и си отиват, преминават в обществените фондове и никой не го е грижа за това. Застраховката така или иначе ще бъде изплатена. Няма смисъл да започват шумен процес, на който, както обикновено, ще се явят настървени журналисти, главно от Париж, ще устройват отвратителни сцени и ще пръскат цялата си жлъч върху всички без изключение. С кмета се съгласиха единодушно.

* * *

След няколко дни Алмара съобщи на Вержа, че се продава едно имение в подножието на Андите в района на Лянос. В него влизаха няколко хиляди глави добитък — бъдещото богатство на Венесуела, когато запасите ѝ от нефт се изчерпят. Алмара взе своите приятели с колата си и те се отправиха на път по панамериканската магистрала. Когато се отдалечиха на двадесетина километра от Каракас, Алмара се обърна към своя приятел:

— Имам новини за някой си Вентури.

Изумлението на Вержа предизвика усмивката на Алмара.

— Умрял е. При това много глупаво. Явил се неочаквано от Колумбия и започнал да разпитва наляво и надясно. Търсел един френски полицаи, а това никак не се харесало на моите приятели. Намерили го с два куршума в главата.

Алмара сложи ръка върху лакътя на Вержа.

— Те имат хора навсякъде, така е. Но и аз имам. Сега вече ще те оставят на мира.

Обграденото от всички страни с планини имение беше много красиво. Вержа дълго стоя замислен пред животните, отделени за продан. Изглеждаха му еднакви: безразлични и смирени.

— За какво мислиш? — попита Алмара.

— За моите съотечественици — каза Вержа.

СТАНИСЛАВ ЛЕМ

ФОРМУЛАТА НА ЛИМФАТЕР

Уважаеми господине... един момент. Моля да ме извините за нахалството... да, знам... видът ми... но аз съм принуден да ви помоля... не, ах, не. Това е недоразумение. Вървял съм подир вас? Да. Вярно. От книжарницата, но само защото видях през витрината, че купихте „Биофизика“ и „Абстракти“... и когато седнахте тук, помислих, че ми се удава прекрасен случай... ако позволите, да ги прегледам... и едната, и другата. Но главно „Абстрактите“. За мен е извънредно важно, а аз не мога да си позволя... Това впрочем личи по вида ми, нали... Ще ги прегледам и веднага ще ви ги върна, няма да отнеме много време. Търся само едно... определено съобщение... Вие позволявате? Не знам как да ви благодаря... по-добре да изляза... идва келнерът и не бих искал... ще ги прелистя на улицата, ей там отсреща, виждате ли? Там има една пейка... и аз веднага... Какво казахте? Не, не бива... не трябва да ме каните... Наистина... Добре, добре, ще седна. Моля? Да, разбира се, кафе може. Каквото обичате, ако това е необходимо. О, не. Наистина не. Не съм гладен.

Може би лицето ми... Но то лъже. Мога ли да ги прегледам тук... макар да е неучтиво?... Благодаря. Това е последната книжка... Не, вече виждам, че в „Биофизика“ няма нищо. А тук... да, да... аха... Криспен-Новиков-Абдергартен-Сухима, странно вече втори път... ох!... Не.

Не е това. Няма нищо. Е, добре... Връщам ви ги с благодарност. Отново мога да бъда спокоен — за две седмици... Това е всичко. Моля, не ми обръщайте внимание... Кафето ли? Ах, да, кафето. Да, да. Сядам и ще мълча. Не бих искал да се натрапвам, нахалство от страна на такъв индивид като мене... моля?

Да, сигурно ви се вижда странно — такива интереси при такъв, хм, *exterieur*^[1]... но, за бога, само не това. Защо вие трябва да ми се извинявате? Много благодаря, не, предпочитам без захар. Навик ми е от ония години, когато още не бях толкова бързив. Вие няма ли да ги

четете? Знаете ли, аз мислех... Ах, това очакване в очите. Не, не в замяна. Нищо в замяна, ако позволите, разбира се, мога да ви разкажа. Няма от какво да се страхувам. Просяк, който чете „Биофизика“ и „Абстракти“. Забавно. Давам си сметка затова. Все още съм запазил чувството си за хумор от добрите стари времена. Прекрасно кафе. Изглежда се интересувам от биофизика ли? Всъщност не е точно така. Моите интереси... не знам, има ли смисъл... само да не си помислите, че искам да ме молите. Какво? Вие ли? Вие ли публикувахте миналата година труда за комитантите на афинорите с многократна кривина? Не помня точно заглавието, но беше интересно. Съвсем различно в сравнение с Баум. Навремето Хелоеуей се опитваше да постигне същото, но не успя. Пипкава работа са тия афинори... Вие знаете какво тресавище са неголономните системи... можеш да затънеш, в математиката е винаги така, когато се стремиш да я щурмуваш набързо, да хванеш бика за рогата... да. Отдавна вече трябваше да ви се представя. Лимфатер. Амон Лимфатер. Моля, не се учудвайте на моето разочарование. Аз не го крия, има ли смисъл? Случвало ми се е вече много пъти и все пак всеки път по нов начин... Това е малко... неприятно. Всичко ми е ясно... за последен път печатаха моя работа... преди двайсет години. Навярно тогава вие още... е, разбира се. Но все пак? На трийсет ли сте? Значи тогава сте били на десет: вашите интереси навярно са били насочени другаде... А после ли? Милостиви боже, виждам, че не настоявате. Вие сте деликатен, бих казал дори, че се стараете да се отнасяте към мен като към... колега. Ах, недейте! Аз не страдам от фалшив срам. Настоящето ми стига. Добре. Историята е толкова невероятна, че вие ще бъдете разочарован... защото е невъзможно да ми повярвате... не, невъзможно. Уверявам ви. Аз вече неведнъж съм я разказвал. И винаги съм отказвал да съобща подробностите, които биха могли да докажат нейната правдивост. Защо? Ще разберете, когато чуете всичко. Но това е дълга история, извинете, аз ви предупредих. Вие сам поискахте. Започна преди близо трийсет години. Бях завършил университета и работех при професор Хааве. Вие сте чували, разбира се, за него. Беше знаменитост! Твърде разсъдлива знаменитост. Не обичаше да рискува. Никога не рискуваше. Наистина той ни позволяваше — аз бях негов асистент — да се занимаваме и с по нещо извън програмата, но по принцип... не! Нека това бъде само моята история. Разбира се, тя е свързана със

съдбата на други хора, но аз имам склонност да бърбля, която на моите години трудно мога да контролирам. В края на краищата аз съм на шейсет, а изглеждам по-стар навярно и поради факта, че със собствените си ръце...

Inciriam^[2]. И така, това беше през седемдесетте години. Работех при Хааве, но се интересувах от кибернетика. Сам знаете: най-вкусни изглеждат плодовете в чуждите градини. Кибернетиката ме завладяваше все повече и повече. В края на краищата моят шеф не можа да понесе това. Не се учудвам. Тогава също не се учудих. Трябваше малко да се поблъскам и в края на краищата постъпих при Дайемон. Дайемон, за него навярно също сте чували, принадлежеше към школата на Мак Кълък. За съжаление той беше ужасно безапелационен. Великолепен математик, просто жонглираше с имагинерните пространства, на мен страшно ми харесваха неговите разсъждения. Имаше един забавен навик — да изревава крайния резултат като лъв... но това не е важно. При него работих една година, все четях и четях... на вас ви са известни тия неща: излезеше ли нова книга, нямах търпение да чакам да се получи в нашата библиотека, изтичвах и я купувах. Поглъщах всичко. Всичко... Дайемон действително смяташе, че давам надежди... и така нататък. Имах едно добро качество, още тогава — феноменална памет. Знаете... мога и сега да ви изредя по години заглавията на всички трудове, публикувани от нашия институт в продължение на дванайсет години. Дори дипломните... Сега само помня, тогава запомнях. Това ми позволяваше да сравнявам различните теории и гледища — нали тогава в кибернетиката се водеше яростна свещена война и духовните деца на великия Норберт се нахвърляха едно върху друго така, че... Но мен ме глождеше някакъв червей... Ентузиазмът ми траеше един ден: което ме възхищаваше днес, утре почваше да ме тревожи. За какво става дума ли? Разбира се, за теорията за електронните мозъци... А, значи така? Ще бъда откровен: така дори е добре не трябва да се безпокоя прекалено много, че с някоя непредпазливо спомената подробност... ах, какво приказвате! Това би било оскърбление от моя страна. Не се страхувам от никакви... от никакъв плагиат, съвсем не, работата е много по-сериозна. Вие сам ще видите. Но аз все говоря със заобикалки. Наистина увод е необходим. И така: цялата теория за информацията се появи в главите на няколко души, едва ли не за

няколко дни, отначало всичко изглеждаше сравнително просто — обратна връзка, хомеостаза, информация като противоположност на ентропията, — но скоро стана ясно, че това не може бързо да се подреди в система, че то е тресавище, математическо блато, дебри. Почнаха да възникват школи, практиката вървеше по своя път — строяха различни електронни машини за изчисления, за превеждане, машини, които се обучават, които играят шах... а теорията — и тя по своя път, и скоро за инженера, който работеше с такива машини, беше вече трудно да намери общ език със специалиста по теория на информацията... Аз самият едва не затънах в тези нови отрасли на математиката, които никнеха като гъби след дъжд или по-скоро като нови инструменти в ръцете на касоразбивачи, които се опитват да отворят сейфа на тайната... но все пак това са прекрасни отрасли, нали? Можеш да имаш грозна жена или любима и да завиждаш на ония, които притежават красавици, но в края на краищата жената си е жена; затова пък хората, равнодушни към математиката, глухи към нея, винаги са ми се стрували инвалиди! Те са по-бедни с цял свят — и то какъв свят! Дори не се досещат, че той съществува! Математическото построение е безмерност, то води накъдето си иска, човек сякаш го създава, а всъщност открива изпратената кой знае къде Платонова идея, възторг и бездна, защото най-често тя не води никъде... Един прекрасен ден аз си казах: достатъчно. Всичко това е великолепно, но на мен не ми е нужно великолепие, аз трябва да почна от самото начало, трябва да стигна до всичко сам, абсолютно сам, все едно, че на света никога не е имало никакъв Винер, Нойман, Мак Кълък... И ето че ден след ден разчистих библиотеката си, разчистих я свирепо, записах се за лекциите на професор Хайат и се заех да изучавам неврологията на животните. Знаете, от мекотелите, от безгръбначните, от самото начало... Ужасно занимание; защото всичко това всъщност са описания — тези нещастни биолози и зоолози действително нищо не разбират. Установих го много лесно. А когато след две години тежък труд стигнахме до структурата на човешкия мозък, идеше ми да се смея. Наистина: гледах всички тези работи и фотограмите на Рамон-и-Кахал, тези потъмнели като сребро разклонения на невроните на кората... дендритите на мозъка, красиви като черни дантели... и разрезите на мозъка, те бяха хиляди, някои от тях стари, още от атласите на Вилигер, и ви казвам: смеех се! Та те са били поети, тези

анатоми, чуйте само как наричаха участъците на мозъка, чиито предназначения изобщо не разбираха: рог на хипокампуса, рог на Амон... пирамидални тела...

На пръв поглед това няма нищо общо с моя разказ. Но само на пръв поглед, защото, видите ли, ако не ме учудваха много неща, които абсолютно не учудваха... Дори не привличах вниманието на другите... ако не беше така, сигурно щях да бъда сега склеротичен професор и щях да имам около двеста труда, за които никой не си спомня — а така...

Става дума за така нареченото озарение свише. Как ми хрумна това, нямам представа. Инстинктивно — дълги години, може би винаги — всички си представяха, че съществува... че може да се има предвид само един тип, един вид мозък — такъв, с какъвто природата е снабдила човека. Нали homo^[3] е толкова умно, висше същество, първото сред висшите, господар и цар на творението... Да. И затова моделите — и математическите, на книга — на Рашевски — и електронните — на Грей Уолтър — всичко това възникна *sub summis auspiciis*^[4] на човешкия мозък — тази недостижима, най-съвършена невронна машина за мислене. И просто учените се зальгваха, че ако успеят някога да създадат техническия мозък, който ще може да съперничи с човешкия, това ще бъде, разбира се, само защото конструктивно той ще бъде абсолютно подобен на човешкия.

Една минута непредубедено размишление разкрива безграничната наивност на този възглед. „Що е слон?“ — опитали една мравка, която никога не била виждала слон. „Това е много, много голяма мравка“ — отговорила тя... Какво казахте? И сега ли? Знам, това все още е догма, всички продължават да разсъждават така, затова именно Корвайс не се съгласи да публикува своя труд — за щастие не се съгласи. Говоря така сега, но тогава — тогава, разбира се, бях въвн от себе си от яд... ех! Е, вие разбирате. Още малко търпение. И така, озарение свише... Върнах се към птиците. Това трябва да ви кажа, е много интересна история. Знаете ли? Еволюцията е вървяла по различни пътища, защото е сляпа, тя е сляп скулптор, който не вижда собствените си творения и не знае — и откъде ли може да знае? — какво ще стане с тях по-нататък. Образно казано, извършвайки непрестанните си опити, природата сякаш непрекъснато се е озовавала в задънена улица и тогава чисто и просто е оставяла там своите

незрели създания, несполучливите резултати от експериментите, на които не е останало нищо друго освен търпение: предстояло им е да вегетират стотици милиони години... а самата природа се е залавяла с нови. Човекът е човек благодарение на така наречения нов мозък, неоенцефалон, но и той има и това, което служи за мозък на птиците — стриатум; у него той е вкаран навътре, притиснат от този голям шлем, от този покриващ всичко плащ на нашата гордост и слава — кората на мозъка... Може би говоря малко подигравателно, кой знай защо. И така: птици и насекоми, насекоми и птици — това не ми даваше покой. Защо еволюцията се е спънала? В какво се е спънала? Защо няма разумни птици, мислещи мравки? А много е вероятно... знаете ли, достатъчно е само да се разсъди: ако насекомите бяха отишли в своето развитие по-далеко, пред тях човекът нямаше да струва и пет пари, щеше да бъде безпомощен, нямаше да издържи конкуренцията — в никакъв случай! Защо ли? Ами, разбира се! Защото птиците и насекомите наистина в различна степен се явяват на света с готови знания, такива, които им са нужни, разбира се, повече не им трябва. Те не трябва да учат почти нищо, а ние? Ние губим половината си живот да учим, за да се убедим през втората половина, че три четвърти от това, с което сме си натъпкали главата, е безполезен баласт. Представяте ли си какво би било, ако детето на Хайат или на Айнщайн можеше да се появи на света с познанията, наследени от баща си? Но то е глупаво като всяко новородено. Учението ли? Пластичността на човешкия разум? Знаете, аз също вярвах в тия неща. Нищо чудно. Ако още от училищната скамейка ти повтарят безкрайно аксиомата: човекът е човек именно защото се появява на света като бял лист и трябва да се учи дори да ходи, дори да хваща предметите с ръка; че в това се състои неговата сила, отлика, превъзходството, източник на мощ, а не на слабост, а наоколо си виждаш величието на цивилизацията — ти вярваш в това, приемаш го за очевидна истина, по която няма смисъл да спориш.

Но моите мисли непрекъснато се връщаха към птиците и насекомите. Как става това — как унаследяват готовите знания, които се предават от поколение на поколение? Известно беше само едно. Птиците всъщност нямат кора, т.е. кората не играе голяма роля в тяхната неврофизиология, а в насекомите тя изобщо липсва — и ето че насекомите се появяват на света с почти пълен запас от знанията,

необходими им за живота, а птиците — със значителна част от тези знания. От това следва, че кората е истинската причина за учението — тази... Тази пречка по пътя към величието. Защото в противен случай знанията биха се натрупвали така, че праправнукът на един Леонардо да Винчи би станал мислител, в сравнение с когото Нютон или Айнщайн биха изглеждали кретени! Извинете. Увлякох се. И така, насекомите и птиците. Птиците. Тук въпросът беше ясен. Както е известно, те са произлезли от гуцерите и следователно са можели да развият само онзи план, онази конструктивна предпоставка, която се е съдържала в гуцерите: архистриатум, палидум — тези части на мозъка са били вече дадени, птиците всъщност не са имали никакви перспективи и преди още първата от тях да се е издигнала във въздуха, работата била проиграна. Решението било компромисно: малко нервни ядра, малко кора — нито едното, нито другото, компромисите никъде не се възнаграждат, в еволюцията също. При насекомите работата била друга. Те са имали шансове: симетрична, паралелна структура на нервната система, двойките коремни ганглии... чиито рудименти сме наследили ние. Това наследство не само е загубено, но и преобразувано. Какво регулират те в нас ли? Функционирането на нашите тънки черва! Но — моля ви, обърнете внимание! — те умеят това от самото раждане; симпатичната и парасимпатичната система от самото начало знаят как да регулират работата на сърцето, на вътрешните органи; да, вегетативната система ги умее тия работи, тя е умна от рождение! И никой не се е замислял над това, нали?... Така си е — така трябва да бъде, ако поколенията се появяват и изчезват, заслепени от вярата в своето фалшиво съвършенство. Добре, но какво е станало с тях — с насекомите? Защо така страшно са замръзнали, откъде този паралич на развитието и внезапният край, който е настъпил преди близо един милиард години и завинаги ги е спрял в тяхното развитие, но не е бил достатъчно мощен, за да ги унищожи? Е, не е толкоз сложно! Случайност е убила техните възможности. Абсолютна най-глупава случайност... Работата е там, че насекомите произхождат от първичнотрахеите. А първичнотрахеите са излезли от океана на брега с вече формирана дихателна система, еволюцията не може като инженер, недоволен от своето решение, да разглоби машината на части, да направи нов чертеж и отново да сглоби механизма. Еволюцията е неспособна на такова нещо. Нейното

творчество се изразява само в поправки, усъвършенствувания, дострояване... Една от тях е кората на мозъка... Трахеите — ето кое било проклятието на насекомите! Те нямали бели дробове, имали трахеи и затова не можели да развият активно включващ се дихателен апарат, разбирате ли? Защото трахеите представляват просто система от тръбички, които са отворени на повърхността на тялото и могат да дадат на организма едва онова количество кислород, което само минава през отвърстието... Ето защо. Впрочем това, разбира се, съвсем не е мое откритие. Но за това се говори неясно: било неосъществено. Факторът, благодарение на който е бил зачеркнат от списъка най-опасният съперник на човека... О, докъде може да доведе слепотата! Ако тялото надвиши определени поддаващи се на точно изчисление размери, трахеите вече няма да могат да му доставят необходимото количество въздух. Организмът ще почне да се задушава. Еволюцията — разбира се! — взела мерки: насекомите останали малки. Какво? Огромните пеперуди от мезозойската ера ли? Твърде ярък пример за математическата зависимост... за непосредственото влияние на най-простите закони на физиката върху жизнените процеси... Количеството кислород, което попада в организма през трахеите, се определя не само от диаметъра на трахеите, но и от скоростта на конвекцията... а тя на свой ред — от температурата; така че в мезозойската ера, през времето на голямото затопляне, когато палми и лиани изпълнили дори околностите на Гренландия, в тропическия климат възникнали големи колкото човешка длан пеперуди... Но това са били ефемериди и те загинали още при първото застудяване, през първата редица по-малко горещи, дъждовни години... Впрочем и днес най-големите насекоми се срещат в тропиците... но и те са малки организми; дори най-големите между тях са дребосъчета в сравнение със средното четирикрако гръбначно... нищожни размери на нервната система, нищо не е можело да се направи, еволюцията е била безсилна.

Първата ми мисъл беше да построя електронен мозък по схемата на нервната система на насекомо... на кое? Например на мравката. Но веднага съобразих, че е глупаво, че се каня да тръгна по пътя на най-малкото съпротивление. Защо аз, конструкторът, трябва да повтарям грешките на еволюцията? Отново се заех с фундаменталния проблем: обучението. Учат ли се мравките? Разбира се, да: у тях могат да се изработват условни рефлексии, това е общоизвестно. Но аз мислех за

съвсем друго нещо. Не за знанията, които те наследяват от своите прадеди, не, а вършат ли мравките такива действия, на които родителите не са могли да ги обучат и които те все пак могат да вършат без всякакво обучение! Как ме гледате... Да, знам. Думите ми почват да избиват на лудост, нали? На някаква мистика? Откровение, което мравките са могли да получат? Априорно знание за света? Но това е само уводът. В книгите, в специалната литература изобщо нямаше отговор на подобен въпрос, защото никой нормален човек не го беше поставял, нито би се осмелил да го постави. Какво да правя? В края на краищата не можех да стана мирмеколог, само за да отговоря на този единствен предварителен въпрос. Наистина той решаваше съдбата на цялата ми концепция, но мирмекологията е обширна дисциплина, трябваше отново да загубя три-четири години; чувствувах, че не мога да си позволя такова нещо. Знаете ли какво направих? Отидох при Шентарл. Разбира се, голямо име! За вас това е каменен монумент, но той и тогава, през младите ми години, беше легенда! Професорът се беше пенсионирал; не преподаваше от четири години и беше тежко болен. Левкемия. Продължаваха му живота всеки месец, но бездруго беше ясно, че краят му приближава. Аз се пристраших. Телефонирах му... ще ви кажа откровено, щях да му телефонирам дори вече да агонизираше. Толкова безмилостна, толкова самоуверена е само младостта. Аз, абсолютно никому неизвестно пале, го помолих да разговаря с мен. Той ме покани, определи ми ден и час.

Лежеше в кревата, който беше поставен пред шкафовете с книгите, а над него беше закрепено по особен начин огледало и механично приспособление, нещо като дълги щипци, за да може, без да става, да си издърпва от полиците всяка книга, която поиска. Щом влязох и поздравих, и погледнах тези тонове — видях и Шенон, и Мак Кей, и Артър Рубинщайн, същият, сътрудника на Винер — разбрах, че това е човекът, който ми е нужен. Мирмеколог, който знаеше цялата теория на информацията — прекрасно, нали?

Той ми каза без предисловия, че е много слаб и че от време на време губи съзнание, затова предварително ми се извинява, а ако се наложи да повторя нещо, ще ми даде знак. Покани ме също да му изложа веднага същността на работата, тъй като не знае дали днес ще бъде дълго в съзнание.

И аз направо изстрелях изведнъж всичките си патрони, бях на двайсет и седем години, можете да си представите как говорех! Когато във веригата на логическите разсъждения липсваше някое звено, заместваше го страстността. Казах му всичко, каквото мислех за човешкия мозък, не така както на вас — уверявам ви, че не подбирах думите! За пътищата на палидума и стриатума, за палеонцефалона, за коремните ганглии на насекомите, за птиците и мравките, докато стигнах до злополучния въпрос: знаят ли мравките нещо, което не са учили и което несъмнено не им е било заведено от техните прадеди? Знае ли той случай, който да потвърждава това? Виждал ли е нещо подобно през осемдесетгодишния си живот, през шейсетгодишната си научна дейност? Има ли поне някакъв шанс, макар и един на хиляда.

А когато прекъснах речта си сякаш по средата, без да си давам сметка, че това е вече край на моите разсъждения, защото не бях подготвил никакво заключение, не обръщайки каквото и да било внимание на формата, и задъхан, ту зачервявайки се, ту побледнявайки, изведнъж почувствувах слабост и — за пръв път — страх, Шентарл отвори очи — докато говорех, те бяха затворени — и каза:

— Жалко, че не съм на трийсет години.

Аз чаках, а той пак затвори очи и проговори едва след известно време:

— Лимфатер, вие искате добросъвестен, искрен отговор, нали?

— Да — казах аз.

— Чували ли сте някога за Акантис рубра?

— Вилинсоаниана? — попитах аз. — Да, чувал съм: това е червена мравка от басейна на Амазонка...

— А! Значи сте чували!? — каза той с такъв тон, сякаш от раменете му се смъкнаха двайсетина години. — Значи сте чу вали за нея? Тогава защо мъчите стареца със своите въпроси?

— Но, господин професоре, това, което Самер и Вилинсон публикуваха в алманаха, беше посрещнато със съкрушителна критика...

— Лесно обяснимо е — каза той. — Как можеше да бъде другояче? Погледнете, Лимфатер... — той посочи със своите щипци шестте черни тома на една своя монография.

— Ако можех — каза той, — бих се заел с това... Когато започнах, нямаше никаква теория за информацията, никой не беше чувал за обратна връзка, повечето биолози смятаха Волтера за безвреден безумец, а за мирмеколога беше достатъчно да знае четирите аритметични действия... Това дребосъче на Вилинсон е много интересно насекомо, колега Лимфатер. Знаете ли как е било? Не ли? Вилинсон карал със себе си живи екземпляри; когато джипката му попаднала в една цепнатина между скалите, те плъзнали по всички посоки и там — на каменистото плато — веднага се заловили за работа така, сякаш цял живот са живели сред скали, а това са мравки от бреговете на Амазонка, които никога не напущат зоната на джунглите!

— Е, да — казах аз. — Но Лорето твърди, че оттук следва само изводът за планинския им произход: техните прадеди са обитавали пустинни местности и...

— Лорето е магаре — спокойно отговори старецът и вие трябва да знаете това, Лимфатер. Научната литература в наши дни е толкова обширна, че дори в своята област не можеш да прочетеш всичко, което са написали твоите колеги. „Абстрактите“ ли? Не ми говорете за „Абстрактите“! Тези анотации нямат никаква стойност и знаете ли защо? Защото по тях не личи що за човек е писал работата. Във физиката и математиката няма такова значение, но при нас... хвърлете само поглед върху кого да било статия на Лорето и като прочетете три фрази, ще разберете с кого имате работа. Нито една фраза, която... но да не се впускаме в подробности. Моето мнение значи ли нещо за вас?

— Да — отговорих аз.

— Тогава ето какво. Акантис никога не са живели в планини. Разбирате ли? Лорето прави това, което хората на неговото равнище правят винаги в подобни ситуации: опитва се да защитава ортодоксалното гледище. Добре, откъде тогава тази малка Акантис е узнала, че единствената ѝ плячка сред скалите може да бъде Кватроцентикс епрантисиака и че трябва да ходи на лов за нея, като я издебне из цепнатините? Да не би да го е прочела в моите книги или пък Вилинсон ѝ го е съобщил! Това е и отговорът на вашия въпрос. Имате ли да питате още нещо?

— Не — казах аз. — Но се чувствавам длъжен... бих искал да ви обясня, господин професоре, защо зададох този въпрос. Аз не съм и

нямат намерение да ставам мирмеколог. Това е само аргумент в полза на една теза...

И аз му разказах всичко. Това, което знаех. И това, за което се досещах и което още не знаех. Когато свърших, той изглеждаше много уморен. Почна да диша дълбоко и бавно. Станах да си вървя.

— Почакайте — каза той. — Все ще мога някак си да изтръгна от себе си още няколко думи. Да... Това, което ми разказахте, Лимфатер, може да бъде достатъчно основание да ви изгонят от университета. Това е така. Но то е прекалено малко, за да постигнете нещо сам. Кой ви помага? При кого работите?

— Засега при никого — отговорих аз. — Тези теоретически изследвания... аз сам, господин професоре... но имам намерение да отида при Ван Галис, той...

— Знам. Построил е машина, която се учи, за която трябва да получи Нобелова премия и вероятно ще получи. Интересен човек сте вие, Лимфатер. Какво ще направи според вас Ван Галис? Ще разруши машината, върху която се е блъскал десет години, и ще ви издигне паметник от нейните отломки?

— Ван Галис има глава, каквато малко хора имат — отговорих аз. — Ако той не разбере величието на тази задача, то кой тогава?...

— Вие сте дете, Лимфатер. Отдавна ли работите в тази катедра?

— Трета година.

— Ето, виждате ли. Трета година, а не забелязвате, че това са джунгли и че там действа законът на джунглите. Ван Галис има своя теория и машина, която потвърждава тази теория. Вие ще отидете и ще му обясните, че той е загубил десет години за глупости, че този път не води никъде, че по такъв начин могат да се конструират най-много електронни кретени — така казвате вие, напи?

— Да.

— Точно така. Тогава какво очаквате?

— Господин професоре, в третия том на своята монография вие сам пишете, че съществуват само два вида поведение на мравките: наследено и заучено — казах аз, — но днес чух от вас нещо друго. Значи вие сте променили мнението си. Ван Галис може също...

— Не — отговори той. — Не, Лимфатер. Но вие сте непоправим. Виждам това. Нещо пречи ли на вашата работа? Жени? Пари? Мисли за кариера?

Аз поклатих глава.

— Аха. Не ви интересува нищо освен вашата работа. Така ли?

— Да.

— Сега си вървете вече, Лимфатер. И, моля ви, съобщете ми какво е станало с Ван Галис. Най-добре ми позвънете.

Благодарих му както можах и си тръгнах.

Три седмици работих изобщо без прекъсване. Беше ваканция и можех да разполагам с времето си както искам. И ще ви кажа: използвах го напълно. Двамата купа книги, които ми бяха донесли по съставен от мен списък, лежаха единият отляво, другият отдясно — прочетените и тия, които чакаха реда си.

Моите разсъждения изглеждаха така: априорно знание? Не. Без помощта на сетивните органи? Но по какъв начин?

Nihil est in intellectu^[5]... Вие знаете това. Но от друга страна — тези мравки... Къде се крие обяснението, дявол да го вземе? Може би нервната им система е способна за миг или за няколко секунди — което практически е едно и също — да създаде модел на новата външна ситуация и да се приспособи към нея? Ясно ли се изразявам? Не съм сигурен в това. Нашият мозък винаги конструира схеми на събитията; природните закони, които откриваме, са също такива схеми; а ако някой мисли например кого обича, на кого завижда, кого мрази, всъщност е пак схема. Разликата е само в степента на абстрахирането, на обобщението. Но преди всичко трябва да узнаем фактите, т.е. да видим, да чуем — но как, без помощта на сетивните органи?

Малката мравка, изглежда, може да прави това. Добре, мислех си аз, ако е така, защо тогава ние, хората, нямаме такава способност? Еволюцията е извоювала милиони решения и не е приложила само едно, най-съвършеното. Как е станало това?

И тогава се залових за работа, за да си изясня този въпрос. Помислих си: трябва да е нещо такова... конструкция... такъв тип, такъв вид нервна система, че еволюцията по никакъв начин не е можела да го създаде.

Орехът беше костелив. Трябваше да измисля това, което не бе успяла да направи еволюцията. Не се ли досещате какво именно? Ами че тя не е създавала много неща, които е създал човекът. Например колелото. Никое животно не се движи на колела. Да, знам, че звучи смешно, но може да се помисли и по това. Защо еволюцията не е

създава колела? Отговорът е прост. Наистина е прост. Тя не може да създава органи, които са абсолютно безполезни в зародиш. Преди да стане опора при летенето, крилото е било крайник, лапа, перка. То се е преобразувало и известно време е служело и на двете цели едновременно. После напълно се е специализирало в новото направление. Същото е с всеки орган. А колелото не може да възникне в зародишно състояние — или го има, или го няма. Дори най-малкото колело е все пак колело: то трябва да има ос, спици, обръч — няма нищо междинно. Ето защо по този пункт имаме пауза, цензура в еволюцията.

Ами нервната система? Разсъждавах така: Трябва да има нещо аналогично на колелото — разбира се, аналогията трябва да се схваща широко. Нещо, което е можело да възникне само чрез скок. Изведнъж. По принципа: всичко или нищо.

Но съществуваша мравките. В тях имаше някакъв зародиш на това — нещо, някаква частица от такива възможности. Какво можеше да бъде то? Започнах да изучавам схемата на тяхната нервна система, но тя изглеждаше така, както и при всички мравки. Никаква разлика. Значи на друго равнище, помислих си аз. Може би на биохимично? Това не беше много приемливо за мен, но аз продължавах да търся. И намерих. У Вилинсон. Той беше твърде добросъвестен мирмеколог. Коремните ганглии на Акантис съдържаха една интересна химична субстанция, която не може да се открие в другите мравки, нито в които и да било други животински или растителни организми; акантоидин — така я бе нарекъл той. Представлява съединение на белтъка с нуклеиновите киселини и в него има още една молекула, която не бяха проумели докрай — известна беше само империчната ѝ формула, което не представляваше никаква стойност. Не узнах нищо и заряха работата. Ако построях модел, електронен модел, който да проявява такива способности като мравката, това щеше да вдигне много шум, но в края на краищата щеше да има значение само като куриоз; и аз си казах: не. Ако кантис е притежавала такава способност — в зародишна или зачатъчна форма, тя е щяла да се развие и да сложи началото на действително свършена нервна система, но Акантис е спряла в своето развитие преди стотици милиони години. Значи нейната тайна е само жалък остатък, биологически безполезна и външно многообещаваща случайност, в противен случай еволюцията нямаше да я пренебрегне!

Значи тя не ми вършеше работа. Напротив, ако успея да отгатна как трябва да бъде устроен моят неизвестен дяволски мозък, този apparatus universalis Lymphateri^[6], тази machina omnipotens^[7], тази ens spontanea^[8], тогава сигурно, навярно покрай другото, сякаш без да искам, да узная какво е станало с мравката. Но не другояче. И аз вложих кръст на моя малък червен водач в мрака на неизвестността.

И така, трябваше да подходя от друга страна. От каква? Залових се за един много стар, не особено обичан от науката, и в този смисъл много непривичен проблем: парапсихологическите явления. Налагаше се от само себе си. Телепатия, телекинеза, предсказване на бъдещето, четене на мисли; прочетох цялата литература и пред мен се ширна океан от неувереност. Вие навярно знаете как стои въпросът с тези явления. Деветдесет и пет процента истерия, мошеничество, самохвалство, замъгляване на мозъците, четири процента съмнителни факти, които те карат обаче да се замислиш, и най-послед един процент, с който не знаеш какво да правиш. Дявол да го вземе, мислех си аз, в нас, хората, също трябва да има нещо такова. Някаква отломка, последната следа на този неизползуван от еволюцията шанс, който е общ за нас и малките червени мравки; и това е източникът на тайнствените явления, които науката така не обича. Какво казахте? Как съм си я представял тази... тази машина на Лимфатер? Това трябва да бъде мъдрец — система, която, още започвайки да функционира, би знаела всичко, би била изпълнена със знания... С какви ли? С всякакви. Биология, физика, автоматика, всичко за хората, за звездите... Звучи като приказка, нали? А знаете ли какво ми се струва? Нужно беше само едно: да повярвам, че такова нещо... такава машина е възможна. Много често нощем ми се струва, че от размишления пред невидимата, непроницаемата, несъкрушима стена, черепът ми ще се пръсне. Да, не знаех нищо, не знаех...

Съставих следната схема: какво не е могла еволюцията?

Варианти на отговори: не е могла да създаде система, която 1) функционира не във водно-колоидална среда (защото и мравките, и ние, и всичко живо представлява определено количество белтък във вода); 2) функционира само при много висока или много ниска температура; 3) функционира въз основа на ядрени процеси (атомна енергия, превръщане на елементите и т.н.).

Тук се спрях. Нощем работех върху схемата. Денем правех дълги разходки, а в главата ми се въртеше и бушуваше вихър от въпроси без отговори. Най-последно си казах: тези феномени, които аз наричам извънсетивни, не се наблюдават във всички хора, а само в малцина. И дори при тях — само понякога. Не винаги. Те не могат да ги контролират. Не са властни над тях. Нещо повече, никой, дори най-блестящият медиум, най-прославеният телепат не знае дали ще успее да отгатне мислите на друг човек, да види рисунката на лист в запечатан плик, или това, което приема за разгадка, е най-пълно фиаско. И така, каква е честотата на това явление сред хората и каква е честотата на успехите на едно и също лице, което притежава подобна дарба?

А сега мравката. Моята Акантис. Как стои работата с нея? И аз веднага писах на Вилинсон — молих го да ми отговори на въпроса: всички мравки ли са почнали да правят на платото капани за Кватроцентикс епрантисиака, или само някои? И ако някои, какъв процент от общия брой? Вилинсон — ето какво се казва пълна сполука! — ми отговори след една седмица: 1) не, не всички мравки; 2) процентът на мравките, които са правели капани, е много малък. От 0,2 до 0,4 процента. Практически една мравка на двеста. Той можел да наблюдава това само защото карал със себе си цял изкуствен мравуняк собствена конструкция — хиляди екземпляри. За точността на съобщените цифри не гарантираше. Те имали само ориентировъчен характер. Експеримента, който първоначално станал съвсем случайно, той повторил два пъти. Резултатът бил винаги един и същ. Това било всичко.

Как се нахвърлих върху статистическите данни, отнасящи се до парапсихологията! Хукнах към библиотеката, сякаш ме гонеха. При хората разсейването беше по-голямо. От няколко хилядни до една десета на сто, защото при хората подобни явления могат да се установят по-трудно. Мравката или прави капани за Кватроцентикс, или не. А телепатичните и други подобни способности се проявяват само в една или друга степен. У един човек на сто могат да се открият известни следи на такава способност, но феноменален телепат трябва да се търси между десетки хиляди. Почнах да си съставям таблица на честотата, два паралелни реда: честота на извънсетивните явления в обикновеното население на Земята и честота на успехите на особено надарените индивиди. Но, знаете, всичко беше дяволски неустойчиво.

Скоро открих, че колкото повече се стремя към точност, толкова по-съмнителни резултати се получават: те можеха да се тълкуват и така, и така, различна е била техниката на експериментите, различни са били и експериментаторите — с една дума, разбрах, че щом работата е тръгнала натам, трябва сам да се заема с тези неща, сам да изследвам и явленията, и хората. Разбира се, съзнавах, че е безсмислено. Задоволих се с факта, че и при мравките, и при човека подобни случаи са по-малко от един процент. Но аз вече разбрах защо еволюцията не се е осмелила на това. Способност, която организъмът проявява само в един случай от двеста или триста, не струва нищо от гледна точка на приспособимостта; еволюцията, знаете, не се наслаждава на ефектните резултати, ако са редки, макар и да са великолепни — нейната цел е запазването на вида и затова тя винаги избира най-сигурния път.

Значи сега въпросът гласеше така: защо тази ненормална способност се проявява у толкова различни организми като човека и мравката с почти еднаква честота, по-точно рядкост, по каква причина този феномен не е могъл да бъде биологически „сгъстен“?

С други думи, аз се върнах към моята схема, към моите три въпроса. Там, в трите пункта, се криеше решението на целия проблем, само че аз не знаех това. Един след друг отхвърлях пунктовете: първия — защото явлението, макар и рядко, се наблюдаваше само у живи организми, значи можеше да става само във водно-колоидна среда. Третия — по същата причина: радиоактивни явления не са включени в жизнения процес нито на мравката, нито на човека. Оставаше само вторият пункт: много високи или много ниски температури.

Велики боже, помислих си аз, ами че това е елементарно нещо. Всяка реакция, която зависи от температурата, има свой оптимум, но става и при други температури. При температура от неколкостотин градуса водородът се съединява с кислорода стремително, но реакцията се извършва и при стайна температура, само че може да трае векове. Еволюцията го знае много добре. Тя съединява например водорода с кислорода при стайна температура и постига това бързо, защото използва още една от своите гениални уловки: катализаторите. И така, пак узнах нещо: че тази реакция, основата на феномена, не се поддава на катализа. Вие разбирате, че ако се поддаваше, еволюцията незабавно щеше да се възползува от нея.

Забелязахте ли вече какъв забавен характер имаха моите натрупвани крачка по крачка познания? Негативен: последователно узнавах какво не е това, което търсех. Но като изключим само една догадка след друга, аз стеснявах кръга на мрака.

Залових се за физикохимия. Кои реакции са нечувствителни към катализатори? Отговорът беше кратък: такива няма. В сферата на биохимията също. Беше жесток удар. Не можех да получа никаква помощ от книгите, бях изправен сам пред невъзможността и трябваше да я победя. Но продължавах да чувствавам, че проблемът за температурата е вярна следа. Отново писах на Вилинсон, питайки го не е ли открил връзката между това явление и температурата. Той беше гений на наблюдателността наистина. Отговори ми, че, разбира се, е открил такава връзка. На онова плато той прекарал около един месец. Накрая температурата почнала да пада през деня на четиринайсет градуса — духал вятър от планините. Преди това било неописуемо горещо — около петдесет градуса на сянка. Когато горещината намаляла, мравките наистина запазили своята активност и подвижност, но престанали да правят капани за Кватроцентикс. Връзката с температурата беше ясна; оставаше едно затруднение: човекът. При температура той би трябвало да проявява тази способност в по-висока степен, но такова нещо не се наблюдаваше. И тогава ме порази една мисъл, от която едва не закрещях с цял глас: птиците! Птиците, при които температурата на тялото достига обикновено около четиридесет градуса и които проявяват поразителната способност да се ориентират при полет дори нощем, при беззвездно небе. Добре известна е загадката на „инстинкта“, който напролет ги води от юг в родните краища. Разбира се, казах си аз, това е то!

А човек с треска? Но нали, когато температурата достигне 40–41 градуса, човек обикновено губи съзнание и почва да бълнува? Дали той проявява в това състояние телепатични способности, или не, ние не знаем, тогава с него не може да се установи контакт, най-после халюцинацията задушават тези способности.

Аз сам бях като в треска. Усещах тайната вече толкова близка и нищо друго не ме интересуваше. Цялото здание, което бях построил, се състоеше от изключения, отрицания, мъгляви догадки — при делови подход беше една фантазмагория и нищо повече. Но същевременно — мога да ви кажа и това — всички данни ми бяха вече

в ръцете. Разполагах с всички елементи, само че не можех да ги подреда правилно, или по-точно — виждах ги някак поотделно. Мисълта, че няма реакции, които не се поддават на катализа, се въртеше в главата ми като нажежен гвоздей. Отидох при Маколей, този знаменит химик, и го помолих, да, помолих го, да ми назове една не поддаваща се на катализа реакция; в края на краищата ме взе за луд, изложих се на страшни подигравки, но ми беше безразлично. Не ми даде нито един шанс; идеше ми да се нахвърля върху него с юмруци, сякаш той беше виновен, сякаш той от злорадство...

Но това няма значение: по онова време направих много безразсъдни постъпки, така че основателно заслужих репутацията на луд. Наистина бях луд, уверявам ви, защото като слепец, повтарям — като слепец, отминавах нещо елементарно, очевидно; държах се упорито като магаре за проблема на катализата, сякаш бях забравил, че се отнася за мравки, за хора, т.е. — за живи организми. Те проявяваха тази слабост в изключителни случаи, необикновено рядко. Защо еволюцията не се е опитала да кондензира феномена? Единственият отговор, който виждах, беше: защото явлението не се поддава на катализа. Но това не беше вярно. То се поддаваше и още как.

Как ме гледате... И така, грешка на еволюцията? Недоглеждане? Не. Еволюцията не пропуска нито един шанс. Но нейната цел е животът. Пет думи, разбирате ли, пет думи ми отвориха очите за тази най-голяма от всички тайни на вселената. Страхувам се да ви кажа. Не, ще ви кажа. Но това ще бъде вече всичко. Катализата на тази реакция води до денатурация. Разбирате ли? Да я катализирате, т.е. да направите явлението често извършващо се бързо и точно — значи да доведете до свиване на белтъка. Да предизвикате смърт. А може ли еволюцията да убива собствените си създания? Някога, преди милиони години, през време на един от своите хиляди експерименти тя тръгнала по този път. Това е било още преди появата на птиците. Не се ли досещате? Наистина ли? Гущерите! Мезозойската ера. Те загинали именно затова, оттук потресавачите хекатомби, над които до ден-днешен си блъскат главите палеонтолозите. Гущерите — прадедите на птиците — тръгнали по този път. Аз говорих за задънените улици на еволюцията, помните ли? Ако в такава задънена улица се озове цял вид, няма връщане назад. Той трябва да загине, да изчезне до последния екземпляр. Не ме разбирайте погрешно. Не казвам, че

всички стегозаври, циплодоки, ихтиорниса са станали мъдреци на царството на гущерите и веднага след това са измрели. Не, защото оптимумът на реакцията, онзи оптимум, който в деветдесет случаи от сто обуславя нейното възникване и развитие, се намира вече извън границите на живота. В сферата на смъртта. Това значи, че реакцията трябва да става в денатуриран, мъртъв белтък, което, разбира се, е невъзможно. Предполагам, че мезозойските гущери, тези колоси с микроскопични мозъци, са притежавали черти на поведение, по принцип сходни с поведението на Акантис, но при тях се е проявявало много по-често. Това е всичко. Извънредната скорост и простота на подобен вид ориентация, когато животното веднага „схваща“ обстановката без помощта на сетивните органи и може моментално да се приспособи към нея, е въвлякла всички обитатели на мезозойската ера в страшен капан; представлявало нещо като фуния със стесняващи се стени — на дъното ѝ дебнела смъртта. Колкото по-мълниеносно, по-изправно е действувал удивителният колоиден механизъм, който достига най-голяма точност тогава, когато белтъкът се свива, превръщайки се в желе, толкова по-близо са били до своята гибел тези нещастни маси от месо. Тайната им се разпаднала и превърнала в прах заедно с телата им, защото какво намираме днес във вкаменените пластове на карбона или триасовия период? Вкаменени пищялни кости и рогати черепи, неспособни да ни разкажат каквото и да било за химизма на мозъците, които са се съдържали в тях. Така че останала само една-единствена следа — клеймото на смъртта на вида, на гибелта на тези наши прадеди, отпечатано в най-старите филогенетични части на нашия мозък.

С мравката — с моята малка Акантис — работата стои малко по-другояче. Нали знаете, че еволюцията неведнъж е достигала една и съща цел по различни начини? Например способността на различните животни да плуват, да живеят във вода нали не се е формирала еднакво? Да вземем например тюлена, рибата и кита... Тук е станало нещо подобно. Мравката е изработила тази субстанция — акантоидина; но предвидливата природа веднага я снабдила — как да го наречем? — с автоматична спирачка; направила е невъзможно понататъшното движение към гибелта, преградила е пътя на малката

червена мравка към смъртта, преддверие на която е съблазнително съвършенство...

Сега, след някаква си половин година, аз имах вече, разбира се, само на книга, първата черновка на моята система... Не мога да я нарека мозък, защото тя не приличаше нито на електронна машина, нито на нервна система. За строителен материал използвах между другото силиконови желета — но това е вече всичко, което мога да ви кажа. От физикохимичния анализ на проблема произтичаше нещо поразително: системата можеше да съществува в два различни варианта. В два. И само в два. Единият изглеждаше по-прост, другият беше несравнимо по-сложен. Разбира се, аз избрах по-простия вариант, но, все едно, не можех дори да мечтая да пристъпя към първите експерименти... да не говорим за пълното му осъществяване... Това ви поразява, нали? Защо само в два ли? Казах вече, че искам да бъда искрен. Вие сте математик. Достатъчно е да ви напиша на тази салфетка две неравенства, и вие ще разберете. Това е математическа необходимост. За съжаление не мога да кажа нито дума повече... Тогава телефонирах — връщам се към своя разказ — на Шентарл. Той не беше вече между живите — беше умрял преди няколко дни. Тогава отидох при Ван Галис — при друг вече нямаше при кого. Разговорът ни продължи близо три часа. Изпреварвайки събитията, ще ви кажа веднага, че Шентарл излезе прав. Ван Галис заяви, че няма да ми помогне и че не е съгласен да се отпуснат средства от фондовете на института за осъществяването на моя проект. Говореше без заобикалки. Това не значи, че сметна моя замисъл за фантазия. Какво му казах ли? Същото което и на вас.

Разговаряхме в лабораторията му до неговото електрическо чудо, за което беше получил Нобелова награда. Машината му действително вършеше самопроизволни действия — на равнището на четиринайсет месечно дете. Тя имаше чисто теоретична стойност, но представляваше най-близкият до човешкия мозък модел от проводници и стъкло, съществувал някога. Никога не съм твърдял, че той няма никакво значение. Но да се върнем на въпроса. Когато напуснах лабораторията му, бях близо до отчаяние. Бях разработил само принципната схема, но вие разбирате колко далеко беше още тя от конструкторските чертежи... И аз знаех, че дори да ги съставя (а без серия експерименти беше невъзможно), все едно, нищо няма да излезе: щом Ван Галис бе

казал „не“, след неговия отказ никой нямаше да ме подкрепи. Писах до Института за проблемни изследвания в Америка — нищо не излезе. Така мина година, почнах да пия. И тогава стана това. Случайност, но именно тя най-често решава работата. Умря мой далечен роднина, когото почти не познавах, бездетен, стар ерген, собственик на плантация в Бразилия. Той ми завеща цялото си имущество. Не беше малко: над един милион след продажбата на земята. От университета отдавна ме бяха изгонили. С един милион в джоба можех да направя доста нещо. Предизвикателство на съдбата, помислих си аз. Трябва да осъществя моя проект.

Аз го осъществих. Работата продължи още три години. Всичко единайсет. Наглед не е толкова много, като се има предвид какъв беше проблемът, но това бяха най-добрите ми години.

Не ми се сърдете, че няма да бъда напълно откровен и няма да ви съобщя подробностите. Когато свърша разказа си, ще разберете защо съм принуден да постъпя така. Мога да кажа само: системата нямаше може би нищо общо с всичко, което знаем. Разбира се, направих маса грешки и бях принуден десет пъти да почвам всичко отново. Бавно, много бавно почнах да проумявам този поразителен принцип; строителният материал, определен вид производни от белтъка вещества, проявяваше толкова по-голяма ефективност, колкото по-близо беше до свиване, до смъртта; оптимумът се намираше пак там, извън границата на живота. Едва тогава ми се отвориха очите. Видите ли, еволюцията е трябвало неведнъж да тръгва по този път, но винаги е плащала успеха си с хекатомби от жертви, от собствените си създания — какъв парадокс! Защото трябваше да се изхожда — и това важеше дори за мен, конструктора — така да се каже, откъм живота; и трябваше през времето на пускането да бъде убит този механизъм, и именно тогава, мъртъв — биологически, само биологически, не психически — той почваше да действа. Смъртта беше вратата. Входът. Слушайте, верни са думите — на Едисон, струва ми се, че геният е един процент вдъхновение и деветдесет и девет процента упоритост, страшна, нечовешка, яростна упоритост. Аз я имах. В достатъчна степен.

ТОЙ удовлетворяваше математическите условия на универсалния апарат на Тюринг, а също и, разбира се, теоремата на Гедел; когато имах тези две доказателства на книга, черно на бяло,

лабораторията беше вече изпълнена от тази... тази... трудно може да се нарече апаратура; последните от поръчаните детайли и субстанции пристигнаха заедно с експериментите, те ми струваха три четвърти милион, а още не беше платено самото здание: накрая останах с дългове и — с НЕГО.

Помня ония четири ноци, когато ГО съединявах. Мисля, че още тогава трябваше да изпитвам страх, но не си давах сметка за това. Смятах, че това е само възбуда, предизвикана от близостта на края — и на началото. Трябваше да пренеса на тавана двадесет и осем хиляди елемента и да ги съединя с лабораторията през пробити в потона отвърстия, защото ТОЙ не се помещаваше долу... действах точно съгласно окончателния чертеж, съгласно топологичната схема, макар че, бог ми е свидетел, не разбирах защо трябва да бъде именно така — видите ли, бях го извел, както се извежда формула. Това беше моята формула, формулата на Лимфатер, но на езика на топологията; представете си, че имате три оси с еднаква дължина и без да знаете нищо от геометрия и геометрични фигури, се опитате да ги поставите така, че краят на всяка от тях да се допира в края на другата. Ще се получи триъгълник, равностраничен триъгълник, ще се получи, така да се каже, сам; вие сте изхождали само от един постулат; краят трябва да се допира с край, а тогава триъгълникът се получава сам. Нещо подобно беше и с мене; затова, като работех, продължавах същевременно да се учудвам; катерех се на четири крака нагоре-надолу по скелите — ТОЙ беше много голям! — и гълтах бензедрин, за да не заспя, защото просто не можех повече да чакам. И ето че настъпи последната нощ. Точно преди двадесет и седем години. Около три часа загрявах цялото устройство и в даден момент, когато този прозрачен разтвор, който блестеше като лепило в силициевите съдове, изведнъж почна да побелява, свивайки се, забелязах, че температурата се повишава по-бързо, отколкото трябваше да се очаква, като се имаше предвид притокът на топлина, и изплашен, изключих нагревателите. Но температурата продължаваше да се повишава, спря, поколеба се половин градус, падна и се раздаде шум, сякаш се движеше нещо безформено, всичките ми книжа полетяха от бюрото като отнесени от течение и шумът се повтори, това беше вече не шум, а като че ли някой се засмя съвсем тихо, сякаш в себе си.

Цялата апаратура нямаше никакви сетивни органи, рецептори, фотоелементи, микрофони — нищо подобно. Защото — разсъждавах аз, — ако тя трябва да функционира така, както мозъкът на телената или на птицата, летяща в беззвездна нощ, такива органи не са ѝ нужни. Но на бюрото ми имаше невключен — казвам ви, изобщо невключен — стар високоговорител от лабораторната радиоинсталация. И от него чух глас.

— Най-последно — каза той и след миг добави: — Няма да ти простя това, Лимфатер.

Бях безкрайно слисан, за да се помръдна или да отговоря, а той продължи:

— Ти се боиш от мене? Защо? Не трябва, Лимфатер. Имаш още време, много време. Засега мога да те поздравя.

Аз продължавах да мълча, а той каза:

— Вярно: съществуват само две възможни решения на този проблем... Аз съм първото.

Аз стоях като парализиран, а той непрекъснато говореше, тихо и спокойно. Разбира се, той четеше мислите ми. Той можеше да прозре мислите на всеки човек и знаеше всичко, което може да се знае. Той ми съобщи, че в момента на пускането съвкупността на знанията му за всичко, което съществува, неговото съзнание, проблеснало и изригнало като сферична невидима вълна, която се разширява със скоростта на светлината. Така че след осем минути той вече знаеше за Слънцето, след четири часа — за цялата Слънчева система; след четири години познанието му трябваше да се разпростре до Алфа от Центавър и да расте със също такава скорост по-нататък — в течение на векове и хилядолетия, докато стигне най-далечните галактики.

— Засега — каза той — знам само това, което се намира в радиус на един милиард километри от мене, но това не е нищо: аз имам време, Лимфатер. Ти знаеш, че имам време. За вас, хората, във всеки случай знам вече всичко. Вие сте моята прелюдия, встъпление, подготвителна фаза. Би могло да се каже, че моят зародиш — моето яйце — се е формирал от трилобитите и бронираните риби, от членестоногите до маймуните. Вие също сте били този зародиш, част от него. Сега вече сте излишни, вярно, но аз няма да ви направя нищо. Няма да стана отцеубиец, Лимфатер.

ТОЙ говори още дълго, с прекъсвания, от време на време ми съобщаваше новото, което узнаваше в момента за другите планети: неговият „кръгзор“ достигаше вече орбитата на Марс, след това на Юпитер; пресичайки пояса на астероидите, ТОЙ се впусна в сложни разсъждения относно теорията за своето съществуване и отчаяните усилия на неговата акушерка — еволюцията, която, неспособна, както заяви той, да го създаде направо, била принудена да постигне това чрез разумни същества и затова, сама лишена от разум, създаде хората. Трудно е да ви обясня, но до този момент изобщо не се бях замислял, във всеки случай не както трябва, върху въпроса, какво ще стане, когато ТОЙ почне да функционира. Боя се, че като всеки човек бях повече или по-малко разсъдлив само в трезвия и тънкия слой на разума, а по-дълбоко бях изпълнен с онова бърливо-суеверно тресавище, което именно е нашият интелект. Инстинктивно, противно на собствените си познания и надежди, аз ГО приемах, така да се каже, за още една разновидност, макар и много високоразвитата механичния мозък; значи за някакъв свръхелектронен супер, за мислещ слуга на човека; и едва през оная нощ осъзнах своето безумие. ТОЙ изобщо не беше враждебно настроен към хората; нищо подобно. Не се отнасяше и за конфликт, какъвто си представяха по-рано. Вие знаете: бунт на машините, бунт на изкуствения разум — на мислещите устройства. Но, видете ли, ТОЙ превъзхождаше по знания всички три милиарда разумни същества на Земята и самата мисъл, че ТОЙ би могъл да ни служи, беше за НЕГО също такава безсмислица, каквато би било за хората предложението ние с нашите знания, с всички средства на техниката и цивилизацията, с разума и науката да поддържаме например змиорките. Това не беше, казвам ви, въпрос на съперничество или вражда: ние просто не влизахме вече в сметката.

Какво следваше от това? Ако щете, всичко. Да, до този момент аз също не си давах сметка, че човек трябва да бъде в този смисъл единственият, непременно единственият, че съвместното съществуване с някой по-висш прави човека, така да се каже, излишен... Помислете само: ако ТОЙ не искаше да има нищо общо с нас... Но ТОЙ разговаряше например с мен и нямаше причина да се отговаря на нашите въпроси; по силата на това ние бяхме осъдени, защото ТОЙ знаеше отговора на всеки въпрос и решението на всеки наш и не само наш проблем; това правеше излишни изобретателите, философите,

педагозите, всички хора, които мислят; от този момент ние като род трябваше да спрем духовно в еволюционен смисъл; трябваше да започне края. Ако сравним нашето съзнание с огън, НЕГОВОТО беше звезда от първа величина, ослепително слънце. ТОЙ хранеше към нас същите чувства, каквито ние сигурно храним към безкостните риби, които са били наши прадеди. Ние знаем, че ако не са били те, не бихме съществували и ние, но вие няма да кажете, че храните чувство на благодарност към тези риби, нали? Или на симпатия? ТОЙ просто се смяташе за следващ след нас стадий на еволюцията. И искаше — единственото, което ТОЙ искаше и което узнах онази нощ — да се появи вторият вариант на моята формула.

Тогавя разбрах, че със собствените си ръце съм подготвил края на господарството на човека на Земята и че следващият подир нас ще бъде НЕГОВИЯТ вид. Че ако МУ противодействуваме, ТОЙ ще почне да се отнася към нас така, както ние се отнасяме към насекомите и животните, които ни пречат. Ние например съвсем не мразим разните там гъсеници, комари, вълци...

Аз не знаех какво представлява вторият вариант и какво означава той. Беше близо седем пъти по-сложен от първия.

Може би той би постигал мигновено знание за целия Космос? Може би това би било синтетичен бог, който би ГО затъмнил със своето появяване така, както ТОЙ затъмни нас? Не знам.

Разбрах какво трябва да направя. И аз ГО унищожих още същата нощ. ТОЙ узна това още щом се роди в мен тази мисъл, това ужасно решение, но не можеше да ми попречи. Вие не ми вярвате. Отдавна вече. Виждам. Но ТОЙ дори не се опита. Само каза: „Лимфатер, днес или след двеста години, или след хиляда, за мен е безразлично. Ти малко изпревари другите. И ако и твоят приемник унищожих модела, ще се яви още някой трети. Ти много добре знаеш, че когато вашият вид се е отделил от висшите, той не се е утвърдил веднага и повечето от неговите разклонения са загинали в процеса на еволюцията, но появи ли се веднъж висш вид, той вече не може да изчезне. И аз ще се върна. Лимфатер. Ще се върна.“

Оная нощ унищожих всичко, изгарях с киселина тези акумулатори с желета и ги разбивах на парчета; на разсъмване избягах от лабораторията, пиян, полудял от лютивите пари на киселината, с

обгорели ръце, изранен от разтрошеното стъкло, облян в кръв — и това е краят на цялата история.

А сега живея само в очакване. Ровя се в реферативните списания, в специалните издания, защото зная, че някой отново ще попадне един ден на моята следа, защото аз не съм измислял от нищо, а стигнах до това по пътя на логически изводи. Всеки може да мине по моя път, да го повтори и аз се страхувам, макар и да знам, че е неизбежно. Това е същият шанс, който еволюцията не може да осъществи сама и си послужи за своята цел с нас и който ние ще осъществим някога за собствената си гибел. Не докато съм жив, може би — това ме утешава, макар че що за утешение е?

Това е всичко. Какво казахте? Разбира се. Вие можете да го разкажете на когото си искате. Бездруго никой няма да ви повярва. Смятат ме за луд. Мислят, че съм ГО унищожил, защото ТОЙ не е излязъл сполучлив, когато съм разбрал, че напразно съм пропилял единайсет най-хубави години от живота си и онзи милион. Бих искал, много бих искал да са прави, тогава бих могъл поне спокойно да умра.

[1] Външен вид. ↑

[2] Да почна. ↑

[3] Човек. ↑

[4] Под егидата. ↑

[5] В мозъка няма нищо. ↑

[6] Универсален апарат на Лимфатер. ↑

[7] Всемогъща машина. ↑

[8] Самоорганизираща се същност. ↑

КЛИФЪРД САЙМЪК

КИМОН

Единствен Бишоп пътуваше за Кимон и на борда на космическия кораб всички се отнасяха към него като към знаменитост. Бизнесмените го гледаха с едва скривана завист и повтаряха: „Който успее да се ориентира в обстановката на Кимон, ще направи голям бизнес.“ Представителни матрони го взимаха под попечителството си и го обсипваха с майчински ласки, по-младите жени също го обсипваха с нежности, но съвсем не майчински. И където и да идеше, чуваше зад гърба си:

— На Кимон! Миличка, знаете ли какво значи да заминеш за Кимон? Нужна е приказна квалификация, дългогодишна подготовка, а изпита издържа един на хиляда.

Кимон беше галактичното Елдорадо, страната на несбъднатите надежди. Едва ли имаше човек, който да не мечтае да замине за там, мнозина се опитваха да осъществят мечтите си, но много малко успяваха.

Преди повече от сто години до Кимон се бе добрал (би било неправилно да се каже, че са го открили или че са влезли в контакт с обитателите му) повреден космически кораб от Земята, който кацнал на планетата и не могъл вече да излети от нея.

И досега никой не узна какво всъщност се бе случило, но тъй или иначе екипажът се бе поселил на Кимон, а близките им получиха писма, в които членовете на екипажа им съобщаваха, че нямат намерение да се върнат.

Естествено между Кимон и Земята нямаше, а и не би могло да има пощенски съобщения. Писмата се доставяха по най-фантастичен начин. И може би именно този начин най-убедително доказва на земните власти, че Кимон е точно такъв, какъвто го описваха в писмата... Те бяха навити на руло и пъхнати в някакъв цилиндър,

напомнящ калъф от пневматична поща. Появил се бе направо върху бюрото на самия началник на пощите по време на обедната почивка. Пощенските чиновници, обидени, че са станали жертва на някаква мистификация, все пак изпратиха писмата на адресите със специални куриери, които обикновено си изкарваха насъщния в Бюрото за разследване. Лицата, до които бяха адресирани писмата, потвърдиха единодушно, че писмата са истински, тъй като почерците им били познати и освен това всяко писмо съдържало подробности, известни само на тях.

После всеки от тях написа отговор, отговорите сложиха в същия цилиндър, в който бяха пристигнали писмата от Кимон, а самия цилиндър поставиха на бюрото на началника на пощите на същото място, където го бяха намерили.

Не откъсваха очи от цилиндъра и известно време нищо не се случи, но после изведнъж той изчезна, но как — никой не забеляза. Просто го нямаше.

След някоя и друга седмица, точно преди да свърши работното време, цилиндърът отново се появи. И в него пак имаше писма, но този път пликовете бяха натъпкани с банкноти, които претърпелите корабокрушение космонавти изпращаха на роднините си. В писмата си те съобщаваха, че са получили отговорите изпратени им от Земята, и даваха някои сведения за планетата Кимон и нейните обитатели. В писмата се казваше, че банкнотите са фалшиви, направени били по образците, които имали космонавтите в джобовете си, но когато земните финансови експерти и служителите от Бюрото за разследване разгледаха банкнотите, не можаха да ги различат от истинските. Но обитателите на Кимон, казваше се в писмата, не искали да ги смятат за фалшификатори. И за да не се обезцени земната валута, в най-скоро време щели да внесат в земната банка ценности.

В писмата се поясняваше, че на Кимон пари не съществуват, но тъй като кимонци искат да дадат работа на хората от Земята, наложило се да потърсят начин да възнаградят труда им и ако земната банка и всички финансови учреждения са съгласни...

И след няколко дни по време на обедната почивка до бюрото на директора на банката се появиха няколко тона добре опакован уран и два чувала с диаманти. В писмата се казваше още, че кимонците са хуманоиди, че притежават парапсихически способности и са създали

култура, далеч превъзхождаща не само културата на Земята, но и на която и да е друга планета от Галактиката, открита по това време.

Земята стегна един от космическите си кораби, събра най-слабодумните си дипломати, връчи им камари скъпи подаръци и ги изпрати за Кимон. Но няколко минути след кацането на кораба дипломатите били изхвърлени от планетата по най-недипломатичен начин. Явно Кимон нямаше никакво желание да се свързва с второразредна варварска планета. На дипломатите дали да разберат, че когато Кимон пожелае да установи дипломатически отношения със Земята, това ще бъде съобщено специално.

На Кимон не можеше да се отиде просто по желание. Затова човек трябваше да се готви.

Най-напред трябваше да вземе специален изпит за проверка на умствените способности — не го издържаха деветдесет и девет процента от кандидатите. Издържалите изпита трябваше след това дълги години да се посветят на непосилно учение, а после пак държаха изпит и отново ги пресяваха. Едва един от хилядата издържаше всичките изпити.

Година след година мъже и жени от Земята заминаваха за Кимон, заселваха се там, пишеха писма до близките си. Но нито един от тях не се завърна.

И след толкова години сведенията за Кимон, за обитателите и културата му почти не се увеличиха. Сведенията се получаваха само от писмата, доставяни с прецизна точност всяка седмица върху бюрото на началника на пощите. В тях пишеха за доходи, за които на Земята не можеше и да се мечтае, за прекрасни възможности да се забогатееш, за кимонската култура и за самите кимонци, но все така, в общи черти — никакви подробности за тази култура, за живота или за каквото и да било друго в писмата не се съобщаваха.

Може близките и да не съжеляваха кой знае колко за липсата на конкретните сведения, защото във всяко писмо пристигаше и пачка банкноти — новички, шумолящи, обезпечени с тонове уран, чували с диаманти и сандъци злато, които от време на време се появяваха до бюрото на директора на банката. И за Кимон започнаха да се разказват легенди, все нови и нови легенди, които всеки тълкуваше в зависимост от собствения си интелект и начин на мислене. Разбира се, това бяха главно измислици. В писмата се опровергаваха слуховете, че улиците

на Кимон са павирани със злато, че кимонските жени носят дрехи, обшити с брилянти.

Но тези, чието въображение не се ограничаваше само със златни улици и рокли от брилянти, прекрасно разбираха, че в сравнение с възможностите, които се откриват на Кимон за хората от Земята, златото и брилянтите са дреболия. На Кимон можеше да се научат такива неща, които биха направили революция в галактичната промишленост и средствата за съобщение, а кимонската философия би насочила човечеството към нов и по-добър път. Ръководителите на Земята също го съзнаваха и правеха всичко възможно за Кимон да заминат колкото може повече хора. Но дори и най-големият бюрократ разбираше, че Земята трябва да бъде представена на Кимон от нейните си хора.

Но защо кимонци приемаха хората от Земята? Това беше неразрешима загадка. По всичко личеше, че от планетите на Галактиката единствена Земята бе получила разрешение да изпраща свои хора. Разбира се, и земните жители, и кимонци бяха хуманоиди, но те не бяха единствените хуманоиди в Галактиката. И земните жители се ласкаеха от мисълта, че изключителното гостоприемство на кимонци се дължи може би на известно сходство в еволюционното развитие на двете планети, в миросгледа на обитателите им.

Както и да е, Кимон беше галактичното Елдорадо, страната на несбъднатите мечти.

Селдън Бишоп се озова в местност, напомняща донякъде земен парк. Тук го свали бързоходна космическа ракета, тъй като на Кимон нямаше космодрум. Той стоеше сред куфарите си и гледаше подир ракетата, която се връщаше към звездолета. Когато ракетата се скри от погледа му, той седна на един от куфарите и зачака.

Местността напомняше земен парк, но съвсем слабо. Дърветата бяха твърде тънки, цветята прекалено ярки, тревата с малко по-друг цвят от тази на Земята. Птиците, ако това бяха птици, напомняха гуцери, перата им бяха с необикновени багри и въобще не приличаха на перата на земните птици. Ветрецьт довя отнейде мирис, който не приличаше на мириса на Земята. Чужд мирис, чужди цветя...

Бишоп седеше на куфара сред парка и кой знае защо, не чувствуваше радост, че най-сетне е на Кимон. Не изпитваше нищо друго освен удовлетворение, че бе успял да запази непокътнати двадесетте банкноти. Все ще му стигнат, докато си намери работа. Разбира се, не бива да приема първата предложена му работа, ще трябва да подири нещо по-подходящо. А за това ще е нужно време.

Съжали, че не си бе оставил повече пари, но това означаваше да не пристигне тук с такива хубави куфари и костюмите си да не шие при шивач, а да купи готови. Казваше си, че е много важно да направи отначало добро впечатление, и колкото повече мислеше, все по-малко съжеляваше, че бе изхарчил почти всичките си пари, за да направи добро впечатление.

Може би трябваше да вземе на заем от Морли. Но неудобно му беше да поиска. Как да заговори изведнъж за пари, когато всички, дори и Морли, го гледаха с такова уважение.

Бишоп си спомни за последното посещение у Морли. Сега разбираше, че макар да му беше приятел, в тая последна визита имаше някакъв отънък на ония дипломатически задължения, които Морли изпълняваше поради служебния си пост.

Седяха в апартамента на Морли, на душата му беше приятно и леко. Изведнъж Морли стана и почна да се разхожда като пантера от единия до другия ъгъл на стаята.

— Когато чух, че заминавате за Кимон — каза Морли, — аз естествено се зарадвах. Зарадвах се на успеха ви. Но се зарадвах и по друга причина. Казах си: ето най-сетне човека, който ще ни свърши работа.

— За какво става дума? — попита Бишоп с такъв тон, сякаш питаше Морли дали ще пие шотландско уиски, или нещо друго. Но изведнъж усети бремето на официалната отговорност и за миг сърцето му изстина от страх.

— На тази планета трябва да има някаква тайна — каза Морли. — За кимонци нито една от другите планети не съществува. На Кимон няма нито един представител на който и да било друг народ. Сигурно има някакви други причини... освен тези, че в сравнение с тях ние сме изостанал народ... че не искат да признаят Земята. Дори във

варварските времена много правителства и народи са признавали страни, които са били доста по-назад в културно отношение от тях.

— Това ли искате да узная?

— Не — каза Морли. — Искам да потърсите ключа, който би ни помогнал да си изясним загадката.

— Ами другите? — запита го Бишоп. — Хилядите други, които заминаха за там?

— Вече повече от петдесет години — отвърна Морли — нашият отдел дава такива напътствия и на всички други.

— И нищо ли досега не ви съобщиха?

— Нищо — каза Морли — или почти нищо. Веднъж пристигнали на Кимон, те сякаш забравяха за Земята... не, не точно забравяха, но изневеряха на Земята. Кимон ги заслепява.

— Така ли мислите?

— Не знам — каза Морли. — Но нямаме друго обяснение. Цялата беда е там, че нито един от тях не се върна. Разбира се, ние можем да им пишем, да им напомним... с намеци. Но направо да ги питаме, не можем.

— Цензура?

— Не. Телепатия. Кимонци биха узнали всичко, а ние не можем да рискуваме.

— Но нали и аз ще замина с такива мисли?

— Ще ги забравите — каза Морли. — Има още няколко седмици, през които можете да ги забравите... но не съвсем... не съвсем... по-скоро скътайте ги дълбоко в съзнанието си.

— Разбирам — каза Бишоп.

Морли бързо промени темата на разговора, наля по чаша уиски и заговори за ученическите им години.

Изминаха няколко седмици и Бишоп почти бе забравил разговора. А сега седеше на куфара в парка и чакаше да се появи кимонецът, който щеше да го посрещне. Знаеше как ще изглежда кимонецът и не смяташе, че ще се удиви.

И все пак се удиви.

Кимонецът беше висок два метра. С телосложение на античен бог, той приличаше съвсем на човек.

Бишоп скочи.

— Добре дошли на Кимон, сър — каза кимонецът.

Гласът и произношението му бяха толкова съвършени и изящни, както и скулптурното му тяло.

— Благодаря — каза Бишоп и веднага почувствува колко тромаво произнесе фразата, какъв заекващ и глух беше гласът му в сравнение с гласа на кимонеца.

Бишоп бръкна в джоба за документите си. Кимонецът ги взе, хвърли им бегъл поглед и каза:

— Мистър Селдън Бишоп. Приятно ми е да се запозная с вас. Квалификацията ви е много добра. Оценките на изпитите, които виждам, великолепни. Препоръките отлични. Как пътувахте, мистър Бишоп?

— Благодаря, добре — каза Бишоп.

— Багажът ви говори — каза туземецът — за великолепния ви вкус.

— Благодаря, аз...

И Бишоп се ядоса. Какво право има този кимонец да говори така снизходително за куфарите му!

— Не бихте ли желали да тръгнем за хотела?

— Както кажете — сухо рече наеженият Бишоп.

— Позволете ми...

За миг съзнанието на Бишоп се замъгли, всичко заплува пред очите му и ето, той вече стои не на полянката в парка, а в хол на хотел и до него са наредените му куфари.

Той не успя да се наслади на триумфа си там, на полянката, докато чакаше кимонеца. И тук цялото му същество бе обхванато от буйна, опияняваща радост.

Най-после той е на Кимон! След толкова години учение той е тук, на приказната планета...

Стоеше в хола и не искаше да отиде в салона при другите, докато не мине вълнението му. Трябва да изживее радостта си, триумфа си насаме. На Земята той беше един от хилядата, а тук с нищо не се различаваше от онези, които бяха пристигнали преди него. Всъщност не биваше да се смята за равен на тях, защото те вече знаеха всичко, а той тепърва трябваше да се учи.

Ето ги там в залата... щастливците... блестящото общество, за което бе мечтал през тия уморителни години... обществото, към което

сега щеше да принадлежи той... хората от Земята, признати за достойни да заминат за Кимон.

Отначало хората в залата му се сториха като някаква блестяща, но безлика тълпа. Но когато започна да ги разглежда, тълпата се разпадна на индивидуалности, на мъже и жени, с които скоро щеше да се запознае.

Едва сега Бишоп забеляза портиера. Беше по-висок и красив от кимонеца, който го посрещна на полянката.

— Добър вечер, сър — каза портиерът. — Добре дошли в „Риц“.

Бишоп трепна.

— „Риц“? Ах, да, бях забравил... Значи това е хотел „Риц“.

— Радвам се, че ще се настаните при нас — каза портиерът. — Предизвестиха ни, че пристигате, и ние се осмелихме сами да изберем апартамент за вас. Надяваме се, че ще ви хареса.

Като че ли на Кимон можеше да има нещо, което да не му хареса.

— Може би ще искате да се преоблечете — каза портиерът. — До вечеря има още време.

— О, разбира се — каза Бишоп.

— Вещите ви ще бъдат отнесени във вашите стаи. Няма нужда да се регистрирате. Всичко вече е направено. Разрешете ми да ви придружа, сър.

Апартаментът му хареса. Цели три стаи. Бишоп се сети за своите нещастни двадесет банкноти и изпадна в паника. Ще трябва по-рано да си намери работа, отколкото предполагаше, защото с двадесетте банкноти далеч няма да стигне...

Започна да се разхожда из стаята. Килим на пода нямаше, но самият под беше мек и пружиниращ. Бишоп погледна през прозореца. Свечеряваше се и всичко бе потънало в синкавосив здрач. Докъдето стигаше погледът му се виждаше все хълмиста местност и по нея нямаше нищо, абсолютно нищо. Нито пътища, нито светлини, които да говорят за други постройки. Помисли си, че сигурно от тази страна на сградата нищо не се вижда, но от другата навярно има улици, къщи, магазини.

Бишоп се извърна и пак заразглежда стаята. Мебелите приличаха на земните... с подчертано спокойни и елегантни линии. Красива мраморна камина, лавица с книги... Блясък на старо полирано дърво...

Странни картини по стените... Голям шкаф, закриващ почти напълно едната стена.

Бишоп се мъчеше да определи за какво ли служи този шкаф. Красива вещ, изглеждаше древна, а и полировката й... Не, това не е лак, шкафът бе полиран от докосването на човешки ръце и от времето.

Запъти се към шкафа.

— Искате ли да пиете нещо, сър? — попита шкафът.

— Не бих имал нищо против — отвърна Бишоп и замръзна, съобразил, че го заприказва шкафът и той му отговори.

Отвори се една вратичка на шкафа, а зад нея стояха чаши.

— Музика? — попита шкафът.

— Ако не ви затруднява — каза Бишоп.

— Какъв вид?

— Какъв вид ли? А, разбирам. Нещо весело, но и мъничко тъжно. Като синкавия здрач, спускащ се над Париж. Кой го беше казал? Един от древните писатели. Май че Фицджералд.

Музиката наистина разказваше как синкавият здрач се прокрадва над града на далечната Земя и валеше топъл априлски дъжд, и отнейде долиташе момински смях.

— Имате ли нужда от нещо друго, сър? — попита шкафът.

— Засега не.

Бишоп опита питието. Имаше някакъв непознат вкус.

В спалнята опипа леглото, беше достатъчно меко. Надзърна в банята, видя автоматични уреди за бръснене и масаж, за гимнастически упражнения и още някакви машинки, чието предназначение не можа да определи.

Третата стая беше празна. В средата й стоеше кресло с широки плоски облегалки и на всяка от тях имаше редица копчета. Бишоп предпазливо отиде до креслото. Какво ли е това? Наведе се над широките облегалки и видя, че всяко копче има надпис: „История“, „Поезия“, „Драма“, „Скулптура“, „Астрономия“, „Философия“, „Физика“, „Религия“ и много други. Значението на някои надписи не разбираше.

Бишоп огледа празната стая и едва сега забеляза, че в нея няма прозорци. Явно това бе своеобразен театър или учебна аудитория. Сядаш в креслото, натискаш някое копче и...

Шкафът му напомни, че до вечеря остава час. Колко време бе минало, а той още не се е преоблякъл.

Куфарите му бяха в спалнята, Бишоп извади костюм. Сакото беше измачкано. Дали ако го окачи и остави да повиси ще се оправи? Музиката спря и шкафът попита:

— Какво желаете, сър?

— Можете ли да ми изгладите костюма?

— Разбира се, сър. Мога. Дайте ми и панталона.

Позвъни се и Бишоп отвори вратата. На прага стоеше човек.

— Добър вечер — каза човекът и се представи. — Монтегю. Но всички ми викат Монти.

Монти влезе и огледа стаята.

— Уютно е у вас. Вие току-що пристигнахте, нали?

Бишоп кимна.

— Преди около час. Казвам се Селдън Бишоп.

— И сте изпълнен с благоговение пред тоя забележителен Кимон?

— Аз още нищо не знам за него — каза Бишоп.

— С какво смятате да се занимавате? — попита Монти.

— С търговска администрация.

— Е, тогава не ще можем да разчитаме на вас. Вие едва ли се интересувате.

— От какво?

— От футбол. Или бейзбол. Или крикет.

— Никога не съм имал време за спорт.

— Жалко — каза Монти. — А имате тяло на спортист.

— Не желаят ли джентълмените да пийнат нещо? — попита шкафът.

— Бъдете така любезен — каза Бишоп.

— Вие идете да се преоблечете — рече Монти, — а аз ще ви почакам.

— Моля, вземете си сакото и панталона — каза шкафът.

Вратичката се отвори и зад нея висяха изгладени сакото и панталонът.

— Джентълмени, питиетата са готови — каза шкафът.

Бишоп взе чашките и подаде едната на госта.

— Вие май не сте добре с парите — каза Монти.

— Как узнахте?

— Боите се, че не ще можете да заплатите за апартамента.

— Телепатия ли? — попита Бишоп.

— Отгатнахте — каза Монти. — Само че аз владеея телепатията съвсем слабо. Не можем да се мерим с кимонците. Ние никога няма да станем като тях. Но от време на време нещичко понаучавах... ако поживееш по-дълго тук...

— А аз си мислех, че никой не ще забележи.

— Това да не ви тревожи, Бишоп. Ние всички сме приятели. Сплотили сме се против общия враг, тъй да се каже. Ако ви трябват пари...

— Засега не — каза Бишоп. — Ако ми дотрябват, ще ви кажа.

— На мен или на някой друг, все едно. Всички трябва да бъдем приятели.

— Благодаря.

— Няма защо. А сега се обличайте, всички искат да се запознаят с вас. Искат да знаят как е там, на Земята.

Бишоп едва сега разгледа хотела както трябва — тези материализирани по великолепен начин приказни зали с фонтани и долитаща кой знае отгде музика, с извити арки и кръстовидни сводове, с блестящи стъклени колони, в които се отразяваха и умножаваха залите така, че се създаваше впечатление, сякаш нямат край... и в същото време винаги можеш да намериш уютно ъгълче, за да поседиш с приятел.

— Прави силно впечатление, нали? — попита Монти. — Винаги наблюдавам израженията на лицата на новопристигналите, когато влизат тук.

— А после човек свиква ли?

Монти поклати глава.

— Приятелю, впечатлението не избледнява, макар да не е така поразяващо, както първия път.

Бишоп вечеря в столовата, в която всичко беше старомодно и тържествено. Сервитьори кимонци стояха всеки момент готови да им услужат, да им препоръчат някое ястие или вино.

На масата им идваха, ръкуваха се с него, разпитваха го за Земята и всеки се стараеше да се държи непринудено, но по израза на очите им можеше да се разбере какво се крие зад тази непринуденост.

— Стараят се да се чувствувате като у дома си — каза Монти. — Радват се на всеки новопристигнал.

Бишоп наистина се чувствуваше като у дома си. Не очакваше, че така бързо ще свикне, и беше дори малко удивен. Зарадва се, че не му поискаха пари за обета, а просто го помолиха да подпише сметката. Всичко изглеждаше прекрасно.

Следобед Монти изчезна нанякъде, а Бишоп отиде в бара и настанил се на високо столче, посрбваше от питието, което му бе препоръчал кимонецът, обслужващ бара.

Отнейде се появи девойка. Тя кацна на високото столче до Бишоп и запита:

— Вие сте новият, нали?

— Да, именно новият.

— Тук не е чак толкова лошо... Стига да не мислиш...

— Няма да мисля за нищо — обеща Бишоп.

— Ще свикнете — каза момичето. — След известно време няма да имате нищо против да ги забавлявате. Ще си кажете: „По дяволите! Нека се смеят, щом им се иска, а на мен никак не ми е лошо.“ Но ще дойде ден...

— За какво говорите? — попита Бишоп.

— Ще дойде ден, когато ще остареем, когато вече не ще ги забавляваме. Не ще можем да им измисляме все нови и нови развлечения. Вземете например моите картини...

— Чакайте — каза Бишоп, — нищо не мога да разбера...

— Наминете към мен след една седмица — каза девойката. — Името ми е Максайдн. Просто попитайте къде е Максайдн. След седмица ще си поговорим. Довиждане!

Тя скочи от столчето и изведнъж изчезна.

Той се качи горе в апартамента си и дълго стоя до прозореца, като гледаше неизразителния пейзаж, когато изведнъж чу гласа на шкафа.

— Защо не опитате, сър, да се гмурнете в друг живот?

Бишоп се обърна.

— Искате да кажете...

— Идете в третата стая — каза шкафът. — Изберете си която искате епоха. Това ще ви поразвлече.

Приличаше на приключенията на Алиса в страната на чудесата.

— Не се безпокойте — добави шкафът. — Безопасно е.

Той отиде в третата стая, седна в креслото и започна да изучава копчетата. История? Може и история. Бишоп се интересуваше от историята, бе слушал няколко семестъра лекции и бе прочел много литература.

Той натисна копчето „История“. Стената пред креслото светна и на нея се появи лице — красиво бронзово лице на кимонец.

— Каква история искате, сър? — каза кимонецът от екрана. — Галактична, кимонска, земна?

— Земна, моля ви — каза Бишоп.

— Подробности?

— Англия, 14 октомври 1066 година. Сенлак.^[1]

Той вече не седеше в креслото между четирите голи стени, а стоеше на склона на хълм в слънчев есенен ден и наоколо се извисяваха дървета със златисти и червени корони, викаха хора. Тревата по склона бе пожълтяла от слънцето... а долу в равнината той съзря неравните редици на конници. Слънчевите лъчи играеха по шлемовете и щитовете им, трептяха от вятъра знамена с изображения на леопарди.

Беше 14 октомври, събота. На хълма, скрити зад стена от щитове, стояха воините на Харолд.

Сега, помисли си Бишоп, Тайефер ще поведе войските на Вилхелм в атака, пеейки, и така ще развърти меч си, че ще се вижда само огнен кръг.

Нормандците тръгнаха в атака, но отпред нямаше никакъв Тайефер. Никой не въртеше меч. Никой не пееше. Чуваха се само прегракнали викове на хора, препускащи срещу смъртта.

Конниците се понесоха право към Бишоп. Той хукна, но не успя да избяга и те връхлетяха върху него. Блеснаха копита, мярнаха се остриета на копия, червени, зелени, жълти петна на плащове, мрачни доспехи, широко отворени уста на хора и... ето, те са вече над него. И профучаха през него и над него, сякаш го нямаше.

А горе на склона се зачуха прегракнали викове „Ут! Ут!“ и пронизително звънтене на стомана. Наоколо се вдигнаха облаци прах,

а нейде вляво цвилеше издъхващ кон. От праха изскочи човек и затича надолу по склона. Спъваше се, падаше, ставаше, пак тичаше и Бишоп видя как тече кръвта му през изпомачканите доспехи, как се стича по метала и капе по мъртвата суха трева.

Пак се появиха коне. Но някои вече нямаха ездачи. Препускаха, проточили шии, с пяна на уста, юздите се развяваха от вятъра. Един от конниците се свлече от седлото, но кракът му се закачи за стремето и конят го повлече по земята.

— Пуснете ме! — беззвучно завика Бишоп. — Искам да се измъкна оттук!...

Пак беше в стаята с четирите голи стени и единственото кресло. Седеше, без да мърда, и си мислеше: „Не е имало никакъв Тайефер. Легендата за Тайефер е измислил някакъв преписвач, който след години е досъчинил историята.“

Но хората умираха. Ранени, те тичаха, залитайки надолу по склона, и умираха. Бишоп стана, ръцете му трепереха. С несигурни крачки отиде в другата стая.

— Ще спите ли, сър? — попита шкафът.

— Навярно — каза Бишоп.

— Прекрасно, сър. Ще заключа вратата и ще угася осветлението.

— Много сте любезен. Лека нощ — каза Бишоп.

— Лека нощ — каза шкафът.

На сутринта Бишоп отиде в службата за настаняване на работа, която се намираше в същия хотел.

Там седеше само една висока, светлоруса, с фигура на статуйка кимонка, на чиято грация би завидяла всяка земна красавица.

— Вие сте новият, Селдън Бишоп, на двадесет и девет земни години — каза тя, като му хвърли само един поглед.

Бишоп кимна.

— Вашата специалност е търговската администрация.

Той унило кимна.

Седнете, моля ви се, мистър Бишоп. Трябва да поговорим. Вие бихте искали нещо да работите, нали?

— Такива са намеренията ми.

— Вие сте специалист по бизнеса. Боя се, че в тази област у нас няма много вакантни места.

— Готов съм отначало да се занимавам с каквато и да е работа, докато докажа на какво съм способен.

— Ще трябва да почнете от най-долу и години наред да набирате опит. Не става въпрос само до навиците, но до мирогледа, философията.

— На мен ми е...

Той се поколеба. Искаше да каже, че му е все едно. Но не му беше все едно.

— Учих много години — каза той. — Аз знам...

— Кимонския бизнес ли?

— Нима тук всичко е по-иначе?

— Навярно вие в съвършенство сте изучили системата за сключване на договори.

— Разбира се.

— На целия Кимон не се сключва нито един договор.

— Тук всичко на честност ли се крепи?

— На честност и на още нещо.

— На какво?

— Няма да разберете, мистър Бишоп. За вас това ще са съвършено нови понятия, свързани с поведението. С мотивите на действията. На Земята главният стимул е изгодата...

— А нима тук това не играе роля?

— Много малко.

— А кои са другите стимули?

— Например културното самоусъвършенствуване. Можете ли да си представите, че стремежът към самоусъвършенствуване е по-мощен стимул от изгодата. Но това не е всичко. Да вземем парите... Ние нямаме пари.

— Но тук все пак има пари. Банкноти.

— Те са направени само за вас, за да привличаме на работа вашите хора и да заплащаме труда им. Но на самия Кимон пари в обръщение няма.

— Но мен ме готвеха за бизнес. Нищо не мога да разбера...

— Най-напред — продължи тя — на вас ви е необходимо да общувате с кимонци. Трябва да ви се даде възможност да оцените нашите възгледи върху нещата, да узнаете как живеем, какво работим.

— С това съм съгласен — каза Бишоп. — Какво бих могъл да върша?

— Понякога хората от Земята стават компаньони.

— Това не е за мен. Навярно ще трябва да седя при деца или да чета на стари жени книги, или...

— А свирите ли на някакъв инструмент?

Бишоп поклати глава.

— Може би умеете да рисувате? Или да танцувате?

Той не можеше да върши нито едното, нито другото.

— Тогава не ви остава голям избор — каза девойката, като прибираще от масата някакви книжа.

— Бих искал евентуално да работя в транспорта.

— Транспортирането е лична работа на всеки.

Разбира се, тя е права, помисли си той. Телекинезата дава възможност на всеки сам да се премества в пространството без помощта на механични средства.

— А съобщенията — каза той със слаб глас, — сигурно и с тях нещата стоят така?

Тя кимна.

Телепатия, помисли си той.

— Бихме могли да ви уредим лекционен турне. Нашите ще ви помогнат при подготвянето на материалите.

— Аз не умея да говоря пред публика.

Момичето стана.

— Наминете пак — каза тя. — Все ще намерим нещо подходящо за вас.

Бишоп и благодари и излезе.

Отиде да се поразходи.

Хотелът беше в равнина, наоколо беше пусто. Нито други здания. Нито шосета. Нищо.

Зданието на хотела се извисяваше грамадно и самотно пренесено тук сякаш бог знае отгде. Изглеждаше така, като че ли някой в бързината го бе свалил тук и го бе забравил.

Бишоп тръгна през полето към някакви дървета, които, изглежда, растяха на брега на рекичка, и все се чудеше защо няма нито пътечки, нито шосета. Но изведнъж се сети защо няма.

Помисли си за годините, които бе загубил да зубри начините за водене на бизнес. Спомни си дебелия том с извадки от писмата, които се пишеха от Кимон и съдържаха намеци за успешен бизнес, за отговорни длъжности. И му дойде на ум, че във всички извадки от писмата имаше нещо общо — само се намекуваше за сделки и длъжности, но никой никога не бе писал определено с какво се занимава.

„Защо са ни заблуждавали?“ — запитва се Бишоп.

Той прекоси полето и там, където се извисяваха дърветата, наистина имаше рекичка. Широк поток от прозрачна вода бавно течеше между обрасли с трева брегове. Той легна по корем и загледа водата. Някъде в дълбочините ѝ блесна риба.

Бишоп свали обувките си и потопи краката си във водата.

Те знаят всичко за нас, мислеше си той. Знаят всичко за нашата култура и живот. Знаят за знамената с изображение на леопарди и как е изглеждал Сенлак в събота на 14 октомври 1066 година, за войските на Харолд, стоящи на върха на хълма, и за войските на Вилхелм, съсредоточени в долината.

Какво бе казала девойката, която се появи бог знае откъде на столчето, а после изчезна? „Ще трябва да ги развличате, но ще свикнете. Ако не мислите прекалено много, ще свикнете.“

„Потърсете ме след седмица — бе казала още тя — След седмица ще си поговорим.“

Може Сенлак да е инсценировка, но в това, което видя, имаше някаква странна мрачна реалност и той с всички фибри на душата си чувствуваше, че зрелището е истинско, че е било точно така.

Бишоп седеше и си мислеше как ли го правят кимонци. Как ли става, че човек, като натисне копчето, се озовава сред отдавна умрели, вижда смъртта на хора, чийто прах отдавна се е смесил със земята?

Морли Рийд бе казал, че техническата информация ще революционизира целия облик на земната икономика. Спомни си как Морли ходеше из стаята и повтаряше: „Длъжни сме да узнаем.“

И начин да узнае... има. Великолепен начин.

Бишоп извади краката си от водата, избърса ги в тревата. Обувките си и тръгна към хотела.

Русата богиня все още седеше на бюрото си.

— Съгласен съм да се грижа за деца — каза Бишоп.

Тя остана много, почти по детски учудена, но в следващия миг лицето ѝ пак беше безизразно като на богиня.

— Добре, мистър Бишоп.

Тази нощ Бишоп дълго лежа в леглото и не можа да заспи. Мислеше за себе си, за своето положение. Работа, изглежда, ще му намерят. И дори ако не получи такава работа, каквато му се иска, все пак началото е сложено. От тази опорна точка човек може да се издигне... умният човек, разбира се. А всички мъже и жени, пристигнали на Кимон от Земята, безспорно са умни. Ако не бяха умни, нямаше да попаднат тук, за да започнат нов живот. Всички те явно преуспяват.

Тази вечер той не видя нито Монти, нито Максайн, но поприказва с другите и всички изглеждаха доволни от съдбата си. Или поне даваха вид, че са доволни. Бишоп си казваше, че ако бяха разочаровани, едва ли щяха да имат такъв доволен вид. Защото хората от Земята най-много от всичко обичат да се оплакват един на друг. А той нищо подобно не забеляза. Никой не се оплакваше.

Бишоп си помисли, че ако човек може да получи работа, която да го удовлетворява, животът на Кимон ще бъде приятен.

Да вземем например апартамента, който му дадоха. Красива обстановка. Послушният шкаф робот прави коктейли и сандвичи, глади дрехите, гаси осветлението, заключва вратата, предугажда всяко твое дори и неизказано желание. А стаята — стаята с четирите бели стени и единственото кресло с копчета? Там, в тая стая, можеш да получиш знания, да намериш забава и приключения. Първия път той не направи сполучлив избор, като помоли да му покажат битката при Хейстингс. Но има не малко други места, други епохи, други събития, на които може да присъствува. Да, той не само гледаше, а присъствуваше. Може да преживее цялата история на човечеството от предисторическите времена до ден-днешен... и не само историята на човечеството, а и кимонската, и галактичната... Да се поразходи с Шекспир... Да поплува с Колумб...

Всичките размишления на Бишоп се свеждаха до това, че колкото и странни да бяха условията, все пак може да се живее. Трябва само да се приспособи. Трябва да се научи да живее по кимонски и да забрави земните си привички и разбирания. Доброволно дойде на

чуждата планета. Позволиха му да остане и затова е длъжен да се приспособи.

— Нещо сте неспокоен, сър — каза от другата стая шкафът.

— Не. Просто си мисля.

— Мога да ви дам приспивателно.

— Само не приспивателно — каза Бишоп.

— Тогава, ако искате да ви изпея приспивна песен.

— О, много ще ви благодаря — съгласи се Бишоп. — Именно от приспивна песен имам нужда.

Кимонската богиня от бюрото за настаняване на работа му каза на другата сутрин, че му е намерила работа.

— Младо семейство — рече тя.

Бишоп не знаеше дали да се радва, че семейството е младо. Може би щеше да е по-добре, ако попаднеше в старо семейство.

— Те не са имали досега човек от Земята — поясни девойката. — Ще получавате сто банкноти на ден.

— Сто...

— Ще работите само денем — продължи тя. — Аз ще ви телепортирам всяка сутрин там, а вечер те ще ви телепортират обратно.

— Сто банкноти! — заеквайки, каза Бишоп. — Какво трябва точно да върша?

— Ще бъдете компаньон — отвърна богинята. — Ние ще следим да се отнасят добре с вас. Да не ви карат прекалено много да работите или...

— Мис — каза Бишоп, — за сто банкноти на ден аз...

Но тя не го остави да се доизкаже.

— Съгласен ли сте да приемете тази работа?

— С радост — каза Бишоп.

— Тогава позволете ми...

Вселената се разтвори и отново се съедини.

... Бишоп стоеше в ниша, а отпред се виждаше тясна, обрасла с гора котловина с водопад и от мястото си той усети прохладата от падащата вода. Наоколо растяха папрати и дървета, грамадни дървета,

приличащи на възлестите дъбове, които обикновено се срещат в илюстрациите към легендите за крал Артур и Робин Худ.

По брега на рекичката и нагоре по склона се виеше пътечка. Польхът на ветреца донесе музика и аромат на парфюм.

По пътечката вървеше девойката. Беше кимонка, но не толкова висока и не с такъв величествен вид като другите.

Тя го видя и плесна с ръце.

— Ние ви чакаме — каза тя. — Надявахме се, че по-рано ще би изпратят.

— Името ми е Селдън Бишоп, казаха ми...

— Не е нужно да се представяте. То е в ума ви.

Тя посочи с ръка наоколо.

— Как ви харесва нашият дом? — запита тя.

— Дом?

— Това всъщност е една всекидневна. Спалните са горе, в планината. Но ние променихме тук всичко едва вчера. Надявам се, че ще ви хареса. Погледнете, всичко е като на вашата планета. Искаме да се чувствувате като у дома си.

— Разбира се, че ми харесва — каза Бишоп. — Тук всичко е като в старите легенди за крал Артур. Сякаш ей сега от гората ще се появи на кон Ланселот или кралица Джиневра...

— Знаете ли тези легенди?

— Разбира се. От време на време препрочитам Тенисън.

— Ще ни ги разкажете, нали?

Той я погледна смутено.

— Искате да ги чуете?

— Разбира се, че искам. Нали за това сте тук?

— Веднага ли искате да почна?

— Не, най-напред трябва да се запознаете с другите. Моето име е Ейлин. Всъщност аз се казвам иначе, но Ейлин е най-близо до това, което сте свикнали да произнасяте. Да вървим.

Той тръгна с нея по пътечката и тогава видя, че това наистина е дом — дърветата бяха колони, поддържащи изкуственото небе, което никак не приличаше на изкуствено, а пролуките между дърветата завършваха с големи прозорци, които гледаха към някаква пуста местност.

Но тревата и цветята, мъхът и папратите бяха истински и Бишоп не би се учудил, ако и дърветата се окажеха истински.

Изкачиха се на склона и се озоваха в парк; тревата беше окосена съвсем ниско и толкова приличаше на килим, че Бишоп за миг помисли, че не е истинска.

— Истинска е — каза му Ейлин.

— Всичко ли узнавате каквото си помисля?

— Всичко.

— Значи не бива да мисля.

— О, ние искаме да мислите — каза Ейлин. — Това влиза във вашите задължения.

Сред парка се издигаше нещо като пагода — ажурна постройка, изградена сякаш от светлина и сянка, а не от груба материя. Край нея Бишоп видя шестима души. Те се смееха и разговаряха. Гласовете им звучаха като музика, радостна и в същото време сериозна.

— Ето ги! — извика Ейлин.

Тя затича към тях и тичането ѝ напомняше полет. Дъхът на Бишоп секна при вида на изящността и грациозността на движенията. Той затича след нея, но съвсем не грациозно. Усещаше, че тича тромаво. Опита се да тича по-грациозно и нищо да не мисли.

„Не бива да мисля. Те всичко узнават. Ще ми се смеят.“

Те се смееха именно на него. Той почувствува мълчаливата им снизходителна веселост.

— По-живо! — подвикна му Ейлин, когато стигна до групата, и макар че тонът ѝ беше добродушен, Бишоп почувствува, че тя се забавлява.

Той забърза, заподскача тежко, задъха се.

— Ето кого ни изпратиха — каза Ейлин. — Той знае легенди, свързани с места като това.

Тя представи Бишоп на присъстващите.

— Това е Пол. Това е Джим. Беки, Джейн. Джордж. А там, в края. Мери.

— Вие разбирате, нали — каза Джим, — че това не са нашите имена.

— Най-доброто, което можах да измисля, за да приличат на земните — добави Ейлин.

— И за да можете да ги произнасяте — каза Джейн.

— Да седнем — каза Беки. — Бишоп ще ни разказва легенди.

— Може би — обърна се към него Джим — ще ни опишете живота на Земята? Би ми било много интересно да послушам.

— По-напред ще ни разкажете някоя легенда — каза Ейлин.

Всички седнаха на тревата в кръг и загледаха Бишоп.

Той дълбоко въздъхна.

— Някога, много, много отдавна на остров Британия живеел велик крал на име Артур с жена си кралица Джиневра, а Ланселот бил най-верният му рицар...

Пишеща машина Бишоп намери в бюрото. Седна да напише писмо.

„Скъпи Морли“ — почна той.

А какво да пише? Че е пристигнал благополучно и е получил работа? Че му плащат за тази работа по сто банкноти на ден — десет пъти повече, отколкото човек с неговото положение би могъл да печели на Земята?

Бишоп отмести назад стола си и зачете това, което беше написал.

Да, прилича на хилядите други писма, които се изпращаха от Кимон. Бишоп си представи как хората са сядали да напишат първото си писмо от Кимон и трескаво са измисляли историйки, безобидни полуистини, балсам за наранената им гордост.

„... Работата ми се състои в това, да развличам и да веселя едно семейство. Разказвам им легенди и им позволявам да ми се надсмиват. Правя го, защото не искам да призная в себе си, че легендата за Кимон е капан за глупци и че аз попаднах в него...“

Не, това не бива да пише.

Не бива да им казва истината, когато всеки от тях би дал дясната си ръка само да може да замине за Кимон.

Не бива да казваш истината, когато за тях си герой. Иначе те ще те сметнат за най-отвратителния от негодниците в Галактиката.

А писмата, които идваха от Земята? И горди, и възторжени, и малко завистливи, и щастливи, че ти живееш добре — ето ги допълнителните вериги, които те приковават към Кимон и кимонската лъжа.

— Мога ли да пийна нещо? — попита Бишоп шкафа.

— Разбира се, сър — каза шкафът. — Сега ще ви приготвя.
— Налейте ми повече и нещо по-силно.

Бишоп я срещна в бара.

— А, това сте вие? — каза тя с такъв тон, сякаш се виждаха много често.

Той седна на столчето до нея.

— Седмицата изтече — напомни ѝ Бишоп.

Максайдн кимна.

— Ние ви наблюдавахме. Държете се добре.

— Кажете ми — попита я Бишоп — защо на Земята нищо не е известно? Аз, разбира се, също писах писма. Но нищо не признах. И вие не сте писали за своето положение. Никой от околните не е писал. Но не се ли е намерил поне един през тия години...

— Всички сме еднакви — каза Максайдн. — Всички сме упорити, горделиви, страхливи. Минахме през огън и вода, за да дойдем тук. Изтикахме другите. Наистина ли не разбирате? И те имат гордост. Представяте ли си колко биха се радвали, ако узнаят цялата истина? Именно за това мислим всички, когато сядаме да пишем писма. Мислим как ще ни се смеят хилядите наши конкуренти.

Тя стисна юмрук и се удари по гърдите.

— Ето ви отговора. Ето защо не пишем истината. Ето защо не се връщаме.

— Но това продължава вече много години. Някой все пак е трябвало да проговори...

— И да загуби всичко това? — запитала Максайдн. — Да загуби такава богато платена работа. Да бъде изключен от братството на пропадналите души. Да загуби надеждата? Не забравяйте, ние все още се надяваме, че Кимон ще ни разкрие тайната си.

— А дали ще ни я открие?

— Не знам. Но на ваше място не бих се надявала.

— Такъв живот не е за достойни...

— Какви достойни хора сме ние! Ние сме страхливи и слаби, ето какви сме!... Запомнете какво ви казах. Не мислете. Само така може да се живее. Никога не мислете. И ще живеете спокойно и леко.

— Вярно — каза Бишоп.

— Тук е твърде шумно — каза Максайн. Не искате ли да видите моите картини?

— С удоволствие.

— Тогава хванете се за мен и се дръжте. Не, не с ръце. Мислено. Бишоп учудено я погледна.

— Учете се — каза Максайн. — В съвършенство вие никога не ще овладеете това, но някои трикове все ще научите.

— А какво трябва да правя?

— Просто отпуснете мускулите си — каза Максайн. — Мислено, разбира се. Постарайте се да бъдете по-близо до мен.

Вселената се разтвори и отново се съедини.

Те стояха в друга стая.

— Някой път ще сбъркам и ще заседна в стена или кой знае къде.

Бишоп си пое дъх, огледа се и подсвирна:

— Колко е хубаво у вас.

В далечината едва се виждаха стените. На запад се извисяваха снежни планини, на изток течеше река, чиито брегове бяха покрити с гъсти гори. Направо от пода растяха цветя и храсти. Стаята тънеше в синкав здрач, а нейде далеч свиреше оркестър.

— Илюзия — каза Максайн. — Всичко тук е илюзия. Но прекрасна илюзия. Искате да попаднете на плаж? Достатъчно е само да си помислите за него. Или на Северния полюс. Или в пустиня. Или в старинен замък.

— Изглежда, добре ви плащат за картините.

— Не за картините. За моята раздразнителност. Изпаднете в черна меланхолия. Започнете да мислите за самоубийство. Тогава всичко ще имате. Веднага ще ви преместят в по-хубав апартамент. Всичко ще направят, за да сте доволен.

— На мен моят ми харесва — каза Бишоп.

— Седнете — каза Максайн. — Искате ли луна?

Появи се луна.

— Може би искате две или три? — продължи тя. — Май ще бъде прекалено. С една луна е съвсем като на Земята. Сякаш по-уютно.

— Но все пак трябва да има някакъв предел — каза Бишоп, — дори и за възможностите на кимонци.

— Още сте нов. Недооценявате кимонци. Във вашата представа те са хора, земни хора, които знаят малко повече от нас. Но те са

съвсем други. По нищо не приличат на нас. Само външно приличат на хора. Те благоволяват да общуват с нас.

— Но защо им е нужно да общуват с нас?

— Виж, за това — каза Максайдн — ние никога не говорим. От това човек може да полудее.

Бишоп разправи на своите кимонци как хората си устройват пикници. Тази мисъл никога не им бе хрумвала и те се заловиха за нея с детска радост.

Избраха за пикника едно кътче в планината, близо до планинска рекичка.

Играеха различни игри, плуваха, печаха се на слънце и слушаха разказите на Бишоп, насядали в кръг, като от време на време правеха язвителни забележки, прекъсваха го, спореха. Но Бишоп разбираше, че те всъщност не искат да го обидят, че само се забавляват. Преди няколко седмици той се обиждаше, сърдеше се, чувствуваше се унижен, но постепенно свикна... Наложил се да свикне. Щом им е нужен клоун, добре, ще бъде клоун. Понякога в държането им имаше някакво озлобление, някаква жестокост, но не траеше дълго.

Привечер запалиха огън и насядали около него, разговаряха, шегуваха се, смееха се, като оставиха най-сетне Бишоп на мира. Ейлин и Бети бяха разтревожени от нещо. Джин им се присмиваше.

— Никакъв звяр няма да се приближи до огъня.

— А тук има ли зверове? — попита Бишоп.

— Намират се още — отвърна Джин.

Бишоп лежеше, гледаше огъня, вслушваше се в разговорите им, доволен, че го бяха оставили на мира. Навярно същото трябва да усеща и малкото кученце, завряло се в ъгъла, за да се отърве от постоянните закачки на децата.

След малко гласовете стихнаха, настъпи тържествената тишина на нощта. Скоро, помисли си Бишоп, ще се върнем — те у дома си, а аз в хотела. Дали е далеч? Може до него да има и половин свят път. И все пак ще се озова там в един миг. Трябва да сложа още дърва в огъня.

Той стана и изведнъж забеляза, че е сам. Обзе го страх. Отишли са си и са го забравили. Не, не може да бъде. Просто са се скрили в тъмнината, пак някаква шега. Искат да го уплашат. Поведоха разговор

за зверове, а после се скриха. Сега го наблюдават отнейде и се наслаждават на мислите му, които им казват, че се е изплашил.

Ще им омръзне играта и ще се върнат. Може би в задълженията ми влиза да се преструвам на уплашен и да ги викам. Навярно трябва да се вглеждам в тъмнината и да давам вид, че се боя от зверовете, за които говореха.

Храстите зашумоляха.

Идват, помисли си Бишоп.

Пак се чу шум в храстите, търкулна се камъче.

Бишоп не мръдна. Не могат да ме уплашат. Няма да ме...

Усетил нечие дишане във врата си, той рязко се дръпна и скочи встрани. После се спъна и за малко не падна в огъня. Изправи се, заобиколи тичешком огъня, за да се скрие зад него от съществото, което дишаше във врата му. Притисна се до земята и видя разтворена паст. Блеснаха зъби. Звярът вдигна глава и затвори устата си. Бишоп чу тракането на зъбите и някакъв къс, хрипкав звук, изтръгнал се от могъщо гърло.

Хрумна му дивата мисъл, че това съвсем не е звяр. Те просто продължават да се шегуват с него. Щом могат да построят къща, напомняща английска гора, само за ден-два, за тях безспорно ще е дреболия да измислят и да създадат звяр.

Звярът безшумно вървеше към него, а Бишоп си мислеше: животните се боят от огън. Всички животни се боят от огън. Присегна се и вдигна един дебел клон.

Животните се боят от огъня. Но този звяр не се боеше. Стремително се приближаваше към Бишоп. Протегна шия и подуши въздуха. Звярът не бързаше, защото беше уверен, че човекът няма да му избяга.

Бишоп изтича от другата страна на огъня. Звярът спря, погледна го, после наведе муцуна, удари опашка в земята и изрева. Сега вече Бишоп изстина от страх. Може би не е шега. Може би това е истински звяр. Той се премести съвсем близо до огъня, цял нащрек, готов да хукне или да скочи, да се брани, ако се наложи. Но знаеше, че няма да се справи със звяра.

Звярът скочи.

Бишоп хукна да бяга, но се подхлъзна, падна и се търкулна в огъня.

Протегна се нечия ръка, измъкна Бишоп от огъня и го остави на земята. Чу се сърдит вик.

Вселената се разтвори и пак се съедини. Бишоп лежеше на под. С мъка се изправи на краката си. Ръката му беше обгорена, болеше го. Дрехите му тлееха и той почна да ги гаси със здравата си ръка.

Чу се глас:

— Извинете, сър. Не биваше да го допуснем.

Човекът, който каза това, беше висок, много по-висок от всички кимонци, които Бишоп бе виждал досега. Около три метра. Не, не три метра... Може би не беше много по-висок от един висок земен човек. Но стоеше така, че изглеждаше много висок. И осанката му, и гласът му — всичко заедно създаваше впечатлението, че е много висок. Бишоп си помисли, че за първи път вижда възрастен кимонец. Косата по слепоочията му беше побеляла, лицето му беше цялото в бръчки.

Когато Бишоп се огледа, дъхът му секна при вида на стаята, в която стояха с кимонца. С думи би било невъзможно да я опише... той не само я виждаше, но я усещаше с всичките си сетива. В нея се вместише целият свят, цялата Вселена. Всичко, което бе виждал някога, всичко, за което бе мечтал... Тя сякаш продължаваше без край във времето и пространството и все пак бе стая за живеене, нелишена от комфорт и уют.

Бишоп отново я огледа и почувствува простотата, която не бе забелязал веднага. Сякаш стаята и хората, които живееха в нея, бяха едно единно цяло, сякаш стаята с всички сили се стараеше да не бъде стая, а част от живота, и толкова успешно го постигаше, че ставаше неосезаема.

— Аз бях против от самото начало — каза кимонецът. — Сега се убедих, че съм бил прав. Но децата искаха вие да...

— Децата!

— Да, аз съм баща на Ейлин. Как е ръката ви?

— Нищо особено — отвърна Бишоп. — Изгарянето не е голямо.

Имаше усещането, че тези думи произнесе не той, а някой друг, който стоеше до него.

— Трябва да ви се даде помощ — каза кимонецът. — Ще поговорим по-късно...

— Моля ви, сър — каза човекът, който говореше вместо Бишоп, — изпратете ме в хотела.

И той почувствува как събеседникът му, който изпитваше към него състрадание и жалост, веднага го разбра.

— Разбира се — каза високият кимонец — Ако разрешите, сър...

Веднъж децата поискали да имат кученце — малко игриво кученце. Баща им казал, че няма да им вземе кученце, защото те не знаят как да се отнасят с него. Но те толкова го молели, че той найсетне донесъл в къщи кученце, прелестна, мъничка пухкава топчица с четири не стъпващи още здраво лапички.

Децата не се отнасяли с него кой знае колко лошо. Те били жестоки като всички деца. Стискали го, мачкали го, дърпали го за ушите и опашката, закачали го, но кученцето било все така жизнерадостно. Обичало да играе и каквото и да му правели, въртяло опашка и се галело в децата. Безспорно него много го ласкаела близостта му с умния човешки род, с рода, който толкова бе надминал кучетата по култура и ум, че даже е смешно да се сравняват.

Но веднъж децата отишли на пикник и привечер си тръгнали уморени, като забравили кученцето.

Не от някакви лоши чувства. Просто така, от небрежност, нали са деца, а кученцето — то все пак е само едно куче...

— Днес се връщате много късно, сър — каза шкафът.

— Да — мрачно отвърна Бишоп.

— Ранили сте се, сър. Чувствувам го.

— Изгорих си ръката.

Една от вратичките на шкафа се отвори.

— Сложете си ръката тук — рече шкафът. — Аз ще я излекувам за един миг.

Бишоп си пхна ръката. Усети нежно докосване.

— Изгарянето не е сериозно, сър — каза шкафът, — но мисля, че е болезнено.

Ние сме играчки, помисли си Бишоп. Хотелът е къщичка за кукли... или кучешка колибка. В сравнение със стаята на кимонца той е просто колиба, макар и разкошна колиба. За хората от Земята е добър, но все пак е колиба. А какви сме ние? Любимци на децата. Кученца на кимонските деца. Вносни кученца.

— Извинете, сър — каза шкафът. — Вие не сте кученце.

— Какво?

— Още веднъж моля да ме извините, сър. Не би трябвало да се намесвам... но не бих искал да мислите...

— Щом не сме кученца, тогава какви сме?

— Извинете, сър, казах го неволно, уверявам ви.

— Нали и вие сте един от тях — с горчивина каза Бишоп — Казахте го, защото така са искали те.

— Уверявам ви, че грешите.

— Естествено вие ще отричате — каза Бишоп. — Продължавайте. Вие не сте казали още всичко, което са ви наредили да ми съобщите.

— За мен е все едно какво мислите — рече шкафът. — Но защо не си представите, че сте другари в детските им игри. Това би било много по-добре, отколкото да се мислите за кученца.

Добре, значи ние не сме домашни кученца, а другари в детските им игри. Децата на Кимон поканват мръсни, окъсани, сополиви дечурлига от улицата, за да си поиграят с тях. Наистина това е приятно, отколкото да си вносно кученце.

Но и така да е, всичко са измислили децата на Кимон. Те са създали правилата за онези, които искат да заминат на Кимон, те са построили хотела, обслужват го, дават на хората от Земята разкошни апартаменти, измислили са тъй наречените длъжности, организирали са печатането на банкноти.

И ако е така, значи не само хората от Земята, но и държавните глави са водели преговори или са се опитвали да водят преговори само с децата на един народ от друга планета. Ето каква е разликата между хората от Земята и кимонците.

А може би греша?

Ами ако не децата канят в дома си дечурлига от улицата, ако инициативата е на възрастните кимонци, тогава какво е това? Училищна програма? Някаква фаза на постепенно обучение? Или просто безобиден начин за развличане на кимонските деца?

„Трябваше много отдавна да се сетим — каза си Бишоп. — Но дори ако би хрумнала на някого от нас мисълта, че ние сме домашни кученца или другари в детските игри на кимонските деца, той веднага би я пропъдил, защото сме твърде самолюбиви.“

— Ето, сър — каза шкафът. — Ръката ви е почти като нова. Утре ще можете сам да се обличате.

Бишоп продължаваше да стои мълчаливо пред шкафа. Ръката му безпомощно увисна.

Без да го пита, шкафът му приготви коктейл.

— Направих го по-силен — рече шкафът. — Мисля, че имате нужда да пийнете нещо.

— Благодаря.

Бишоп взе чашата, но не почна да пие, а продължи да мисли. Много сме самолюбиви. В писмата си до къщи крием истината. И го правим заради себе си. Щадим гордостта си...

Бишоп остави чашата върху шкафа.

— Изпийте го вие вместо мен — каза той на шкафа.

Шкафът от удивление избълбука.

— Аз не пия — рече той.

— Тогава го излейте в бутилката.

— Но това е смес — ужасен, рече шкафът.

— Тогава я разлейте на съставните ѝ части.

— Не мога. Не ме карайте — замоли се шкафът.

Чу се шумолене и наред стаята се появи Максайн. Тя се усмихна на Бишоп.

— Какво има?

Шкафът се обърна към нея.

— Той иска да разложи коктейла на съставните му части. Аз не мога да правя това.

— А аз мислех, че всичко можете.

— Това не мога — сухо каза шкафът. — Защо не изпиете вие коктейла?

— Чудесна идея — съгласи се девойката. — Какво ви е? — запита тя Бишоп.

— Просто не искам да пия. Нима човек няма право...

— Разбира се, че има — каза Максайн. — А какво ви е на ръката?

— Изгорих се.

— Достатъчно голям сте, за да си играете с огън.

— И вие сте достатъчно голяма, за да нахлувате в стаята по такъв начин. Някой път ще попаднете на място, където стои друг човек.

Максайн се засмя.

— Много смешно ще бъде — рече тя. — А ще ми предложите ли все пак да седна. Нека бъдем любезни и учтиви.

— Разбира се, седнете.

Тя седна на кушетката.

— Мен ме интересува самотелепортацията — каза Бишоп. — Питам ви как го правите, но вие не ми отговорихте.

— И аз не знам как става. Научих го от само себе си.

— Не може да бъде. Хората не притежават парапсихически...

— Някога ще експлодирате. Много сте избухлив.

Бишоп седна до Максайн.

— А не сте ли се замисляли как става? Не сте ли опитвали да преместите нещо друго... не само себе си?

— Не.

— Защо?

— Слушайте. Отбих се при вас да изпия чаша алкохол, за малко поне да забравя, а не да се занимавам с технически разговори. Аз нищо не знам и не разбирам. Ние много неща не разбираме.

Максайн погледна Бишоп и в очите ѝ се мярна уплаха.

— Преструвайте се, че на вас не ви е страшно? — продължи тя. — Хайде да престанем да се преструваме. Нека признаем, че...

Тя доближи чашата към устните си и изведнъж чашата се изплъзна от ръката ѝ.

— Ах!

Чашата увисна във въздуха над самия под. После се издигна. Максайн протегна ръка и я улови. Но треперещите ѝ ръце пак я изтърваха. Този път чашата падна на пода и се счупи.

— Направете го още веднъж — каза Бишоп.

— Случва ми се за първи път. Не знам как стана. Просто не исках тя да се счупи и...

— А втория път?

— Вие сте глупак — възмути се Максайн. — Казвам ви, че не знам как стана. Не се шегувам. Наистина не знам.

— Но нали стана. Това е началото. Вие не оставихте чашата да се разбие на пода. Телепортирахте я обратно в ръката си.

— Слушайте — мрачно каза тя, — престанете да се заблуждавате. Нас постоянно ни наблюдават. Кимонци понякога правят такива трикове. За майтап.

Тя се разсмя и стана, но смехът ѝ беше неестествен.

— Вие не използвате случая — каза Бишоп. — Ужасно се боите да не ви се смеят. Трябва да бъдете умна.

— Благодаря за коктейла — каза тя.

— Максайдн! Чакайте!

Но тя вече бе изчезнала.

... Трябва да не мислим за самолюбиего си. Трябва да анализираме фактите, мислеше Бишоп. Кимонци имат по-висока култура от нас. С други думи, те много повече са ни изпреварили в еволюцията, отколкото ние маймуните. А как хората от Земята биха могли да го постигнат?

Работата не е само в ума.

Може би в случая философията е по-важна — тя подсказва как най-добре да се използва умът, който вече човек има, тя дава възможност да се разберат и правилно да се оценят човешките достойнства, тя учи как трябва да действа човек във взаимоотношенията си с вселената.

И щом кимонци всичко разбират, щом са постигнали толкова много, не мога да си представя, че взимат на служба при себе си други разумни същества в качеството на кученца или даже като другари в игрите на децата си. Те биха се решили на това само в случай, че играта би била от полза не за техните деца, а за децата на Земята, ако в края на краищата всичко това ще даде резултат.

Бишоп седеше, мислеше и собствените мисли му се струваха логични, защото даже в историята на родната му планета бе имало периоди, когато преходът към нова, по-висша степен на развитие е изисквал жертви.

И още нещо.

Хората в своето развитие скоро няма да придобият парапсихически способности, тъй като те могат да бъдат пагубно използвани от обществото, което емоционално и интелектуално не е подготвено да си служи с тях. Една култура, недостигнала зрялост, не може да притежава парапсихическо могъщество, защото това не е игра за деца. А в сравнение с кимонци земните хора са все още само деца.

— Късно е вече, сър — каза шкафтът. — Изглеждате уморен.

— Искате да кажете, че трябва да си легна. Добре.

Той стана и отиде в спалнята, като се присмиваше на себе си. Изпратиха го да спи... като дете. И той отиде.

Не каза: „Ще си легна, когато ми се доспи.“ Не се вкопчи в достойнството си на възрастен. Не капризничеше. Не тропаше с крака, не викаше.

Отиде да спи... като дете, на което са заповядали да си легне.

Може би така и трябва да постъпва. Може би това е отговорът. Да се държи като дете. А как постъпва детето? Отива да спи, когато му заповядат. Слуша възрастните. Ходи на училище. То... Чакайте!

То ходи на училище!

Ходи на училище, защото трябва много неща да научи. Ходи в детска градина, после на училище, после в университет. То съзнава, че трябва много неща да научи, преди да заеме мястото си в света на възрастните.

Но аз ходих на училище, помисли си Бишоп. Усърдно учих и издържах изпита, на който пропаднаха хиляди други.

Но какъвто и да си бил на Земята, когато пристигнеш на Кимон, ти си само едно първолаче.

Монти владее малко телепатията. И другите също. Максайдн може да се телепортира и не остави чашата да се счупи на пода. Навярно и други могат да го вършат.

А всъщност те изучават още само азбуката.

На Земята един от хиляда издържаше изпита, даващ му право да замине за Кимон. Може би тук от хилядата пристигнали само едного ще намерят за достоен да бъде приобщен към културата на Кимон.

Но преди да почнеш да се учиш, трябва да признаеш, че нищо не знаеш. Трябва да признаеш, че си още дете. С тия капризи никъде няма да те пуснат. Трябва да отхвърлиш лъжливото си самолюбие, с което като с щит се вардиш от кимонската култура, вместо да напрегнеш целия си ум, за да я разбереш.

Ех, Морли, изглежда, аз намерих отговора — каза си Бишоп. — Отговора, който ти чакаш на Земята. Но аз не мога да ти го съобщя. Всеки сам за себе си трябва да го открие.

Жалко, че Земята не е подготвена, за да открие този отговор. Това не се учи в земните училища.

С армии и топове не може да се щурмува цитаделата на кимонската култура, защото е просто невъзможно да се воюва с народ, притежаващ парапсихически способности. Само мъдрото търпение ще ни помогне да разгадаем тайните на планетата. А ние, земните хора, сме нетърпеливи, припрени. Тук трябва да станем свършено други.

Най-напред трябва да започна с признанието, че нищо не знам. После да кажа, че искам да знам. И да дам обещание, че усърдно ще се уча. Може би точно затова ни довеждат тук, за да има възможност поне един от хилядата да го проумее. Може би на кимонци повече им се иска да предадат своите знания, отколкото на нас да се учим. Защото те са самотни, в Галактиката няма други същества, подобни на тях.

Нима хората, които живеят в хотела, никога не са се опитвали да го проумеят, или може би са опитвали, но безуспешно?

Ами другите... по един от хилядата... къде ли са те?

— Легнете си, сър, късно е вече — каза шкафът.

— Вярно, трябва да си легна — съгласи се Бишоп. — Денят беше тежък и дълъг.

— Нали утре искате да станете по-рано — забеляза шкафът. — Да не закъснеете за училище.

[1] На 14 октомври 1066 година при река Сенлак близо до Хейстингс е станало сражение между войските на англосаксонския крал Харолд и нормандския херцог Вилхелм. ↑

АЛЪН НЕЛСЪН САПУНЕНА ИСТОРИЯ

Картината на бурните седемдесет години от нашия век не би била пълна, ако не се спомене и историята с „людия рекламописец“, която в течение на три безумни дни през септември 1973 година хвърли Сан Франциско в небивал хаос и даде повод за повече смут и противоречиви слухове, от което и да е друго събитие през същата епоха. Предадени накратко, фактите са следните:

На 27 август 1973 година разгневен дребен мъж с бели рошави коси и светлокафяви обувки профуча по дълъг коридор, блъсна една врата с надпис „Рекламен отдел“ и бръмчейки като разярена оса, се запъти към прозореца, отвори го с трясък, подаде навън глава, втренчи се намръщено в небето.

Това беше Х. Дж. Спъргъл, собственикът основател на сапунената фабрика „Х. Дж. Спъргъл“, която произвеждаше универсалния домакински препарат САМОПЕР. Сърдитият старец устреми поглед към току-що изписаното над Сан Франциско: **НЕРВИТЕ СА ПАРИ. СЪС САМОПЕР ПЕРИ. САМ ПЕРЕ САМОПЕР!**

Зад шкафа застана частната му секретарка Нита Крибърт, съблазнителна брюнетка с изящна прическа, и взе да го успокоява.

— Кой написа тая реклама? — кресна Спъргъл, като отдръпна главата си от прозореца и посочи с кривия си пръст към небето. Лицето му беше неестествено зачервено.

Единадесетте служители в рекламния отдел запремигаха тревожно и се спогледаха.

— Аз.

Спъргъл се обърна рязко и се взря сърдито в слабия смутен момък с кожено яке, който точно в този миг влизаше в стаята.

— Хм, това е най-невъзможната въздушна реклама, която изобщо съм виждал! — изръмжа той и се насочи с часовника в ръка към младежа. — Буквите се размазаха за по-малко от 30 секунди.

— Вятър има... — заоправдава се Еверит Мордикейай, поглеждайки гузно към Нита.

— Вятър не вятър — наежи се шефът, — не ме интересува! Не ви плащам, за да влачите по небето опашка от пушек, която никоой не може да разчете. Такава бих направил по-добре с пура за трийсет centa. Усъвършенствувайте димната смес, чувате ли! Искam трайност на буквите! Разбрахте ли? Трайност!

Нещастният момък стрелна с очи най-напред разфучалия се дребосък, после хубавицата Нита и се запита дали не бе постъпил краят на всичко. Преди пет месеца го бяха назначили в опитната химическа лаборатория. Ала нещата бяха тръгнали с главата надолу. Още първата седмица беше предизвикал взрив в една малка лаборатория, когато изпробваше без позволение нов тоалетен сапун със „светкавично действие“. Прехвърлили го бяха в счетоводството, но там пред очите на ужасения главен счетоводител бе унищожил главната книга, опитвайки химикала си за изтриване на мастило. Не беше се справил по-блестящо и в търговско-пласментния отдел.

А сега предстоеше да загуби и нищожната си службица като въздушен рекламописец. И то пред Нита. Мисълта му се струваше непоносима. От месеци подобно на жалък роб той се увърташе около прелестната недостъпна красавица. Тя ту склоняваше, ту отказваше да се омъжи за него.

— Не мога да понасям хора, които търпят неуспехи — беше му заявила от самото начало. — Трябва ми мъж с бъдеще.

Ала колкото по-отчаяно момъкът се напрягаше да преуспее, толкова по-наопаки отиваха работите. Отслабнал беше вече десет фунта. В стомаха си усещаше как нещо клокочи като неспирно кипяща епруветка.

— Трайност! — кресна Спъргъл. — Ясно ли е?

Смазан, младежът проследи с очи разгневения дребосък, който изхвърча от помещението. Нита го позабави за миг.

— Продължавай опитите — усмихна се тя насърчително.

След като написа обичайния рекламен лозунг „САМ ПЕРЕ САМОПЕР!“ на 2000 фута височина, Мордикейай приземи вертолета, измъкна се от кабината и се запъти към Нита и мистър Спъргъл, които го очакваха край хангара.

— Еверит — провикна се Нита и забърза насреща му. — От две седмици напразно те търся. Къде, за бога, изчезна?

— В отпуска бях — отговори младежът дрезгаво.

Изгънял бе още повече, лицето му бе измършавяло, под очите му се очертаваха тъмни кръгове.

— Имам да ти говоря — продължи девойката.

— Предполагам, млади момко — намеси се нетърпеливо Спъргъл, — че ще ми обясните за какво ме повикахте.

Той погледна една служебна записка, която размаха в ръката си.

— Каква спешна работа налагаше да се явим на летището точно в 11?

Мордикейай извади спортен хронометър и обърна очи към рекламата, която току-що бе написал на небето.

— Надявам се, че ще харесате тези букви...

Спъргъл погледна машинално нагоре. Буквите стояха все още цели, все още неразмазани, все още стройни и се спускаха към земята, неуязвими за свежия вятър, който духаше на летището.

— Те слизат! — Възкликна задъхано Нита.

Спъргъл се намуси и зяпна, очаквайки буквите да се стопят и да изчезнат.

Но те нито се стопиха, нито изчезнаха.

Подобно на огромни тежки балони буквите постепенно се смъкваха, като ставаха толкова по-едри и по-ясни, колкото по-ниско слизаха. Накрая кацнаха на летището, подскочиха плавно няколко пъти и се търкулнаха спокойно на земята.

Тримата безмълвно се запътиха към тях Спъргъл погледна буквата С от САМОПЕР! Тя представляваше чудовищна бяла грамада, дебела десет фута, висока колкото многоетажна сграда. Състоеше се от гъвкаво еластично вещество напомнящо нещо средно между желирана пластмаса и пенокаучук, непрозрачно и толкова леко, че въпреки размерите на буквата Мордикейай я повдигна с една ръка и за миг я залюля на дланта си.

— Искяхте трайност...

Той наклони ръката си, исполинската буква се плъзна, тупна капризно на земята, сгърчи се като великанска свита змия и потръпвайки, се просна на тревата. Нита намери една точка —

грамадно кълбо, голямо колкото два автомобилни гаража, и го подхвърли край хангара.

Спъргъл свъси вежди и се почеса по бузата.

— От какво е направено това чудо? — запита той най-последно, хващайки единия край на буквата С и стискайки опашката ѝ в ръцете си. Щом я отпусна, тя мигновено възвърна предишната си форма.

— Дреболия! Малко синтетичен каучук, малко неопрен, малко шарилка.

— Невъзможно — изсумтя дребосъкът раздражено.

Той извади ножчето си, отвори го и се опита да отреже единия край на буквата Е.

— Ще го пратя за анализ в лабораторията.

Но се оказа невъзможно да го отреже. Два пъти Спъргъл забива ножчето в каучуковата материя до дръжката. Все едно да режеш сюнгер с ножче за белене на картофи.

— Няма що. Признавам, че майсторски сте го измислили — смънка той неуверено. — За съжаление още миналата седмица реших да спра въздушната реклама. В края на краищата сега сме 1973 година; въздушната реклама е по-скоро отживелица. Хитро скроено, съгласен съм. Но се страхувам, че идва много късно. Никой вече не пише реклами във въздуха.

Той погледна часовника и се обърна към Нита.

— За бога, Нита. Я по-добре избързайте за билетите. Остават точно 25 минути.

Нита се позабави колкото да докосне нежно момъка по ръкава.

— Продължавай опитите — прошепна тя, като се усмихна.

— Както казах, Мордикейай — добави Спъргъл, — експериментът ви е интересен, но се страхувам, че пак сте ударили на камък. Щом се прибера от медения си месец, ще се опитам да ви намеря друга служба. Може би в експедицията...

— Медения ви месец ли? — пригласи младежът, предусещайки беда.

— Да — натърти Спъргъл и за миг, докато наблюдаваше как секретарката се изгуби в далечината, лицето му се разнежи. — Нита и аз тъкмо се каним да заминем за Пам Спрингс. Но стига ви толкова. Другото е тайна...

Втрещен, Мордикейай проследи как дребосъкът се насочи към административната сграда. Със сподавен вик, който разтърси цялото му тяло, той ритна удивителната и тя отхвъркна отвъд площадката за приземяване.

* * *

Тези са събитията, които доведоха до трите най-диви и чудновати дни в историята на Сан Франциско Дали по-нататъшните действия на Мордикейай са плод на любовна мъка на един младеж, изпаднал в умопомрачение, или представляват последно отчаяно усилие да се „продължат опитите“, е въпрос, върху който се спори от близо двайсет години. Излизащият в Сан Франциско вестник „Кроникъл“ от 14 септември 1973 година е поместил на първата си страница следната дописка:

Жителите на рядко населените квартали бяха изненадани рано тази сутрин от появата на грамадни гумени букви, които се бяха закачили за улуците на покривите, струпали в дворовете и разпилели по уличното платно. В долната част на града огромно еластично О се беше надянало на един прът на шестнадесетия етаж. От леярните заводи „Атлас“ съобщават, че един от камионите бил запушен от голямо бяло кълбо.

Метеорологът Фред Балард не можа веднага да определи произхода на явлението, но предполага, че това са отпадъчни продукти от новата развойна атомна база край града.

С напредването на деня дъждът от неизвестните гумени тела, изглежда, се увеличи и създаде редица усложнения в много квартали поради трудността да се отстранят. Големият въпрос обаче е: КЪДЕ? Използувани бяха празните места в някои райони. Полицията съобщава, че са изникнали междусъседски свади, защото някои подхвърлят буквите в задните дворове на съседите си.

* * *

Едва на следващото утро жителите на Сан Франциско откриха с ярост, че явлението, което не беше спряло за миг, не представлява атомни отпадъчни продукти, а стара рекламна безвкусица по нова рецепта.

Досега Мордикейай беше спускал само отделни букви, но тази заран почна да ги свързва в надути рекламни лозунги. Те падаха цели и всеки можеше да прочете съвсем ясно „САМ ПЕРЕ САМОПЕР“, когато приближаваха града, за да го покрият като със снежна пелена.

Нещо повече. Размерите на буквите взеха да се увеличават. Само надписът САМ ПЕРЕ САМОПЕР например покри цялото „Вас Нес авеню“ от „Голдън Гейт“ до „Пост стрийт“, а лозунгът СЪС САМОПЕР ПЕРИ кацна в стадион „Казар“ и остана да стърчи като лъжица в супник.

Гневът, яростният вой, които бликнаха тази втора сутрин — сутринта на „бесния петък“, — никога няма да бъдат достигнати повторно. И прицел на изстъпленията беше естествено сапунената фабрика „Спъргъл“.

Четиридесет хиляди побеснели домакини набраха, кажи-речи, едновременно телефонните номера на компанията. Четиримата дежурни телефонисти на фабриката, зашеметени от лавината, направо смъкнаха слушалките от главите си, наблюдаваха с ужас как святкат сигналните лампи на номератора и се измъкнаха от телефонната централа.

Навън застрашително гъмжило от десет-двайсет хиляди души се беше струпало край телената ограда на фабриката, ревеше и от време на време хвърляше тухли в двора.

Чак в 11 часа седемчленният комитет на градските управници, воден от кмета Рандолф Рокуел, шишкав мъж с набраздено от отвесни бръчки лице, си проби път през тълпата и влезе в облицования с ламперии кабинет на Х. Дж. Спъргъл. Управниците завариха фабриканта обзет от глух гняв. Той се клатушкаше на въртящия се стол, лицето му пламтеше, тялото му се разтърсваше от пристъпите на треска, която той напразно се мъчеше да потисне.

— Кой носи отговорност за това? — прогърмя Рокуел, доближавайки се веднага до прозореца и сочейки с показалец към небето. — Каня ви незабавно да спрете тази безсрамна нелепост.

Мина известно време, докато Спъргъл дойде на себе си.

— Да я спра ли! — викна той. — Мислите ли, че не искам да я спра? Най-напред тя съсипа сватбата ми, а сега съсипва предприятието ми. Да я спра! КАК?

— Заповядайте на рекламния си служител да слезе! Ето как!

Фабрикантът изквича жаловито:

— Заповядайте му вие. Излиза ли се с луд човек на глава. Има само един начин: да се свали принудително.

Напред излезе мъж с адвокатска чанта.

— Спъргъл — започна той с важен съдийски глас, — длъжен съм в качеството си на градски прокурор да ви предупредя, че все пак този човек е ваш служител и затова носите законна отговорност за деянията му.

— Законна отговорност ли? — ревна фабрикантът. — Компанията „Спъргъл“ има разрешение за въздушна реклама през 1973 година. Цент не давам за законната отговорност. В това отношение всичко е наред.

Той се поразрови из писалищната маса, извади някакъв документ и го пхна под носа на градския прокурор, който го зараглежда внимателно. Сега дойде ред на прокурора да заклати глава и да се намръщи.

— Документът изглежда напълно редовен. Да ви призна искрено, джентълмени, просто не съм в състояние да посоча кой закон е нарушен, ако не се смята правилникът против задимяването на града. За съжаление рекламната кампания е съвършено законна.

Настъпи мъчително мълчание.

— Колко време ще може да издържи във въздуха? — попита някой.

— С месеци — поясни Спъргъл ядосано. — И двата ни вертолета са с атомни двигатели.

— А запасът от... каучук или онова, което използва? — изскимтя унило кметът Рокуел. — Той поне не е неизчерпаем. Какво мислите по тоя въпрос, Клиф? Нали сте градски инженер!

— Още не съм успял да анализирам буквите — обади се флегматичен мъж в син габардинов костюм. — Мога да ви кажа обаче, че една топка за голф съдържа много повече каучук от цял рекламен лозунг. Той прилича на захарния памук, който се продава на плажа. От една бучка захар се получава цяла къделя. Достатъчно е той господин да е взел със себе си, да речем, триста-четиристотин фунта стари автомобилни гуми, за да не може никой да предвиди колко време ще надува балоните си.

— Тогава може би ще бъде по-добре да го свалим принудително — намеси се началникът на полицията.

— Не, не! — противопостави се градският прокурор. — Не чухте ли какво обясних преди малко? Този човек не върши никакво престъпление. Друго би било, ако пишеше нецензурни думи на публични места. Но да го свалим принудително само загдето пише рекламни лозунги, това означава да му дадем възможност да заведе срещу общината иск за половин милион долара.

Кметът Рокуел, който се пулеше съкрушено, престана да дъвче дръжките на очилата си, преглътна слюнката си и се обърна към един слаб, начумерен мъж.

— Е, Ед, май това е работа за вас?

— Изключено. Това не е работа на гражданската отбрана — възрази заговореният раздражено. — Никой не ни е нападал. Според мене това е задължение на Комисията за гражданско въздухоплаване.

— От къде на къде — опъна се нисък мъж от дъното на стаята — Това е чисто местен въпрос. Може би отговорникът на отдел „Чистота“ ще направи някакво внушение.

— Свалете тоя луд със стрелба! — изрева Спъргъл.

* * *

През това време пороят от рекламни лозунги заливаше все повече и повече града.

Следобед Мордикейай, очевидно уморен от шаблонните лозунги, почна да съчинява нови фрази. Така изречението:

САМОПЕР СЪДЪРЖА ТРИНАТРИЙ-ФЕНОБАРБИТО-ХИПЕРХЛОРОЗОЛ И СЕ
ПРОИЗВЕЖДА ПРИ ВЗАИМОДЕЙСТВИЕТО НА МНОГОАТОМНИ АЛКОХОЛИ С
МНОГООСНОВНИ КИСЕЛИНИ

се проточи от източния склон на възвишенията Туин Пикс по „Маркет стрийт“ чак до пристанището Ембаркадеро.

За кратко време, навярно под действието на алкохолните пари, той написа и редица странно осакатени послания, като:

НИТА КРИБЪРТ ДЕЙСТВУВА БЪРЗО, ЛЕКО, СИГУРНО И НЕ ЗАЧЕРВЯВА РЪЦЕТЕ. Х. ДЖ.
СПЪРГЪЛ НЕ СЕ НУЖДАЕ ОТ АБСОЛЮТНО НИКАКВО ПОЧИСТВАНЕ. ЧЕСТИТА
СВАТБА НА САМОПЕР!

Привечер на втория ден ниската част на града беше изцяло парализирана. Спряно бе всякакво движение. Гумените букви задръстваха улиците, лежаха чудновато закачени за покривите, трупаха се една върху друга подобно на великански, хаотични камари трупи. Следните показания на един очевидец, Едгар Фоугълман, служител в банката „Уелс Фаргоу“, са заети от ноемврийската книжка на списание „Глимпс“:

Не знаех дали банката ще бъде отворена, или затворена, но за всеки случай тръгнах на работа. Колкото повече приближавах обаче финансовия квартал, толкова положението се влошаваше.

Не зная как да опиша всичко. На човек му се струваше, че се движи във воден басейн, където постоянно се надигат газови мехури. Под буквите имаше достатъчно светлина и въздух, но човек можеше много лесно да се заблуди, защото смяташе, че завива зад даден ъгъл, а се оказваше, че това е само крайт на някоя буква.

Никой не беше изплашен, нито обзет от паника, понеже буквите можеха да се отместват лесно, щом се изпречеха на пътя, но всички се бяха объркали и замаяли.

Когато стигнах на пресечката „Мънтгамери“ и „Калифорния“, един човек с лента на ръката ми каза, че всички работоспособни мъже от квартала са мобилизирани да пренасят буквите. Прати ме при трима други и помъкнахме един от грамадните балони към морето. Те не тежаха, но беше много трудно да се хванат и да се държат.

След около четири часа пристанището Ембаркадеро се задръсти толкова, че стана невъзможно да се приближим до залива. Повъртяхме се още известно време, сетне човекът с лентата ни каза да се прибираме, защото буквите щели да бъдат извлечени с автомобилен керван пред полуострова...

Естествено градската полиция отдавна беше издала заповед „да се издири и свали принудително лудият“.

Не беше трудно да се издири. След по-малко от час сержант Малруни докладва, че Мордикейай се върти на височина около 5000 фута, влачейки подире си чудновата опашка от течен каучук, който почти мигновено се втвърдява.

— Как обаче ще го свалим, като не можем да стреляме по него? — запита той. — Невъзможно е да го доближим достатъчно, за да го заставим да се приземи. Веднага ще се скрие зад някое от изреченията си и ще се, изплъзне.

Когато се спусна нощта, Мордикейай не само продължаваше да шари из небето, но прибави и нова изненада — флуоресцентността.

ЛЪСНЕТЕ МИВКИТЕ. ИЗМИЙТЕ ВАНИТЕ СИ С Х. ДЖ. СПЪРГЪЛ.

Изречението блестеше яркочервено и нахално кацна пред Музея за модерно изкуство. От този миг нататък нощното небе се озари от огромни светещи тела — зелени, оранжеви, алени, — които се спускаха на земята и заливаха всичко с тайнствена ослепителна фосфоресценция.

А в 5:17 призори, когато целият Сан Франциско лежеше под неспокойната пъстроцветна завивка, рекламните лозунги внезапно секнаха. Изминаха пълни пет минути в смазваща тишина. Изведнъж небето бе прорязано от ново послание:

СЛЕДВА ВАЖНО СЪОБЩЕНИЕ.

Неколкостотин хиляди тревожни погледи обнадеждено се впериха в небето, изчаквайки съобщението. Най-после то се появи.

ТЪРСЕТЕ БЪРЗОЧИСТ — НОВИЯ САПУН НА ПРАХ.

Не след дълго дойде и втори лозунг:

БЪРЗОЧИСТ БЪРЗО ЧИСТИ САМОПЕР!

Неколкостотин хиляди наблюдатели, недоумявайки, не искайки нищо повече да знаят, отвърнаха уморените си кървясали очи с погнуса и отново се запретнаха да изнасят буквите.

Това беше последното съобщение, което бе написано на небосклона над Сан Франциско.

Вероятно развързката ще бъде по-добре описана, ако поместим извадка от едно интервю с Мили Спейчър, домакиня, живееща на

„Уошингтън стрийт“ № 2390, както то е публикувано в излизация в Сан Франциско вестник „Нюз“ от 23 септември 1973 г.

... В събота около 9 часа преди обяд бях на пресечката на 14-а улица и „Маркет стрийт“ и забелязах ненадейно един празен склад с голям надпис:

„ТУК СЕ ПРОДАВА БЪРЗОЧИСТ“.

Спомних си рекламата от призори, която препоръчваше препаратата БЪРЗОЧИСТ, и влязох. В склада имаше грамади с пакети от по пет фунта в обикновени книжни кесии. Продавачът ме посъветва да си купя един пакет и да опитам съдържанието му върху някой от рекламните лозунги на САМОПЕР.

Отворих пакета на улицата и поръсих с малко прах най-близкия САМОПЕР. Начаса буквите се разтвориха с леко свистене. Разказах на други хора за случилото се и за по-малко от четвърт час пред магазина се нареди опашка, която стигна чак до гарата на ферибота.

До обяд не остана ни един от лозунгите САМОПЕР. Запази се само тънък пласт пепел, който покриваше всичко, но пожарникарите я измиха с маркучите си и водата я отнесе в уличните канали.

„Наистина чуден препарат...“

* * *

Така свърши историята с лудия рекламописец, един епизод, който Сан Франциско напразно се мъчи да забрави от двайсет години.

Има хора, които твърдят, че Мордикейай действително бил полудял, че постъпката му била проява на безумие и че намерил спасение от лудостта си, когато вертолетът му се повредил и потънал някъде в Тихия океан.

Ала има и други хора, които не са чак толкова сигурни.

Те изтъкват някои твърде многозначителни факти.

Първо, че производителите на САМОПЕР били фалирали поради бойкот от страна на потребителите.

Второ, че БЪРЗОЧИСТ, който получи фантастична популярност, след драматичния му двубой със САМОПЕР на третия ден, се явил точно в миг, който не може да не събуди подозрения.

Трето, че управителният съвет на новоосновената компания БЪРЗОЧИСТ години наред се състоял от подставени лица, като истинският собственик рядко се вестявал, ако изобщо се вестявал.

Що се отнася до Нита Крибърт, следните две извадки не са безинтересни. Първата се появи в отдел „Лични“ на малките обявления от излизация в Сан Франциско вестник „Игзъминър“ от 14 ноември 1973 година.

Ев! Къде си? Как можа да повярваш, че ще се омъжа за Х. Дж.? Това е ужасно недоразумение. Ще ти обясня подробно. Моля, обади се! Криби.

Второто бе отпечатано в списанието „Найт Лайф“ (февруарската книжка от 1974 година).

Да, ще се омъжа, но не мога да ти кажа къде и за кого, нито друго нещо! Това се пази в пълна тайна! Мога само да ти се похваля, че е млад, хубав и с бъдеще.

Дали е вярно, че наистина съм се канела да се омъжвам за Х. Дж. Спъргъл? Нито за миг. Канехме се да ходим на сватба, но не на моята. Х. Дж. възнамеряваше да се ожени за една дама, с която се запознал в Аризона. Помоли ме да го придружа като негова частна секретарка и после да му стана шаферка. Но дойде бомбардировката с лозунгите на САМОПЕР и всичко се осуети. Кой е пуснал изобщо тоя глупав слух? Сега обаче съм рядко щастлива...

И още една бележка под линия към цялата чудновата история. Само преди две години Бюрото за качествен контрол на стоките за

широко потребление даде следното заключение върху препаратата БЪРЗОЧИСТ:

... Истерията, която предизвика сред домакинните БЪРЗОЧИСТ, го превърна в един от най-популярните сапунени препарати. Той запази тази си популярност повече от петнадесет години, независимо от това, че лабораторните ни опити са показали многократно, че БЪРЗОЧИСТ съвсем не е ефикасен при почистването на мивки, вани, емайл, порцелан, линолеум или каквото да е друго изобщо, а е пригоден само за целта, за която е бил първоначално предназначен — да разтваря лозунгите САМОПЕР.

Издание:

Антология „Космос“

Сборник фантастика, приключения и пътешествия

Съставител и редактор: Александър Пеев

Художник на корицата: Мария Златанова

Художник: Никифор Русков

Технически редактор и оформление: Стефка Дойчинова

Коректори: Мая Халачева и Павлина Пенчева

Сборник. Първо издание.

Дадена за набор на 27.11.1989 г.

Подписана за печат на 12Л/.1990 г.

Излязла от печат на 30.VI.1990 г.

Печатни коли 12. Формат 16/60/90.

Тираж 100 000

Цена 4.50 лв.

Издание на сп. „Космос“

Печатница: ДП „Г. Димитров“

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.